

הישיבה המאתיים-ושלושים של הכנסת העשירית

יום שלישי, ט"ו באב התשמ"ג (26 ביולי 1983)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

א. הודעת יושב-ראש הכנסת

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
הנשיאות היא לא מוסד עליון מעל לכנסת.

היו"ר מ' סבירור:
אדוני, חבר הכנסת פרוש, אני רואה את ההצבעה של
אתמול כהצבעה בלתי-חוקית.

שמעון פרס (המערך):
יפה.

יעקב גיל (המערך):
כל הכבוד.

היו"ר מ' סבירור:
ואני, על-פי הצדק הטבעי ועל-פי ההיגיון שלי, קובע
שההצבעה אתמול בטלה ומבוטלת.

רוני מילוא (הליכוד):
בניגוד להחלטת היועצים המשפטיים? האם אתה גם מעל
ליועצים המשפטיים? האם אתה עושה מה שאתה רוצה?

היו"ר מ' סבירור:
אני מציע שכל מי — — —

רוני מילוא (הליכוד):
— — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
— — —

היו"ר מ' סבירור:
כן, חבר הכנסת מילוא, חבר הכנסת רובינשטיין, אני
מבקש שקט.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
— — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
— — —

אליעזר קולס (הליכוד):
עם כל הכבוד, אדוני היושב-ראש, אתה לא יכול להחליט
החלטה מעל להחלטת מליאת הכנסת. בשום פנים ואופן אינך
יכול. יש פה דמוקרטיה, במדינה הזאת.

היו"ר מ' סבירור:
כל מי בבית הזה שחושב — — —

אליעזר קולס (הליכוד):
אתה לא יכול לבטל החלטה של מליאת הכנסת, אתה לא
יכול לבטל החלטה שנתקבלה ברוב קולות על-ידי מליאת
הכנסת. אתה לא מוסמך לעשות זאת. אתה לא יכול. אתה לא
מוסמך לעשות זאת על-פי התקנון.

היו"ר מ' סבירור:
אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

אמש אירע פה בכנסת דבר שהוא, לפי דעתי, השפלה
חמורה של הכית הזה. ולא זו בלבד, אלא שבניגוד לכל תקדים
בעבר, הונס לסדר-היום סעיף, אשר לגביו היתה אתמול
בבוקר החלטה ברורה — החלטה של היושב-ראש והסגנים
— שהוא ייכלל בסדר-היום של יום ג', היום.

אני, כיושב-ראש הכנסת, מופקד על כבודו של הכית הזה
על-פי סעיף 5 שבתקנון, לפי חוק-יסוד: הכנסת. וכל מה שאני
יכול לומר הוא, שאני מגנה בחומרה — ואני אומר זאת במורת
רוח רבה — את המארכ, הקנוניה, חלק של חברי הכנסת סברו
בתמימות, שהנושא לא יועלה אתמול על סדר-היום, ומי
שאומר שהוא לא היה מודע לדבר — אינו רובר אמת, מכיוון
שאני קבעתי — — —

רוני מילוא (הליכוד):
וכי חברי הכנסת לא צריכים להיות כאן כל היום? זה היה
בסדר-היום.

קריאות:
זה לא היה, זה לא היה כלל בסדר-היום.

רוני מילוא (הליכוד):
זה היה בסדר-היום.

היו"ר מ' סבירור:
אני מבקש, חבר הכנסת מילוא, אני מבקש, אני גם לא
מבקש פה שום סיוע.

עכשיו: גם כאשר יושב-ראש הכנסת מעביר, על-פי סעיף
בתקנון, את ניהול הישיבה — הוא מעביר לסגנו את ניהול
הישיבה, על-פי הסמכויות הנתונות לניהול ישיבה; אבל הוא
לא מעביר לו את הסמכויות של היושב-ראש והסגנים שקבעו
את סדר-היום.

שר התקשורת מ' צפורי:
ומה בנוגע לכיטול ישיבות? איך זה תואם את התקנון?

היו"ר מ' סבירור:
כל מי שיושב-ראש בשיבת המליאה, גם אם הוא נועל
ישיבה, עדיין לא פגע בצדק הטבעי ובשוויון הדמוקרטי של
הבית הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני אבקש לשאול שאלה.

היו"ר מ' סבירור:
לכן אני שקלתי — ואומרים לי כל היועצים המשפטיים
שאני אינני מוסמך לבטל את ההצבעה מאתמול — ואני אומר
שעל-פי הצדק הטבעי — — —

היו"ר מ' סבידור:

אני שמעתי אותך, חבר הכנסת קולס, כל מי בכית הזה שחושב — — —

רוני מילוא (הליכוד):

זה צער אנטי־דמוקרטי. היושב־ראש לא יכול לבטל החלטות של הכנסת.

רב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אני מבקש לשאול שאלה.

אליעזר קולס (הליכוד):

מה שאתה מנסה לעשות הוא — להעמיד את עצמך במקום הכנסת. אני קורא לך להתפטר מתפקידך.

אורה נמיר (המערך):

מה זה כאן?

היו"ר מ' סבידור:

כל מי שחושב, שיושב־ראש הכנסת עבר — — — כל מי שחושב — — —

מנחם הכהן (המערך):

מה זה? איזו בריונות היא זו?

אורה נמיר (המערך):

התכייש לך.

רוני מילוא (הליכוד):

אין דבר כזה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אין מוסד כזה. היושב־ראש הוא לא מעל לכנסת. אל תיצור תקדים.

רב שילנסקי (הליכוד):

אדוני יושב־ראש הכנסת, אני מבקש רשות למסור הודעה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

— — —

אליעזר קולס (הליכוד):

— — —

מנחם הכהן (המערך):

זו התנהגות של טירוף. זו בריונות.

אליעזר קולס (הליכוד):

— — — זאת לא בריונות?

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, חברי הכנסת, אני מציע — — —

רוני מילוא (הליכוד):

היושב־ראש אינו יכול לבטל החלטה של הכנסת. איפה נשמע דבר הזה?

שבח וייס (המערך):

אבל יש מסגרת לעניין הזה. לא כאן.

רוני מילוא (הליכוד):

האם אתם מבינים מה שאהם עושים? היושב־ראש מבטל החלטה של הכנסת. האם אתם חושבים על מה שאהם עושים? זה חמור מאוד. מחר הוא יבטל החלטות מדיניות. האם אתם רוצים, שיושב־ראש הכנסת יוכל לבטל החלטות של הכנסת?

גד יעקבי (המערך):

הפשיזם בעולם גדל לפעמים במסגרת החוק.

רוני מילוא (הליכוד):

שב בשקט, אתה עם הפשיזם שלך.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

שב בשקט, חבר הכנסת יעקבי.

גד יעקבי (המערך):

— — —

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כשאתם הייתם בשלטון, העברתם חוקים באשמורת הבוקר.

רב שילנסקי (הליכוד):

אבקש רשות למסור הודעה.

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, דקה. אתן רשות לכל אחד.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

— — —

רוני מילוא (הליכוד):

איפה הייתם אתמול?

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

— — —

רוני מילוא (הליכוד):

עליכם לשבת פה ולא ללכת. שיושב־ראש הכנסת ישב בכנסת ולא ילך.

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, אני מבקש לשבת. חבר הכנסת מילוא, שמעתי אותך.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, מי שאומר לי שאני פועל שלא על־פי החוק — וגם אני אינני בטוח — יפנה לבג"ץ ויתלונן על יושב־ראש הכנסת.

אליעזר קולס (הליכוד):

לא יעזור שום דבר, אתה — — —

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

הודעתך מבוטלת מראש.

היו"ר מ' סבידור:

דגע אחד, אני מצטרף מאוד, אני קובע, שהעניין לא היה כלול בסדר־היום של אתמול ושכל ההודעות שנמסרו לחברי הכנסת שהיו בבית — והיו תוספות — לא כללו את הנושא הזה.

שושנה ארבל־אלמחלינו (המערך):

נכון.

היו"ר מ' סבידור:

ואי־אפשר להשלים עם השערורייה הזאת, עם מארב שאני רואה בו פגיעה חמורה בכל ההליכים הדמוקרטיים בכנסת.

רוני מילוא (הליכוד):

סדר־היום היה כתוב על הלוח. מה היועצים המשפטיים שלך אומרים?

הי"ר מ' סבירור:

לכן עלי להגיב כפי שהגבתי, ומי שרוצה להשמיע עכשיו את הצעותיו לסדר — בבקשה.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):
אני מבקש.

רב שילנסקי (הליכוד):
אני מבקש.

אהוד אולמרט (הליכוד):
גם אני מבקש את רשות הדיבור.

הי"ר מ' סבירור:
קודם כול — חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב: אחריו —
סגן השר רב שילנסקי וחבר הכנסת אהוד אולמרט.

מנחם הכהן (המערך):
הודעה אישית מוסרים בסוף הישיבה, אדוני היושב־ראש.

יעקב גיל (המערך):
בסוף הישיבה.

אליעזר קולס (הליכוד):
אכל החלטה לא חוקית אחת גוררת החלטה לא חוקית
אחרת.

מנחם הכהן (המערך):
הודעה אישית — בסוף הישיבה.

הי"ר מ' סבירור:
חברי הכנסת, חבר הכנסת מנחם הכהן, כל האקט היה
בלתי לגלי והוא אקט חריג; גם ההודעה שלי חריגה, ולכן אני
גם נוהג בצורה חריגה ונותן לחברי הכנסת האלה את האפשרות
להשמיע מה שיש להם להשמיע.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
— — — סמכות כזאת ליושב־ראש הכנסת?

יעקב גיל (המערך):
חבר הכנסת פרוש, אתה כבר קיבלת דיווח. חבר הכנסת
פרוש, את הכתורות שלך כבר קיבלת. אפילו על חשבון חברך
לסיעה.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):
אדוני היושב־ראש, האם אני יכול לבקש — — —

הי"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת כהן־אבידב, בבקשה.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):
אני רק רוצה שיאפשרו לי לדבר.

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני דוחה מכול וכול את
כל הנאמר עליידי היושב־ראש ביחס להחלטת הנשיאות.
היושב־ראש איננו יכול לבטל החלטה של מי שהיה
היושב־ראש בישיבה. אני מצטער לומר, שעלי לדחות בשאט
נפש את עניין הקנוניה. מעולם לא נתתי יד לקנוניה.

גד יעקבי (המערך):
זה מה שעשיתי.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
האמת היא, שהכשילו אותך.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):
אל תפריעו לי.

הי"ר מ' סבירור:
אל תפריעו לו.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):
כמו כן, אני דוחה מכול וכול את התבטאויותיו של
יושב־ראש הכנסת בישיבת הנשיאות, דבר שאינו הולם את
מעמדו.

אני אינני חוזר כי מההחלטה שקיבלתי אתמול, היא
נעשחה — לפי מיטב הכרתי, אמונתי וידיעתי — כהתאם
לתקנון. ייתכן שיש כאלה שיחלקו על דעתי; אבל אני מוריע
— ואני עבדתי שנתיים־וחצי בתפקיד סגן יושב־ראש הכנסת,
ולא היתה תלונה אחת על הדרך שבה ניהלתי את הישיבות —
שגם אם טעיתי, טעיתי בתום לב. מכאן ועד לקנוניה — הדרך
ארוכה מאוד.

אמרי רון (המערך):
אם כן, תודה לפחות בכך שטעית.

מיכאל בריזר (המערך):
הודה בכך שטעית.

יעקב גיל (המערך):
הודה.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):
גם אם טעיתי, אני אומר שעשיתי את זה בתום לב. מכאן
עד לביטול החלטה הדרך רחוקה. גם כשהיושב־ראש טועה,
אין מבטלים את החלטתו.

רענן נעים (המערך):
ידיך לא היו נקיות.

אלעזר גרנות (המערך):
זו הצעת חוק שאתה חתום עליה.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):
חברי הכנסת, לא פעם אחת שונה סדר־היום והופסקו
ישיבות ללא החלטת היושב־ראש וללא החלטת הנשיאות.

אני סבור, שהיושב־ראש פעל שלא כדין בקבלו החלטה
לבטל את ההחלטה שלי. על כן אני מוצא לנכון להודיע על
התפטרותי מתפקיד סגן יושב־ראש הכנסת.

יהודה חשאי (המערך):
זה סימן שטעית.

שבח וייס (המערך):
האם אפשר להציע הצעה לסדר?

הי"ר מ' סבירור:
שאלה לחבר הכנסת רב שילנסקי.

רב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אני מבקש מחברי המערך, אני פונה
ליושב־ראש הכנסת, הוא יושב על הכיסא של יושב־ראש
הכנסת, וכל עוד הוא יושב כאן אני רוצה שכולנו נתייחס אליו
ככבוד.

אדוני היושב־ראש, בהחלטתך הסתמכת על סעיף 5
לתקנון. בסעיף 5 נאמר במפורש, שיושב־ראש הכנסת יקפיד על
קיום התקנון של הכנסת.

קריאה:
נכון, זה מה שהוא עושה.

חוכרת ל"ז, ישיבה ד"ל
— הודעת יושב-ראש הכנסת —

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב אמר פה לפני דקה: "ייתכן שטעיתי", אבל נניח — ואני אומר רק "נניח" על סמך ה"ייתכן" שאמר חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב — שהוא טעה בזה שהביא את הסעיף. הכנסת החליטה אתמול פה אחד —

שלמה הלל (המערך):
היא הוטעתה.

דב שילנסקי (הליכוד):

חברי הכנסת, אני מבקש מכם. איפה תרבות השמיעה?

יעקב גיל (המערך):

אבל איך אפשר להגיד: "פה אחד"?

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר הכנסת הלל, אתה קיבלת פרס כאות ומופת להתנהגות תרבותית וכו'. אני מבקש, התנהג בהתאם לכך.

יעקב גיל (המערך):

חבר הכנסת שילנסקי. אמרת שהכנסת החליטה פה אחד.

דב שילנסקי (הליכוד):

נניח שסגן יושב-ראש הכנסת מאיר כהן-אבידב טעה. חיפשתי ולא מצאתי שום סעיף בתקנון שלפיו יכול יושב-ראש הכנסת לבטל החלטה של הכנסת.

אני פונה ליושב-ראש הכנסת לחזור בו מהודעתו. אני מזהיר — אני פונה דווקא לאלה שמסכימים עם החלטת היושב-ראש — שיכול להיווצר מצב, שהחלטה שתקבל ברוב מסוים — ייתכן שזו אף תהיה החלטה מדינית חשובה מאוד — ויבוא יושב-ראש הכנסת ויגיד שהחלטה בטלה.

שלמה הלל (המערך):

היא לא חוקית. זו הטעיה והולכת שולל.

דב שילנסקי (הליכוד):

רבותי, תנו לי להסביר. חבר הכנסת הלל, אני מזכיר לך את הפרס שקיבלת.

אדוני היושב-ראש, אם חבר הכנסת מאיר כהן-אבידב שגה — יש אפשרות לחברים שאינם מסכימים עם ההחלטה שלו לפנות לבג"ץ או לכל מוסד אחר. אין ליושב-ראש הכנסת הזכות לבטל החלטה של הכנסת. אין יושב-ראש הכנסת יכול להגיד: אני מחליט בניגוד לתקנון ומי שהדבר אינו מוצא חן בעיניו — הוא יפנה לבג"ץ. אין זה לכבוד הכנסת וגם אין זה לכבודו של הכיסא הרים של היושב-ראש.

אם יושב-ראש הכנסת יעמוד על החלטתו — לעניות דעתי, הודעתו בטלה ומבוטלת.

היור' מ' סבידור:

תודה רבה. הצעה לסדר לחבר הכנסת אהוד אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בפרלמנט הבריטי יש פתגם: אפילו מלכת אנגליה אין סמכות לבטל החלטות פרלמנט.

מנחם הכהן (המערך):

— — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

נכון. לא היתה לה מעולם, גם כשהיה — — —

שבח וייס (המערך):

היא לא מצליחה לשכנע את בנה שלא להתחתן עם חשפנית.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הקשב, הרי איני בא לקנטר אותך, אני גם לא יכול לצעוק ולצעוק.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאתה יודע יפה מאוד שההודעה שלך — אפשר להבין את התרגשותך ואפשר להבין להרגשתך — איננה מעוגנת בשום סעיף בתקנון הכנסת, כפי שאתה יודע. כפי שבצעמך אמרת כאשר הודעת שהיועצים המשפטיים שאתם התייעצת איתם, שאין לזה שום שחר מבחינת התקנון והנהוג. לכן ההודעה הזאת בטלה ומבוטלת. גם אם היושב-ראש ישוב ויכריז זאת — אין לזה שום משמעות. כי אתמול קיבלה הכנסת במליאתה החלטה להעביר הצעת חוק לוועדה. הכנסת תצטרך לדון בהצעה הנמצאת בוועדה.

אדוני היושב-ראש, כרצוני להפנות תשומת לבך להוראה בתקנון, ובהתאם לכך — גם להמליץ בפניך על דרך נאותה לדון בעניין שלפנינו. סעיף 149 בתקנון אומר: "(א) התעורר בשעת הדיון בכנסת ספק בפירוש הוראה מהוראות התקנון או התקדימים, יכריע יושב-ראש הישיבה והכרעתו באותה ישיבה תהיה מחייבת". מה קרה אתמול? הועלתה הצעה. התעורר ויכוח על התקנון — — —

רמאל סויסה (המערך):

זו היתה חטיפה, לא הצעה. התקיים אתמול טקס "שורשים", גם אתה היית מחזמן.

שלמה הלל (המערך):

זו היתה הולכת שולל. היתה הודעה פומבית, שהנושא לא יעלה לדיון.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת שלמה הלל, הקשב, הרי אינני רב אתך עכשיו; אני מסביר את משמעות הסעיף בתקנון. זה לא עניין לכינויים. זה כתוב בתקנון.

(קריאות)

שבח וייס (המערך):

ממתי עושים ליושב-ראש כירור בפרהסיה? איזו תכונות. מה זה? — טריבונל של יושב-ראש הכנסת?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מעלה הצעה לסדר ולא שום כירור. אם לא תפרע לי — אעלה את ההצעה. אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת, אני רוצה לחזור — — —

היור' מ' סבידור:

מה אתה מציע?

אהוד אולמרט (הליכוד):

אני מצטער מאוד, אדוני היושב-ראש, אני לא אציע כל זמן שלא יהיה כאן שקט מוחלט.

היור' מ' סבידור:

חברי הכנסת, יש לנו, מלבד הנושא הזה, סעיפים נוספים על סדר-היום.

אהוד אולמרט (הליכוד):

ההחלטה שקיבל אתמול יושב-ראש הישיבה לא היתה החלטה לגופו של החוק. ההחלטה לגופו של החוק נתקבלה

מיכאל חריש (המערך):
מי קובע את זה?

אהוד אולמרט (הליכוד):
העובדות קובעות את זה. הוא לא קיבל שום החלטה בענייני נוהל. הוא בא ונתן הצהרה על דעה אישית שלו לגבי נוהל של אתמול. זה לא משמעותי.

אדוני היושב־ראש, אני מבקש מאדוני היושב־ראש לזמן — על־פי הנחיות תקנון הכנסת — ישיבה של ועדת הפירושים, שתקבע הלכה כענייני סמכויות סגן יושב־ראש הכנסת בנוהל ישיבה. אני מניח שמוסדות הכנסת — על־פי סמכותם. בהתאם להחלטת מליאת הכנסת מאתמול — יצטרכו לדון בהצעת החוק שהועברה לוועדה.

מיכאל חריש (המערך):
זו דעה אישית שלך.

הי"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת שחל.

משה שחל (המערך):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, כלל גדול במשפט הוא, כי ממעשה בן־עוולה לא תצמח עילה. מה שקרה אתמול היה מעשה שכולו עוולה. לכן כל אלה הטוענים היום כל טענה שהיא על עשיית צדק בקשר להחלטתו של יושב־ראש הכנסת מהבוקר, לא רק שהם באים בידים לא נקיות, אלא טיעונם גם איננו טיעון. אין בית־משפט המוכן לתת סעד לאדם שעבר עבירה. שני אנשים גנבו יחדיו; בא האחד ואומר: מגיע לי חלק גדול יותר של השלל ממה שקיבלתי. אומר בית המשפט: מקומך לא כאן, אתה עיוולת, ומי שעיוול איננו יכול לבקש צדק. מה שקרה אתמול היה בדיוק המקרה הזה, ולצער — יושב־ראש הישיבה, סגן יושב־ראש הכנסת חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב היה שותף לו. הוא לא הכריע בשאלה, כפי שטען חבר הכנסת אולמרט; הוא יום עבירה על תקנון הכנסת. וזאת למה, חברי הכנסת?

סעיף 32(ב) אומר: "ישיבה אחת בשבוע, ביום האחרון שבו, תוקדש לדיון בהצעות לסדר־היום ובהצעות חוק פרטיות של חברי הכנסת, אולם רשאים היושב־ראש והסגנים לקבוע לדיון זה מועד באותו שבוע או בשבוע שלאחריו". יושב־ראש הכנסת והסגנים הודיעו, בישיבה הרגילה של הנשיאות אתמול, שהצעת החוק שהועלתה אתמול להצבעה תובא להצבעה היום. יושב־ראש הכנסת לא הסתפק בהשארת סדר־היום המודפס — כפי שמקובל — בחיק של סגני היושב־ראש, אלא ביוזמתו הודיע לנו, לשני הסגנים, ואמר: חוק זה וזה, הידוע כ"חוק הארכיאולוגיה" — ואני כמעט מצטט מלה במלה — יובא להצבעה ביום שלישי.

רכותי, בלי שינוי סדר־היום על־ידי היושב־ראש והסגנים — שום יושב־ראש של ישיבה איננו רשאי, איננו מוסמך להוסיף לסדר־היום. מדוע? אני אומר את זה לחברי הממשלה: מדוע? מה יקרה מחר, אם ישב יושב־ראש ישיבה שאיננו שייך לקואליציה והוא יחליט על דעת עצמו להוסיף הצעות חוק הנוחות לו בגלל מצב מסוים של מצביעים באותו זמן? הרי הממשלה תעמוד בפני מצב, שהצעות חוק, שהיא לא התכוננה אליהן והקואליציה לא ידעה עליהן, יתקבלו.

רוני מילוא (הליכוד):

את "מיהו יהודי" ביטלת. אתה, ביושב־ראש, ביטלת.

משה שחל (המערך):

חברי הכנסת, אני דוחה בתוקף את הרמגומיה הזולה של

בהצבעה על־ידי מליאת הכנסת, ואין שום דרך לשנותה אלא כאשר הצעת החוק תוחזר לדיון בקריאה הראשונה. זה ברור.

השאלה שבה הכריע אתמול יושב־ראש הישיבה היתה: האם על־פי התקנון והתקדימים אפשר להעלות להצבעה את הצעת החוק? הוא החליט שמותר להעלות זאת.

עכשיו הושמעה טענה — והיא הושמעה גם אתמול — שההחלטה הזאת מוטעית. כא סעיף 149(ב) ומציע נוהל, כיצד לערער על החלטה כזאת: "הרשות בידי חבר הכנסת, תוך 15 יום אחרי הישיבה, לערער על הפירוש שניתן על־ידי יושב־ראש הישיבה, לפני ועדת הפירושים המורכבת מיושב־ראש הכנסת ושמונה חברי הכנסת שייבחרו על־ידי ועדת הכנסת". וסעיף קטן (ג) קובע כי "החלטת ועדת הפירושים תהיה סופית".

לפיכך, אדוני היושב־ראש, אני רוצה לחזור, לסכם ולהציע: ההחלטה מאתמול להעמיד את הצעת החוק בעניין חוק הארכיאולוגיה להצבעה היתה החלטה שקיבל יושב־ראש הישיבה. על־פי התקנון, ההחלטה הזאת מחייבת לאותה ישיבה. בעקבות ההחלטה הזאת ערכה הכנסת הצבעה והחליטה ברוב קולות להעביר לדיון טרומי בוועדה של הכנסת הצעת חוק פרטית. ההחלטה הזאת היא תקפה. אין שום נוהל, אין שום חוק — בין שיושב־ראש הכנסת מכריז ובין שהוא לא מכריז — זו הכוזה ולא החלטה; אין לה שום משמעות מעשית פורמלית מחייבת.

אני ממליץ שלאור המשמעות הציבורית שיש להחלטה, יושב־ראש הכנסת יזוּם — על־פי סמכותו — ישיבה רחופה של ועדת הפירושים, והיא תדון ותקבע הלכה לגבי סמכותו של סגן יושב־ראש הכנסת בנוהל ישיבה. כל החלטה שלא תתקבל על־ידי ועדת הפירושים, לא תוכל לשנות את ההצבעה שהכנסת הצביעה אתמול לגבי הצעת החוק — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אתה חולק על החלטת יושב־ראש הכנסת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אגיד לך מה הבהל: יושב־ראש הכנסת לא החליט היום שום החלטה בענייני נוהל. יושב־ראש הכנסת הכריז הכרזה מעל הדוכן, הכרזה שאין לה שום חוק, אין שום סטטוס בכנסת — — —

שמעון פרס (המערך):
מה אתה מפרש?

אהוד אולמרט (הליכוד):

חבר הכנסת פרס, אתה חבר הכנסת די הרבה שנים ודי מנוסה כדי לדעת, שבשום מסגרת — — —

שמעון פרס (המערך):

אני לא זוכר דבר כזה בכנסת, שחברי הכנסת עלו וערערו על החלטת יושב־ראש הכנסת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אתם עושים זאת יום יום, פעם כמעט הכיתם את היושב־ראש כאשר הוא קיבל החלטה. על מה אתם מדברים?

מיכאל חריש (המערך):

כמה זמן מדברים פה במסגרת הצעה לסדר?

הי"ר מ' סבידור:

אתם לא נותנים לו לסיים את הכריו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

יושב־ראש הכנסת לא קיבל שום החלטה בענייני נוהל.

חוכרת ל"ז, ישיבה ר"ל
— הודעת יושב־ראש הכנסת —

שיוש־ראש הכנסת טעה — לך, אנא ממך, פנה לבג"ץ ובקש שיבטל את הודעתו של יושב־ראש הכנסת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
וכי אתה מדבר על כללך, חבר הכנסת שחל?

הי"ד מ' סבירור:
חברי הכנסת, היות שכולם נרשמים — אני קובע פה, שסיעה שמישהו מחבריה כבר דיבר, לא אוסיף דובר מתוכה. עכשיו אני קורא להכר הכנסת שלמה לורניץ.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
אדוני היוש־ראש, כנסת נכבדה, כמי שנמצא בכית הזה למעלה מ־30 שנה — ואלה שיש להם ניסיון בעבודת הכנסת יאשרו את דברי, אדוני היוש־ראש — אני יכול להעיד, שביום האחרון או כיומיים האחרונים למושב הכנסת, לפני שיוצאים לפגרה, לא מקפידים יותר מדי על עניינים פורמליים.

יחזקאל זכאי (המערך):
זה בוועדת הכספים, לא במליאת הכנסת.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
לא מקפידים ולא הקפידו במליאה.

מיכאל ברוזר (המערך):
על זקטים לא מקפידים...

אמרי רון (המערך):
הבא דוגמה.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
מייד אביא לכם דוגמאות.

לא הקפידו על עניינים פורמליים במליאה. ובמקרה זה ארצה לשכנע, אדוני היוש־ראש, שגם מבחינה פורמלית הדבר היה בסדר.

ראשית, על הלוח בכניסה לאולם המליאה היה כתוב — ודאי זאת — שעל סדר־היום דיון בהצעות חוק — —

שמעון פרס (המערך):
האם אפשר לשאול שאלה?

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
תן לי לסיים את המשפט.

שמעון פרס (המערך):
האם הודיעו לנו שההצבעה תהיה היום, או לא? האם יש ערך למלה ככנסת?

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
מייד אענה, אני מבקש שתקשיבו לי.

אתמול היה כתוב על הלוח: דיון בהצעות חוק ובהצעות חוק בדיון מוקדם.

שושנה ארבל־אלמזליו (המערך):
צריך להניח זאת על שולחן הכנסת.

מיכאל חריש (המערך):
את הטרפה הזאת לא תכשירו.

שלמה לורניץ (אגודת ישראל):
אתם, הרוצים סדר, אולי תקשיבו.

מנחם הכהן (המערך):
יש חוק הונאה בכשרות.

חבר הכנסת רוני מילוא, מעולם, בשום ניהול של שום ישיבה, לא נהגתי בניגוד לתקנון, וכאשר העיר לי יושב־ראש הכנסת על סגירתה של ישיבה — הודעתי לו שאני מקבל את דעתו. שום פעולה שעשיתי לא היתה מתוך לתקנון, אדרבא, יזכור לי.

חברי הכנסת, יושב־ראש הכנסת מופקד לפי סעיף 5 על כמה דברים; ושום דבר לא יועיל, סמכותו מוקנית לו מכוח הסמכות הגורפת הזאת, הכוללת הזאת, האומרת: "יוש־ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת, ייצג אותה כלפי חוץ, ישמור על כבודה, על סדר ישיבותיה ועל קיום תקנונה". התקנון הופר אתמול, הופר בצורה גסה ביותר. יושב־ראש הישיבה לא היה מוסמך להוסיף לסדר־היום.

מה טוענים בפנינו? טוענים על גנבת דעת — זו, אגב, גם טענה ילדותית. אומרים: היה כתוב על סדר־היום "הצעות חוק והצעות לסדר־היום".

חברי הכנסת, ראוי: אתמול, אף שיוש־ראש הכנסת הודיע בישיבת הנשיאות שיש חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה) של חברי הכנסת יהודה חשאי ורוני מילוא — אף שהוא הודיע זאת — כאשר החוק הזה הונח על השולחן והוכא להצבעה, וכרגיל וכנהוג הדפיסו דף ואמרו: "ההצעה תידון בישיבת הכנסת היום, 25 ביולי 1983". את זה הניחו כדי להודיע על כך לחברי הכנסת, אף שזה כבר פורסם והיה בסדר־היום ואושר עלידי היוש־ראש והסגנים. הרף הזה בא להגיד: דעו לכם, שזה מוכא להצבעה. את זה לא עשו אתמול, לאיש לא הודיעו.

האמת היא, שבשעה 12, בחשכת הלילה, כאשר אף אחד לא היה מודע לנושא הזה — ועל החוק הזה כתוב "שמירה על מקומות קבורה", לא כתוב עליו שזה "חוק הארכיאולוגיה" — לפתע פתאום היוש־ראש — — — — — וכאן אני רוצה, אדוני היוש־ראש, לומר מלה נוספת. צר לי שאני אומר אותה אבל אין מנוס, כי העניין מאוד חרה לי וריגש אותי — האמינו לי — מעבר לשאלה של קואליציה ואופוזיציה, הרסותם את הכנסת, חבל לעשות את זה. האדם שעשה את המעשה הזה אתמול, חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב, היה בין יוזמי הצעת החוק, ולו מהסיבה הזאת כלכד הוא היה צריך למנוע את עצמו מלהכריע בשאלה שהוא צד לה, שהרי הוא עצמו יום את החוק. מה הוא עשה? — בחטף, בקנוניה מתוכננת, אחרי שהוא סיכם זאת עם חבר הכנסת פרוש, נשאר חבר הכנסת פרוש — על דעתו — בשעה מאוחרת כלילה: וזאת כשידעו, שחלק של חברי הכנסת נמצאים בכנס "שורשים" של יוצאי צפון־אפריקה, ידעו את זאת — או ב־12 ודקה — ולא בהליך של הסברת החוק אלא מהמקום, בתוך שנייה — שני המציעים: מאיר כהן־אבידב המציע ופרוש המציע, מעבירים ביניהם את החוק, כדי שאיש לא ירגיש.

במקרה שאלתי: היכן בסדר־היום זה נמצא? יושב־ראש הישיבה, חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב, ניסה להגיד, שזה היה על דעתו של יושב־ראש הכנסת, חרדתי, אבל עוד אתמול כלילה שאלתי את מזכיר הכנסת, ולשמחתי הרבה התברר, שזה לא היה על דעתו של יושב־ראש הכנסת אלא על דעתו האישית של יושב־ראש הישיבה, ומן הטעמים האלה, זכותו של יושב־ראש הכנסת להודיע, שכל מה שהיה אתמול — ואשר בסיסו עקום, בלתי־חוקי — הוא בטל ומבוטל, ומי שרוצה לטעון, חבר הכנסת רוני מילוא — לך לבג"ץ, אדרבא, אני אראה איך בג"ץ יוציא אתכם החוצה, מפני שהוא יאמר לכם: ידיכם מלוכלכות, אתם כאים בידיים לא נקיות. וזאת הסיבה שבגללה אתה לא מוכן לזה. כי אם הצדק אתך ואתה חושב

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

עד כמה שלא פעלו כגנבים כלילה תעיד העובדה, שכל חברי סיעת אגודת ישראל אפילו לא היו בבניין. היחידי שהיה הוא חבר הכנסת פרוש.

חיים רמון (המערך):

הוא היה בסוד ההתייעצות.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

הקשב לי, דרך ארץ, חוצפן.

היור"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת רמון, אני קורא אותך לסדר.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אתם חושבים שבכוח אפשר להשיג דברים? קח את דברין בתורה.

חיים רמון (המערך):

אינני לוקח שום דבר בתורה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, אני קובע שאני וכל חברי אפילו לא היינו בבניין.

יעקב גיל (המערך):

זה האמבוס, זה המארב, זוהי פעולת ההסחה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

לא היה לנו שום מושג. היחידי שהיה בבניין מבין חברי אגודת ישראל היה חבר הכנסת מנחם פרוש. אני משבח אותו. זה ניהול פרלמנטרי מתוקן, שהוא מביא עניין העומד על סדר-היום.

אני רוצה לומר עוד מלה פורמליסטית, אדוני היושב-ראש, ואני מבקש לברך זאת.

היור"ר מ' סבירור:

אני מבקש שתסיים. אינני מקיים פה דיון קונסטטוציוני.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אני מסיים. אני חיי בעניין זה מפיו של חבר הכנסת משה שחל, שדיבר לפני. אם שמעתי אותו היטב, הוא אמר מעל במה זו, שההצבעה היתה דקה אחרי 12. אם אתם פורמליסטים, הרי דקה אחרי 12 זה כבר יום ג', היום. אם כן, גם מבחינה פורמליסטית הדבר היה בסדר.

חיים רמון (המערך):

זה היה 5 דקות לפני 12.

יעקב גיל (המערך):

על-פי אותה טענה אתה יכול להגיד: "ויהי ערב ויהי בקר".

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

ועוד נקודה, וכזה אני מסיים. כאשר ניגש אלי איש "קול ישראל", אדוני היושב-ראש, אני מבקש את חשומת לבך —

היור"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, למה אתם מאריכים את הדיון?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

כאשר ניגש אלי איש "קול ישראל" ואמר לי, שיושב-ראש הכנסת החליט כפי שהחליט, אמרתי לו: אני מקבל את החלטתו של היושב-ראש, בלי לדעת מה היה. היות שהתייחסתי כלפיך כפי שהתייחסת, וכך אני מתייחס תמיד — אני מבקש:

רבותי, אני רוצה לדבר לגופו של עניין. עליידי צעקות אי-אפשר לטשטש את העובדות. הדבר היה כתוב על הלוח.

יחזקאל זכאי (המערך):

זה לא היה כתוב על הלוח. לא נכון.

אורה נמיר (המערך):

בדקה האחרונה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

זה הונח על שולחן הכנסת, חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

קריאות מספסלי המערך:

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

איוז תרבות ויכוח היא זאת? מה קורה כאן? קצת תרבות ויכוח. האם פגעתי במישהו?

אורה נמיר (המערך):

כאמת פגעת.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

האם אי-אפשר לשמוע מה שאומרים? תחלקו עלי, אבל דינו של כל אחד שישמע את דברי. אני אומר לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו: טעות בידך. החוק הזה מונח על שולחן הכנסת זה כמה ימים: ואל תגידו לי שזה לא נכון.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

זה לא היה בסדר-היום.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

האם אפשר או אי-אפשר לשמוע את דברי? על הלוח היה כתוב: דיון בהצעות חוק — דיון מוקדם.

אמרי רוק (המערך):

אילו הצעות חוק?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

על שולחן הכנסת הונחו כל החוקים. לו לקחו חוק שלא היה על שולחן הכנסת, לו לא היה כתוב על הלוח שירוננו בחוקים — כלשון רבים, בלי לפרט — הייתי מבין את הטענה. אבל היה כתוב: "הצעות חוק". ומאחר שמדובר בחוק שהיה מונח על שולחן הכנסת, הרי שהדבר הזה טוב גם לפורמליסט הגדול ביותר.

תמר אשל (המערך):

אבל חוק הבחירות — — —

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

קחו את רשות הדיבור, ריבוננו של עולם. אתם רוצים תרבות של דיון: האם אנחנו הפרענו למישהו?

חיים רמון (המערך):

אנו רוצים תרבות של התנהגות, לא תרבות שלפיה מעבירים חוקים כגנבים כלילה. כגנבים כלילה העברתם את החוק. קבדתם את המשפט ואתם רוצים לקבור את הכנסת.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

התבייש לך. כל הפוסל — כמומו פוסל. אם אתה אומר "גנבים כלילה", סימן שאתה גנב. התבייש לך. דרך ארץ.

חיים רמון (המערך):

דרך ארץ לכנסת. איך אתם פועלים?

חברת ל"ז, ישיבה ר"ל
— הודעת יושב ראש הכנסת —

שולחן הכנסת שום הודעה על כך שהיא תובא לדיון כאותו יום שני.

חברי הכנסת מסתמכים על הודעה שהופיעה, כביכול, על הלוח, במסגרת הצעות חוק פרטיות. אין זה אומר שהיא כוללת את כל מה שעולה על דעתו של מישהו להביא לדיון בכנסת. האם בהסתמך על הודעה כללית זאת הוא יכול להביא הצעת חוק לדיון מוקדם? זוהי הודעה כללית, לא מחייבת, והיא אינה מתירה להביא כל הצעת חוק שהיא.

עכשיו נודע לנו עוד פרט אחד, שלא ידענו אותו כאשר ערערו על חוקיות הדיון הזה. נשיאות הכנסת — היושב־ראש והסגנים — החליטה במפורש, שהצעת חוק פרטית זאת לא תובא כיום שני. זה אולמנט נוסף הקובע ומוכיח, שהצעה זו לא היתה כלולה בסדר־היום של הישיבה.

כאשר יושב־ראש הישיבה הודיע על הכללת הנושא הזה בסדר־היום והזמין את בעל ההצעה להציג אותה, הוא לא קבע פסיקה. חבר הכנסת אולמרט אמר: הפסיקה היתה סופית, אין לערער על פסיקת יושב־ראש הישיבה. אבל כאן לא היתה כל פסיקה על הליך של קיום הסדר. כאן לא היתה כל פסיקה לגבי סוגיה, שהתעוררה כזוֹיכֹח. כאן היתה החלטה של יושב־ראש הישיבה להפיר את חקנות הכנסת ולהעלות על סדר־היום נושא, שלא היה כלול בסדר־יומה של הכנסת. לכן, עצם ההחלטה הזאת היא החלטה שפולה, אנטי־תקנונית, והיא אינה מחייבת את הכנסת.

אני רוצה להגיד, שמדובר כאן בהליך של חקיקה — שזה אחד מיסודות עבודתה של הכנסת — שנעשה בניגוד לכל הפרוצדורה, לכל סעיפי התקנון ולכל סדר־היום. כאן מדובר על הפרה חמורה של עניין הנוגע לאחד מעמודי התווך של עבודת הכנסת.

לכן, הערעור על פסיקתו של יושב־ראש הישיבה היה מוצדק, ויושב־ראש הישיבה, חבר הכנסת מאיר כהן־אביב, חייב היה להתחשב בערעור הזה ולא להעלות את הנושא על סדר־היום.

לכן, אם היושב־ראש שלנו, חבר הכנסת סבידור, נהג בצורה שלא היה לה חקדים בעבר — הרי זה לא מפני שהקביעה שלו היא חסרת תקדים, אלא מפני שהדבר שאילו הוא התייחס הוא חסר תקדים. אני חושב, שחובתו של יושב־ראש הכנסת היתה להתייחס להפרה זאת ולחקן את המעוות.

סמכות זו וחובתו זו נמצאת בסעיף 5 של תקנון הכנסת. חברי הכנסת החרידים למעמדה של הכנסת ולשמירה על יסודותיה ועל הליכיה הדמוקרטיים חייבים היום לכבד אותה ולא את הדעת על מה שהתרחש, ולהתחשב בסעיף 5 האומר: "יושב־ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת, ייצג אותה כלפי חוץ, ישמור על כבודה, על סדר ישיבותיה ועל קיום תקנותיה". זוהי חובתו, סמכותו ואחריותו. במילים אלה, כאשר יורדת — ואני אומר את זה בכאב — אפלה על הכית הזה, על הכנסת העשירית, אפלה מבחינת ערעור הליכי עבודתה של הכנסת, מבחינת שמה הטוב ומבחינת נאמנותה לתקנון — באה ההחלטה הזאת, ההתערבות הזאת של היושב־ראש, כנר באפלה הזאת, וזה חייב ללמד את כל חלקי הבית.

לכן, לא רק שאין לנו סמכות לערער על החלטתו אלא יש לנו כל הזכות, האחריות והחובה לאמץ את ידו בקביעה שהוא קבע. זו לא יכולה להיות אלא פסיקה סופית. אין ערעורים

חשוב היטב היטב. אז לא ידעתי, שהדבר היה רשום על הלוח השחור מחוץ לאולם המליאה; או לא ידעתי, שהצעת החוק היתה מונחת על שולחן הכנסת. אחרי שניתוספו לידיעתי העובדות האלה — אני מבקש שתחשוב היטב ותעכב את החלטתך, במקרה שאינך רוצה לבטל אותה — אנא, אבקש ממך שתביא זאת בפני ועדת הפירושים, כשם שכל דבר השנוי במחלוקת במליאה מובא בפני ועדת הפירושים. אבל מבחינה קונסטיטוציונית קשה לי להעלות על הדעת, שדבר שהוחלט עליו במליאת הכנסת, היושב־ראש מוסמך לבטל אותו.

עוד מלה אחת רכובה אני מסיים. חבר הכנסת שחל, שדיבר לפני הרשה לעצמו לא פעם אחת לעשות "תרגילים" לא מכובדים מבחינה פרלמנטרית, ולאחרונה, בדיון על התקציב, החליט פתאום על הצבעה, אף שהיה קבוע מראש, שההצבעות תהיינה בסוף, ובכך כמעט הכשיל את התקציב; חבר הכנסת שחל הוריד מסדר־היום את חוק "מיהו יהודי", מפני שחבר הכנסת שפירא איחר בשתי דקות להיכנס לאולם המליאה — לחבר הכנסת שחל אני אומר: קשור עצמך בחילה ואל תבוא בטענות סרק, בטענות שאין להן שחר.

היורד מ' סבידור:

תודה. חבר הכנסת תופיק טובי, בבקשה.

תופיק טובי (התחית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב־ראש, הרשה לי להעיר כמה הערות פרוצדורליות ותקנוניות לגבי הנושא שאנו דנים בו. זהו נושא חשוב מאוד, לדעתי, בחיי הכנסת, ולא רק לגבי היום. אלא לגבי העתיד הצפוי למוסד הזה.

הדיון היום הוא דיון חסר תקדים. איני זוכר בתולדות הכנסת מקרה כזה, שבו עמדנו בפני הודעה של היושב־ראש, שהליך מסוים בכנסת בטל. אבל התרגי והוצא־דופן אינו ההודעה של היושב־ראש — ואני עוד אחייס אליה ככבוד רב — היוצא־דופן הוא ההליך של אתמול. מה שקרה אתמול בישיבת הכנסת, לא היה לו תקדים במשך 34 שנות עבודת הכנסת.

מה שהיה אתמול מנוגד לתקנון הכנסת ועומד בניגוד מפורש לסעיף 32, הקובע את סדר־היום של הכנסת, הקובע איך נקבע סדר־היום, הקובע איך הכנסת תזון ותמצה את הנושאים שעל סדר־יומה. בניגוד לסעיף הזה, הועלה אתמול לדיון נושא, שלא היה על סדר־היום של אותה ישיבה.

חברי הכנסת, אני אוכיח שהנושא הזה לא היה כלול בשום מסמך ממסמכי הכנסת. לא היתה כלולה בהם הצעת החוק הטרונית שנדונה אתמול.

בפנינו סדר־היום, המחולק לחברי הכנסת עם תחילת הישיבה. בסדר־היום ט' סעיפים, שבהם כלולים כל החוקים — גם החוקים הטרוניים — שצריך היה לדון בהם באותה ישיבה. בין אלה: חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם; חוק משפחות מרוכות ילדים; חוק רשות הרואר. גם הצעת חוק לדיון מוקדם בנושא: חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות). אלה הם הסעיפים שהיו כלולים בסדר־יומה של הכנסת אתמול. חברי הכנסת, כאשר רצו להזכיר את החוק הפרטי של מימון הבחירות, לא הסתפקו בהצעה הכוללת של סדר־היום אלא חילקו טופס נפרד. כנהוג בחיי הכנסת, כאשר מביאים לאותה ישיבה הצעה לסדר־היום או הצעת חוק פרטית — אז מודיעים לחברי הכנסת שהצעה זו וזו לסדר־היום או הצעת חוק פרטית, זו וזו תובא לדיון במשך היום.

לגבי הצעת החוק הזאת של בתי־הקברות, לא הונחה על

במושב הזה. מי שמעדר על החלטה — יפנה לוועדת הערעורים.

היו"ר מ' סבידור:

חורה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רוני מילוא, ואחריו — לאחרונה, חברת הכנסת גאולה כהן.

קריאה:

היו"ר מ' סבידור:

כבר דיברתם.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב־ראש, נרשמו עוד כמה חברים. אני רואה שלא נשמרת החלטה שרק אחד מכל סיעה ידבר. אני מבקש לשקול שעוד שניים־שלושה חברים יצטרפו.

היו"ר מ' סבידור:

טוב. עוד לא עמדנו בכנסת בפני בעיה כזאת.

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, ראשית אני חייב לומר, שדבריו של חבר הכנסת תופיק טובי, והתימוכין שהוא נתן ליושב־ראש, נגעו ללבי. יש לי הרגשה מוזרה, שכימים הקרובים היושב־ראש יקבל, מן־הסתם, הזמנה לבקר במוסקבה, לאור התשכחות שהוא קיבל פה מחבר הכנסת תופיק טובי.

יאר צבן (המערך):

אתה לא מתבייש?

אלעזר גרנות (המערך):

הוד והדר של תנועת החירות.

רוני מילוא (הליכוד):

מה ההתרעמות הזאת? האם זה רע לקבל הזמנה ממוסקבה? מדוע אתם מתרגשים?

גד יעקבי (המערך):

זה מקרתים.

רוני מילוא (הליכוד):

מדוע אתה מתרגש, חבר הכנסת יעקבי? לקבל הזמנה ממוסקבה זה גם כבוד. טוב שיושב־ראש הכנסת יבקר שם.

יאר צבן (המערך):

האם אתה רוצה להפחיד את היושב־ראש? האם אתה רוצה להטיל טרור על יושב־ראש הכנסת?

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת רוני מילוא, אני מבקש ממך שלא להפוך את הדיון לדיון מדיני, לדיון קנטרני. דבר על התקנון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מושיגנטון לא קיבלתם הזמנה. קיבלתם פקודה לבוא מיד.

רוני מילוא (הליכוד):

בהקשר זה אני חייב לומר, שאיני מתפלא על התימוכין שחבר הכנסת תופיק טובי נתן כאן ליושב־ראש. וזאת מסיבה נוספת: רק במשטרים מאוד מסוימים, שחבר הכנסת תופיק טובי מכיר אותם היטב, יכול להיות מצב, שבו יושב־ראש בית־נבחרים יטל החלטה שנתקבלה בבית־הנבחרים. זה דבר שהדעת אינה סובלת אותו.

חיים רמון (המערך):

היא לא נתקבלה. כי היא לא היתה חוקית.

ויקטור שפיטוב (המערך):

איזה מין דבר זה? איך אתה לא מתבייש. חבר הכנסת רוני מילוא? יש גבול.

רוני מילוא (הליכוד):

גם אתה, חבר הכנסת ויקטור שפיטוב, מכיר את המשטרים האלה היטב. איפה נשמע שיושב־ראש פרלמנט יטל החלטה של הפרלמנט?

מנחם הכהן (המערך):

איזה משטר של מאפיה ישלט על הפרלמנט?

פסח גרופר (הליכוד):

אנחנו רוצים לשמוע. מותר לו להגיד מה שהוא רוצה בבית הזה.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

ודאי שמותר לו להגיד מה שהוא רוצה.

שבח וייס (המערך):

אתם הופכים את הכנסת לטריבונל עממי.

רוני מילוא (הליכוד):

חבר הכנסת כ"ץ־עוז, כיושב־ראש הוועדה לביקורת המדינה אתה הרי מסכים אתי שלא ייתכן, שיושב־ראש יודיע על ביטול החלטה שנתקבלה בכנסת.

חיים רמון (המערך):

אם היא נתקבלה. אבל אם היא לא נתקבלה?

רוני מילוא (הליכוד):

גם אם ההחלטה הזאת נתקבלה בטעות, גם אם היא לא בסדר — לא ייתכן לבטל החלטה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

האם יושב־ראש יכול לבטל החלטה של הכנסת?

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

צריך לעזור להוציא את העגלה מן הכרך. לא לאפשר לה לשקוע יותר עמוק.

רוני מילוא (הליכוד):

אני עומד כאן לפניכם, חברי הכנסת, ואומר את הדברים, ואחם כולכם מתרעמים וצועקים עד לב השמים. היושב־ראש אמר כאן, בתחילת דבריו, בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, שהוא התייעץ עם היועצים המשפטיים של הכנסת והם אמרו לו —

שושנה ארבל־אלמחזינו (המערך):

הוא לא חייב לקבל את דעתם.

רוני מילוא (הליכוד):

הרשי לי לסיים את דברי. היועצים המשפטיים אמרו לו, שהוא איננו רשאי לבטל החלטה של הכנסת. את זה היושב־ראש אמר כאן.

שושנה ארבל־אלמחזינו (המערך):

הוא לא חייב לקבל את דעתם.

רוני מילוא (הליכוד):

האם היועצים המשפטיים הם שום דבר? נניח שכעניינם, חוות הדעת שלי איננה אומרת דבר. אבל כאשר היועצים המשפטיים של הכנסת — לפי דברי היושב־ראש — אמרו לו,

חוכרת ל"ז, ישיבה ר"ל
— הודעת יושב־ראש הכנסת —

ג/ז, זה בטל מעיקרו, לא היה ולא נברא. כאשר יש החלטה של הכנסת — אי־אפשר לבטל אותה בהבליפה של אף אחד, גם לא של יושב־ראש הכנסת. ההודעה של היושב־ראש בטלה ומבוטלת ואינה קיימת באופן מוחלט. ההודעה של היושב־ראש וההחלטה שלו לבטל, כאילו, את ההחלטה מאתמול — להחלטה הזאת אין שום משקל, שום ערך ושום תקפות משום מבחינה. נגד לא־כלום אי־אפשר לפנות לבג"ץ. נגד אפס אין פונים לבג"ץ. ההחלטה הזאת היא אפס אפסים, לא־כלום, לא היתה ולא נבראה.

עכשיו אני רוצה לגעת בעצם העניין. חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב, כיושב־ראש הכנסת, לא פעל — — —

עדנה סולודר (המערך):

רוני מילוא (הליכוד):

אני מקווה שהיושב־ראש החדש בישיבה לא ישתמש בסמכויות נרחבות כדי — — —

היור' מ' שחל:

קודם כול, היושב־ראש הזה איננו חדש: הוא יושב־ראש המנהל ישיבה, והוא ממלא את תפקידו באובייקטיביות המרבית. בבקשה, חבר הכנסת מילוא.

רוני מילוא (הליכוד):

בהחלט נכון. אני מאשר את האובייקטיביות של היושב־ראש עד עכשיו.

היור' מ' שחל:

חמדי, לא דק עד עכשיו.

רוני מילוא (הליכוד):

ההחלטה שהתקבלה אתמול על־ידי חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב התקבלה כדין. חוק הארכיאולוגיה — או, כפי שהוא נקרא: חוק חפירה וכו' — הונח על שולחן הכנסת ביום רביעי שעבר, על לוח ההודעות של סדר־היום היה כתוב אתמול, שיובאו לדיון הצעות חוק פרטיות לקריאה טרומית. החוק הנדון הוא הצעת חוק פרטית שהובאה אתמול לקריאה טרומית. העובדה שכאולם היו רק מתי מספר מבין חברי הכנסת: העובדה שבמקום לשכת כנסת ולמלא את תפקידיהם, חברי הכנסת עושים דברים אחרים, עם כל הכבוד למה שהם עושים — העובדה הזאת אינה מצדיקה שהצעת חוק כזאת לא תובא.

לדעתי, סגן יושב־ראש הכנסת מאיר כהן־אבידב לא צריך להתפטר מתפקידו. נהפוך הוא: הוא צריך להמשיך בתפקידו, מפני שהוא נהג אתמול לפי כל הכללים התקינים של הכנסת ולפי חקונן הכנסת. מי שצריך לשקול התפטרות בנושא הזה, אני מציע שישקול אותה. ומי שצריך לשקול התפטרות אינו סגן היושב־ראש, חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב, שפעל כהלכה, אלא יושב־ראש הכנסת, שפעל היום כניגוד לעצות היועצים המשפטיים שלו. ששם למרמס כל כלל של משטר תקין, כאשר הוא בא והודיע כאן על ביטול החלטה של הכנסת.

יעקב גיל (המערך):

האם אתה שם לב למה שאתה אומר?

רוני מילוא (הליכוד):

זהו דבר חמור ביותר. אינני חושב שאפשר להשלים אתו, ועם כל הכבוד ליושב־ראש הכנסת — הוא חייב לחזור בו.

יעקב גיל (המערך):

אין אתה יכול לדבר על "כבוד", כשאתה אומר דברים כאלה?

שהוא איננו רשאי לבטל החלטה של הכנסת, האם גם על זה תלינו? האם אתם מציעים להחליף את היועצים המשפטיים של הכנסת?

שלמה הלל (המערך):

פנה לבג"ץ, בג"ץ יחליט.

חיים רמון (המערך):

בג"ץ יחליט.

רוני מילוא (הליכוד):

הרי לא יעלה על הדעת, שיושב־ראש יבטל החלטה של הכנסת. שיושב־ראש יבטל החלטה של בית־הנבחרים. אתם הראשונים שצריכים לחמוק בזה. אתם, כאופוזיציה, צריכים להיות הראשונים לדאוג, שלא ייווצר מצב שבו יושב־ראש הכנסת יוכל — בכל נסיכות שהן, לא חשוב אילו — לבטל החלטה של הכנסת. הרי הדעת אינה סובלת זאת.

שושנה ארבל־אלמוזלינו (המערך):

ההחלטה אינה קיימת.

רוני מילוא (הליכוד):

אפשר לגנות החלטה שנחקקה. כפי שהיושב־ראש נזף בחבר הכנסת שחל, הוא יכול היה לנוזף גם בחבר הכנסת מאיר כהן־אבידב. לנוזף — היושב־ראש רשאי.

שר הבריאות א' שוסטק:

האם ליושב־ראש יש רשות לבטל החלטה של הכנסת? האם אינכם מתכיישים? אתם דמוקרטים. האם היושב־ראש יכול לבטל החלטה של הכנסת?

רוני מילוא (הליכוד):

היושב־ראש רשאי לנוזף בחבר הכנסת, או כסגן יושב־ראש הכנסת. אני רוצה לימר לכם, שכולנו מקבלים חמדי בהכנעה ובהרכנת ראש את הנופיות של היושב־ראש.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

אתה נוזף יד לזה שהיושב־ראש, בכל ישיבה, יוכל להעלות הצעות משלו.

שר הבריאות א' שוסטק:

אף אחד אינו יכול לבטל החלטה של הכנסת, לא היושב־ראש ולא המערך. מי שאינו שבע רצון מכך — ילך לבית־משפט.

רוני מילוא (הליכוד):

אני חוזר ואומר: כפי שהיושב־ראש נזף בחבר הכנסת שחל, הוא יכול היה לנוזף בחבר הכנסת מאיר כהן־אבידב. אנחנו מקבלים בהכנעה ובקידה נופיות מטעם היושב־ראש, בהכנעה ובאהבה. אבל בין נופיה לבין ביטול החלטה — — —

שר הבריאות א' שוסטק:

— — —

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני שר הבריאות, שמור על בריאותך.

בין נופיה של היושב־ראש לבין ביטול החלטה — אתם יודעים מהו המרחק. זה דבר שלא יעלה על הדעת. אתם הראשונים שהייתם צריכים להתקומם נגד זה.

כאשר להצעה של חבר הכנסת שחל, שאנחנו נלך לבג"ץ — יש לנו קושי גדול ללכת לבג"ץ, מסיבה אחת: צדקת כשאמרת, שהבג"ץ לא יקבל אותנו — כי אין לנו שום דבר שנגדו אפשר ללכת לבג"ץ. מה שהיושב־ראש הודיע פה זה

חבר הכנסת יובל נאמן, ישותף בניסוחו, על דעתנו ואחרי
התייעצות עם ארכיאולוגים, לצערנו, זה לא נעשה. וכפי שכבר
אמרתי — דרדור מוליך לדרדור.

היתה לנו בעיה, ולדעתי יש לכל חברי הכנסת בעיה. זה
נשמע כאילו זה חוק לא כל כך חשוב, חוק שקוראים לו חוק
הקבורה, כי משנה שם משנה מול.

מנחם הכהן (המערך):
החוק הזה פוגע בכבוד המת.

גאולה כהן (התחיה):
לא רצינו, חס ושלום, לפגוע בכבוד המת. אני גם לא
חושבת, שהארכיאולוגים פגעו בכבוד המת. נכון שנעשו גם
מצד דברים שהיו מופקרים, ולכן יש צורך בחוק, שיסדיר את
הדברים. אך לא רק שהחוק הזה לקח מהם את הסמכות — דרך
משרד החינוך — אלא שהוא גם אפילו לא רצה לעשות זאת
בתיאום אתם. מי מתאם עם מי? משרד הרתות מתאם עם
הרבנות הראשית.

היתה לנו בעיה, ואני אומרת שלכל אחד מחברי הכנסת יש
בעיה. הטיפו לי אתמול מוסר: אני לא רוצה להפיל את
הממשלה הזאת, והטיפו לי אתמול מוסר ואמרו לי: הלוא את
בעד ארץ-ישראל, אם כן איך את הולכת להעמיד בסכנה
הממשלה המנחילה בארץ-ישראל ומיישבת את ארץ-ישראל?
אני רוצה לומר דווקא בהזדמנות זו, שבשבילי ארץ-ישראל
השלמה כוללת את כל העבר שלה, הטמון בתוך האדמה הזאת,
זה הדבר שנותן לנו כוח לבנות גם על פני האדמה. כל אכן
קטנה, שאנחנו מוצאים למטה, נותנת לנו כוח לבנות עוד בניין
ועוד בניין ועוד בניין למעלה. אנחנו יודעים זאת, ואני אומרת
זאת כמי שהיתה פעם חברה בתנועת החרות ויודעת את היחס
למה שנקרא המוטיבציה של השורשים — גם הפסיים — של
ארץ-ישראל, החצרות והבתים והשורשים הפסיים.

לאגות ישראל יש תפיסה משלה ביחס לציונות, יש לה
תפיסה משלה ביחס לקיום כאן. על השאלה מהו יהודי, היא
משיבה עליה ההלכה. כל הכבוד להלכה, ואתם יודעים את
עמתי בנושא מהו יהודי. אבל לרבים טובים בארץ הזאת,
הדרך היחידה שבה הם מגיעים לזהות היהודית שלהם היא —
המגע הפיסי הזה, המגע החי עם העבר שלהם. וכי אנחנו נגזול
זאת מהם? מי נתן לנו את הזכות לעשות זאת? מי נתן? ודווקא
הממשלה הזאת היא שתנתק את המגע הזה, המגע שבנה את כל
הארץ הזאת.

היו"ר מ' סבידור:
חברת הכנסת גאולה כהן, הרי אין אנו מקיימים דיון על
עצם החוק.

גאולה כהן (התחיה):
בסדר. הסבכתי מדוע היתה לנו בעיה בעניין זה.

היו"ר מ' סבידור:
תמיד אפשר להתייחס לשאלה מדוע. אני מבקש לסיים.

גאולה כהן (התחיה):
אני פונה אל ראש הממשלה, אני בטוחה שההטעיה לא
נעשתה על דעתו. אין לי ספק בכך שהוא לא היה נותן לה יד.
אין זה "תרגיל", "תרגיל" זה משהו אחר. היתה כאן, אדוני ראש
הממשלה, הטעיה, בבקשה, התמודדו, יתמודד כל אחד, עם
מצפוני בנושא הזה.

יש הרבה מאוד ביקורת על הממשלה הזאת, אבל בעיני יש
לה זכות המאפילה על הכול — זכות ההתיישבות עומדת לה.

אורה נמיר (המערך):
איזה מין דיבורים הם אלה, על יושב ראש הכנסת? וכי זה
הכבוד שאתה נותן ליושב ראש הכנסת?

אברהם ב"ץ רעוז (המערך):
אתה יצאת מדעתך.

רונן מילוא (הליכוד):
הוא חייב לחזור בו מההודעה שהוא מסר כאן היום, מפני
שאין לה תקפות, היא לא חוקית, היא לא תקינה, היא לא
תואמת שום כלל הקיים היום בכנסת, שהיה קיים בעבר, או
הקיים באיזה פרלמנט שהוא בעולם.

לכן אני פונה ליושב ראש הכנסת: או יחזור בו ממה
שהודיע כאן היום על אי-תקינות ההחלטה, או, לחלופין —
שלא ימשיך בתפקידו. הוא לא יכול להמשיך בתפקידו אם הוא
משאיר על כנה החלטה בלתי חוקית, בניגוד להחלטת היועצים
המשפטיים ובניגוד לכל כללי הנהגה התקין והחוק הקיימים
בישראל ובכל מדינה אחרת בעולם.

היו"ר מ' שחל:
תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת גאולה כהן.

שבח וייס (המערך):
אדוני היושב ראש, יש לי הצעה לסדר.

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת וייס, יש רבים שביקשו לפניך להביא הצעות
לסדר, ביניהם גם השר מרדכי כ"ן-פורת. אני ממלא למשך דקות
אחרות את מקומו של יושב ראש הכנסת.

שבח וייס (המערך):
אני מכבד את היושב ראש.

רענן מעיס (המערך):
צריך לחוקק, חוק נגד קנטולוגיה.

היו"ר מ' סבידור:
העמד את זה להצבעה, אני אשמח.

גאולה כהן (התחיה):
אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, כל גנבה שהיא עדיפה
מגנבת-ידעת. אינני משפטנית, אבל לא צריך להיות משפטן כדי
לדעת את ההבדל בין תרגיל לבין הטעיה. היתה הטעיה, אני
רציתי למלא את תוכתי כחברת הכנסת, להביע את דעתי בזמן
הדיון ולהצביע לפי מצפוני. הזכות הזאת נשללה ממני, כפי
שנשללה מרבים אחרים, עליי הטעיה, מאחר שנאמר לי
בפירוש, שהחוק הזה לא יובא.

אני יודעת שיש "תרגילים", אנחנו מכירים את זה מהחיים
הפרלמנטריים: והמערך גם הוא איננו נקי מזה ואולי הוא גם לא
נקי מהטעיות, אינני יודעת, אך הנימוק שגם המערך עשה זאת
— אינו נימוק בעיני. אני לא חושבת שמספיק לחשוב אחרת.
צריך גם לנהוג אחרת. אנחנו צריכים להיות אחרים לא רק
בהכנת הדעות, לכן, הנימוק שגם המערך עשה כך או לא עשה
כך איננו נימוק רלבנטי.

היתה הטעיה. בעניין זה קיימים גם סעיפים שאינם כלולים
בתקנון: יש הסעיף הנקרא "כבוד" והסעיף הנקרא "בושה",
והכנסת עברה אתמול על הסעיפים האלה, דובר פה רבות על
גנבים בלילה, כשתי המשמעויות של המלה. כשנתפה
בקואליציה אני רוצה להראות, אין דרדור מכאי לדרדור.
כשנתונת התחיה נכנסה לקואליציה, היא ביקשה ששום תיקון
בשום סעיף מסעיפי החוק הזה לא יעבור מבלי ששר המדע,

תוכרת ל"ז, ישיבה ר"ל
— הודעת יושב־ראש הכנסת —

צ'ר ל"י, שלא שמעתי הבוקר בדיו את ראש הממשלה או את שר המשפטים אומרים, שמה שקרה אתמול הוא דבר פטול ויש לפעול לתיקונו. היתה "דממת אלחוט" מוחלטת בנושא הזה. רק יושב־ראש הכנסת עשה את אשר עשה, ורק לו הסמכות לעשות זאת. אין מקום לקבל החלטה נוספת על כך. מה שהוא עשה, הוא עשה כדן. אבל אני מצטער על כל האנשים הפוליטיים היורעים עד כמה חשוב תקנון הכנסת, היורעים שהתקנון הזה נותן אפשרות לקיום חיים פרלמנטריים ולדו־קיום של עמדות ודעות שונות, לא קמו ואמרו: אתמול נעשה מעשה מכוער וכואב של אינוס תקנון הכנסת.

אדוני היושב־ראש, אני חושב שאלה שישבו פה אתמול — ולא אלה שכאו היום כ"עולים מן הרחצה" — הם שהרגישו מושפלים יותר מכול. לא רק שהם בילו כאן את כל הערב — זה תפקידם והם צריכים היו להיות כאן — אלא גם רימו אותם וזנו אותם עלידי ההצבעה הזאת. אנחנו הרגשנו את עצמנו מושפלים ומבחים. ביטא את זה יפה חבר הכנסת זייגרמן. כפי ששמעתי היום בדיו וקראתי בעיתונים, הבוקר, עם ההודעה שלך, אדוני היושב־ראש, הרגשתי שעדיין אפשר להיאבק בצורה נכונה על העבודה הנכונה של הכנסת. אבל כשאני שומע את חבר הכנסת רוני מילוא אומר ליושב־ראש הכנסת: או תחזור כך או חסיק את המסקנות — אני שואל את עצמי: איזה מין התנהגות היא זאת?

אורה נמיר (המערך):
ומה עם דברי חבר הכנסת קולס, יושב־ראש ועדת החקירה, חוק ומשפט?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
מרדכי ממלא את תפקידו כפי שהוא מבין אותו. הייתכן שאז יבוא הכוח הפוליטי, שהעביר אתמול החלטה בלתי חוקית, ויאמר: "לך מכאן"? רבותי, לאן הגענו? אם לא נעז לעצור את זה — כולנו נשקע.

הי"ד מ' סבידור:
תודה. כבוד השר בן־פורת.

השר מ' בן־פורת:
כבוד היושב־ראש, קראתי את התקנון לא פעם אחת: עד כמה שאני מכיר אותו, אינני יכול לשבח את הדיון של היום ואת צורתו לתוך התקנון. האם זה דיון בהצעה לסדר־היום? האם זה דיון על חוק? האם זה דיון על הודעה של יושב־ראש ועדת הכנסת? האם זה דיון על הסתייגויות? פשוט אינני מבין היכן הדיון הזה משתבץ בתקנון.

אני מבין, שאנחנו נמצאים במצוקה תקנונית בנושא הזה; הוא מסובך מאוד. אני הייתי מייצג ליושב־ראש, כשהוא ניצב מול מצב כזה, להעביר את העניין לוועדת הכנסת. כי מה הטעם בדיון הזה? יקומו עוד עשרה חברי הכנסת, כל אחד יאמר את דבריו, ומה ההכחלת? האם תהיה כאן הצבעה? האם כולם יגידו האם ההצעה היתה פסולה או כשרה?

אני מציע ליושב־ראש להפסיק את הדיון. למעשה, אנחנו גומרים מחר את המושב הזה. מה כוונת הזמן הזה? ויכחו את העניין לוועדת הכנסת, והיא תחליט האם הפרוצדורה היתה נכונה או לא. אינני אומר שצריך ללכת לבג"ץ; לא צריך לערער את הבג"ץ בדיוני הכנסת. אבל לגבי נושא זה — אני מציע להעביר אותו לוועדת הכנסת ולהפסיק את הדיון.

הי"ד מ' סבידור:
אני רוצה לומר לשר בן־פורת, שאין בתקנון סעיף לדיון הזה, כשם שלא היה תקדים לשעוריה כזאת. ולכן הרשיתי

לפי דעתי, מי שנושא את לפיד ההתיישובות — הוא גם ממשיך. לממשלה יש זכות גדולה, והזכות הזאת תישמר לה כדי שהיא תישמר, מול איומים מבחוץ ומול איומים של גורמים בקואליציה מבפנים.

ליושב־ראש הכנסת אני רוצה להגיד: אתמול התכיישתי כשיצאתי מכאן. ממש הרגשתי בושה לא רק להיות חברת הכנסת, אלא גם להיות אזרח המצביע לכנסת כזאת. אדוני היושב־ראש, אני בוודאי לא אומין אותך למוסקבה, אבל אני אומרת לך, שהחזרת לי את הכבוד לחיי הכנסת, בכנסת שצריכה להביא כבוד גם לכל עם ישראל.

הי"ד מ' סבידור:
תודה רבה, חברת הכנסת גאולה כהן. אני מזמין את חבר הכנסת וירשובסקי, אני מבקש מן החברים לקצר בדבריהם. כי הנושא הזה כבר גזל מאתנו שעה וחצי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, יש בכנסת אדם אחד העומד במידה מסוימת. מעל למפלגתיות ולפוליטיזציה של הכנסת, והוא יושב־ראש הכנסת. כולנו אנשי מפלגות. כל הגופים שאנחנו נמצאים בהם כבניין הזה הם גופים מפלגתיים, ההחלטות המתקבלות בהם אינן החלטות המבוססות על ההיגיון או על שיקול דעת משפטי, אלא על עמדה פוליטית וגישה פוליטית. לא כן יושב־ראש הכנסת. הוא מתבקש לעמוד מעל למאבק הפוליטי השוטף. התקנון גם נותן לכך ביטוי. נאמר בו: "יושב־ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת". הוא גם מופקד על קיום תקנון. קיום התקנון פירושו — קיום אורחות חיים דמוקרטיים בבית. מה שעשה הבוקר יושב־ראש הכנסת הוא מילוי בנאמנות של התפקיד הזה. העומד מעל לחיים המפלגתיים היומיומיים; הוא קיים את הכתוב בתקנון הכנסת. מה שקרה אתמול בערב הוא, שהפירו את תקנון הכנסת. זה לא עניין של פרשנות, האומרת שאפשר לנהוג כך או אחרת. על פני הדברים שהתרחשו אתמול בערב בפני הכנסת הדיקה, היתה התנהגות של אי־קיום התקנון. אי־קיום מוחלט של התקנון. יושב־ראש הכנסת צדק בכך שאמר: אותה החלטה שהיא בניגוד לתקנון — איננה קיימת. הוא שמר על התקנון בכך שהוא אמר, שהחלטה עליו איננה קיימת ואיננה חלק של החלטות הבית.

אילו היה צריך ללכת לגופים המשפטיים של הכנסת — ועדת הכנסת או ועדת הפירושים — היינו מוסרים החלטה מוסרית־מצפונית — לא החלטה הכרוכה בפירוש התקנון אלא החלטה שמשמעותה קיומם או אי־קיומם של התקנון — לגוף מפלגתי־פוליטי צר. ושם זה היה ממילא נחתך לפי רוב או מיעוט פוליטי מפלגתי. לשם כך יש לנו יושב־ראש, שאנחנו יכולים לסמוך עליו שהוא ימלא את תפקידו מעבר להתחשבות באינטרסים הצרים הללו.

לכן, מה שעשה היושב־ראש — בדיון עשה. ואל יצביעו לי על סעיפים אלה או אלה שאותם הוא צריך להעביר לוועדת הפירושים, או על סעיף 147 ו־148. אתמול הופרה ההוראה המפורשת שבסעיף 32(א), ואיש כאלום הזה לא יוכל לטעון באוזני, שמה שקרה אתמול הוא פירוש לא נכון. ולא משנה אם קודם לכן היתה קנוניה או שלא היתה קנוניה. היתה החלטה, שעל פניה היא בלתי־חוקית. לפעולה בלתי־חוקית על פניה יש רק תגובה אחת: לראות אותה כבלתי־חוקית. האיש המוסמך הממוקד על כך מכוח התקנון הוא יושב־ראש הכנסת. ואני גא בכך שיושב־ראש הכנסת מצא את העוז והאומץ למלא את תפקידו כעניין זה.

צפון־אפריקה. בדרך כלל, הכנסת מתחשבת באירועים ציבוריים. לפני שנסעתי שאלתי: האם תהיה הצבעה או לא?

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):
את מי שאלת?

אורי סבג (המערך):
אתה אל תפריע.

שמעון פרס (המערך):
מר שפירא, אשיב לך: אני שאלתי את סגן יושב־ראש הכנסת המייצג אותי בנשיאות.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):
חשבתי ששאלת אותי.

שמעון פרס (המערך):
לא שאלתי אותך, אני גם לא צריך לשאול אותך.

אורי סבג (המערך):
האם הוא צריך לשאול אותך? מה, אתה בעל־בית של המדינה?

אורה נמיר (המערך):
אני שאלתי אותך.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):
אותי?

אורה נמיר (המערך):
כן, חבר הכנסת שפירא, אני שאלתי אותך.

שמעון פרס (המערך):
איך בנויה הנשיאות? אפשר להחליט שהנשיאות תהיה מורכבת משני אנשים אונייטיביים, אחראיים, מתונים ושקולים כמו רוני מילוא ואהוד אולמרט: אפשר להחליט שזו תהיה הנשיאות. היום הנשיאות מורכבת מיושב־ראש שנבחר על־ידי הבית ומשני סגנים המייצגים את הסיעות הגדולות בבית. שלושתם השתתפו — הלאו הכנסת בנויה גם על הסכם כלשהו — שלושתם נפגשו, והוחלט שאמש לא תהיה הצבעה. האם תרמו אותנו? האם תרנו אותנו?

הרב פרוש, האם אתה חושב, שכך יעלה כבודך? אני מתייחס בכבוד לדת ואיני מזלזל באגודת ישראל. שמחתי שאברהם שפירא אמר, שהוא אפילו לא ידע על זה. אפילו ביניכם לא הייתם מאורגנים. האם אתה באמת חושב, שאתה חלק לשוטרים ותבקש לשחרר אנשים שאין לשחררם? וכי בפניך אין חוק? האם אתה מעל החוק, מעל להסכם? האם אתה מחוץ למלים?

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת מה מידת החומרה שבדבר. לא די בכך שאנחנו מקבלים החלטות — מחר משהו צריך יהיה לקיים את ההחלטות האלה, מחר יצטרכו שוטרים לצאת עם אלות ולסכן את חייהם כדי לבצע את החוק. האם אתם מצפים שכצורה כזאת יועברו חוקים במדינה דמוקרטית? אל תעשו צחוק מאתנו — עם כל הכבוד לדת, ואני מכבד את דת ואני מכבד יהודים דתיים. לא זו הדרך. האם פעם תלכו למשטרה ופעם תלכו כאן בלילה, מאחורי גבנו, בניגוד להבטחה שניתנה לנו, הבטחה שעל־פיה פועלת הכנסת? חשבו גם אתם. זה לא הולך כ"חאפערני", חבר הכנסת לורניץ. שום "חאפערני" אין.

ואני מצטער מאוד ששר המשפטים הוכיח פעם נוספת, שאין בכוחו להגן על החוק ועל המשפט, שמקורם בצדק. אתה היית צריך להתיישב כאן על הכמה ולעשות מה שהיושב־ראש עשה, לכבד את המשפט, את משרד המשפטים.

לעצמי להכיע את אשר היה עם לבי ולומר מה צריך להיות. חברי הכנסת שונים רוצים לומר את מה שיש להם לומר. אני אשמע עוד שניים ובה אסיים, ובסוף אגיד מה שיש לי לומר.

השר מ' בן־פורת:
תסכים אתה, שזו זכותם של כל חברי הכנסת. 120 חברי הכנסת יכולים לבקש לומר את דעתם.

היו"ר מ' סבירור:
וו זכותם. אבל, חבר הכנסת בן־פורת, חוץ מזה שאתה שר בממשלה, אתה גם חבר הכנסת. אירע בכנסת דבר מביש, מעשה מביש, שעל־פי שיקולי, על־פי מיטב הבנתי, גורם בקיע רציני מאוד במוסד הזה ובתהליך הדמוקרטי. ייתכן מאוד שאני טועה: אבל אני יושב־ראש הכנסת, ולכן אני רואה בחומרה את העניין והודעתי מה שהודעתי. באים אלי חברי הכנסת, מתקוממים על כך שאני עושה פה איזה מעשה לא נכון. אני חייב לשמוע אותם. אתמול היה מה שהיה, היום נקדיש לזה עוד 15 — 20 דקות ונסיים את העניין.

רב שילנסקי (הליכוד):
אני מבקש מהיושב־ראש לסגת מהביטוי "מביש". לכל היוזר הוא יכול להגיד, שקרתה טעות. היושב־ראש חייב לנהוג בכבוד גם כלפי — — —

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת שילנסקי, אתה כבר דיברת. בסוף תשמע איזו טעות הייתה.

יהודה פרז (הליכוד):
כן, טעות.

היו"ר מ' סבירור:
אני מזמין את חבר הכנסת שמעון פרס.

שמעון פרס (המערך):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, לפעמים קורה במוסדות מחוקקים ומבצעים, שעל כתפי איש אחד מוטלת החובה להציל את כבוד המוסד ואת ערכו. לדעתי, יושב־ראש הכנסת, מנחם סבירור, התעלה היום לדרגה זו. ולא הייתי עולה לומר זאת לולא ראיתי, שמנסים לערער על סמכות בלתי־מעוררת בכנסת, ושלראשונה יש בבית הזה קונסנסוס — אומנם לא מצד כל חברי הכנסת, אבל בין נציגי כמעט כל המפלגות. מתי קרה שדרור וייגרמן, גאולה כהן, תופיק טובי, משה שחל — מכלי להירבר בעיהם — התייצבו לימין הצדק, לימין העניין, לימין יושב־ראש הכנסת, שמגיעים לו היום כל השבחים? הוא עשה היום מעשה היסטורי. דרוש לזה אומץ לב, דרוש לזה כושר החלטה. והיות שלפעמים אני גם מבקר את יושב־ראש הכנסת, אני שמח להגיד את זה היום ללא היסוס.

אני רוצה להגיד לחברי הכנסת מאגודת ישראל: האם אתם באמת חושבים, שב"טריקים" אפשר לקיים חוקים? הלאו בבית הזה יש רוב מסיבי נגד הפסקת הפעילות המדעית הארכיאולוגית במדינת ישראל, שאתם מנסים לכפות עלינו. וכי ככפייה תעשו את זה? וכי "קונצצ" תעשו את זה? האם זה סתם נושא צדדי? האם זה איזה דבר טכני? הלאו הסיעה הליברלית — אף־על־פי שהחליטה להצביע בעד — מסתייגת מתוכן דבריהם. וגם היום לא ברור — למרות החלטת הליברלים בניגוד למה שהתחייבו לכוחרים שלהם — איזה רוב יש לזה בכנסת.

ועכשיו אני גם רוצה להגיד: דעו לכם, שגם הכנסת נשענת על ערכה של ממלה. אני הייתי בין אלה, שלא היה להם כל קושי להישאר אמש בכנסת. היה כנס "שורשים" של יהדות

היור' מ' סבירור:

חברי הכנסת, האחרון — ובאופן יוצא מן הכלל — הוא האיש שהניח את הנייר על שולחן הכנסת בשבוע שעבר, אני מזמין את חבר הכנסת אברהם שפירא.

יצחק רבין (המערך):
מה הוא יגיד?

קריאה:
האם הוא ביקש?

היור' מ' סבירור:

האם אתה מופתע? אמרתי: באופן יוצא מהכלל, אני מזמין אותך שתשמע את דברך, ובזה אני מסיים.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

כבוד היושב־ראש, חבר הכנסת, אני פונה לכל הבית, אני רוצה להגיד כמה מלים, והייתי מבקש לתת לי את הזכות להשמיע מה שאני רוצה להגיד. על החוק הזה, שאנחנו קוראים לו "חוק לשמירת אחרי קבורה", אני עובד בערך שנתיים. אתמול, כוועה, עברתי כמעט כין כל חברי הכנסת, שאלו את תופיק טובי, האם לא דיברתי אתו ואמרתי לו, שבחוק הזה אנחנו שומרים לא רק על קברי ישראל אלא גם על קברים של כל אורת ואורת, כי כך כתוב בחוק, עליפי תיאום כין מועצת הרבנות הראשית למשרד הדתות.

אני מבקש מכם, תנו לי כמה דקות.

היור' מ' סבירור:

באמת רק כמה דקות.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

אדם שעבר אתמול אצל כל חברי הכנסת — האם אתם לא מאמינים, שהוא רצה להביא בחצות הלילה חוק?

קריאות:

כן, כן.

חמר אשל (המערך):

הוא עשה את זה.

יוסי שריד (המערך):

כן, מאמינים.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

חבר הכנסת יוסי שריד, אני רוצה להגיד לך משהו, שמע לי: דמוקרטיה לא מתחלקת לשניים.

יוסי שריד (המערך):

זה נכון.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

תמיד אתם מאשימים את אגודת ישראל על לא עוול בכפה.

יוסי שריד (המערך):

ממש, איבעה תמימים כאלה לא דאיתי מעולם.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

לי כאב הלב — — רגע אחד, חבר הכנסת יוסי שריד, שמע: אני בדרך כלל לא מפסיק שום נושא, וזכותי לבקש אתכם, שלפחות חיתנו לי להשמיע את אשר עם לבי. אני לא הפסקתי גם את חבר הכנסת פרס. אבל היות שהוא דיבר אל חברי הכנסת של אגודת ישראל, והוא אמר: אני שאלתי אתמול, חשבת — כי קורה כאשר אנחנו רוצים להביא חוק — שאולי הוא חושב, שהוא פנה אל מישהו מאתנו.

ניתנה לנו הודעה — ואנחנו 50 חברי הכנסת, לא פחות מכם, ויש לנו דעה נחושה בעניין הזה — ל-50 חברי כנסת הודיעו, כפורום המתאים, שלא תהיה הצבעה. מה זה, משחק ילדים?

על כן אני חוזר ומשבח את מנחם סבירור על אומץ רוחו. הוא הציל את כבודכם, לא רק את כבודו. הוא הציל את כבוד הבית הזה, הוא הציל את הבסיס אשר עליפו פועלת הכנסת. מה זה, וכי כל הארכיאולוגים הם ילדים?

ובכן, יושב־ראש הכנסת לא ביטל שום החלטה, מפני שההחלטה שהתקבלה אתמול היא כלתי חוקית, בניגוד לחקוקן, בניגוד למובטח, בניגוד ליסוד שעליו מושחתת הכנסת.

יקטור שטייטוב (המערך):

ובניגוד למוסר.

שמעון פרס (המערך):

ורוני מילוא לא יבטל אותה; הוא לא יקרא להחלטה של יושב־ראש הכנסת "אפס". כיצד אתה, מר שילנסקי, מבקש מיושב־ראש הכנסת שהוא יתנצל על כך שהוא אומר "בושה", כאשר קם כאן רוני מילוא ואומר "אפס" ו"אפסיים"?

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

גם משפטנים של הכנסת אמרו זאת, לא רק רוני מילוא.

קריאות:

נכון, נכון.

שמעון פרס (המערך):

הכנסת איננה מוסד משפטי, כי אם מוסד הקובע משפטים. הכנסת היא גוף מחוקק, ותפקיד היועצים המשפטיים הוא לתת עצה. יש להקשיב להם בכבוד; אין כל כוונה לקבל את דבריהם.

אליהו בן־אלישר (הליכוד):

אבל הכנסת היא גם ריבונית.

שמעון פרס (המערך):

אין שום יועץ משפטי שהוא מעל לזה, שצריך לקבל את עצתו.

ואני פונה גם אליך, אדוני ראש הממשלה: אומרים שאתה ג'נטלמן, שאתה מכבד את הכנסת. אני חבר הכנסת זה 25 שנה, ואינני זוכר מאי־פעם כזה, גם אתה צריך להתייצב היום להציל את כבוד הבית.

ואני מציע גם לחברי הליכוד, שלא להיבהל כל כך מהאיומים של אגודת ישראל. ראינו איום החולף כסעדה, המחזיק מעמד 12 שעות.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

נן, עצה טובה. האם אתה נותן לנו עצות?

שמעון פרס (המערך):

כן, בהחלט.

אנחנו, 50 חברי המערך, מודהים עם יושב־ראש הכנסת בהחלטתו ואומרים, שהחלטה בלתי־חוקית איננה חוקית, ושום דבר אחר לא יועיל.

שר הבריאות א' שוסטק:

אין דבר כזה, שהכנסת מחליטה שזה בלתי־חוקי.

קריאות:

אוהו, אוהו.

הכנסת — האם אין לי הזכות הזאת? האם אני הפסקתי את דבריו של משהו?

תמר אשל (המערך):

— — —

הי"ר מ' סכידור:

חברת הכנסת תמר אשל, בבקשה לא להפריע.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

האם כך אתם שומרים על הדמוקרטיה של הפרלמנט? הרי אין שום אפשרות לדבר פה. באיזו זכות אתם מפסיקים אותי?

חבר הכנסת יוסי שריד, אנחנו לא נגד ארכיאולוגיה. רוב האנשים, הטוענים שאנחנו רוצים לעקור את הארכיאולוגיה, אפילו לא קראו את החוק הזה.

קריאות:

קראו, קראו.

דרור זיגרמן (הליכוד):

— — —

הי"ר מ' סכידור:

חבר הכנסת דרור זיגרמן, אני מבקש לאפשר לנואם לדבר.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

חבר הכנסת דרור זיגרמן, אני כבר הייתי בגילך ולמדתי לא פחות ממך. ואני גאה להגיד לך, שהיום אני התביישתי כששמעתי את דברך בדיון. כבר אמרתי לך, שאיש מהאופוזיציה לא דיבר כפי שאתה דיברת; איש מהם עוד לא אמר, שחברי הכנסת של אגודת ישראל מביאים חוק בלימות. הרי אני ידעתי על זה פחות ממך. ישב פה חבר הכנסת פרוש לבדו. אמת, אנחנו בסך-הכול ארבעה חברי הכנסת, חבר הכנסת פרס. אנחנו לא 50 חברי הכנסת, אנחנו רק ארבעה.

דרור זיגרמן (הליכוד):

אבל אתם כמו 50.

רענן געים (המערך):

גם זה יותר מדי.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

האם אתה חושב שאני מתרגש מזה? אני רוצה שתדעו, שהיה לנו רוב לחוק הזה. אם אתם חושבים שהבאנו את החוק בקנוניה מפני שחששנו שאחרת לא יהיה לנו רוב — אתם טועים.

גד יעקבי (המערך):

הביאו אותו עכשיו.

קריאות:

נסו שוב.

הי"ר מ' סכידור:

חבר הכנסת שפירא, אתה הבטחת לי לקצר. אתם מפרעים. אל תיכנס לעצם העניין; דבר על הצד הפרודורלי ומה דעתך על הדבר הזה.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

חבר הכנסת יעקבי, אני רוצה להגיד לך שהיה לנו רוב, ואני יכול להוכיח לך זאת. אני עליתי על הבמה רק בגלל דבר אחד: עוד תרצו לראות את אגודת ישראל, אל תשמיצו את אגודת ישראל.

יעקב גיל (המערך):

אמרת זאת כבר לפני שנתיים.

שלמה הלל (המערך):
אל בעל הבית.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

וכן, רבותי, אני רוצה שקודם כל תדעו, שאני הצטערתי כאשר שמעתי, אתמול בחצות הלילה, שהעבירו את החוק. צער אחד הצטערתי על כך שלא אני זכיתי להגיש את החוק הזה, כי אני עמדתי להגיש אותו.

קריאות:

אהה, אהה.

עדיאל אמורי (המערך):

כזה אנו מאמינים לך.

שלמה הלל (המערך):

וו היתה חטיפה פנימית.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת שפירא, היה ברור שהחוק לא יעלה אתמול. זה היה ברור שהוא לא יעלה אתמול.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

נכון.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

— — —

יוסי שריד (המערך):

חבר הכנסת שפירא, אני גם מאמין לך שהצטערתי צער שני — שחבר הכנסת פרוש הגיש את החוק.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

אם זה גורם לך הנאה — בבקשה; אבל דבר אחד אני רוצה לשאול אותך — — —

יוסי שריד (המערך):

לא, צער שלך לא גורם לי הנאה.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

אני רוצה לשאול אותך דבר אחד: אני ביקשתי מיושב ראש הכנסת לאפשר לי לדבר, כי מה שלא יקרה בבית הזה — תמיד אנחנו המושמעים.

(צחוק כבול)

אורה נמיר (המערך):

כשמגיע לכם — אתם מושמעים.

יוסי שריד (המערך):

אתם עומדים כל הזמן עם אקדח על הרקה, בגלל זה אתם כל הזמן מושמעים. הורידו את האקדח מהרקה של הממשלה שלכם.

חיים רמון (המערך):

אתם עושים מעשים שבגללם אתם מושמעים.

שר הבריאות א' שוטק:

אולי יושב ראש הכנסת ידאג שיינתן לחבר הכנסת אברהם שפירא לדבר?

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

האם זוהי הדמוקרטיה? אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת יוסי שריד: אתם מביאים את הטענות של דמוקרטיה רק כאשר מגישים חוק דתי. אבל כאשר אני רוצה לדבר כמליאת

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ל
— הודעת יושב־ראש הכנסת —

רוצה לומר לחברי הבית, שהודעו עתי עד עמקי נפשי, התייסרתי כל הלילה מהמעשה המביש.

קריאות:

— — —

הי"ר מ' סבדור:

דקה אחת, אולי יהיה פה שקט?

שר התקשורת מ' צפורי:

ממה, מהביטויים שלו?

יעקב גיל (המערך):

מה אתה ממלמל כל הזמן? אל תפריע, תן כבוד ליושב־ראש הכנסת, מלמלן אחד.

אורה נמיר (המערך):

— — —

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, שמעת את חבר הכנסת שחל, אבל אותי לא שמעת. אותי לא מצאת לנכון לשמוע.

הי"ר מ' סבדור:

שנית, אני מודיע בזה, שאתמול בבוקר — אני חוזר — לא סתם הוחלט מה יהיה ביום כ' בסדר־היום: במעמד שני הסגנים, נציגי הממשלה ומוכיר הכנסת הודעתי על דעת כולם, שרק היום יובא החוק: רק היום.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):

לא אמת, לא אמת.

הי"ר מ' סבדור:

ואת העניין הזה, את העניין הזה הביאו — — —

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):

אני מצטער להגיד, אני מודיע לך שאתה אומר דברים לא נכונים, אתה אומר לא אמת.

הי"ר מ' סבדור:

ואת זה לא רק שהביאו ליריעת כל חברי הכנסת — שמעו היטב — אלא זה הופיע בסדר־היום המודפס, היה כתוב שם מי יושב ואיזה סעיפים יהיו. היה מפורט בדיוק מה הם הנושאים, ועל־פי נושאים אלה היו הדיונים.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):

אולי זה היה מודפס, אבל לי לא אמרת. לא כך היה באותה ישיבה. אני מצטער לומר, שאתה אומר לא אמת. אתה אומר לא אמת. לא אמת. אולי זו היתה החלטה עצמית שלך, בלי להודיע לי על כך.

הי"ר מ' סבדור:

שלישית, אומר לי אחד היועצים — לא כולם אומרים כך — שיושב־ראש הכנסת לא יכול לבטל הצבעה במליאה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

בעיקר בהתחשב בכך שנכחו בישיבה 60 חברי הכנסת.

הי"ר מ' סבדור:

אני אומר בהכנעה גמורה: אמת, אני לעולם לא אבטל החלטה. אני נכנע בפני כל החלטה של ועדת הכנסת, לא רק של מליאת הכנסת. לא אחת מערערים על החלטות יושב־ראש הכנסת ואני מצדיע ומבצע: אבל אני לא אלך לקנוסה ולא אכנע, אם ההצבעה היתה כלתי־חוקית. אסור היה להעלות את הסעיף הזה לסדר־היום נגד רצונו של יושב־ראש הכנסת ונגד החלטה מפורשת שקבעה, שזה יהיה היום בוועדת הכנסת.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

אל תשמיצו אותנו חנים. אתם משמיצים את אגודת ישראל חנים. אני הייתי פה כמון. באיוז זכות אתה אומר שאגודת ישראל הביאה חוק בקנוניה? אני רציתי היום להביא — בגאווה ובבגדי שבת — את החוק.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

ואתמול הוא היה בסרבל.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

ומי הביא את החוק? האם לא אגודת ישראל? וכי רק־ח הביאה את החוק?

חיים רמון (המערך):

— — —

שלמה הלל (המערך):

זו היתה חטיפה.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

יושב־ראש הישיבה אתמול היה סגן יושב־ראש הכנסת, חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב. הוא לא איש קנוניות, הוא איש ישר. אולי הוא טעה בתום לב, אולי משהו הטעה אותו.

חיים רמון (המערך):

— — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

— — —

הי"ר מ' סבדור:

אני מבקש, חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת רובינשטיין.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

עכשיו, רבותי, אני רוצה לשאול אתכם רק שאלה אחת: הרי בסך־הכול, החוק עבר בקריאה טרומית. האם אתם חושבים כאמת שחוק, שצריך לעבור שלוש קריאות כוועדה החוקה, חוק ומשפט, יכול להיות מועבר בקנוניה, יכול לעלות שוב ב־12 בלילה?

קריאות:

כן, כן, למה לא?

אורה נמיר (המערך):

דווקא בוועדת החוקה, חוק ומשפט. הרי לכן מעבירים את החוק הזה לשם. זו ועדת הקנוניות.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

תנו לי לסיים את דברי.

יושב־ראש הכנסת, סבדור, נתכוון באמת לדמוקרטיה: אתם מקוויים, שזה תפילו את הממשלה. תודה.

תמר אשל (המערך):

מרדע לא תעלו את החוק היום?

הי"ר מ' סבדור:

חברי הכנסת, אני מבקש מכם עכשיו להתאזר בסבלנות כי אני רוצה להשיב.

רוני מילוא (הליכוד):

מוכרחים?

הי"ר מ' סבדור:

קודם כול כרצוני לומר, כי התייסרתי מחצות הלילה, מהרגע שמוכיר הכנסת צלצל אלי והשאיר את שפופרת הטלפון פתוחה, ושמעתי את דבריו של חבר הכנסת משה שחל. אני

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):

לא שיתפת אותי בהחלטה. שמרת את זה לעצמך. אתה מדבר לא אמת.

היור"ר מ' סבירור:

והדבר האחרון, חברי הבית: אני מודה על כל המתמאות ששמעתי ואיני מתרעם על כל הזעקות, דברי הביקורת ודברי הפולמוס, שהיו עולבים גם כלפי המוסד.

יעקב גיל (המערך):

דברי בלע.

היור"ר מ' סבירור:

עזבו את מנחם סבירור, יושב־ראש הכנסת. ואני אומר לכם, שכאשר החלטתי מה שהחלטתי, ידעתי שאעמוד פה בפני חצי ביקורת חמורים ודברי נקמות מכאן ומכאן. אמרתי: חפירי לשמור על כבודה של הכנסת ועל שלמותה של הדמוקרטיה במדינה הזאת. ואם אתם יוצרים פה בקיעים וסדקים, אינכם יודעים לאן נגיע עם כל החיים הפרלמנטריים במדינה הזאת.

עכשיו אומרים לי, שהיה משהו על הלוח. חבר הכנסת לורינץ, אתה אחד הוותיקים. כשיש סעיף כללי: הצעות חוק פטטיות וכדומה, אתה יודע מה זה אומר. וכי זוהי הצעה לסדר־היום?

רוני מילוא (הליכוד):

זאת גם הצעה.

היור"ר מ' סבירור:

האם זהו סדר־היום? סדר־היום נקבע אחת־בראשית, וכשיש תוספת לסדר־היום — וחבר הכנסת לורינץ וחבר הכנסת טובי ציינו את זה — — —

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

אדוני היושב־ראש, — — —

היור"ר מ' סבירור:

כשיש תוספת לסדר־היום — — —

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):

הצעות חוק פטטיות אי־אפשר — — —

יוסי שריר (המערך):

שב, שב.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):

— — —

היור"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, כשיש תוספת לסדר־היום — לא בעניין שיש עליו חילוקי דעות כה חמורים, ושסיעה גדולה אחת וסיעה אחרת מעורבות בהם, אלא כשיש כל תוספת שהיא לסדר־היום — מפיצים מסמך בין חברי הכנסת, וזה מונח על שולחנו של יושב־ראש הכנסת. איפה המסמך? על סמך מה באו קרוב לחצות להעלות נושא שלא היה בסדר־היום ועשו זאת נגד רצונו המפורש של הגוף הנקרא: היושב־ראש והסגנים?

על סמך מה אומרים לי, שאני עושה אקט בלתי חוקי? אני מבטל אקט בלתי חוקי, ומי שטוען שאיני פועל בסדר — ילך לבית־המשפט וילך לוועדת הכנסת ולוועדת הפירושים, ושם תחקבל החלטה. אחרי שהתיישרתי כפי שהתיישרתי, אני יוצא עם מצפון נקי ושלם שעשיתי את הדבר הנכון. כפי שצריך היה לעשות יושב־ראש הכנסת, יושב־ראש המוסד העליון בפרלמנטריזם ובדמוקרטיה של ישראל. רבותי, אילו עברתי לסדר־היום על האקט הזה של אתמול — מה היה קורה, חלילה, לדמוקרטיה במדינה?

לכן איני חוזר בי ואיני שומע לכל העצות שאתם נותנים לי, לא על־פי סעיף 145 ולא על־פי סעיף 147. כל הסעיפים האלה אינם קובעים אצלי. מה שקובע אצלי הוא, שהיתה פה הפרת החלטה של היושב־ראש והסגנים: קובע אצלי, שהיתה פה הטעיה של חברי הכנסת, שידעו שהנושא הזה לא יהיה בסדר־היום; והעיקר, מה שקובע הוא — שהתפקיד של שמירת כבוד הכנסת ומעמדה מוטל עלי ורק עלי, ולא על שום ועדה בכנסת הזאת.

אני מכריז עכשיו על הפסקה של חמש דקות.

(מתאזרת כפיים מספסלי המערך)

(הישיבה נפסקה בשעה 12:54 וחודשה בשעה 13:20.)

ב, מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

התשמ"ג—1983: צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 13).
התשמ"ג—1983.

3. מסקנות כיניים חלקיות של הוועדה המשותפת — חוץ וביטחון וכספים — בעניין האגריגה בישראל.

4. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: הכנירת פיתוח מואץ לשמירת מימיה וחופיה.

5. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "היפגעותם של ילדים מצמחי רעל".

6. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "הקצאת זמן לשידורים בנושא הדרכה והסברה חקלאית בודיו ובטלוויזיה".
תודה.

היור"ר מ' שחל:

תודה למזכיר הכנסת.

היור"ר מ' שחל:

אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב־ראש, הריני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

1. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 50).
התשמ"ג—1983, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

2. החלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת־חירום (היטל מחקר בענפי התכשיטים ומוצרי צורפות אחרים).
התשמ"ג—1983: צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 8).
התשמ"ג—1983: צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 10).
התשמ"ג—1983: צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 12).

ג. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

שעה), התשמ"ג—1983 — של חברי הכנסת יהודה חשאי ורני מילוא, לאחר הדיון המוקדם. ועדת הכנסת, בישיבתה היום, החליטה להעביר את הדיון בהצעת החוק הנ"ל לוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים ואיכות הסביבה. הוועדה חמנה שמונה חברים — ארבעה חברים מכל וועדה. יושב-ראש הוועדה יהיה חבר ועדת הכספים.

3. הכנסת החליטה להעביר לוועדה משותפת של ועדת הפנים ואיכות הסביבה וועדת החוץ והביטחון את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יצחק ברמן בנושא "גיוס מתנדבים מבני המיעוטים לשירות במשטרה בצורה שתקבע, בזכויות ובתנאים זהים למשרתים בצה"ל בשירות סדיר". ועדת הכנסת החליטה, שהוועדה הנ"ל חמנה שמונה חברים — ארבעה חברים מכל ועדה. יושב-ראש הוועדה יהיה חבר ועדת החוץ והביטחון. תודה רבה.

היו"ר מ' שחל:

אני מודה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

היו"ר מ' שחל:
הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

איתן לבני (יו"ר ועדת הכנסת):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד למסור לכנסת את ההודעות האלה:

הכנסת החליטה בישיבתה מיום ט"ו באב התשמ"ג, 26 ביולי 1983, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדות שידונו בהצעות החוק דלהלן:

1. הצעת חוק הסיוע למשפחות ברוכות ילדים, התשמ"ג—1983. ועדת הכנסת החליטה, בישיבתה היום, להעביר את הדיון בהצעת החוק הנ"ל לוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת העבודה והרווחה. הוועדה תמנה שישה חברים — שלושה חברים מכל ועדה. יושב-ראש הוועדה יהיה חבר ועדת הכספים.

2. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת

ד. שאלות ותשובות

2940. חילול שבת במשרד התקשורת

חבר הכנסת א"י שפירא שאל את שר התקשורת כיום כ"ב בתמוז התשמ"ג (3 ביולי 1983):
נמסר לי על-ידי אנשי "ארגון משמרת השבת" כי בשבת, ז' בתמוז התשמ"ג, 18 ביוני 1983, היה סניף משרד התקשורת בירושלים, ברחוב יפו 23, פתוח. לדבריהם, עבדו בו אנשים במחלקות שונות.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן — מה בדעת משרדך לעשות כדי למנוע הדבר בעתיד?

תשובת שר התקשורת מ' צפורי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה אינה נכונה. סניף הדואר ברחוב יפו 23 בירושלים שוכן בשבת, כמו גם המשרדים האחרים השוכנים בבניין זה.

2. ראה נא תשובה על שאלה מס' 1.

היו"ר מ' שחל:

אני מודה לשר התקשורת. אבקש מהשר לקליטת העלייה להשיב על שאלתך אחת.

2906. זכויות תושב או חזיר שהתגייר

חברת הכנסת ג' כהן שאלה את השר לקליטת העלייה ביום ח' בתמוז התשמ"ג (19 ביוני 1983):

בגלל חוק השבות, אין החזיר המבקש להתגייר מוכר כעולה חדש אלא מקבל אישור להשייך ארעית. לפעמים, עד שמסתמים תהליך הגירור חולפות שנתיים ויותר, ובזמן הזה מתבטלות זכויות עולים שונות, כי כאשר יוכר הגר כעולה, יובא כחשבוך תאריך בואו לישראל, שהיה זמן רב לפני כן.

אודה לך אם תשיב לי:

מה בדעת השר לעשות כדי לתקן את העיוות הנ"ל ולחשב לגר את שנות זמאנו לזכויות עולה חדש לא מרגע עלייתו למדינת ישראל, אלא מרגע "עלייתו" לעם ישראל?

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות. אני מזמין את שר התקשורת להשיב על שתי שאלות.

2939. שיכושים בקורי הטלפון במועצה האזורית גלבוע
חבר הכנסת נ' רז שאל את שר התקשורת ביום כ"ב בתמוז התשמ"ג (3 ביולי 1983):

במועצה האזורית גלבוע יש מפגעים רבים בצידוד התקשורת הטלפונית.

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם ידוע לשר, כי בקו הטלפון שבין עפולה לעין-חרוד נוטים עמודים אחרים על צד?

2. האם ידוע לשר, כי מצב זה מסכן את חיי העובדים בשדות וגורם לכלאי בכבלים ולקשיים בתקשורת?

3. האם ידוע לשר, כי בקו הכבל התת-קרקעי בין עין-חרוד לרמות-ישישכר נחפרו לפני יותר משנה 5—6 בורות בעומק מטרי-חצי, לא כוסו עד היום ומהווים מפגע מתמיד לעובדים כאזור?

4. היואל השר להסביר, מדוע עד כה לא נענו כל פניות יישובי האזור — ובכללם עפולה ובית-שאן — למשרד התקשורת לתיקון המפגעים?

שר התקשורת מ' צפורי:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ש' ארכלי-אלמוזלינו)

1. כן.

2. בלאי בעמודי טלפון הוא תופעה טבעית בכל מקום בעולם ובכל הזמנים.

3. כן.

4. עוד כטרם שאל חבר הכנסת הנכבד את שאלתו, הורינו לבצע את התיקונים ואת השיפוצים הדרושים בעדיפות ראשונה. כימים אלה יסיים מהגורם מחוז הצפון את עבודות שיקום הקווים הנ"ל.

ב. הוריתי לוועדה לקביעת המדיניות וכללי הסיוע במשרדי לבדוק את העניין מחדש. הוועדה חתן דעתה לעיוותים הקיימים מחוץ כוונה למנוע כל עיוות ולאפשר לגרים ליהנות ממלוא הזכויות במשך תקופת זמן סבירה ביותר.

תשובת השר לקליטת העלייה א' אוזן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. אני מודה לחברת הכנסת גאולה כהן על ההערות שהועלו בשאלת הנ"ל בנוגע לתקופת זמנה של הגר.

ה. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15), התשמ"ג — 1983* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

כך. לא היינו נדרשים לכך היום. אדוני השר, אתה מדבר על כך שנקבע. שצה"ל מתחנך. זה נכון. כל חיב"ה — חיילות בשירות המשטרה — עוסקות בחינוך. אבל פה יש הוראה, המחייבת להקנות השכלה יסודית מינימלית לחיילים, שלושה חודשים מתוך שלוש שנות השירות שלהם. ואני מעריך את חבר הכנסת פרח, שהוא איש חינוך מובהק, ד"ר לחינוך, מפקח חינוך.

ועדת המשנה לחקיקה וועדת החוץ והביטחון של הכנסת אימצו פה אחד את היוזמה הזאת, ואני מבקש שההכנסת תאשר אותה בקריאה שנייה. לחוק אין הסתייגויות. לאחר מכן אפשר יהיה להצביע על החוק בקריאה השלישית.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. לחוק סעיף אחד ואין עליו הסתייגויות. אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שנייה.

ה צ ב ע
סעיף 1 נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אני מעמיד עתה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15).
התשמ"ג — 1983, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, החוק אושר פה אחד. אני מצטרף לברכות לחבר הכנסת יהודה פרח על היוזמה הברוכה שלו.

שר התקשורת מ' צפורי:

אולי יפרטו את השמות של אלה שהשתתפו בהצבעה.

היו"ר מ' שחל:

אם אתה מציע זאת, אדוני השר, אני מוכן.

דן תיכון (הליכוד):
אין קוורום...

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת דן תיכון, הכנסת יושבת בכל מספר משתתפים.

היו"ר מ' שחל:
חברי הכנסת, נעבור לסעיף הבא בסדר-היום: חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 15), התשמ"ג — 1983, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יביא את החוק. בשם ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת אהוד אולמרט.

אהוד אולמרט (כשם ועדת החוץ והביטחון):

אדוני היושב-ראש, אני מביא בפני מליאת הכנסת הצעה כשם ועדת החוץ והביטחון של הכנסת לתיקון חוק שירות ביטחון. זוהי הצעת חוק, שבמקורה יס אותה חבר הכנסת יהודה פרח, ואני מצטרף שאני רואה אותו כאן. הוא נקט יוזמה, המצטרפת למה שהוגדג במסגרת צה"ל הרמטכ"ל לשעבר, רב-אלוף רפאל איתן — דהיינו, שצה"ל יטפל בחיילים, אשר מסיבות שונות נמנע מהם חינוך מתאים לפני השירות הצבאי שלהם.

כולנו חיונו בכך שמרבית הציבור הישראלי — וגם המערכת הפוליטית — שיבחו את היוזמה של צה"ל להעניק לחיילים המשרתים בשירות סדיר חינוך, שנמנע מהם לפני השירות הצבאי. מה שעשה חבר הכנסת פרח היה — למסד את הנוהג המבורך הזה במסגרת חובה המוטלת על הצבא. על-פי ההצעה שלו, ייאמר בסעיף 18 לחוק שירות הביטחון: "חייל המשרת בשירות סדיר ורמה השכלתו נמוכה מרמה של השכלה יסודית שנקבעה בחקנות — שלושה חודשים משירות הסדיר יוקצו להקניית השכלה, באופן ובתנאים שנקבעו בחקנות; חקנות לעניין סעיף זה יותקנו בהסכמת שר החינוך והתרבות, לאחר התייעצות עם ועדת החוץ והביטחון של הכנסת".

אני חושב, שזאת הצעת חוק נאה ויוזמה טובה. אני נמצל את ההזדמנות הזאת כדי לברך את הרמטכ"ל לשעבר, רב-אלוף איתן, שהיה האיש שהניע את הגלגלים של היוזמה הזאת ותרם בכך תרומה עצומה לא רק להקניית השכלה ותרבות לחיילים, שמסיבות שונות קבלתן נמנעה מהם, אלא גם להתחרות ההכרה בלשיתוחו החינוכית של צה"ל, שאיננו רק צבא לוחם אלא גם צבא המתחנך ומקנה השכלה. אני גם מודה, ומעריך את היוזמה של יידי חבר הכנסת הד"ר יהודה פרח. אין זה מקרה שהוא היה יחס העניין — — —

שר התקשורת מ' צפורי:

דרך אגב, זה נקבע עוד ב-1948.

אהוד אולמרט (הליכוד):

זה נקבע כנורמה, לא כהוראת חוק מחייבת. אילו זה היה

ו. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אכטחת מוסדות חינוך), התשמ"ג — 1983*

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' שחל:

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
איך נדע אם הם תומכים או לא תומכים?

היו"ר מ' שחל:

לפי ההצבעה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. באופן כללי הייתי מציע לסמוך, עד כמה שאפשר, על היושבים ראש, שהם מנהלים את הישיבות כסדרן, ולהאמין שהם עושים זאת באובייקטיביות, ביעילות ומתוך הכנה שתביא אותו למטרה.

אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה בקריאה ראשונה.

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אכטחת מוסדות חינוך), התשמ"ג — 1983, בקריאה ראשונה. תביא את הצעת החוק סגנית שר החינוך והתרבות, חברת הכנסת מרים גלזר-תעסה.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק המדובר על אכטחת מוסדות חינוך נדון פעמים מספר, גם בוועדה, וכפי שהוא מוצע בפניכם — אני מבקשת מכם להעביר אותו לוועדת החינוך והתרבות, שכ הוא יידון.

היו"ר מ' שחל:

אני מודה לך, סגנית שר החינוך והתרבות, על ההצגה הקולעת והקצרה של החוק. נרשמו כמה חברי הכנסת לדיון על הצעת החוק. הדיון הוא אישי, אקראי בשמותיהם: ראשון המשתתפים הוא חבר הכנסת שבח וייס, הוא איננו באולם ואיבד את זכותו. אחריו — חבר הכנסת בני שליטא; איננו באולם ואיבד את זכותו. אחרונה — חברת הכנסת אורה נמיר, ואף היא איננה באולם. לכן נעבור להצבעה על החוק בקריאה ראשונה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אכטחת מוסדות חינוך), התשמ"ג — 1983, לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

ז. שרפת דגלי הלאום

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — סיכום הדיון על שרפת דגלי הלאום. לפי הצעה של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו, אנחנו בשלב סיכום הדיון. תסכם את הדיון חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו.

שושנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית — ברצוני להודות לכל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון בנושא זה. ואולם ברצוני, אדוני היושב-ראש, להעיר הערות מספר כדברי תשובה על הערות שהשמיע חבר הכנסת וילנר, ולא ניתן לעבור עליהן לסדר-היום.

הנקודה הראשונה: הוא שאל, מדוע צריך להשתמש במושג "דגל הלאום" ולא להגיד "דגל המדינה". אני רוצה להגיד לחבר הכנסת וילנר: דגל מדינת ישראל הוא דגלה של התנועה הציונית, והתנועה הציונית היא תנועת השחרור הלאומי של העם היהודי, שבזכותה הונחו היסודות למדינה. ואין זה מקרה שיש זהות כזאת גם לגבי הדגל. דגלה של מדינת ישראל משמש מקור גאווה לכל יהודי העולם, והם רואים בו לא רק דגל של מדינת ישראל אלא גם דגל של הלאום. לא פלא, שחבר הכנסת וילנר מסתייג מלראות בדגל מדינת ישראל את דגל הלאום, כי הוא משתייך למפלגה היונקת את השראתה משלילת זכות קיומו של הלאום היהודי.

חבר הכנסת וילנר התייחס גם להמנון שלנו, "התקווה". אני רוצה לומר לו, שהמנון של מדינה ושל תנועה איננו משתנה לפי האופנה, גם כאשר חלות תמורות. שההמנון איננו מבטא אותן כפי שביטא מאווייס. תקוות ונכונות למאבק שרווחו כאשר הוא נכתב. מעט מאוד עמים בעולם שינו את המנונם. ועל-פי הרוח — כתוצאה ממהפכות שהתחוללו באותן מדינות.

מדינת ישראל היא תולדה של הנמיה לציון ושל התקווה לחזור לארץ-ישראל, לחדש בה את עצמאותה של עמנו ולכונן את מדינת היהודים. אני שמחה שתקווה זו התגשמה בחלקה, אך הגשמתה המלאה תגיע כאשר רוכז הגדול של העם היהודי יחיה במדינת ישראל. היה רצוני, שתקווה זו תפסע גם בלבו של חבר הכנסת וילנר.

ונקודה אחרונה, בקשר ליחס לדגל של הפלשתינאים: מדינת ישראל ואזרחיה מכבדים ונותנים את הכבוד הראוי לדגלה של כל מדינה — גם כאשר הם חולקים על משטרה — ואפילו לדגל של מדינות, שאינן מקיימות אתנו קשרים דיפלומטיים. הדגל הפלשתיני הוא דגלה של תנועה טרוריסטית שמטרתה — לפי ועידת חרטום — היא להקים מדינה פלשתינאית על חורבות מדינת ישראל. דגל של תנועה כזאת אינו ראוי לכבוד ולהערכה.

אני מציעה את ההצעה הבאה לסיכום הדיון בנושא "שרפת דגל הלאום", ואני מקווה שהיא תתקבל על דעת כל סיעות הבית:

1. הכנסת קובעת, כי חילול דגל הלאום, המסמל את ריבונותה ועצמאותה הלאומית של מדינת ישראל, הוא מעשה נפשע. הכנסת מגנה ומוקיעה את המעשים אלה ואת מבצעייהם.

2. הכנסת מביעה הזדעזעות ושאט-נפש מהמעשה המחפיר של שרפת דגל הלאום כליל ל"ג בעומר בפרהסיה על-ידי קנאים דתיים ולעיני צוותי טלוויזיה, שהוזמנו במיוחד לשם כך. שרפת דגל הלאום היתה כישוי נוסף ליחס העין למדינה ולחוקיה, שמגלים חוגים קנאיים הפורקים עול. הכנסת תובעת מהמשטרה לגלות את מבצעי הפשע המתועב ולהעמידם לדין.

הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, ואני אעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת הכנסת

שושנה ארבל-אלמוזלינו נתקבלה.

היו"ר מ' שחל:

הצעת הסיכום נתקבלה פה אחד.

3. הכנסת מחזקת את ידי המשטרה בפעולתה נגד כל אלימות ותוכנית ממנה למצות את הדין, ללא משוא פנים כלפי האשמים וכלפי מפירי החוק והסדר.

היו"ר מ' שחל:

אני מודה לך, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו. חברי הכנסת, לפני הצעה אחת, כפי ששמענו אותה מפי חברת

ה. שאילתות ותשובות

ישראל. עתה התפרסם בעיתון "דבר" מ"2 במאי 1983, כי "האוצר החליט להעביר 53.5 מיליוני שקלים למוסדות דת".

אבקש מכבודו להשיב לי:

1. האם הידיעות נכונות?
2. האם החלוקה נעשית על-פי קריטריונים ידועים מראש?
3. האם החלוקה נעשית בהתאם למשתמע מהתייחסות מבקר המדינה לנושאים אלה?

תשובת סגן שר האוצר ח' קופמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכספים מחולקים על-ידי משרד הדתות, על-פי ההסכם הקואליציוני של אגודת ישראל, לפי רשימות של מוסדות ובהתאם לסכומים שבמסגרת ההסכם.

2. בשנת התקציב 1982/83 יועדו 150 מיליון שקלים; לאחר מכן הופעל קיצוץ ונוותרו 145.5 מיליון שקלים, אשר 48 מיליון שקלים מתוכם תוקצבו לחינוך העצמאי, במסגרת תקציב משרד החינוך.

3-5. הסכום כולו מועבר על-ידי המשרדים, אולם רשימת המוסדות נמסרת לאוצר על-ידי חברי הכנסת של אגודת ישראל ומקבלת ביטוי באישורים תקציביים המוצאים על-ידי אגף התקציבים. רשימת המוסדות המקבלים כספים נמצאת במשרד הדתות ומופיעה על גבי האישורים התקציביים. מוסדות אלה רשומים בחלקם כעמותות, מוסדות חינוך ומספר הלומדים בהם רשומים במשרד הדתות.

6. המוסדות יכולים לקבל סכומים נוספים ממשרדים אחרים.

7. משרדי האוצר והדתות מקפידים על כך שהמוסדות המקבלים יהיו רשומים כעמותות ויצהירו על מטרותיהם ועל "יעוד הכספים. כמרכז הם מתחייבים להיות נכונים להיות מבוקרים על-ידי מבקר המדינה. באשר לביקורת בפועל, העניין אינו בתחום טיפול משרד האוצר, אלא בתחום טיפולו של מבקר המדינה.

2832. צמצום תקציב הפיתוח של חברת "מקורות" חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום ח' בתמוז התשמ"ג (19 ביוני 1983):
בעיתון "על המשמר" פורסם ב-29 במאי 1983, שמנהל חברת "מקורות" מסר, שהאוצר מקפיא את תקציב הפיתוח של החברה, למרות ערכיה הרבים.

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם טענת מנהל חברת "מקורות" תואמת את המציאות?

היו"ר מ' שחל:
אנו עוברים לסעיף הבא: שאילתות ותשובות. אבקש מסגן שר האוצר, חבר הכנסת חיים קופמן, להשיב על שאילתות. ותחילה — על שאילתא מס' 2662 של חבר הכנסת כ"ץ-עוז ועל שאילתא מס' 2889 של חבר הכנסת גיל, שאני מבין שסגן השר ישיב על שתיהן ביהר. שני חברי הכנסת האלה אינם נוכחים באולם, וסגן השר יכול להעביר את התשובה לפרוטוקול.

2662, 2889. חלוקת כספים לשייכות חבר הכנסת א' כ"ץ-עוז שאל את שר האוצר ביום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):
לאחרונה פורסם, כי ארבעת חברי הכנסת מטעם אגודת ישראל חילקו באופן אישי מיליוני שקלים לשייכות אשר הם חפצו ביקרן.

איומם הוחלט להקצות 700 מיליוני שקלים למוסדות חינוך דתיים — בערכים של 1983 — 2.8 מיליארדי שקלים — אך הסדר מחייב, שהדבר יבוצע על-ידי משרדי הממשלה ובהתאם לנהלים ממלכתיים. חלק של הכספים אכן הועבר בדרך זאת, למעט "קמחא דפסחא" זה של ח"כים מאגודת ישראל.

שאלותי לכבודו הן:

1. האם חברי הכנסת מאגודת ישראל מחלקים את הכסף לפי החלטתן, או שמא נעשה הדבר על-פי הסכם אחר?
2. אם כן — באיזה הסכם וכאילו סכומים מדובר?
3. איזה חלק מהכספים מועבר על-ידי המשרדים ואיזה — בהתאם להנהיית של חברי הכנסת מאגודת ישראל?
4. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם מחלקים חברי הכנסת מאגודת ישראל את הכספים למוסדות?
5. אילו מוסדות מקבלים את הכספים? מה הוא מספר הלומדים בהם?
6. האם המוסדות הללו מקבלים כספים מן המדינה, בנוסף על הסכומים שקיבלו באמצעות חברי הכנסת מאגודת ישראל? אם כן — כמה?

7. האם המוסדות הנהנים מהכספים אכן עומדים בהגדרה המובאת בסיפא של הסעיף "לביקורת מבקר המדינה"? האם נבדק הדבר לפני שהכספים הועברו?

חבר הכנסת י' גיל שאל את שר האוצר ביום כ"ט בתמוז התשמ"ג (10 ביולי 1983):

בעבר פסח התפרסם, כי הוקצבו 23.2 מיליוני שקלים לחלוקה למוסדות, הקשורים עם חברי הכנסת מטעם אגודת

2926. ביטול המכס על כפפות לתעשייה

חבר הכנסת פ' גולדשטיין שאל את שר האוצר ביום כ"ב בתמוז התשמ"ג (3 ביולי 1983):

כפפות עבודה מצופות חומרים סינטטיים וכפפות גומי מגופר בלתי-נוקשה משמשות להגנת עובדים כתעשייה ובחורשות. עד כמה שידוע לי, כפפות מעין אלה אינן מיוצרות בארץ. על שני סוגי הכפפות הנ"ל הוטל בזמנו מכס מגן, לאור הקמת מפעל כפפות בנס-ציונה, אך מפעל זה נסגר לפני כ-12 שנה.

מאחר שכפפות אלה אינן מיוצרות עוד בארץ, אודה לכבודו אם ישיב לי:

מדוע לא יבוטלו המסים על שני סוגי הכפפות הנ"ל, בעיקר נוכח העובדה שכפפות אלה הן בגדר ציוד בטיחות מובהק?

תשובת סגן שר האוצר ח' קופמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כפפות עבודה המיוצרות לעבודה ולמלאכה, וכן כפפות פלסטיק או גומי המצופות בצדן הפנימי בגוה טקסטילית, פטורות ממס קנייה.

2. על הכפפות לסוגיהן מוטל מכס בשיעור מתון, הגע בין 6% — 16%, לפי הסוג. המכס הוא מכס מוגן והוא נועד להגן על שני מפעלים, הקיימים בארץ ומייצרים כפפות לתעשייה.

3. יש ייצור המקומי של כפפות העשויות גומי וחומרים סינטטיים אחרים, שהשימוש בהן הוא משולב: הן במשק הבית ובבתי-חולים והן במפעלי תעשייה. בעתיד הקרוב יוחל בייצור כפפות מיוחדות לתעשייה הכבדה, שהן מוצר בטיחותי.

4. מטעם זה של הגנה אנו ממשיכים להטיל מכס מגן בשיעור מתון על כפפות, ובכלל זה — כאלה שהן ציוד בטיחותי לתעשייה.

2928. דברי היועץ הכלכלי של שר האוצר על השר לקליטת העלייה

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום כ"ב בתמוז התשמ"ג (3 ביולי 1983):

בעיתון "מעריב" מ-19 ביוני 1983 פורסם, שהיועץ הכלכלי של שר האוצר והמשנה לגנדי בנק ישראל אמרו בסעודת צהריים בפקולטה לחקלאות ברחובות: "השר אחזן הורס את המדינה כאשר הוא הופך חצי מתושבי המדינה לעובדים סוציאליים ואת החצי השני לנתמכים".

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם הוא קרא את דברי יועצו הכלכלי?

2. אם כן — האם הוא חמים דעים עם הדברים הללו?

3. אם לא — האם הסתייג כבודו מדבריו של היועץ הכלכלי?

4. אם טרם הסתייג — מה הן הסיבות לכך?

5. האם אין השר רואה בדברי היועץ הכלכלי חריגה מהנהגים המקובלים לגבי הפקידות הבכירה במדינה?

סגן שר האוצר ח' קופמן:

על כל השאלות: העובדות המתוארות בדיעה העיתונאית הן סילוף והגזמה של דברים שנאמרו למעשה, ולכן אין מקום לשאר השאלות.

2. אם כן — מהו הסכום מתקציב הפיתוח של חברת "מקורות" שהוקפא?

3. מה הן הסיבות להקפאת תקציב הפיתוח של חברת "מקורות"?

סגן שר האוצר ח' קופמן:

מאז הרצאתו של מר אשכנזי, בשלהי חודש מאי שנה זו, כבר הופשר תקציב הפיתוח, ולכן האמור בשאלתא אינו רלבנטי עוד.

2923. סבסוד סוגים מסוימים של דלק

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום כ"ב בתמוז התשמ"ג (03 ביולי 1983):

בעיתון "מעריב" מ-26 במאי 1983 פורסם, ששר האנרגיה והתשתית מסר, שבניגוד מוחלט להודעת משרד האוצר, קיים בארץ זה שנה-יוצא סבסוד של סוגי דלק מסוימים, הנמכרים מתחת לעלותם הריאלית.

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם יש סובסידיה לסוגים מסוימים של דלק?

2. אם כן — לאילו סוגי דלק ניתנת סובסידיה?

3. בכמה מתבטאת הסובסידיה לסוגי דלק אלה?

4. ממתי הוחל בסבסוד סוגי דלק שונים?

סגן שר האוצר ח' קופמן:

1 — 2. מצומצמת ביותר, לחומרי גלם של התעשייה הפטרוכימית. כן יש ביסוי של חלק מהעלויות ההיסטוריות של מלאי הדלק האסטרטגי, שנקנה במחירים גבוהים ממחירי השוק היום.

3. כמיליון דולר בשנה.

4. ההסדר הנוגע לסבסוד חומרי הגלם של התעשייה הפטרוכימית הופעל החל מ-1979.

2924. פעילות פוליטית של פקידים בכירים בשירות המדינה
חבר הכנסת ע' ברעם שאל את שר האוצר ביום כ"ב בתמוז התשמ"ג (3 ביולי 1983):

ביום שישי, 10 ביוני 1983, התפרסמה במוסף "מעריב" כתבה, העוסקת בפגישה בין פקידים בכירים במשרדי הממשלה ובחברות ציבוריות לכינון, אשר נועדה לתכנן את צעדיו ביחס למה שמכונה שם "השתיקה הנבואית של מעמדך". בין הנוכחים בפגישה — לפי "מעריב" — היה גם נציב שירות המדינה החדש, מר נתן.

שאלותי הן:

1. האם הפגישה האמורה, שפורסם עליה ב"מעריב", אכן התקיימה?

2. האם מקובלת עליך נוכחותו של נציב שירות המדינה — אשר אמור לנהוג לפי אמות מידה בלתי מפלגתיות — בפגישה מפלגתית?

3. האם חסיק מסקנות נגד הפקידים הנתונים למרותך, אשר משתתפים בפעילות פוליטית מעין זו?

תשובת סגן שר האוצר ח' קופמן:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חקנה 38 מתקנות הכנסת מרשה להפנות לשר שאלתא על עניין עובדתי שבחחוס תפקידיו. נושא השאלתא אינו כלול במסגרת זו.

— שאלות ותשובות: סקירת שר התעשייה והמסחר על פעולות משרדו: סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו —

באמצעותו. לכן אינני יודע האם הוא סילף אותם או לא. נאמנים עלי דבריו, שהוא לא סילף אותם. אני מבין שאמצעי התקשורת העבירו מה שהעבירו. ככל אופן מתברר, שהדברים מסולפים. אני מציע שתברר עם ה"ר פלסנר, האם הוא אמר זאת. הוא מכחיש זאת. איננו נעדרת חקירה, היכולה לבדוק מה שכל אדם אומר באירוע זה או זה.

שושנה ארבל-אלמחלינו (המערך):

סגן שר האוצר ח' קופמן:
תסיקי את המסקנות.

היו"ר מ' שחל:
אני מודה לסגן שר האוצר.

מכל מקום, אף שכרור שבעלי תפקידים בכירים מחויבים במשנה זהירות בדברים שהם אומרים בפני קהל, אין הדבר מחייב אוטומטית תגובה של חבר הכנסת על כל ידיעה עיתונאית, כלי שהדבר נכרך עם נשוא הידיעה.

היו"ר מ' שחל:
רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמחלינו.

שושנה ארבל-אלמחלינו (המערך):

אם כבוד סגן השר אומר שדברים אלה הם סילוף, האם השר אוזן סילף אותם? ואם הדברים היו מסולפים, מדוע לא באה תגובה עליהם?

סגן שר האוצר ח' קופמן:
לא שמעתי את הדברים מפיו של השר אוזן. ולא

ט. סקירת שר התעשייה והמסחר על פעולות משרדו (דיון)

היו"ר מ' שחל:
עיניך ראות שהשר איננו.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
שאלתי את השאלה לצורך הפרוטוקול.

אני חושב, שכאשר השר הממונה איננו נמצא באולם, אין טעם לדיבורים של חברי הכנסת. משום כך אני מציע אחת מן השתיים: או שאוותר על זכות הדיבור, או שאקבל את רשות הדיבור כאשר השר יהיה באולם.

היו"ר מ' שחל:
מאחר שהעובדה שהשר איננו נוכח באולם איננה באשמתו של חבר הכנסת רובינשטיין, אני מציע שהמשך הדיון בסקירה של שר התעשייה והמסחר ותשובת השר ייעשו לאחר הפגרה, ולחבר הכנסת רובינשטיין תינתן אז רשות הדיבור.

י. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו (גמר הדיון)

האחרונות במשבר ההולך ומחריף. כל זה נגרם, כראש ובראשונה, ממחדלי משרד הבריאות ומהליקויים המאפיינים את תפקודו.

אדוני היושב ראש, חבל ששר הבריאות איננו פה כדי לשמוע את הדברים ישירות. שמעתי את דברי שר הבריאות בעת מתן הסקירה. הוא ניסה, במצח נחושה, להטיל את האשמה לשביתת הרופאים ולסבל, שנגרם בעטייה לאוכלוסייה שהיתה זקוקה לשירותי הבריאות, על ההסתדרות הכללית ועל קופת החולים. הוא שכח לחלוטין, שבממשלת ישראל מכהן שר הבריאות, ששמו אליעזר שוסטק, הנושא לא רק באחריות מיניסטריאלית למחדל זה אלא גם באחריות אישית לו, עקב התנהגותו בכל ימי השביתה.

שאלתי את עצמי: לאן נעלמה הבושה? ועוד: האם אין אצל שר הבריאות גבול לחוצצה? שר הבריאות חייב לבקש סליחה ומחילה מרובבות האזרחים, שהיו זקוקים לשירותי מרפאות קופת החולים ושירות זה נמנע מהם רק בגלל שנאתו ההיסטורית להסתדרות וההסכול שלו ביחס לקופת החולים הכללית. כתוקף ההסכם שהוא עשה עם ההסתדרות הרפואית, הוא מנע הפעלת מרפאות קופת החולים במתכונת שבה הופעלו

היו"ר מ' שחל:
אנו עוברים לסעיף הבא: סקירת שר התעשייה והמסחר על פעולות משרדו — גמר הדיון. יש עוד כמה נושאים שטרם קיבלו את רשות הדיבור. אקרא כשמותיהם ואם הם באולם, הם יוכלו, כמובן, להשתתף בדיון. ראשון הנושאים — חבר הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ביקשתי למחוק את שמי מהרשימה.

היו"ר מ' שחל:
אחריו חבר הכנסת יצחק זיגור, שאיננו באולם. הוא ביטל את זכות הדיבור שלו. אחריו חבר הכנסת ירוחם משל, שאיננו נוכח באולם ובכך ויתר על זכותו לדבר. רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
האם השר נמצא כאן?

היו"ר מ' שחל:
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו — גמר הדיון. רשות הדיבור לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמחלינו, ואחריה — לחבר הכנסת יצחק זיגור.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
חברי הכנסת מתאוששים מישיבת הבוקר.

היו"ר מ' שחל:
לכן אני הולך באטיות.

שושנה ארבל-אלמחלינו (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, שנת 1983 חירשם בתולדות ישראל כשנה שבה הגיעו שירותי הבריאות לסף התמוטטות מוחלטת. שכיתת הרופאים, שנמשכה ארבעה חודשים, השאירה צלקות, אשר זמן רב יעבור עד שהן יגלידו.

שירותי הבריאות בישראל התברכו כציבור רופאים בעלי רמה מקצועית מעולה, רבים מהם בעלי שם בין-לאומי. התברכנו גם כמוסדות רפואיים משוכללים, המשמשים דוגמה זמופת למדינות מפותחות. מוסדות אלה נתונים בשנים

הנוקק היה חייב לשלם עבור שירותי הבריאות שהוא קיבל. כך קיווה שר הבריאות שיעלה בידו להחליש את קופת-החולים, לנתק מההסתדרות. את זה הוא קיווה להשיג באמצעות חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שהוצע עליידו בכנסת — אבל כל המאמצים שלו להעבירו נכשלו.

שביתת הרופאים, שגרמה נזק לרובבות אזרחים שנוקקו לשירותי בריאות ואשפת, הוכיחה לאזרחי מדינת ישראל את החשיבות והחיוניות של הרפואה הציבורית. בסקר שנערך בזמן השביתה ציינו למעלה מ-90%, שהם מעדיפים את הרפואה הציבורית על פני הרפואה הפרטית. דבר זה מחזק את ידיהם של המצדדים ברפואה הציבורית ומשמש אותם אזהרה לשר הבריאות ולחלק של הנהגת ההסתדרות הרפואית, החייבים לדעת שכל ניסיון לפגוע ברפואה הציבורית יתקל בהתנגדות נמרצת וחריפה של אזרחי מדינת ישראל.

שר הבריאות לא עמד לימינה של קופת-חולים הכללית במאבקיה על הגדלת השתתפות הממשלה בתקציב המוסד — ריש להניח שלא במקרה. מאז עליית הליכוד לשלטון, חלקה של הממשלה במימון התקציב של קופת-חולים הכללית פחת והלך בהתמדה. שנים לפני כן היה מקובל, שמקורות התקציב מתכסים באופן שווה משלושה מקורות: 1. חסולם המבוטחים באמצעות המס האחיד; 2. מס מקביל; 3. הקצבת הממשלה. בשנים האחרונות עלה חלקו של המס המקביל. ההכנסות ממבוטחים לא ירדו, אך לעומת זאת חלה ירידה תלולה בהשתתפות הממשלה — השתתפותה ירדה ל-13.5% של התקציב בשנת התקציב 1982/83. מצב זה גורם לגירעון בתקציבי קופת-חולים, מכבד על תפקודה הנאות של הקופה ומונע הגדלת מספר המיטות בבתי-חולים. עליידו מצמצם חלקה בתקציב קופת-חולים, מתכחשת הממשלה לתפקידה ולאחריותה לדאוג לבריאות אזרחי מדינת ישראל. ההקצבה לשירותי הבריאות, שקופת-חולים מספקת לכ-80% של האוכלוסיה, איננה חסד אלא חובה אלמנטרית של כל ממשלה בישראל. אין שום הצדקה להתכחשות לחובה אלמנטרית זו. המניעים למדיניות זו מקורם בגישה פוליטית צרה אופק ועיונת להסתדרות הכללית, שקופת-החולים היא הביטוי הנעלה ביותר לערכי העזרה ההדדית שלה.

מול גישה מתנכרת זו לקופת-חולים גילתה ההסתדרות הכללית אחירות מעל ומקובל. היא החליטה מרצונה להגדיל את חלקה של קופת-חולים במס האחיד — מ-58%, כפי שהיה בשנת 1978, ל-67% בשנת 1983. עליידו כך היא הטילה מגבלות כספיות על פעולותיה בתחומים אחרים.

אדוני היושב-ראש, שנים רבות לפני קום המדינה הוגשם בארץ-ישראל — כחתום שירותי הבריאות — אחד מעקרונות היסוד של מדיניות הרווחה. הנהגה ביטוח רפואי באמצעות קופת-חולים, שבו המבוטח משלם בהתאם להכנסתו ומקבל שירותים רפואיים בהתאם לצרכיו-הוא ולצרכי משפחתו. כל ניסיון לשנות עיקרון זה עליידו הטיל חסלומים על ביקור במרפאה — כפי שמצדדים חוגים מסורמים בממשלה ובהסתדרות הרפואית — פירושו אקט אנטי-סוציאלי, שיפגע קשות בבריאותה של האוכלוסיה מעוטת ההכנסה ומרובת הילדים, ובסופו של דבר — גם ברמת הרפואה בישראל. אני קוראת לכל אלה, הנתלים במחשבה זו, לרדת מן הסוס הזה בעוד מועד כדי שלא לגרום משבר חריף נוסף בשירותי הבריאות במדינה.

כבוד היושב-ראש, אמרתי שהטראומה של שביתת הרופאים לא תרפה מאתנו עוד זמן רב. אירוע טרגי זה בחיי החברה הישראלית ככללה מחייב הסקת מסקנות: איך ומרוע

בתי-החולים, שר הבריאות חייב לבקש סליחה ומחילה מאלפי הרופאים, שהוא השלה אותם בהבטחות והולך אותם שולל, ועליידו כך גרם להארכת השביתה ולהחרפתה ולנקיטת אמצעים עליידו הרופאים. בטוחני שהיום הם מצטערים על כך.

שר הבריאות לא הצליח לדאוג להגדלת התקציבים המיועדים לשירותי הבריאות — כפי שמתחייב מההתפתחות המהפכנית שחלה בתחום זה, המחייבת רכישת ציוד ומתקנים יקרים והפעלתם עליידו צוותים של מומחים.

חודש לפני פרץ השביתה היינו עדים לזעקתם של מנהלי בתי-החולים על הצפיפות הקיימת במחלקות מסוימות, על העדר תקנים לאחיות ולרופאים ועל אי-ניצול מרבי של צינור העזר בבתי-החולים ובמכוני הרנטגן, הגורם לדחיית ניתוחים ולחוסר אפשרות לאשפז את מי שזקוקים לכך במיוחד. יש להצטער על שטענות צודקות אלה — שלמשמעותן חשיבות מכרעת לגבי בריאות הציבור — נעלמו בזמן שביתת הרופאים.

אדוני היושב-ראש, הטראומה של שביתת הרופאים תלווה את הציבור זמן רב. שביתה זו — בלי להתעלם מהתביעות הצודקות של חלק גדול של הרופאים, במיוחד של הצעירים והמתמחים, על קיפוח משווע בשכרם — הרסה נורמות חברתיות. הלוואי שהאמצעים שנקטו הרופאים בזמן השביתה לא יישמשו תקדים או דוגמה לנורמות חדשות במערכת יחסי העבודה ובכיבוד חוקי המדינה. תפילה בלבי, שתהיה זו אפיוורה חולפת שכולנו נצטער עליה.

התרשמתי עמוקות מדבריו של הפרופסור משה פריבס, יושב-ראש המרכז האוניברסיטאי לרפואה בכאר-שבע, שהצדיק את השביתה באופן כללי. דבריו פורסמו בעיתון "הארץ" מיום שישי, 8 ביולי 1983. הוא אומר: עשינו עוול, טלטלנו חולים, שלחנו אותם ממקום למקום; זה התנקה בכל אחד שלא קיבל את הטיפול בזמן. הוא פונה אל חבריו בקריאה "לתקן מהר מהר את מה שקלקלנו". בטוחני, שדבריו אלה של אחד מגדולי הרפואה במדינה — שחינך דורות של רופאים — יחדרו עמוק עמוק ללבבותיהם של הרופאים, ושהם יעשו את כל האפשר — מעל ומעבר למתחייב — כדי לתקן את אשר קלקלה השביתה.

אדוני היושב-ראש, האשמה בשביתת הרופאים — ובכל השלכותיה השליליות על החולים והרופאים גם יחד — מוטלת על ממשלת ישראל, על שני השרים שניהלו בצורה כה שלומיאית את המשא-ומתן עם הרופאים — במיוחד על שר הבריאות, שניסה לנצל את השביתה כדי לקעקע את עקרונות הרפואה הציבורית ולהגשים את חלומם בדבר הנהגת רפואה פרטית בשירותי הבריאות.

שר הבריאות, שהתחנך על תורת ז'בוטינסקי, התכחש — מתוך שנאה היסטורית להסתדרות, תסכול וקנאה במפעל המפואר של קופת-חולים הכללית — לאחד מחמשת המ"מים של תורת ז'בוטינסקי, כאשר הפקיד את מרפאות קופת-חולים הוא גמר הסכם עם ההסתדרות הרפואית, שתמורת ביטול צווי הריחוק יפעלו בתי-החולים בזמן השביתה במתכונת שעת חירום, 30% מתקן הרופאים, לעומת זאת, נתן את הסכמתו לכך שמרפאות קופת-חולים הכללית תושבתנה לחלוטין. בעוד יתר קופות-החולים ימשיכו לתח שירותים.

בהתנהגותו זו של שר הבריאות הובלט בצורה ברורה וחד-משמעית רצונו של השר לנצל את שביתת הרופאים כדי לחסל את הרפואה הציבורית, שהמרפאה היא אחד מיסודותיה. הוא נתן יד להקמתם של המוקדים עליידו הרופאים, אשר בהם

— סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת;
— סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו —

הצעות מצד זה ומצד זה. אינני יודעת מתי יסכימו שוב על בורר מוסכם. אחריות גדולה מאוד מוטלת על שר הבריאות ועל הממשלה כולה. הרופאים שוב מאיימים בהשבתת השירותים הרפואיים בבתי החולים. החולים ואלה שנוקדו לשירותים הרפואיים בתקופת השביתה עדיין לא נרפאו — ואנחנו ניקלע שוב למצב קשה באספקת השירותים הרפואיים למי שזקוקים להם.

עליך, אדוני שר הבריאות, מוטלת האחריות. הפעל את השפעתך בממשלה כדי לסיים את הטיפול בנושא מהר ככל האפשר.

היו"ר מ' שחל:

אני מודה לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אמולוילי. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק זיגור. הוא איננו באולם.

נקלענו לשביתה זו, שאני בטוחה שכיום אינו מתפאר בה? על כל הגורמים הנוגעים בכך — הממשלה, משרד הבריאות, משרד האוצר, ההסתדרות הכללית, קופות החולים וההסתדרות הרפואית — שטיפלו, או שהיו חייבים לטפל בשביתה, לעשות חשבון נפש, לגלות את נקודות התורפה ולהטיק את המסקנות המתחייבות. כדי לחזק ולשפר את שירותי הבריאות, כי הבריאות היא הנכס היקר ביותר לאדם. אסור לפגוע בנכס זה בשום פנים ואופן.

אדוני היושב ראש, קראנו לאחרונה — גם אמש וגם היום — ידיעות שהתפרסמו בעקבות התפטרותו של עוזי עילם, שהוטל עליו להיות הבורר בסכסוך הרופאים. יש להצטרף על התפטרותו. סברנו שסוף סוף, לאחר תקופה כל כך ממושכת מאז חום השביתה, הגיעו להסכמה על בורר, יש להצטרף על כך שהוא הגיש את התפטרותו, וששוב מתחיל מחול השדים של

יא. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ' שחל:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב ראש, הנני להודיע כי על שולחן הכנסת

הונח חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 3), התשמ"ג — 1983, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

יב. סקירת שר הבריאות על פעולות משרדו

היו"ר מ' שחל:

אדוני שר הבריאות, האם אתה רוצה להשיב?

שר הבריאות א' שוסטק:

בהחלט, אבל איפה חבר הכנסת ויקטור שמ-טוב?

היו"ר מ' שחל:

אדוני שר הבריאות, היום אני אקבל כל מה שתגיד. אחר הדין הבוקר, אם תרצה לדחות את התשובה שלך — —

שר הבריאות א' שוסטק:

הכול כשר.

היו"ר מ' שחל:

זאת לא אמרת. דווקא אחרי הבוקר צריך לחזור לפעול במסגרת של תקינות מסודרת, כמצוות יושב ראש הכנסת.

שר הבריאות א' שוסטק:

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, שמעתי בקשב רב ובתשומת לב מרובה את דברי המשתתפים בדיון על הקצב משרד הבריאות. אני רוצה להבטיח לכם, שאונוי כרייה תמיד לביקורת ושחמדי אני לוקח את הדברים בכובד ראש. אני מתרעם רק כאשר מציינים את הדברים כצבעים שחורים ומדברים רק על חסרונות ופוסחים במתכוון על ההישגים, על המאמצים ועל ההתקדמות.

אדוני היושב ראש, מטבע הדברים לא תוכל תשובתי להקיף את כל קשת הנושאים הראויים לתגובה ולהתייחסות. אירש אפוא רק לחלק של הנוגיות שהועלו, תוך ניסיון להעמיד את העובדות על מכונן ולהחזיר קצת איוון להערכת בעיותיה והישגיה של מערכת הבריאות.

אתחיל בכירי חבר הכנסת שמ-טוב: אני מצטער על שהוא איננו נוכח עכשיו כאן כדי לשמוע את התשובה. דבריו התכוונו להיות כתב טורגו טוטלי. חבר הכנסת שמ-טוב מחפש פריצת

דרך, תמורה, דרך חדשה. הוא אומר — ואני מצטט את דבריו: "אני מחפש במשך שנות כהונתך במשרד הבריאות איוו פריצת דרך, איוו תמורה חיובית, איוו פריחה חדשה בשירותי הבריאות — ואינני מוצא. אני מוכרח לציין בצער, שהיתה נסיגה בכל העניינים. קודם כול, מסרנו לך 3.29 מיטות ל-1,000 נפש, והיום המצב הוא שיש רק 2.93 מיטות ל-1,000 נפש."

מי כחבר הכנסת שמ-טוב אמור לדעת, שמספר המיטות איננו אלא גורם אחד במכלול הגורמים המרכיבים את התוצאה הטיפולית. מספר המיטות מושפע מקיומן של מיטות יום, מקיומן של שירותים אלטרנטיביים חוץ-אשפוזיים, ממידת התמרוץ של הטיפול, מן העומס שמטילים החולים הגריאטריים על המיטות הכלליות, מאורך ההייה ומסכב החולים ומפיתוח רמת שירותים אמבולטוריים בין כותלי בתי-החולים עצמם.

חבר הכנסת שמ-טוב, מאז 1976 גדל מספר מיטות היום ב-137.6%; חלה אינטנסיפיקציה מרחיקת-לכת באופי הטיפול, וכיום מצויות יחידות לטיפול נמרץ כללי, כירורגי, קרדיולוגי וגם נשימתי בכל בית-חולים כללי במדינה, אלה הוקמו לאחר שנת 1976. לאחר תקופת שמ-טוב, אנו מפעילים עכשיו בכל רחבי מערכת הבריאות 49 יחידות לטיפול נמרץ הכוללות 386 מיטות לסוגיהן — על ציודן המתוחכם — לעומת 20 יחידות שפעלו ב-1976. פתחנו מיטות גריאטריות סיעודיות, אשר הקטינו במידה ידועה את הלחץ על המיטות הכלליות. הורדנו את אורך ההייה הממוצעת עד ל-6.2 ימים — ובכלל זה ילדות, זה, נדמה לי, הישג מרשים, אשר מדינות רבות עדיין חותרות להגיע אליו. והרשו לי, חברי הכנסת, להוסיף, שהירידה בימי ההייה אין משמעותה, בשום פנים ואופן, ירידה באיכות הטיפול. נהפוך הוא: זוהי תוצאה של העמקת הטיפול הרפואי והסיעודי בימים של ההייה בבתי-החולים. השהייה המלונאית, שהיתה קיימת בבתי-החולים, הוסיפה רק תוצאה ועומס ולא ריפוי.

ואני מתכוון לבית-החולים החדש בתל-השומר, לבית-החולים החדש 'מרכז סורוקה' ב'איכילוב', ולבית-החולים 'איונברג' ב'פז'."

"בנינו, השקענו — זה מזכיר לי את אותו בחור המופיע בטלוויזיה ואומר: 'בנינו, השקענו'. חסר היה שחבר הכנסת שש-טוב יגמור גם במשפט השני: 'אתלטיקה — לא פחות חשוב'."

שושנה ארבל-אלמזלנו (המערך):
האם אין זו אמת שבנינו והשקענו?

שר הבריאות א' שושטק:
עכשיו נראה מה נכון. נכון ש'התחלנו', נכון ש'הנחנו יסודות', אבל לא 'בנינו'."

שושנה ארבל-אלמזלנו (המערך):
וכי אתה בנית? איזה בית-חולים אתה בנית?

שר הבריאות א' שושטק:
אני בנית'."

אהרן נחמיאס (המערך):
למשל?

שר הבריאות א' שושטק:
רגע. מייד אומר. נכון מה שאמר חבר הכנסת שש-טוב: 'התחלנו, הנחנו יסודות', אבל לא 'בנינו'."

היו"ר מ' שחל:
אדוני שר הבריאות, הבחור בטלוויזיה ממשיך ואומר שהוא ממלא טוטו כל שבוע ולכן הוא שותף."

שר הבריאות א' שושטק:
בדרך כלל נאמר אצלנו, שכל ההתחלות קשות. כך כתוב גם בספרים שלנו. בנינו בית-חולים במדינת ישראל הכלל הוא הפוך: כל ההתחלות קלות; רק לסיים — קשה."

כשאני אומר שאני בניתי, הרי זה מפני שהמצווה איננה נחשבת אלא על שם גומרה. התחילו בבניית בית-החולים 'תל-גיבורים'. אבל כמשך 17 שנה הוא עמד כפגר, כמו בית-החולים 'איונברג' ב'פז'. הוא לא נבנה. רק אנחנו בנינו אותו, סיימנו אותו, והיום הוא פועל לתפארת. אני מתכוון לבית-החולים 'יוזפסון', כלל, בית-החולים בחדרה — נכון שהתחלתם, אבל האם בניתם? אנחנו בנינו את בית-החולים בחדרה, אנחנו חנכנו אותו, והוא פועל עכשיו לתפארת. אם לא כן, הוא היה עומד בלתי-בניי עוד עשר שנים. בית-החולים 'תל-השומר' — האם נבנה משהו ב'תל-השומר' בתקופה שעד 1976? — הצריפים. אבל היום, בשנים האלה — היכנסו ל'תל-השומר' ותראו שיש בו בנייה, בנייה גדולה מאוד. חלק של הצריפים כבר חוסל, ויש שם בנייה גדולה. אשר ל'סורסקי', נכון שהתחלתם, אבל האם בניתם? היכנסו היום ותראו מה יש שם. נכון שבניתם את בית-החולים 'הכרמל'; זו היתה הבנייה באותה תקופה. אבל אני לא חושב. שחבר הכנסת שש-טוב יכול לזקוף לזכות עצמו בניית בית-החולים 'הדסה' בהר-הצופים או את בניית בית-החולים 'שערי-צדק'. כל ילד יודע מי בנה אותם: לא חבר הכנסת שש-טוב. ומה עם בית-החולים 'הכרמל'? — נכון; אבל גם אותו לא חבר הכנסת שש-טוב בנה, אלא קופת-חולים."

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אדוני שר הבריאות, מה הרכותא הזאת בהוצאת כספי ציבור לבניית בית-חולים? לו סיפרת לנו, שהנהגת מערכת

עוד האשמה כפי חבר הכנסת שש-טוב: 'ירדת שיעור האשפוז לנפש. אכן, אני מודה באשמה. הצלחנו להוריד את שיעור האשפוז לנפש באשפוז הכללי, ועשינו זאת בהסכם ובשיתוף פעולה מלא עם קופת-החולים הכללית. על כך מבוסס ההסדר האשפוזי האזורי, אשר נועד למנוע טלטול חולים, להוריד את שיעור האשפוז המיותר והבזבזני, לאזן את חלוקת העומס בין בתי-החולים שבבעלויות השונות ולנטוע גישה קצת יותר כלכלית. גישה שתביא לניצול קצת יותר יעיל של המשאבים הציבוריים. על הסדר זה חלם חבר הכנסת שש-טוב: כמשך שנים הוא חלם עליו ונאבק עם קופת-חולים בסוגיה זאת. על-ידי זה הוא רצה להעלות את התפוסה של בתי-החולים הממשלתיים. אך הדבר לא עלה בידו. אני חושב שאנחנו מצליחים לפתור את הבעיה הזאת. האם כל זה אינו בגדר של פריצת דרך ותמורה חיובית, או פתיחה חדשה?

אזכיר עוד כמה פעילויות בתחום שירותי האשפוז.

מנחם הכהן (המערך):
אדוני שר הבריאות, האם אף אחד מהקואליציה אינו מעוניין כמה שאתה אומר כאן? אף לא אחד?

שר הבריאות א' שושטק:
זו תשובה לאופוזיציה. רק האופוזיציה צריכה לשמוע זאת."

מנחם הכהן (המערך):
האופוזיציה אינה זקוקה לחשובות.

שר הבריאות א' שושטק:
אזכיר פעולות נוספות בתחום שירותי האשפוז. מספר החולים המקבלים היום שירותי ביחירות דיאליות מגיע ל-948. זו הרחבה של 130% בהיקף המטופלים לעומת 1976. יחידות דיאליות נמצאות עכשיו בכל בתי-החולים הכלליים. הוגדל — במידה ניכרת — מספר השתלות הכליות, וגם הוא ב-120% בהשוואה ל-1976. האם אין בכך כל תמורה חיובית, חבר הכנסת שש-טוב? האם לא מצאת?

נפנה לריגוע את מבטנו לתחום שונה, תחום כירורגיית הלב — ואין צורך להכביר מלים ולהסביר לבית את משמעות קיומו של שירות חיוני זה. כיום מתבצעים בארץ כ-1,500 — ואולי גיע גם ל-1,600 — ניתוחי לב פתוח בשנה. כדי להגיע לכך, צריך היה לפתוח מחלקות נוספות. להכשיר סגל מיוחד, לרכוש ציוד יקר-ערך ולהקים פוטנציאל של צנתור-לב. ואכן, כיום מתבצעים כ-5,000 צנתורי-לב מכל הסוגים בשנה."

הוספנו מיטות במחלקות השונות, ולצדן — מעבדות ומכונים משוכללים. הוספנו חדרי התאוששות לכל בתי-החולים הפריפריים ופרסנו את רשת המרכזים להתפתחות הילד על פני הארץ כולה. הורחבו השירותים לנפגעי כוויות, הוספו מכשירים לטומוגרפיה ממוחשבת, והכנסת יודעת מה פידוש של מכונת טומוגרף ממוחשב אחת. וכל זאת — בגלל הרצון לשפר את תהליך האשפוז."

חבר הכנסת שש-טוב, האם כל זה היה בתקופתך? האם מותר לי להגדיר את ההישגים האלה כתמורה חיובית?

ועכשיו לעניין הבנייה. איך אומר חבר הכנסת שש-טוב? — "עשר השנים, מ-1965 ועד 1976, היו תקופה של בניית בתי-חולים שלא היתה כמותה מאז 1948. בנינו בצפת, הנחנו את אבן היסוד לבית-החולים בחדרה, בנינו אגף חדש ב'סורוקה' בבאר-שבע, עודדנו את בניית בית-החולים 'הכרמל' בחיפה, עודנו בבניית בית-החולים 'שערי-צדק', עודנו בבניית 'הדסה' בהר-הצופים, התחלנו לבנות שלושה בתי-חולים —

מה שעובר עלי, ואל יתהלל חוגר כמפתח. הסכסוך והוועזעים שהיו בשנה הזאת — האם הם לא היו גם בתקופת שם-טוב? האם לא היתה שביתת רופאים קטלנית כזאת בתקופתו של שם-טוב?

אמרי רון (המערך):
לא כזאת.

שר הבריאות א' שוסטק:

גולדה מאיר היתה צריכה לחתום על צווי הריחוק. מפני שמפאת יפי הנפש של מנחם ושל שם-טוב בתקופה ההיא, היד שלו לא יכלה לחתום על צווי ריתוק: לכן ראש הממשלה גולדה מאיר היתה צריכה לחתום על צווי ריתוק, אחרי שביתת רופאים של חודש וחצי ווועזעים כאלה.

ואשר לוועזעים כתפוסה — חבר הכנסת שם-טוב רוצה להראות, שבתקופתו המצב היה שונה. יש בידי העיתון "מעריב" מאוגוסט 1975, ובו אותה ועקה עצמה: "חולים מקיר לקיר: מצוקת האשפוז בבת-יהחולים מגיעה לשיאים שאין לסכלם עוד; בגלל חוסר אחיות, גברים מאושפדים במחלקות של נשים; מיטות מוצבות ליד דלתות". ומה שם-טוב בעצמו צועק באותו חודש, לפי מה שכתוב בעיתון שלו: "שנה קשה צפויה למערכת הבריאות: צמצום השירותים; לא תיפתחנה מחלקות חדשות; השנה הבאה תהיה אחת השנים הקשות ביותר במערכת הבריאות: קיצוץ התקציב מבשר הקפאת כל השירותים; לא נוכל לקיים את רמת השירותים ברמות הריאליות של השנה השוטפת; אם נשווה את השנה הבאה לשנה החולפת, נמצא צמצומים כשירותים ולא תיפתחנה מחלקות, לא יפותחו שירותים".

חבר הכנסת שם-טוב, גלח קצת יושר, הייתי אומר — קצת הבנה לחברך, אשר קיבל ממך ירושה כל כך "טובה". לפחות אתה צריך להיות אח לצרה. אך אתה עומד פה, בכנסת, כמקטרג הראשי ואומר: "אני מחפש במשך כל שנות פעולתך איוו שהיא תמורה, פתיחה, הרחבה" — ואיני מוצא. טול קורה מבין עיניך, חבר הכנסת שם-טוב.

אמרי רון (המערך):
אל תשווה: אין להשוות.

שר הבריאות א' שוסטק:

ודאי שאין להשוות. גם אני אומר שאין להשוות, ועוד איך אני אומר שאין להשוות. ההבדל בין מערכת הבריאות היום לבין מערכת הבריאות בתקופת שם-טוב הוא כמו בין יום ללילה.

אמרי רון (המערך):
להרס כזה לא הגיעו בתקופה של שם-טוב.

שושנה ארבל-אלמולזינו (המערך):
האם יש לך כמה להתפאר, אדוני השר?

שר הבריאות א' שוסטק:
בוקר טוב: לא רק שיש לי כמה להתפאר, אני גם מתפאר. הרי שמעת שאני מתפאר.

שושנה ארבל-אלמולזינו (המערך):
המצאות היא אחרת לגמרי. אין כמה להתפאר. אין לך כמה להתפאר.

שר הבריאות א' שוסטק:
הוכיחי לי שהמצאות היא אחרת.

הסכנויות יותר — זה היה משהו אחר. אבל כשיש תקציב ובונים באמצעותו — אזי אלה בונים דבר אחד ואלה בונים דבר אחר.

שר הבריאות א' שוסטק:

יפה מאוד. האם שמעת גם את חבר הכנסת שם-טוב ואת דברי הביקורת שלו?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
שמעתי ואני — — —

שר הבריאות א' שוסטק:

אתה יכול להצטער, אבל אני חייב להשיב לו.

לפי דברי חבר הכנסת שם-טוב — שום דבר לא נעשה, לא היתה שום תמורה. אני מודה, שבתקופתו נבנה בית-החולים "הכרמל", על-ידי קופת-חולים. אבל לא נא יגיד, שהוא בנה את בתי-החולים בתקופה ההיא, ואילו בתקופתו אין שום תמורה. אני יכול לצטט את חברו הטוב של חבר הכנסת שם-טוב, חבר הכנסת לשעבר מאיר תלמי. הוא אמר, וזה פורסם ב"על המשמר" באוגוסט 1976 — אותה שנה שעליה מדבר חבר הכנסת שם-טוב: "קופת-חולים בנתה בתי-החולים לתפארת, והפער בין אלה לבין בתי-החולים הממשלתיים דוקר עיניים". את זה אמר מאיר תלמי בתקופת כהונתו של שם-טוב כשר הבריאות. את הפער הזה אנחנו הולכים וסוגרים. באלו השנים אנחנו הולכים וסוגרים את הפער בין בתי-החולים הממשלתיים, שהיו עלוכים ורעועים, לבין בתי-החולים של קופת-חולים.

אנחנו סוגרים עוד פער — אומנם באסיות, אבל הוא הולך ונסגר — את הפער בין המרכזים הרפואיים העירוניים הגדולים לבין בתי-החולים האזוריים, הפריפריים. אנחנו עושים את כל המאמצים כדי לסגור את הפער הזה. אנחנו בונים בנהרייה, באשקלון, בפורייה, בבאר-שבע וב"אספ הרופא". הייתי מייעץ לתכרי הכנסת, שיבקרו בבית-החולים "אספ הרופא", כדי שיווכחו לדעת מה הוא היה ב-1976 ומה יש היום, איוו בניה נעשתה כדי להוציא את החולים מהמעברה ששמה היה אז "אספ הרופא".

שושנה ארבל-אלמולזינו (המערך):
זה הודות לנאמנים שלהם.

שר הבריאות א' שוסטק:

זה נעשה הודות לחוג הידידים. זה נכון. הם עוזרים הרבה מאוד. הם שותפים כמעט בכל הפרויקטים. אבל אנחנו בונים את בתי-החולים, הם עוזרים לנו.

שושנה ארבל-אלמולזינו (המערך):
מה זה "אנחנו"?

אהרן נחמיאס (המערך):

למה אינך גוזר גזירה שווה? כשמדובר על חבר הכנסת שם-טוב, אתה אומר: אלה גופים ציבוריים אחרים. כשמדובר על "אספ הרופא" — אתה אומר: אנחנו בונים. גוזר גזירה שווה.

שר הבריאות א' שוסטק:

אני מדבר על חוג הידידים שעוזרים. יש חוגי ידידים גם לבתי-החולים האחרים. אבל הממשלה משקיעה את כל ההשקעות, והידידים עוזרים עד כמה שהם יכולים. חוג הידידים של בית-החולים "אספ הרופא" הוא חוג ידידים מיוחד במינו, הוא פועל יפה מאוד ועוזר הרבה מאוד.

אני רוצה לומר, שאני לא הייתי מצפה מאחר את מה שאני מצפה מהשר לשעבר שם-טוב. הרי הוא עבר על בשרו את כל

אמרי רון (המערך):

כשהרופאים עשו פיקניק בכינרת, זה היה בעידוד המשרד שלך.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

בעידוד האישי שלך, השביתה התמשכה בעידוד שלך.

שר הבריאות א' שוסטק:

שקר וכזב. אין לזה כל יסוד. אתה יכול להגיד מה שאתה רוצה. וכי הפיקניק של הרופאים נעשה בעידוד המשרד שלי?

אמרי רון (המערך):

אני לא אומר בעידוד שלך, אישית, אבל בעידוד המשרד שלך.

שר הבריאות א' שוסטק:

לא, לא. מה המשרד, מי המשרד, מה הריבורים האלה? מה אתה זורק לחלל דברים כאלה, בנוסח "אחותך היא כזאת וכזאת"? איזה דיבור זה? איזה טעם יש לזה?

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

אדוני שר הבריאות, לך היה חלק גדול בהתמשכות השביתה.

שר הבריאות א' שוסטק:

יפה מאוד, אני מסכים, אני מסכים.

השרה ש' דורון:

גם לירותם משל היה חלק לא קטן בכך.

אמרי רון (המערך):

המנכ"ל שלך נתן להם גיבוי לכל אורך השביתה.

שר הבריאות א' שוסטק:

כסדר. אני רוצה לעמוד על עוד שני נושאים ובוה אסיים. הנושא הראשון הוא ריפוי השיניים, ואני חושב שאני יכול להגיד לכנסת בביטחון גמור, שחלה תמורה גדולה מאוד בפתרון בעית רפואת השיניים בארץ: לא בשטח המחירים, אבל בשטח הטיפול. נוספו רופאים, מוקמות מרפאות — מרפאות ציבוריות ומרפאות של קופות-התולים — ואנחנו מעודדים את בתי-הספר לרפואת שיניים. חלה תמורה גדולה מאוד בשנים האלה. באזורים רבים מאוד המצוקה עדיין גדולה, אבל בין מה שהיה לבין המצב היום חל באמת שינוי גדול.

והנושא האחרון — השירותים הגריאטריים. אצל כולנו יש רגישות לגבי התחום הזה. אני רק מצטער על ההגזמות שנשתרבו לדיון. חבר הכנסת נחמיאס קרבע, ש"עשרות אלפי מקרים סיעודיים ואלפי קשישים אינם מוצאים אשפוז".

אהרן נחמיאס (המערך):

נכון, כך אמרת.

שר הבריאות א' שוסטק:

כך ציטטת, כך אמרת. איני חושב שיש בזה תרומה עניינית לקידום העניין. להיפך — יש בזה משום הגזמה הוועקת לשמים. אין עשרות-אלפי מקרים סיעודיים.

אהרן נחמיאס (המערך):

אתה מכיר את האמת, אמור את האמת.

שר הבריאות א' שוסטק:

אני מכיר את זה.

אהרן נחמיאס (המערך):

אני מודיע שמה שתגיד — אתן בכך אמן למפרע. אמור אתה.

שר הבריאות א' שוסטק:
מה?

אהרן נחמיאס (המערך):

כמה מקרים סיעודיים יש, שלגביהם אין פתרון?

שר הבריאות א' שוסטק:

מייד אגיד.

אהרן נחמיאס (המערך):

אני מכיר, שאסכים לכל מה שתאמר.

שר הבריאות א' שוסטק:

מייד אגיד: מאז 1976 נוספו למערכת — במסגרות הציבוריות בלבד — למעלה מ-1,800 מיטות סיעודיות. חלק של המיטות האלה נבנה מן היסוד, חלק אחר שלהן — הוסב והותאם, עלייך כך שהפכו מיטות כלליות ואחרות למיטות סיעודיות, גריאטריות.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני השר, אתה יודע ש-1,100 מתוך 1,500 הן שחזור ולא מיטות שהיתוספו למערכת. אתה יודע את זה.

שר הבריאות א' שוסטק:

לא, לא. אני מדבר על מיטות שנוספו למערכת, כפי שאני אומר עכשיו: חלק מהן נבנה מחדש, מן היסוד, וחלק הוסב — כגון בבית-החולים "שמואל הרפא", שהפכנו אותו מבית-חולים כללי למרכז גריאטרי. כמו כן נוספו בתקופה זו כ-300 מיטות יום. בסקטור הפרטי נוספו בתקופה זו כ-600 מיטות על המיטות שהיו קיימות קודם. כידוע, משרד הבריאות נושא בחלק של נטל המימון האשפוזי במיטות של הסקטור הזה. במקביל מצויות עתה בשלבים שונים של התכנון ובנייה — בסקטור הציבורי כולו — כ-1,150 מיטות וכ-130 מיטות יום.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול את השר, שאלה.

שר הבריאות א' שוסטק:

עדיין לא פתרנו את הבעיה. נמצאים היום בתור כ-800 קשישים ואחרים הזקוקים לאשפוז סיעודי. נכון הוא שאנחנו מתמודדים עם זה ועדיין אין לנו פתרון בשבילים, אבל לא מדובר בעשרות-אלפי מקרים, לא צריך להגזים; גם מאות מקרים הם מצב קשה מאוד. כל מקרה סיעודי בבית, במשפחה, הוא עולם שלם.

היו"ר מ' שחל:

אדוני השר, האם אתה מוכן להשיב על שאלה של חבר הכנסת נחמיאס?

שר הבריאות א' שוסטק:

כן, בבקשה.

אהרן נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, הסך-הכול שאדוני ציין עד עתה מסתכם ב-1,500 מיטות — אלה ששוחזרו, שנבנו מחדש, ואלה שהיתוספו למערכת. חדשות. יש עוד 800 מיטות בתהליך בנייה, ובסך-הכול — 2,300 מיטות. אדוני יודע, שמדי שנה בשנה מיתוספים קשישים סיעודיים על אלה שישנם כבר היום — קרוב ל-2,500 — ואדוני מדבר על התקופה מ-1977 עד היום הזה. אם כן, כל הפתרון שאתה מדבר עליו הוא פתרון לשנה אחת בלבד. היכן כל המאגר שהיה קיים לפני כן והיכן כל המיטות לאלה שהיתוספו בשנים האחרונות?

והיושב־ראש צריך להעמיד את זה. אני לא צריך להתייחס לכך בדבריו.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
רק קבעתי, שלא מילאת אחר ההחלטה.

שר הבריאות א' שוסטק:
אני רק אומר לך, חבר הכנסת כ"ץ־עוז: את זה צריך לעשות היושב־ראש, אם הוא מקבל את ההודעה, או מזכיר הממשלה. אנתנו מדווחים.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
אני מזכיר לך שנית את החלטה 216.

שר הבריאות א' שוסטק:
שמעתי.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
"בעת הדיון על תקציב משרדו ידווח כל שר בכנסת על צעדים שנקטו לחיזוק הליקויים שהועלו בדוח מבקר המדינה." לא אומרים שידווח למבקר, אלא שידווח לכנסת. אני קובע, שאת זה לא עשית.

שר הבריאות א' שוסטק:
חשבותי, שמספיק שמעלים את זה על שולחן הכנסת.

היו"ר מ' שחל:
תודה לשר הבריאות. אנתנו עוברים להצעות סיכום ולהצבעות. בפני הצעת סיכום אחת, של חברת הכנסת שושנה ארבל־אלמחלניו.

שושנה ארבל־אלמחלניו (המערך):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להגיש הצעת סיכום לדיון על פעולות משרד הבריאות:

1. הכנסת מביעה אכזבה ומורת רוח ממדיניות שר הבריאות בכל הקשור בהטחת שירותי הבריאות בארץ.
2. הכנסת מביעה אי־אמון בשר הבריאות, בשל דרך טיפולו בשכית הרופאים ובשל היחס העוין שגילה כלפי קופת־החולים כאשר נתן את ידו — במסגרת ההסכם עם ההסתדרות הרפואית — להפסקת השירותים הרפואיים במרפאות קופת־חולים.

3. הכנסת מחזקת את המגמה של הרפואה הציבורית, שעליה מושתתת הרפואה בארץ, ומביעה מורת רוח מהניסיונות לקעקע אותה ולהנהיג רפואה פרטית.

היו"ר מ' שחל:
תודה. חברי הכנסת, לפני הצעת סיכום אחת.

יוסף רום (הליכוד):
איפה יש עוד הצעות סיכום?

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת רום, בחרו מה אתה שואל אותי?

יוסף רום (הליכוד):
אני מבקש להגיש הצעת סיכום.

שר התחבורה ח' קורפו:
אתה יכול להגיש הצעה: הכנסת מאשרת את סקירת שר הבריאות.

היו"ר מ' שחל:
בבקשה, חבר הכנסת רום, הגש הצעת סיכום.

שר הבריאות א' שוסטק:
אני מוכרח להגיד, שלא הבינו את איוז ספירה עשית פה. אני אמרתי, שנוספו 1,800 מיטות — פה 300 מיטות. פה 600, אצל הפרטים — ושנתנו כונים עכשיו עוד 1,100 מיטות. גם אמרתי, שנתנו כבר עומדים בפני בעיה חמורה, של אנשים רשומים שעברו כבר את כל תהליך הזכאות — 800 במספר — ושנתנו לא יכולים לפתור את בעייתם. שיש בארץ תהליך של הזדקנות — בכך אין לי ולכנסת ספק, דיברנו על זה הרבה פעמים. אנתנו מזדקנים בקצב הרבה יותר מהיר מכל מדינה אחרת בעולם. יחסית לגודל האוכלוסייה, אנתנו זקנים ביחס לאוכלוסייה הכללית, וודאי שהבעיה הזאת היא בעיה דינמית, שתהיה קיימת יום יום. הלא זה מה שנוצר כתקופה שכן 1976 לבין היום.

חברי הכנסת, זה שש שנים אני מכהן כשר הבריאות. האם אי־פעם באתי לכנסת באחד הנאומים עם רשימה של הישגים, של פעולות שעשיתי? מעולם לא עשיתי את הדבר הזה. אתם עדים לכך. אלא מה? שמעתי פה את שר הבריאות הקודם בא לכנסת כמקטרג הראשי, ומבטל כעפרא דארעא את מה שיש. הוא טוען: שום דבר לא קרה, שום דבר לא נעשה, שום דבר הוא לא מצא. אדוני היושב־ראש, זוהי הסיבה היחידה שבגללה טרחתי להעלות את הדברים על הנייר ולהביאם בפני הכנסת, כדי להראות מה בכל זאת עשיתי. אם הוא לא מצא — זה מפני שהוא לא טרח למצוא. הוא לא טרח לחפש ולמצוא. לו טרח ורצה למצוא — היה מצא.

אדוני היושב־ראש, אינני מבקש ליצור פה תמונה אידילית בשום נושא או תחום שאליהם התייחסתי בדברי. חברי לעבודה במשרד ואנוכי מודעים לצרכים שעדיין עומדים בפנינו, ואנו שוקדים ובוחרים בחינה מתמדת את מפת הצרכים, כדי להתאימה הן לפתרונות המשתנים והן למסגרות המשאבים והאפשרויות. אנתנו יודעים כי יש לשקוד על שיפור ותיקון חידוש ורענון בשטח זה, תוך מתן עדיפויות לחוליות השירות וקבוצות האוכלוסייה הפגיעות ביותר ותוך ביקורת עצמית לגבי אלטרנטיבות השימוש במשאבים, אשר לעולם נופלים מן הצרכים ומן הפוטנציאל של הידע הרפואי. בכל הנוגע לעניין זה, כולנו חייבים כראייה מאוזנת, המתעלה מעל מחיצות סיעתיות ויודעת לבחון כמאזני אמת הן את המצוי והן את האפשרי. תודה רבה.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
האם אפשר לשאול את השר שאלה?

היו"ר מ' שחל:
אם השר מסכים.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
אדוני השר, החלטת הממשלה מס' 216 קבעה: בעת דיון על תקציב משרדו, ידווח כל שר בכנסת על הצעדים שנקטו לחיזוק הליקויים שהועלו בדוח מבקר המדינה על משרדו. מדוע לא עשית זאת?

שר הבריאות א' שוסטק:
מי אומר שלא עשיתי? דיווחתי.

אברהם כ"ץ־עוז (המערך):
אני שמעתי את דברך גם כפתיחה וגם בסיום. לא התייחסת לשום ביקורת שהעלה מבקר המדינה, אף שקיימת החלטה ממשלה שמספרה 216.

שר הבריאות א' שוסטק:
אנתנו מודיעים תמיד, או ליושב־ראש הכנסת או לכם.

פסח גרופר (הליכוד):
הפעמון לא מצלצל.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
איך לאנשים זמן לכבד.

היו"ר מ' שחל:

שב במקומך ואל תתווכח אתי.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעת הסיכום שהוגשה על-ידי חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלניו. מי להצעה זו, ירים ידו.

ה צ ב ע ה

כעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי

חברת הכנסת ש' ארכלי-אלמזלניו — 51

נגד — 51

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת הכנסת
ש' ארכלי-אלמזלניו לא נתקבלה.

היו"ר מ' שחל:

אני מעמיד עתה להצבעה את הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת יוסף רום. מי להצעה זו, ירים ידו.

פסח גרופר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מבקשים מונים.

היו"ר מ' שחל:

האם אתם רוצים לספור פעם נוספת? — בבקשה. אני מבקש מחברי הכנסת דרור זייגרמן ועוזי ברעם למנות את הקולות. מי להצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת יוסף רום, ירים ידו.

ה צ ב ע ה

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
מה זה, האם מועיקים אנשים מחוץ-לארץ?

קריאה:

רגע, רגע.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מה זאת אומרת "רגע"?

יוסי שריד (המערך):

על מה מצביעים, אדוני היושב-ראש?

היו"ר מ' שחל:

מצביעים על הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת יוסף רום. מי כעד ההצעה?

ה צ ב ע ה

כעד הצעת הסיכום שהובאה

על-ידי חבר הכנסת י' רום — 51

נגד — 53

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת י'
רום לא נתקבלה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש הצבעה חוזרת.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה אתה לא מצביע, אדוני היושב-ראש?

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, יש מקרים שבהם רוחב לב הוא תכונה לא מזיקה.

יוסף רום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להגיש הצעת סיכום בשם סיעת הליכוד, בשם הסיעה הדתית-לאומית —

מיכאל חריש (המערך):

האם הוסמכת לדבר בשם הסיעה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול: האם ההצעה הוגשה בכתב?

יעקב גיל (המערך):

הוא צודק, צריך להגיש את הצעת הסיכום בכתב.

יוסף רום (הליכוד):

לא הספקתי להגיש אותה בכתב. האם תאפשר לי לרשום אותה עכשיו?

היו"ר מ' שחל:

לא.

יוסף רום (הליכוד):

הרי זו הצעה לסיכום הדיון, לאחר שהוגשה הצעה מטעם האופוזיציה.

היו"ר מ' שחל:

אתה יודע מה? — אני מוכן אפילו לזה.

יוסף רום (הליכוד):

בשם סיעות הקואליציה, אני מבקש להגיש הצעת סיכום: הכנסת רושמת לפנייה את סקירתו של שר הבריאות ואת תשובתו על הדיון, שנערך במליאת הכנסת בעקבות דיווחו על פעולות משרדו. תודה רבה.

יצחק רבין (המערך):

דיברת יותר לאט מחבר הכנסת חיים כר-לב.

היו"ר מ' שחל:

תודה לחבר הכנסת רום. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות סיכום ואני אעמיד אותן להצבעה. תחילה, את הצעת הסיכום שהגישה חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלניו.

קריאה:

שני מונים.

היו"ר מ' שחל:

אבקש מחברי הכנסת דרור זייגרמן ועוזי ברעם למנות את הקולות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, עוד לא עברו חמש דקות.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת יהודה בן-מאיר, אני מבקש ממך לשבת. חבר הכנסת יהודה בן-מאיר, אני נזוף בך שלוש פעמים. הצלצול נמשך כבר למעלה מעשר דקות ולא רק חמש דקות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

איזה צלצול?

הי"ר מ' שחל:
תוצאות ההצבעה הן: בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת יוסף רום — 51. נגדה — 53. ההצעה לא נתקבלה.
רענן געים (המערך):
אם כן, אין החלטה — אין בריאות.

פנחס גולרשטיין (הליכוד):
רגע אחד, אדוני היושב ראש, מבקשים הצבעה חוזרת.
אהוד אולמרט (הליכוד):
אדוני היושב ראש, אני מבקש הצבעה חוזרת.

יג. הצעה לסדר

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על כן, לפני צאת הכנסת לפגרה חייבת היא לשמוע מהממשלה דין וחשבון על האירועים, אשר רוחפים את הארץ למרחץ דמים, ואין לעבוד לסדר-היום על הפשעים האלה.

הי"ר מ' שחל:
אבקש משר המשפטים לעלות לדוכן.

גאולה כהן (התחיה):

קריאות:

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הטילו עוצר על קריית-ארבע.

הי"ר מ' שחל:
חברת הכנסת גאולה כהן וחבר הכנסת צירלי ביטון, חברי הכנסת, יש לי פנייה אליכם, אדוני השר, דקה אחת. אני פונה אל כל חברי הכנסת מכל חלקי הבית ומבקש, שנשמור קצת על איפוק. חורה לי, ואני רוצה לומר את זה גם בשמי שלי וגם בשם כל מי שישב פה לנהל ישיבה. אבקש מכל חברי הכנסת, לרכות שרים: לפני שאתם מעמידים סימני שאלה, אנא כתבו פתק ובררו. אל יתחילו להטיל דופי. נחתי רשות להעלות הצעה זו לסדר על-פי תקדימים. נשאלתי וברדתי ומצאתי, שהיו תקדימים כאלה. תיאמתי את העניין עם השר. על כן אבקש: את ההערות המיותרות כלפי יושב ראש ישיבה — ובמקרה זה הן מופנות כלפי, אבל גם ההערות כלפי כל אדם אחד שהוא — השאירו, ובררו את הדברים לפני שאתם חורצים דין.

כמו כן, אני פונה לכל אלה היושבים כאן לשמור קצת על איפוק ועל אורך רוח, על סבלנות וסובלנות מבחינת הביטוי וההתבטאות. אני פונה פנייה אישית לכל אחד ואחד ואני מבקש שהרוחות תירגענה.

בבקשה, אדוני שר המשפטים. אבקש מכם לשבת.

שר המשפטים מ' נסים:
אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מעשה נתעב בוצע היום בחברון — חייהם של אנשים קופחו. אין צורך לומר, שאנו מגנים את המעשה הזה ללא סייג. העניין ייחקר עד תום כדי לגלות אילו ידיים וזדוניות ביצעו את המעשה הזה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבל שלא תפסתם את המתנקשים בראשי הערים.

שר המשפטים מ' נסים:
עדיין אין פרטים והשעה איננה כשרה להתייחס לעניין לאשורו. לכן אני חושב, שבאותה מידה צריך לגנות את מעשהו הנחפז של חבר הכנסת טובי —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חובתי היתה לעשות את זה.

הי"ר מ' שחל:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני מוסר לך את רשות הדיבור במסגרת הצעה לסדר. אני מבקש כי תדבר מן המקום. שר המשפטים ישיב לך לאחר מכן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב ראש, ביקשתי להעלות הצעה לסדר נוכח ידיעות מחרידות — —

הי"ר מ' שחל:
סליחה, אבקש לסגור את הדלתות. מחברי הכנסת אבקש לשבת במקומותיהם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב ראש, אולי ככל זאת אעלה לדוכן?

הי"ר מ' שחל:
בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב ראש, ביקשתי להעלות הצעה לסדר הישיבה נוכח ידיעות המחרידות אשר הגיעו עתה מחברון. בצהריים עברה מכונית כרוזב הראשי של העיר, ובתוכה ארבעה רעולי פנים, שחיכו לצאת הסטודנטים מהמכללה הטכנית בחברון, פתחו באש על היוצאים מהבניין והרגו שניים, ושלושים נפצעו, ביניהם פצועים קשה. בבוקר פוצץ בית של תושב חברון על יד קריית-ארבע, בטענה שהוא נבנה, כביכול, בניגוד לחוק.

לא קשה לנחש מי הם מבצעי הפשעים האלה, על רקע המעשים והקולות הנשמעים כימים האחרונים: לגרש את תושבי חברון, להתנחל בעיר עליידי הפקעה, החרמה וגירוש התושבים.

חנן פורת (התחיה):
סלח לי, זאת עלילת דם. עלילת דם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא קשה לנחש מי הם מבצעי הפשעים האלה, אשר תובעים לא רק את התחנה המרכזית אלא את כל העיר.

קריאה:

הי"ר מ' שחל:
זה מקובל. בדקתי ואמרו לי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על כן חובה על הכנסת — והאשמה הראשונה היא הממשלה, אשר נותנת יד ומעודדת את הפושעים האלה —

הי"ר מ' שחל:
חבר הכנסת תופיק טובי, חבר הכנסת תופיק טובי, אני —

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ל

— הצעה לסדר; סיכומיה, הצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין וחשבון מבקר המדינה מס' 32 (חלק ב') —

שולמית אלוני (המערך):
כן.

שר המשפטים מ' נסים:
זה לא נכון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על יוסף ביגון עשיתם הצגה שלמה. הצגה שלמה עשיתם.

היו"ר מ' שחל:

אני חייב להעיר הערה, אדוני שר המשפטים, ואני משמיע אותה גם מפני שכל הזמן מפנים אלי שאלות. ראשית, כשחבר הכנסת חופיק טובי הגיש את הבקשה להעלות הצעה לסדר, התייעצתי עם מזכירות הכנסת. אני עצמי ניהלתי בעבר ישיבה שהיה בה תקדים כזה. אושרה הצעה כזאת, גברתי השרה שרה דורון. שנית — פנית לממשלה, ומהממשלה נענית. שמכירים את העניין ושר מטעם הממשלה ישיב על ההצעה לסדר. ואכן כך היה. אני חושב, שמי שמשיב בשם הממשלה — מן הנכון ומן הדין הוא, שיברר את הדברים לפני שהוא עולה להשיב. ברגע שקיבלתי הודעה שיש תשובה מוכנה — הועלתה ההצעה לסדר. כך זה הועלה, ואני מציע שלא להטיח האשמות שהוא כלי לבדוק את העניין. פנית לכולכם בבקשה אישית בעניין זה: להירגע קצת ולא להפנות אצבע מאשימה. הממשלה היתה נכונה להשיב, ביקשו ממני לתת שהות; ברגע שהודיעו לי על כך — עלה שר המשפטים ומשיב. אינני מציע לחשוך ללא סיבה וללא הצדקה.

בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, אמרתי שלא דבריו של חבר הכנסת חופיק טובי הם המסעירים אלא המעשה עצמו מסעיר את הלב והנפש. ואני משוכנע שממשלת ישראל והרשויות המופקדות על שמירת החוק באזור יעשו כול אשר ניתן, במלוא המרץ והמסירות, כדי לגלות את היד הזדונית אשר ביצעה מעשה נפשע זה.

יוסי שריד (המערך):
יש לי שאלה.

היו"ר מ' שחל:

תודה לשר המשפטים. אין אפשרות לשאול שאלה, הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (המערך):

האם זו תהיה החקירה המאומצת של — — —

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת יוסי שריד, אם אומר לך היושב-ראש שאין שאלה — הרי שאין שאלה. ואני מבקש מכולכם להישמע קצת למה שנאמר.

חברי הכנסת, על-פי הנהגה, ההצעה לסדר הועלתה על-ידי חבר הכנסת חופיק טובי וניתנה עליה תשובה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת צירלי ביטון, אני מבקש ממך.

שר המשפטים מ' נסים:

— — אשר ביקש לשלוח אצבע מאשימה כלפי הממשלה או כלפי כל גורם אחר, בשעה שהוא איננו יודע, אין לו צל של מושג, ידי מי ביצעו מעשה נפשע זה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
המתנחלים בקריית-ארבע.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת וילנר, הרי לא ייתכן שכל הסיעה תדבר. אני מבקש מכם.

שר המשפטים מ' נסים:

אם מדברים על אלימות מילולית, אין אלימות מילולית חמורה מזאת.

יוסי שריד (המערך):

אני יודע — — —

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת שריד, אני מבקש.

שר המשפטים מ' נסים:

אבל, אדוני היושב-ראש, לא דבריו של חבר הכנסת חופיק טובי הם אשר צריכים להפנות את תשומת לבנו אל העניין. העניין חמור מאין כמותו.

שולמית אלוני (המערך):

מדוע לא נתת את ההודעה קודם לכן?

היו"ר מ' שחל:

חברת הכנסת שולמית אלוני, אני מבקש ממך. הוא מדבר.

שר המשפטים מ' נסים:

חברת הכנסת אלוני, כנראה מנהגך הוא לכתוב פסקי-דין לפני שאת יודעת את העובדות.

שולמית אלוני (המערך):

אכל לפחות למסור הודעת גינוי של המעשה.

שר המשפטים מ' נסים:

וכי במקרה כזה מפסיקים ישיבת כנסת? האם את הצעת אי-פעם להפסיק ישיבת כנסת בגלל רצח מסוג אחר?

שולמית אלוני (המערך):

כן.

שר המשפטים מ' נסים:

בחברון?

יד. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין וחשבון

מבקר המדינה מס' 32 (חלק ב')

היו"ר מ' שחל:

מבקר המדינה מ' 32, חלק ב', יפתח את הדין יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

חברי הכנסת, נעבור לסעיף הבא בסדר-היום: סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין וחשבון

אברהם כ"ץ-עוז (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):
חברי הכנסת, בין השינויים האפשריים בתקנון הכנסת
לבין מאבקים ומריבות במפלגות, בין רצח כחברון לבין הפגנות
כשטחים, בין ההבנה של חבר הכנסת פרוש את משמעות
הדמוקרטיה לבין ביצוע הסכמים קואליציוניים, בין בחירות
חדשות לבין מאבקים פוליטיים בתוך המפלגות — אני בא
להזכיר לחברי הכנסת שיש לנו גם מדינה.

כמה צר וכמה חבל, רבותי חברי הכנסת ושירי הממשלה,
שכל מה שהוא מבריק ונוצץ ואפשר למשוך בו את הכותרת
הוא גם זה הזוכה לחשומת לבכם.

רבותי חברי הכנסת, לגבי רוב הנושאים ציינה הוועדה
תאריך יעד משותף למסירת התוצאות, המסקנות, הדברים
שבוועדו עליידי הגורמים המבוקרים, התאריך שנקבע בחובות
זו, ושהנוחה אתמול על שולחן הכנסת, הוא 30 בדצמבר 1983
דהיינו, פרק זמן של חמישה חודשים ממועד הנחת
ההמלצות על שולחן הכנסת, על מנת שהגורמים המבוקרים
יגישו דיווח לוועדה, למבקר המדינה ולמשרדו של השר
מרדור על הפעולות שהם נקטו לשם ביצוע החלטות הכנסת.

רבותי חברי הכנסת, אני — בשמכם, כיושב-ראש הוועדה
לענייני ביקורת המדינה — מחיימר לנסות להביא לפניכם כמה
מהבעיות הקטנות, אותן כעית שאנחנו חיים אותן במדינה
הזאת יום יום: לא דווקא אלה היוצרות את הכותרות הנשכחות
מהיום למחר או הנשארות מיום ליום, אבל אותם נושאים
היוצרים את מהות חיינו במדינה הזאת, אלה הם הדברים
החייבים לבוא על תיקונם, ואולי עליידי תיקונם יהיה בידי
כולנו ליצור מדינה טובה יותר, חברה טובה יותר, מינהל טוב
יותר, זאת הביקורת.

הסיכומים וההמלצות שלפניכם מתייחסים ל-20 נושאים
הנוספים על דוח מס' 32, וזאת בנוסף על 38 נושאים שהגושו
בחלק א' של הדוח, אלו נושאים חשובים, אשר עלו לכותרות
בכלי התקשורת, הטיפול בהם החל בד בבד עם ישיבות הוועדה
ודיוניה. אביא לדוגמה כמה נושאים.

רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, הוועדה לענייני
ביקורת המדינה מגישה לאישור הכנסת את סיכומיה והצעותיה
לדין-חשבון השנתי, דין-חשבון של מבקר המדינה, על-פי
חוק מבקר המדינה.

דוגמה ראשונה — משכורות עובדי המדינה בחוץ-לארץ.
הוועדה עמדה על כך, שחישוב השכר לעובדים המשרתים
בחוץ-לארץ התבסס על שיטות חישוב שונות ולפיכך הפך
לפעולה טכנית מסובכת וגורם לעיוותים. במשך השנים הונהגו
לגבי המשרתים בחוץ-לארץ סדרי ניכוי מס אשר אינם תואמים
את הנוראות פקודות מס הכנסה. נציג האוצר דיווח לוועדה
בישיבה, כי בעקבות דוח מבקר המדינה הונהג סולם שכר חדש
לעובדי המדינה המשרתים בחוץ-לארץ, וכן חלו שינויים
בסדרי הגבייה של מס הכנסה ממשכורותיהם של העובדים
בחוץ-לארץ. אך בנושא זה, רבותי חברי הכנסת, קיימות עדיין
פריצות והוועדה קיבלה החלטה, המובאת בזה לאישור הכנסת:
הכנסת קובעת, כי על האוצר להביא לאישור וועדת הכספים
הצעה חדשה בדבר משכורות ומיסוי, אשר תביא בחשבון את
הניסיון להפעלת התקנות האחרונות.

סיכומיה והצעותיה של הוועדה מונחות בפניכם, אם
תאשרו אותם — הם יוכלו את אישור הכנסת ויהפכו בכך
להחלטות הכנסת לכל דבר.

רבותי חברי הכנסת, אחד הנושאים הנוספים אשר הובאו
בחלק זה של ההמלצות הוא הביקורת הפנימית במשרדי
הממשלה. מממצאי המבקר עולה, כי לא חל שינוי משמעותי
במעמדה של הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה. אי-לכך,
המליצה הוועדה על שורה של החלטות, שתקדמנה — לפי
מיטב הבנתנו ותפיסתנו — את הנושא.

עובדה זו, המעוגנת בחוק מבקר המדינה, עדיין לא חדרה,
כנראה, להכרתם של כל הגורמים במסד ובציבור הישראלי.
לפיכך, נקטה הוועדה אמצעי נוסף בסדרת המאמצים, שהיא
משקיעה כשנה-שנתיים האחרונות בהרחבת ובהעמקת הטיפול
בממצאי הביקורת, בממצאי של מבקר המדינה ובתופעות
אחרות של סטייה ממסגרות, מנומרות, מתקנים, ממינהל חקין.

נושא נוסף שהועלה הוא הפיקוח על ניהול המלאי
הממשלתי. הוועדה ראתה בחומרה את ממצאי המבקר והמבקר
עצמו קבע, כי הממונה על המשק הממשלתי איננו מקיים פיקוח
ובקרה ממשיים על המלאי הממשלתי ואינו אוכף על משרדו
הממשלה את דרכי ניהול ענייני הכספים והמשק שנקבעו
בתקנות.

הוועדה החליטה על שינוי בצורת הניסוח של ההמלצות
שהיא מביאה בפניכם, מכמה בחינות: ראשית, שינוי הנוסח,
אשר תמצאו בחוברת שהונחה אתמול על שולחן הכנסת.
במקום: "הוועדה קובעת", "הוועדה קוראת", "הוועדה
תובעת", תמצאו בכתובים: "הכנסת קובעת", "הכנסת קוראת",
"הכנסת תובעת". לפי דעתנו, אין זה שינוי חיצוני בלבד —

היו"ר מ' שחל:
אני מבקש מקבוצת חברי הכנסת וחברי הממשלה בצד
שמאל שלא להפריע.

אברהם כ"ץ-עוז (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):
חברי הכנסת, אין זה שינוי חיצוני בלבד, אלא שינוי
מהותי, שיגרם לכך שבמקורו או במאוחר — במאמצים
קטנים או מרובים יותר, מאמצים של אחד, מאמצים של ועדה,
מאמצים של ממשלה, או מאמצים של הכנסת כולה — יחדור
הדבר לתודעת הגופים המבוקרים, הלא הם אלה הניצבים בין
האזרח לבין נבחרי, הם אלה שנבחרו הטילו עליהם ליישם,
ליישם, לתת את השירותים הנאותים לאזרחים במדינה.

לאחר אישור, יביא הנוסח הזה, לדעתנו, את ההחלטות
בצורה ברורה יותר כהחלטות הכנסת.

חברי הכנסת, במסגרת הסיכומים הפרדנו בין מה שנקרא
אצלנו מסקנות הוועדה לבין החלטות אופרטיביות, אשר אנחנו
תובעים שיבוצעו. התחלנו כשיטה הזאת, התחלנו בנולה הזה

היו"ר מ' שחל:
אני מבקש מקבוצת חברי הכנסת וחברי הממשלה בצד
שמאל שלא להפריע.

אברהם כ"ץ-עוז (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):
חברי הכנסת, אין זה שינוי חיצוני בלבד, אלא שינוי
מהותי, שיגרם לכך שבמקורו או במאוחר — במאמצים
קטנים או מרובים יותר, מאמצים של אחד, מאמצים של ועדה,
מאמצים של ממשלה, או מאמצים של הכנסת כולה — יחדור
הדבר לתודעת הגופים המבוקרים, הלא הם אלה הניצבים בין
האזרח לבין נבחרי, הם אלה שנבחרו הטילו עליהם ליישם,
ליישם, לתת את השירותים הנאותים לאזרחים במדינה.

לאחר אישור, יביא הנוסח הזה, לדעתנו, את ההחלטות
בצורה ברורה יותר כהחלטות הכנסת.

חברי הכנסת, במסגרת הסיכומים הפרדנו בין מה שנקרא
אצלנו מסקנות הוועדה לבין החלטות אופרטיביות, אשר אנחנו
תובעים שיבוצעו. התחלנו כשיטה הזאת, התחלנו בנולה הזה

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ל

— סיכומיה, הצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין וחשבון מבקר המדינה מס' 32 (חלק ב') —

המעידות על כך שנעשה תיקון מיידי, וגם לא חשבות הקובעות שלא נעשה דבר, אך עדיין מאפשרות טיפול, אלא חשבות מאתו סוג, שבמלה עמיתית אומר שהן "מורחות" את העניין. אני מצטער על כך, כי זהו משרד מרכזי מאוד, משרד שבצעם צריך היה להיות כלי בידי הממשלה כדי להפעיל סנקציה על משרדים אחרים או על גורמים אחרים, סנקציה שהיא, אולי, הכבדה ביותר: התקציב. ודווקא על המשרד הזה אני לא יכול לומר שאני, אישית, שבע רצון מהחשבות שהוא נותן.

רבותי חברי הכנסת, כבר בכהונתה הקודמת קיבלה הממשלה החלטות לגבי צורת הטיפול שלה עצמה. על הקמת ועדת שרים ועל הצורך בדיווח של משרדי ממשלה לכנסת. הדברים האלה, ברובם הגדול, לא נעשו. לפי הערכתי, הם לא נעשו כיוון שהלחץ הציבורי איננו מספיק, ואני מוכרח לומר שאני מחפלא על כך, כי — כפי שאמרתי קודם — הערכת היסוד היא, שמינהל ומערכת תיקון ליקויים, הראשון שצריך להיות מעוניין בחיפוש הוא השר הממונה עליהם. קשה לי להעלות על הדעת, שיש איזה שר שלא רוצה בכך, ובעצם גם המבקר, גם הוועדה, גם המשרד לתיאום של השר מרדור, עושים עבודת הכנה מצוינת לאותו שר המעוניין בחיפוש אמינות. לאותו שר, או לאותו משרד, צריך שיהיה ברור, שכאשר המבקר מתחיל את ביקורתו בצורה אקראית, במקום זה או זה, הוא עורך את הביקורת, הוא מביא אותה בפני המשרד עוד לפני הפרסום, לתגובת המשרד. המשרד מגיב, ורק על בסיס התגובה מוציא המבקר את הדוח שלו. לפני שהדוח נמסר לכנסת ולפני שהוא מונח על שולחן המליאה, יש לממשלה שהיא של 12 שכבות לתת את החשבות באמצעות שר הכלכלה והתיאום הבין-משרדי, השר מרדור.

על שולחן הכנסת מונחים דוח המבקר וחשבות הממשלה. המוכתרת עליידי השר מרדור. לאחר מכן זה עובר לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה ומוכרז לכנסת, להכרעה. לאחר החלטות הכנסת, מוכאות חשבות המשרדים באמצעות השר מרדור. אם לאחר התהליך הזה עוד יש משרד שאיננו מבצע את המוטל עליו — דומני, שהסנקציה שעל הכנסת להטיל עליו צריכה להיות חריפה ביותר. הסנקציה העיקרית — הקיימת, בדרך כלל, או שצריכה להיות קיימת במסגרת ציבורית או במסגרת פרלמנטרית כמו שלנו — היא זאת הקובעת, השר לא קיים את הכתבתו למליאת הכנסת, שכן, כשברעתו מתחייב השר למלא את החלטות הכנסת. זוהי אפוא סנקציה ציבורית, ואין לי הרגשה שתמיד ממצים את הסנקציה הזאת.

לדוגמה: לפני הדיון שנערך על נושאי הביקורת ובסוף הדיון על פעולות משרד הבריאות, קמתי ושללתי את שר הבריאות: אדוני השר, בהחלטת הממשלה מס' 216 נאמר, כי בעת הדיון על תקציב משרדו — כלומר, בעת הדיון השנתי על המשרד — ידווח כל שר בכנסת על הצעדים שנוקטו לתיקון הליקויים שהועלו בדוח המבקר על משרדו. שר הבריאות הסתכל עלי כאילו כאיתי מעולם אחר ושאל: על מה אתה מדבר? אינני יודע על מה אתה מדבר. הרי ענינו למבקר המדינה, הוא אמר לי.

רבותי חברי הכנסת, לא מספיק לקבל החלטות בממשלה. צריך גם להביא אותן לידעת השרים. אני יודע שיש שרים, שכאשר הוכרז הדבר לידעתם, הם עשו בו שימוש נכון. חלק של הליקויים מטופל כהלכה. מדוע שלא ידענו חברי הכנסת ולא ידע הציבור, שחלק של הדברים נעשה, ונעשה בצורה מסודרת וכהלכה?

חברי הכנסת, אני מבקש מן הכית לאשר את סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שהונחו אתמול

מצאנו, שאת חשבותיהם של המשרדים השונים — שהובאו עליידי משרד שר הכלכלה והתיאום הבין-משרדי — אנו יכולים לחלק לשלושה חלקים: חלק אחד הוא החשבות הממשלית, העניינית, השינוי שנעשה בעקבות הביקורת, בעקבות החלטות הכנסת שבאו אחרי המלצות הוועדה ובעקבות דוח מבקר המדינה; זהו סוג הדברים שאנחנו שבעי רצון בהחלט מקיומם. החלק השני הוא אותם נושאים, אותן החלטות של הכנסת, שעליהם או שאין חשבה כלל, או שהחשבה היא שישם דבר לא נעשה. גם בזה, גרמה לי, אנחנו יודעים לטפל, וגרמה לי, שגם משרדו של השר מרדור יודע לטפל בזה. והדברים האלה מטופלים, כי הם ברורים, מוגדרים. משרד מסוים, גוף מבקר מסוים, היה צריך לפעול בצורה מסוימת — להעמיד משהו לדיון או לגבות בחזרה כספים או ליצור הליך מסוים — והוא לא ביצע זאת. הדברים מוגדרים, אפשר לחבוק את הגוף הזה, לומר מדרוג הוא לא ביצע אותם ואפשר להורות שוב על ביצוע. החלק הקשה ביותר הוא של חשבות המשרדים אשר אין נותנות בעצם חשבה כהירה. בחשבות נאמר: אנחנו עוסקים בנושא, אנחנו מנסים לתאם את הדברים, אנחנו חותרים ליצור מדיניות אשר תביא לידי ביטוי, ושאר ניסוחים מסוג זה. בדיון שהיה הבוקר עם השר מרדור בוועדה לענייני ביקורת המדינה, הביע גם השר את התייחסותו לנושא הזה ואת ההלכותיות, שכן אנחנו נמצאים, אולי, בתהליך שלא היינו גלילים אליו קודם. המאמץ שנעשה על-ידי המשרד הוא מאמץ אמיתי, אבל גרמה לי, שהמשרדים ושאר הגורמים המבוקרים עדיין לא הבינו, שהחשבה של כל העוסקים בביקורת ורוצים לתקן היא, שהדברים אומנם יתוקנו, והם עדיין מנסים להתחמק ולהשתמט ממנה חשבות ברורה.

רבותי חברי הכנסת, נדמה לנו שבעתיד הקרוב יוקדש חלק ניכר משגרת עבודתה של הוועדה לא רק למיצוי או לטיפול במקומות ובביקורת של המבקר, אלא גם למיצוי ההליכים ליישום ההמלצות וההחלטות של הכנסת.

רבותי חברי הכנסת, אני מוכרח לומר לכם — וצר לי שמעטים הם חברי הכנסת הנמצאים כאלו — שקיימת בעניין זה בעיה אמיתית, הצומחת מעל ומעבר לעניינה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה או ענייניו של השר מרדור, ואפילו מעבר לענייניו של מבקר המדינה, והיא, בעצם, בעיה של הכנסת כולה. אני בטוח, שיושב ראש הכנסת יצטרך לתת על כך חשבה, שכן הנהל החדש, אשר יישמנו בשנה האחרונה, יצר מצב שבו קיים מלאי גדול של החלטות הכנסת, החלטות שהכנסת מרימה את ידה עליהן, ואשר חלקן — כפי שאמרתי — מברצע, חלקן אינו מברצע ומתחלקן אפשר לומר שיש השתמטות. והשאלה האמיתית שהפרלמנטרים בישראל עומד בפניה היא, לדעתי — כיצד מספיק בהחלטות הכנסת, הקובעות דברים ברורים לגבי תיקון ברשות המבצעת? כעין סנקציות — שחקבע הרשות המחקקת, שחקבע הכנסת או שייקבעו עליידי הממשלה — זה חלק של העניין.

אני בטוח, שגם החלטות ממשלה שנתקבלו בעבר כאו לשפר, הערכת המצב היסודית היא, שאין שר שאינו מעוניין בכך שדברים במשרדו יתוקנו. אותם אפילו מביאים את זה לידי ביטוי — ובגאווה, והם ראוים לכרעה על כך. ראוי בהחלט לכרעה שר הבינו והשיכון, אשר במהלך הדיון על משרדו ציין את התיקונים שנעשו במשרדו בעקבות הביקורת. מהערכתי שלי אני אוכל לומר שיש משרדים, שיש השרים — וכאן הקביעה היא לא של הוועדה אלא שלי אישית — בכל הקשור במשרד האוצר, החשבות שאנחנו מקבלים הן בעיקר חשבות מן המין השלישי: זאת אומרת — לא חשבות

בשטח, כדי לשמוע מאנשים כיצד הם מתייחסים לדברי מבקר המדינה.

לשמתנתו הרבה, הרשויות הנוגעות בדבר מתייחסות בהדרת קודש מסוימת לעבודה זו, הן מתייחסות כבוד ראש לעבודת המבקר ואנשי משרדו. אני מסופק אם הכנסת מתייחסת לממצאים באותו כבוד ראש שהיא צריכה להתייחס אליהם. נדמה לי, שהכנסת לא יכולה להתייחס לכך כראוי, אם הממשלה איננה משמשת דוגמה ומופת בעניין זה.

יושבי-ראש הוועדה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, חילק את המשרדים השונים לשלוש קטגוריות, והוא יכול היה למנות רק משרד אחד שענה על הציפיות כמצופה וכמתוכנן. את "המחמאות" הגדולות קיבל דווקא משרד האוצר — וזה חמור מכול, משום שדווקא הוא המשרד שצריך היה לפקח על עצמו, על דרך תפקודו, ובכך, אולי, להשפיע על דרך עבודתה של הממשלה כולה.

אנחנו קשורים היום לארזי הלבנון. אם בארזים נפלה שלהבת, מה יעשו אזובי הקיר? ובכן, עבודת הוועדה לא תוכל להצליח אם נשיות הכנסת וחברי הכנסת לא ייתנו את הגיבוי הציבורי הנאות לעבודה האיומה והקשה הנעשית בשטח, אם הם לא יגישו את אותם עניינים וועקים. יש פרקים שהם, אולי, מסנוורים יותר בעיני הציבור, אבל הם לא בהכרח מאפיניים את עוצמת הביקורת ואת הצורך בכך שנפנה אליהם מבט. אותם פרקים הם אפורים, והעצב האפור הוא, בדרך כלל, לא כל כך מושך ומעניין. הבזקים.

כל אותם נושאים הועלו בפני הוועדה לענייני ביקורת המדינה. היתה התייחסות כעבודת הוועדה לכל המרכיבים הללו, שחבר הכנסת כ"ץ-עוז דיבר עליהם; ואנוכי מנסה להוסיף טפח, אלא מאי? אנחנו נמצאים במציאות קואליציונית כזאת, שכאשר עבודת ביקורת המדינה נקלעת לסוגיות שיש בהן מן החומרה, מן הדרכה הקשים, מן המעשים שלא ייעשו במדינה מתוקנת — הופכת הוועדה לנונתה גיבוי וחיסוי לעבודתם של אלה. כמיוחד אמורים הדברים בנוגע לכל הנעשה ביהודה ובשומרון. שם נעשים דברים שלא ייעשו. יש עובדות מוכחות בשטח, הן ביחס לאנשים והן ביחס למשרדים. הוועדה, ברוב הקואליציות שלה, לא מאפשרת את פרסום הדברים האלה וכך היא הופכת לכלי שרת בידי אותם אנשים, העושים את המעשים הללו.

דן תיכון (הליכוד):

נדמה לי שאתה טועה.

יעקב גיל (המערך):

הרשה לי, הרשה לי, לצערי, אתה בין אלה שלא אפשר לוועדה לחשוף את ממצאי מבקר המדינה. לכן אל תאמר לי שאני טועה. אשמח מאוד אם אתה תביא לכך שהדברים האלה יחשפו. אני מוכן לחזור בי מכריז אם אתה תצהיר עכשיו, שאנחנו נוכל לחשוף את הדברים הללו ולהביא לידיעת הציבור את אותם פרקים, שאסור שהחיסוי ייתן להם הגנה. ואם זה היה שכרי — כי אז הייתי ראוי לו בגלל הדברים שהבאתי.

אני לא לסיים ולהביע דברי שבח למבקר המדינה, למנכ"ל המשרד לביקורת המדינה וליושבי-ראש הוועדה. אין הנחתם יכול להעיד על עיסתו, אבל אלה המלווים את עבודתו יכולים בהחלט להגיד מקצת שבחו בפני מליאה זו.

היו"ר מ' שחל:

תודה לחבר הכנסת יעקב גיל. אדוני יושבי-ראש הוועדה לביקורת המדינה, אני מבין שאינך רוצה להשיב.

על שולחן הכנסת, כדי שהם ייפכו להתלטות הכנסת לכל דבר. כפי שאמרתי, בעיית הבעיות היא איך להמשיך ולטפל בנושאים האלה, איך לא לתת למינהל, לממסד כאשר הוא, לגופים המבוקרים, לשקוט על שמריהם; איך להביא לכך שהם לא יראו בנושאי הביקורת מטריד שצריך להתגבר עליו במשך היום, אלא דברים שיש לשפר ולחקן ולהביא לכך שיהיו שיפורים אמיתיים בהם.

חברי הכנסת שישחתפו בדיון יעסקו, בוודאי, בנושאים שונים המופיעים בדוח עצמו. אני מוותר, בשלב זה, על ההתייחסות הספציפית לסעיפים השונים המובאים בדוח ואני מניח, שהדברים יובאו בהמשך הדיון.

היו"ר מ' שחל:

תודה ליושבי-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה. חברי הכנסת, לדיון זה הוקצתה שעה. נרשם משתתף אחד, חבר הכנסת יעקב גיל, והוא הנואם הראשון והאחרון.

יעקב גיל (המערך):

אני מבין, שאף-על-פי שהוקצתה לדיון שעה אחת ואני הנואם היחיד, לא תינתן לי הפריבילגיה לדבר במשך שעה שלמה.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת יעקב גיל, יש לי בשורה בשבילך: יש לך עשר דקות, ואני אפילו מעוניין שתקצר, מפני שיש לנו סדריום עמוס, אשר שוב ייגמר בחצות. ואני מפתח — בגלל התקדים של אתמול — שכשעות המאוחרות, בחצות הלילה, הכנסת מתחילה לקבל החלטות, שלא תמיד הן רצויות.

יעקב גיל (המערך):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת מתייחסת כשורין נפש. לפי דעתי, לתופעות האיומות הקורות בחיינו. כדי לגרום שמדינת ישראל תהיה חברה מתוקנת, אנו חייבים להילחם בתופעות אלה. צריך להבטיח סדרי מינהל ושלטון מתוקנים במסגרת מערכת מדיניות, מערכת ביצוע ומערכת בקרה ופיקוח. הכנסת צריכה להיות זו אשר תקיים פיקוח גם על המדיניות וגם על הביצוע.

יש שעות יפות ויש ימים ארוכים ואפורים. הכנסת צריכה להצטיין בשעותיה היפות, אך גם בעבודתה האפורה, הקשה והמייגע. עבודתו של מבקר המדינה, לצורך עניין זה, היא עבודה ממושכת. קשה ומייגע. הכנסת באה לתת חיזוק ותמיכה לעבודה זו, כדי להבטיח שאכן אמות המידה המוסריות והערכיות של השלטון יהיו תמיד לגנז. ענינו.

היום זכה יושבי-ראש הכנסת לשעה היפה שלו. השאלה היא, האם הכנסת, בעבודתה האפורה, זוכה לתת גיבוי לאותם פרקים שנכתבו, נבדקו ונתקרו על-ידי אנשים, שאולי מה שיפה הוא, שהם מנוטרלים מכל הסערות ויכולים להתפנות כדי לחשוב בצורה בלתי-אמצעית, ישירה, כאשר הם נפגשים עם הכעיות שאנו נתקלים בהן.

דומני שדוח מס' 32 של מבקר המדינה והפרק של סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה הם, בסך-הכול, סיום התהליך ולא ראשיתו.

שמענו את דברי יושבי-ראש הוועדה, המנווט את עבודתה בתדירות גבוהה ובאופנים שונים של התמודדות עם הבעיות העולות מדוח המבקר. יושבי-ראש הוועדה, חבר הכנסת כ"ץ-עוז, איננו מבצע את עבודתו על-פי השגרה, אלא יוצא ומגיח אל השטח יחד עם חברי הוועדה, כדי לראות את הדברים

חוכרת ל"ז, ישיבה ר"ל

— סיכומיה, הצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מבקר המדינה מס' 32 (חלק ב'): הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49) —

דן תיכון (הליכוד):

אולי תעמיד דברים על דיוקם.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת דן תיכון, אני לא מתנגד שתעיר את הערותיך, אבל אני אבקש לשבת בצורה מסודרת. תודה.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. בפנינו 20 החלטות שלגביהן לא הוגשו החלטות אחרות. אני אעמיד את כולן להצבעה. מי לסיכומים ולהצעות?

אליעזר קולס (הליכוד):

כמה זמן עבר מהצלצול?

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת קולס, איזה שעון יש לך?

אליעזר קולס (הליכוד):

מה עם השעון שלך?

היו"ר מ' שחל:

רציתי לדעת איזה שעון יש לך. יכולת לענות לי בקשת שהוא בסדר. האם אתה מוכן להתחיל לספור מתי תם הזמן? בבקשה, אנחנו ננחה.

דן תיכון (הליכוד):

מאחר שיש קונסנזוס, אפשר לעבור להצבעה.

היו"ר מ' שחל:

אתה לא קיבלת ייפוי כוח מחבר הכנסת קולס. אני גם לא אשנה את ההחלטה. אנחנו נמתין חמש דקות, על-פי בקשתו של חבר הכנסת קולס. יש בקשה להמתין חמש דקות — אנחנו נמתין.

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה מעניש אותנו?

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת דן תיכון, אני לא מעניש אותך. חברך העניש אותך. חבר הכנסת קולס הוא איש עקרונות. בעיקר כמה שנוגע לשעונים ולזמן.

ובכן, אני אנצל את הזמן הזה כדי לברך את מבקר המדינה ועובדיו משרדו על העבודה, שאני מדי פעם בפעם עוקב אחריה, מתוך הסיכומים והדיווחים, בעת ניהול הישיבה. אני רוצה לחזק את דיוו להמשיך באותה ביקורת, באותה יעילות, באותו עומק, ולהעשיר את הכנסת בממצאים ובמסקנות. אני מברך גם את הוועדה, את היושב-ראש שלה ואת חבריה.

אליעזר קולס (הליכוד):

אתה יכול להצביע.

היו"ר מ' שחל:

האם השעון בסדר? ובכן, אני אעמיד להצבעה — אף שאני חושב, שהשעון שלך אינו מדויק ועדיין לא עברו חמש דקות.

חברי הכנסת, מי לאישור הסיכומים וההצעות ממספר 1 ועד מספר 20 — ידים את ידו.

ה צ ב ע

סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מבקר המדינה מס' 32 (חלק ב'), סעיפים 1 — 20. נחקבלו.

טו. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49), התשמ"ג — 1983*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' שחל:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49), התשמ"ג — 1983, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יביא את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

חבר הכנסת קולס, אגב, לא היה מויק לו יכולת להוואיל לשבת עמנו כאן חמש דקות ולחלוק עמנו את חברתך — לא רק כהמתנה להצבעה אלא בכלל.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49), התשמ"ג — 1983.

החוק נדון בכנסת בקריאה ראשונה ביום ג' בחשוון התשמ"ג, 20 באוקטובר 1982, והועבר לוועדת העבודה והרווחה.

עיקרו של החוק — תיקונים בענפי ביטוח אבטלה.

מטרת ביטוח אבטלה היא לשלם דמי אבטלה במקרים אמיתיים — היינו, כשאין אפשר לספק למובטל עבודה מתאימה. אין הכוונה לאפשר למובטל להשתמש מעבודה שהוצעה לו ולקבל במקום זה דמי אבטלה. הדבר חמור במיוחד ביחס לחיילים משוחררים, מתברר, כי רבים מהם מעדיפים

*"דברי הכנסת", חוב' א', עמ' 63; נספחות.

לקבל דמי אבטלה, כפי שהחוק מאפשר להם, במקום לצאת לעבודות שהוצעו להם. משום שבמקרים רבים דמי האבטלה גבוהים משכר המינימום.

התיקון המרכזי בחוק הוא אפוא בסעיף 6. הוא קובע, כי חייל משוחרר הזכאי לדמי אבטלה יהיה מעתה זכאי לדמי אבטלה בשיעור שלא יעלה על 80% משכר המינימום, במקום שיעור של 40% מהשכר הממוצע, כפי שהיה עד כה. מאחר שלפי השיעור הקיים, ייתכנו — כאמור — מקרים שדמי האבטלה לחייל משוחרר יעלו על שכר העבודה שהיה מקבל אילו הלך לעבוד. תיקון זה נועד להמריץ חיילים משוחררים לצאת לעבודה, באשר בכל מקרה יהיה שכר המינימום גבוה מדמי האבטלה.

לענין זה קשר גם התיקון שהוועדה הכניסה — על-פי הצעת חבר הכנסת פרח — בסעיף 10, בדבר מענק לחייל משוחרר שילך לעבוד בעבודה מועדפת. על-פי תיקון זה, סעיף 10(4), רשאי השר להתקין חקנות כאישור ועדת העבודה והרווחה, אשר לפיהן יינתן, בנוסף על שכר העבודה, מענק אבטלה לחייל משוחרר שילך לעבוד בעבודה מועדפת — גם אם אותה עבודה מועדפת היא בגדר "עבודה מתאימה" לגבי כהגדרתה בחוק, אשר אם לא ילך לעבוד בה, לא יהיה זכאי גם לדמי האבטלה.

ההצעה של חברי הכנסת ש' ארכלי-אלמזלינו
ו' צבן לסעיף 5 נתקבלה.

פסח גרופר (הליכוד):

אני מבקש למנות מונים. זה לא נראה לי.

היו"ר מ' שחל:

אדוני סגן שר החקלאות, מונים מבקשים לפני
שהיושבי-ראש קבע את התוצאה. התוצאה נקבעה.

פסח גרופר (הליכוד):

אבל היושבי-ראש לא ספר.

היו"ר מ' שחל:

הוא ספר. אני מציע שתשמו על כבודה של הכנסת. אל
תתווכחו עם היושבי-ראש.

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' שחל:

אדוני סגן השר, קיבלת פרס על הליכות נועם. שמור
עליהן.

סיימנו את ההצבעה על סעיף 5. אני עובר לסעיף 6.

משה קצב (הליכוד):

הצבעה לפי טביעת עין של היושבי-ראש אינה מספיקה.

היו"ר מ' שחל:

אדוני סגן השר, אני מציע שלא תתווכחו. קראו את
התקנון.

אליעזר קולס (הליכוד):

לא עברו חמש דקות מהצלצול.

היו"ר מ' שחל:

אדוני יושבי-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, בדקתי.
השעון שלי אומנם איננו תוצרת "סיטיון". אבל הוא מדויק.
עברו יותר מחמש דקות. עברו שש דקות. היו צלצולים. אני
מבקש שלא להתווכח.

אליעזר קולס (הליכוד):

אינני מתווכח.

היו"ר מ' שחל:

אני מבקש לתת לי להמשיך לנהל את הישיבה.

לסעיף 6 הסתייגות לחברי הכנסת שושנה ארכלי-
אלמזלינו, עדנה סולודר, יאיר צבן ותופיק טובי.

קריאה:

אני מבקש למנות מונים.

היו"ר מ' שחל:

חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלינו, האם את רוצה
לנמק את ההסתייגות?

שושנה ארכלי-אלמזלינו (המערך):

לא.

היו"ר מ' שחל:

חברת הכנסת עדנה סולודר?

עדנה סולודר (המערך):

מוותרת.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת יאיר צבן?

להלן כמה תיקונים נוספים שהחוק מתקן בביטוח אבטלה.

תיקון 1 מתייחס להגדרת "עולה". בסעיפים 1 — 2 נאמר,
שלצורך ביטוח אבטלה, עולה ייחשב מעתה מי שעברו שנתיים
מיום עלייתו ארצה, במקום שנה עד כה, כדי להקל על עולים
חדשים מובטלים. כן מוצע, בסעיף 4, לקצר את תקופת
ההכשרה של עולה לעניין דמי אבטלה.

תיקון נוסף, בסעיף 5 לחוק, מאריך 30 ל-60 יום את
התקופה שבה לא יהיה זכאי לדמי אבטלה מי שהפסיק את
עבודתו מרצונו וללא סיבה מוצדקת. כיום זכאי לדמי אבטלה
עובר כזה שהתפטר מרצונו וללא סיבה מוצדקת מהיום ה-30
שלאחר התפטרותו. כאמור, מעתה יהיה אדם כזה זכאי לדמי
אבטלה רק מהיום ה-60 לאחר התפטרותו.

על-פי סעיף 9 לחוק המוצע, ישולמו דמי אבטלה מלאים
למשתתפים בהכשרה מקצועית במקצועות נדרשים, ללא קיומם
התשלומים הניתנים להם בהכשרה המקצועית. זאת כדי לעודד
מובטלים לצאת להכשרה מקצועית במקצועות הדרושים
למשק, כפי שיקבע השר בתקנות.

תיקון נוסף — בסעיף 11: הוספת סעיף 127טז(ב) לחוק
העיקרי. סעיף זה נועד להיטיב עם מובטלים, שיסכימו לקבל
עבודה — אף אם איננה "עבודה מתאימה" לגביהם כהגדרתה
בחוק — על-ידי כך שיובטחו להם דמי אבטלה יותר גבוהים.
דמי האבטלה מחושבים על בסיס הכנסתו הקודמת של המובטל
ומשתלמים באחוזים שונים מההכנסה שהיתה לו, לפי שיעור
ההכנסה. לפי חישובים אלה ייתכן מצב, שדמי האבטלה שיקבל
מובטל יהיו אחרו נמוך יחסית של שכרו הקודם, אם שכרו היה
גבוה במיוחד. עתה מוצע, כי מובטל שהסכים ללכת לעבודה
שהוצעה לו אף אם היא איננה "מתאימה" לגביו כמשמעותה
בחוק — תהיה הכנסתו בכל מקרה לא פחותה מ-75% מהשכר
היומי הממוצע ששימש בסיס לחישוב דמי האבטלה.

תחילתו של החוק ב-1 בחודש שלאחר פרסומו ברשומות.

לחוק יש הסתייגויות. אבקש לאפשר לחברי הכנסת
המסתייגים לנמק את הסתייגויותיהם.

היו"ר מ' שחל:

אני מודה ליושבי-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברי
הכנסת, לסעיף 5 הסתייגות לחברי הכנסת שושנה
ארכלי-אלמזלינו ויאיר צבן. האם אתם רוצים לנמק את
ההסתייגות?

שושנה ארכלי-אלמזלינו (המערך):

אני מוותרת על הנמקת ההסתייגות.

יאיר צבן (המערך):

אני מוותר.

היו"ר מ' שחל:

האם אתם רוצים להצביע עכשיו על ההסתייגות?

שושנה ארכלי-אלמזלינו (המערך):

כן.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אני מעמיד סעיפים 1 עד 4, שאין לגביהם
הסתייגויות, להצבעה.

ה צ ב ע

סעיפים 1 — 4 נתקבלו.

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ל

— הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49) —

י"איר צבן (המערך):
מוותר.

הי"ר מ' שחל:
חברי הכנסת, כדי שלא יהיה ויכוח עם היושב-ראש אני רוצה לומר למי שלא יצביע — מתוך עצלות או מתוך כל סיבה אחרת — שמההצבעה הבאה ואילך אני אקבע, לפי ראות עיני, האם יש רוב או מיעוט, ובהתאם לכך אחליט.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מוותר.

חיים קופמן (הליכוד):

הי"ר מ' שחל:

הי"ר מ' שחל:
אדוני סגן שר האוצר, עיין בתקנון הכנסת ותראה מה כתוב בו.

נעבור להצבעה. חברי הכנסת דן תיכון ומיכאל חריש יהיו המוותרים.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חברי הכנסת

ש' ארבלי-אלמוזלינו, ע' סולודר

י" צבן ות' טובי, לסעיף 6 — 39

נגד — 50

ההצעה של חברי הכנסת ש' ארבלי-אלמוזלינו, ע' סולודר, י" צבן ות' טובי, לסעיף 6 לא נתקבלה.

הי"ר מ' שחל:

יש הסתייגות לחלופין לחבר הכנסת יאיר צבן. אני מבין שגם אותה הוא אינו רוצה לנמק.

ה צ ב ע ה

ההצעה לחלופין של חבר הכנסת י" צבן לסעיף 6 לא נתקבלה.

סעיף 6, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר מ' שחל:

לסעיף 7 הסתייגות לחבר הכנסת תופיק טובי. האם הוא רוצה לנמק?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מוותר.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 7 לא נתקבלה.

סעיף 7, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר מ' שחל:

לסעיפים 8 עד 10 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

סעיפים 8 — 10 נתקבלו.

הי"ר מ' שחל:

לסעיף 11 הסתייגות לחברת הכנסת ש' ארבלי-אלמוזלינו. האם את רוצה לנמק?

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):
אני מוותרת.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמוזלינו לסעיף 11 לא נתקבלה.

חברי הכנסת, לסעיף 11 הסתייגות לחבר הכנסת יאיר צבן. האם אתה רוצה לנמק?

יאיר צבן (המערך):
לא.

הי"ר מ' שחל:
אני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חבר הכנסת יאיר צבן לסעיף 11.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

י" צבן לסעיף 11 — מיעוט

נגד — רוב

התיקון של חבר הכנסת י" צבן לסעיף 11 לא התקבל.

סעיף 11, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר מ' שחל:

לסעיף 12 אין הסתייגויות. אני מעמיד את סעיף 12 להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיף 12, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר מ' שחל:

לסעיף 13 יש הסתייגות לחבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (המערך):

אני מבקש לנמק את ההסתייגות.

הי"ר מ' שחל:

בבקשה, חבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הסעיף העיקרי בהצעת החוק המוגשת לפנינו נועד להעמיד את דמי האבטלה על מקסימום של 80% משכר המינימום, או מהכנסת המינימום. לסיעת המערך לא רק שאין התנגדות עקרונית לרעיון המרכזי הגלום בגרעין של ההצעה הזאת, אלא להיפך: גם אנחנו סבורים, שלא ייתכן שכחברה מתוקנת דמי האבטלה יהיו גבוהים משכר המינימום במשק, מפני שהדבר הזה לא ימרוץ את העבודה, את היחס חיובי לעבודה, ואת הפרודוקטיביות של החברה ושל המערכת המשקית כולה. אבל במה דברים אמורים? — כאשר יש במדינה חוק שכר מינימום ראוי לשמו.

חברי הכנסת, מה הביא בעצם להצעת חוק זו? גרמה לה אותה תפיסה של יוזמי הצעת התיקון שאמרה, שהנה חיילים משוחררים — אשר על-פי החוק הקיים זכאים לדמי אבטלה

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
אתה יודע מה הקושי בעניין זה. אתה גם יודע את
השיקולים בעד העברת החוק הזה. מה זה נוהג לחיללים וכיצד
זה מעורר אותם. חבל להחמיק את ההזדמנות הזאת.

שושנה ארבל-אלמחלינו (המערך):

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
דנו על העניין הזה בוועדה. התווכחנו עליו, והגענו
למסקנה שטובת העניין היא. שנעביר את החוק הזה. ושנתמסר
להעברת חוק שכר מינימום. ואז הכול יבוא על מקומו.

היור"ר מ' שחל:

תודה. אנו עוברים להצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת
יאיר צבן לסעיף 13.

יעקב גיל (המערך):

אנחנו מבקשים למנות.

היור"ר מ' שחל:

אני מבקש מחברי הכנסת רוני מילוא ורפאל סויסה למנות
את המצביעים.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר הכנסת י" צבן —

אהוד אולמרט (הליכוד):

היור"ר מ' שחל:

חבר הכנסת אולמרט, כשאני אבקש ממך להיות עוזר
ליושב־ראש ולתת הוראות, תעשה זאת. לא מקובל לצעוק
באמצע ההצבעה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אני עוזר לסיעה שלי, ועם כל הכבוד
— אינני מקבל את ההצעה הזאת.

היור"ר מ' שחל:

אני אומר אותה, אתה יכול שלא לקבל אותה. אני מבקש
לא להתחצף. זה הכול.

מנחם הכהן (המערך):

ליושב־ראש הכנסת כבר הצעתם להתפטר; סגן אחד כבר
התפטר; אתם רוצים לפטר גם אותו?

היור"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על ההסתייגות של חבר
הכנסת צבן לסעיף 13, ואני מבקש שלא לדבר בזמן ההצבעה.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר הכנסת

י" צבן — 48

נגד — 50

התיקון של חבר הכנסת י" צבן לסעיף 13 לא

נחקל.

היור"ר מ' שחל:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 13 לפי נוסח הוועדה.

ה צ ב ע

סעיף 13, בנוסח הוועדה, נחקל.

בשיעור של 40% מהשכר הממוצע במשק — אינם יוצאים
לעבודה המוצעת להם על־ידי לשכות התעסוקה. משום
שהשכר בעבודות המוצעות להם על־ידי לשכות התעסוקה נמוך
— במקרים רבים, רבים מאוד — מהשיעור של 40% מהשכר
הממוצע במשק. ומצב זה, שנוצר על־פי חוק, מהווה עילה
מקובלת בין החיילים המשוחררים לסרב לצאת לעבודה.

כאשר קבע המחוקק בשעתו את השיעור של 40% מהשכר
הממוצע במשק כדמי אבטלה הראויים לחייל משוחרר, הוא
ראה מציאות חברתית מסוימת לנגד עיניו, ובדין ראה כך. אני
חושב שכבר אז הנחתה אותו המחשבה, ששכר המינימום אשר
מן הראוי שיהיה במשק צריך לעמוד לפחות על שיעור של 50%
מהשכר הממוצע במשק. ובמקרה כזה, מי שנותן לחייל
משוחרר דמי אבטלה בשיעור של 40% מהשכר הממוצע
במשק, אינו נותן לו דמי אבטלה הגבוהים משכר המינימום.
אלא דמי אבטלה המהווים 80% מהשכר הממוצע במשק.

מה קורה בפועל? — בפועל קורה, ששכר המינימום
במשק הוא ירוד והיום, אחרי השיפור האחרון, הוא עומד,
למעשה, על שיעור של כ־38% — 40% מהשכר הממוצע
במשק. ובמקום לתקן את זה, במקום לאמץ חוק שכר מינימום
שאכן יעמוד — לפחות בשלב ראשון — על 50% מהשכר
הממוצע במשק וכך לתמרץ את העבודה — אתם מתחכמים
עם מי? — עם החיילים המשוחררים, ומורידים את דמי
האבטלה ומתאימים אותם ל־80% משכר המינימום הראוי. ואז,
מה קורה בפועל? מה תאמרו עכשיו לחיילים המשוחררים? עד
עכשיו חייל משוחרר קיבל כדמי אבטלה 40% מהשכר הממוצע
במשק. מה שאתם עושים יביא לכך שהוא יקבל 80% מ־40%
אלה — זאת אומרת, 30%, 31%, 32%. ברוב פחות מהסכום
שהוא קיבל.

מה תאמרו לחייל המשוחרר? האם אתם רוצים לתמרץ את
העבודה? אם אכן אתם רוצים בכך, הציעו שכר מינימום ראוי
לשמו. הרי אתם יודעים באיזה ציבור של עובדים מדובר. הרי
אתם יודעים, שעם שכר מינימום כל כך נמוך, הנע בין 35%
ל־40% מהשכר הממוצע במשק, אנחנו עדים היום למצב שבו
חלק גדול של המשפחות הנמצאות מתחת לקו העוני הן כאלה,
שראש המשפחה שלהן עובד 25 ימים בחודש, וכגלל שכר
עלוב ומשפיל משפחתו נמצאת מתחת לקו העוני. למרות
עבודתו. את זה אתם מתקנים? לכן אני מציע, כדי לבטא את
הסכמתנו לרעיון ואת שלילתנו את המדיניות הזאת, לקבוע
שתחולתו של חוק זה תהיה 30 יום לאחר כניסתו לתוקף של
החוק בדבר שכר מינימום במשק.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני מבקש להשיב.

היור"ר מ' שחל:

בבקשה, אדוני יושב־ראש הוועדה.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להתייחס
להסתייגותו של חבר הכנסת צבן. אני רוצה להגיד לך, שיש
צורך להביא בחשבון מה רצוי ומה מצוי. אתה יודע, שחוק שכר
מינימום אינו מהחוקים שאפשר להעביר מהיום למחר, מה גם
שאנחנו יוצאים לפגרה.

יאיר צבן (המערך):

כבר ראיתי שאפשר להעביר חוק מהיום להיום, ולא רק
מהיום למחר. שדווקא אתה תאמר שאי־אפשר להעביר חוק
מהיום למחר?

חוברת ל"ו, ישיבה ר"ל

— הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49): הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 50) —

היו"ר מ' שחל:

לחברי הכנסת, לפני שאעבור להצבעה על החוק בקריאה שלישית, אני פונה ליושב-ראש הוועדה או לממשלה, שיחליטו האם הם רוצים לפעול על-פי סעיף 130(ב) לתקנון, לדחות את ההצבעה או לקיים את ההצבעה בקריאה שלישית עכשיו.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אני מסכים שההצבעה בקריאה השלישית תהיה עכשיו.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית, ואני מבקש מחברי הכנסת אהוד אולמרט ורפאל סריסה לשמש מונים.

שבח וייס (המערך):

חבר הכנסת אולמרט, זה עונש על הערות לא-ענייניות.

ה צ ב ע

בעד החוק

— 54

נגד

— 51

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49).

התשמ"ג—1983, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 49), התשמ"ג—1983, נתקבל, עם ההסתייגות בסעיף 5.

—

בעד החוק

—

נגד

טז. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 50), התשמ"ג—1983 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' שחל:

אנו עוברים לחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 50), התשמ"ג—1983, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יביא את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 50), התשמ"ג—1983.

החוק נדון בקריאה ראשונה כהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 44) עוד בכנסת התשיעית, בתאריך כ"ו באדר ב' התשמ"א, 2 באפריל 1981, והועבר לועדת העבודה והרווחה. הכנסת העשירית החילה עליו את חוק הרציפות. הוועדה דנה בחוק ב"16 ישיבות, ועתה הוא מוגש. כאמור, לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

החוק המוצע הוא התיקון הרחב והמקיף ביותר בענף ביטוח נכות מאז נחקק החוק על ענף זה ב"1973 ונכנס לחוק ב"1 באפריל 1974. הוא בא ליישם לקחים שהצטברו ונלמדו בשטח בעשר השנים שעברו מאז תחילת ביצוע החוק, מהם לקולא ומהם לתומרה.

התיקון העיקרי בחוק המוצע: בסעיף 1, סעיף ההגדרות — ביטול ההבחנה שבין "נכה קודם" ל"נכה חדש". לפי החוק כיום, מי שנעשה נכה לפני 1 באפריל 1970 מוגדר כ"נכה קודם" וחזיתו לגבי קצבת נכות ונפלות מאלו של "נכה חדש". דבר זה נקבע כשנחקק פרק ביטוח נכות, ומקורו, בין היתר, בהבחנה בין אלה ששילמו דמי ביטוח נכות לבין אלה שנקלטו בחוק כיוון שהיו נכים בעת שנכנס החוק לחוק. אף שלא שילמו עד אז דמי ביטוח בענף זה, עתה מוצע, כאמור, לבטל את ההבחנה בין שני סוגי הנכים ולהשוות את מעמדו של "הנכה הקודם" עם מעמדו של "הנכה החדש".

* ידבר הכנסת, כרך 91, עמ' 2518; נספחות.

עם זה נקבע בסעיף 8 של החוק כי סף הנכות — קרי, האחוז המינימלי של נכות רפואית שהוא תנאי מוקדם להגשת תביעה לקצבת נכות — יועמד מעתה על 40% נכות, במקום 35% עד כה. לגבי "נכה חדש" ועל 50% לגבי "נכה קודם". ההצעה המקורית של הממשלה בסעיף זה דיברה על סף נכות אחיד של 50% לכולם, אולם הוועדה החליטה, כאמור, להעמיד את סף הנכות על 40%. רק מי שיש לו נכות רפואית של 40% ומעלה יוכל להגיש בקשה לקצבת נכות.

ועתה לתיקונים אחרים בחוק המוצע, בהשוואה למצב הקיים: לגבי עקרת בית נכה נקבעה, לצורך קביעת הנכות, הבחנה בין עקרת בית שרואים אותה כעובדת מחוץ למשק הבית לבין עקרת בית שאיננה עובדת. מבחני הכושר לצורך קביעת הזכאות לקצבת הנכות שונים לגבי שני הסוגים הללו. נקבע, כי עקרת בית, שעבדה מחוץ למשק ביתה במשך 12 חודשים רצופים או 24 חודשים לא רצופים מתוך 48 החודשים שקדמו להגשת התביעה, תיחשב כעובדת לצורך קביעת כושרה להשתכר בשוק העבודה. לעומת זאת, עקרת בית שאיננה מוגדרת כעובדת — דרגת נכותה תיקבע על בסיס כושרה לבצע פעולות שונות כמשק הבית בלבד. עקרת בית החיה בנפרד מבעלה במשך 24 חודשים לפחות תיחשב כעובדת לצורך חוק זה.

בסעיף 2 מוצע, כי דמי מחלה ששולמו למבוטח מאת מעבידו ייחשבו כהכנסה לצורך קביעת צמצום הכנסותיו של הנכה לעניין קביעת אי-כושרו להשתכר.

בסעיף 4 בוטלה הדרישה להשלמת תקופת הכשרה כתנאי לתשלום גמלת נכות לכל המבוטחים.

סעיף 5 מאפשר להפחית, להשהות או לשלול גמלה ממי שמסרב לשתף פעולה בשיקומו או בהכשרתו המקצועית.

היו"ר מ' שחל:
עברו.

מנחם גולדשטיין (הליכוד):
חבר הכנסת תופיק טובי מבקש לנסק.

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת תופיק טובי. לסעיף 1 אין לך הסתייגות.

חברי הכנסת אהרן נחמיאס ורוני מילוא, ביקשתי מכם להיות מונים.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות לסעיף 1. מי להסתייגות הראשונה של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, ירים ידו.

ה צ ב ע

בעד תיקון 1 של חברת הכנסת

ש' ארבל-אלמוזלינו לסעיף 1 — 45

נגד — 48

תיקון 1 של חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר מ' שחל:
יש לפנינו הצעה חלופית של חברי הכנסת אהרן הראל ויאיר צבן, אם ההסתייגות של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו לא תתקבל. מי להצעה החלופית הזאת, ירים ידו.

ה צ ב ע

התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' הראל ו' צבן לסעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר מ' שחל:
אני מניח, שהסתייגות זו לא נתקבלה באותו רוב שדחה את ההסתייגות של חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

מי כעת סעיף 1 לפי נוסח הוועדה, ירים ידו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, לסעיף 1 יש הסתייגויות נוספות.

היו"ר מ' שחל:
לא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

יאיר צבן (המערך):
יש נוסחאות אחרות.

היו"ר מ' שחל:
סליחה, הספרור כנראה אינו נכון.

חברי הכנסת, מי בעד ההסתייגות השנייה של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו לסעיף 1?

ה צ ב ע

תיקון מס' 2 של חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 1 לא נתקבל.

בסעיף 6 הוסיפה הוועדה — על-פי הצעת יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה — פסקה המאפשרת לשר לקבוע בתקנות, באישור הוועדה, כללים לחלום קצבת שירותים מיוחדים לנכה — לעזרה בבית, לשירותו האישי ולמשק ביתו — אף אם הנכה עובד ומשתכר ולכן איננו זכאי לקצבת נכות. כיום ניתן לקבל קצבת שירותים מיוחדים, כאמור, רק כשהנכה זכאי לקצבת נכות.

סעיף 9 לחוק מסמין פקיד תביעות של הביטוח הלאומי להחליט בדרג ראשון האם התובע הוא נכה ולקבוע את הצמצום בכומר השתכרוחו של הנכה; זאת במקום ועדת נכות, שפעלה עד כה. לפני קבלת ההחלטה, פקיד התביעות חייב להיוועץ ברופא ובפקיד שיקום. על החלטת פקיד התביעות ניתן לערער בפני ועדת עררים, ובאינטנציה נוספת — לפני בית-הדין לעבודה.

סעיף 24 בא לעגן בחוק הוראה, שעד כה היתה כלולה בהקנות בדבר פטור מחלום דמי ביטוח גם לעקרות בית שאינן מוגדרות כעובדות. כמו כן נוספה הוראה הבאה לפטור מדמי ביטוח בענף נכות אלמנות, המקבלות קצבת שאירים או קצבת תלויים.

תחילתו של החוק ב-1 באפריל 1984. התיקונים הכלולים בו יחולו על כל הנכים המקבלים גמלת נכות מהביטוח הלאומי הן על אלה שנכותם נגרמה לפני התיקון הזה וטרם הגישו תביעה לגמלה, והן על נכים קודמים שהגישו תביעה בעבר אולם תביעתם נדחתה, ועתה הם ייבחנו שוב לפי הקריטריונים החדשים. זאת בעקבות ביטול ההבחנה בין "נכה קודם" ל"נכה חדש" וקביעת סף רפואי אחיד של 40% לכלול.

לחוק יש הסתייגויות מספר ואבקש לאפשר לחבר הכנסת המסתייגים לנסק אותן, אם הם רוצים בכך.

היו"ר מ' שחל:
חברי הכנסת, לסעיף 1 יש הסתייגויות. חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו, האם את רוצה לנסק את ההסתייגות?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אני מוותרת על ההנמקה.

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת אהרן הראל, האם אתה רוצה לנסק את ההסתייגות?

אהרן הראל (המערך):
אני מוותר.

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת יאיר צבן?

יאיר צבן (המערך):
מוותר.

היו"ר מ' שחל:
ניגש להצבעה.

השרה ש' דורון:
אני מבקשת מונים.

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת רוני מילוא וחבר הכנסת אהרן נחמיאס יהיו המונים.

אליעזר קולס (הליכוד):
האם כבר עברו חמש דקות?

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ל

— הצעת חוק הביטוח לאומי (תיקון מס' 50) —

היו"ר מ' שחל:

בבקשה, חבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (המערך):

חברי הכנסת, אנו עוסקים בחוק הנוגע לאנשים מוכי גורל. אני מבקש, למרות כל מה שמתרחש היום בכנסת, להטות אוזן ולשקול את המוצע, כאן.

מדובר בהצעת תיקון לחוק, המייפה את כוחו של המוסד לביטוח לאומי להפחית, להשעות או לשלול גמלה מנכה שאינו פועל על-פי הנחיות המוסד לביטוח לאומי בכל הנוגע לשיקומו בעבודה, ליישומו בעבודה, לחיפוש אחר עבודה מתאימה.

אני מסכים עקרונית שצריך לחסום את הדרך בפני האפשרות, שאנשים היכולים לעבוד בעבודה מתאימה — על-פי בחינה רצינית של המושג "עבודה מתאימה" — יתחמקו מעבודה ויחיו רק בזכות כספי הציבור, על גמלת נכות.

אולם, מה אנחנו באים להציע כתיקון? אנחנו מבקשים, שלא תינתן הסמכות הזאת לאדם יחיד. אני מבקש, שכל אחד מאתנו יחשוב על האדם, על הפרט, על הנכה, שיכול גם לפעמים להיכנס למתח ביחסיו עם פקיד מסוים. הוא בא אליו, והפקיד צריך להנחות אותו, ואולי יהיה גם שיקול דעת מוטעה מצדו. הפקיד יכול לומר לו: אני חושב שאתה מסוגל לעבוד בעבודה זו. הנכה מנסה אבל אינו מצליח, וחוזר לפקיד, ולפקיד נדמה שהוא מתחמק.

על כן ביקשנו, שתהיה ועדה של שלושה אנשים: רופא מוסמך, פקיד שיקום ומומחה תעסוקה, והיא תהיה רשאית לשלול מנכה שנכותו כבר הוכרה את גמלת הנכות.

חברי הכנסת, פרשת הטיפול בנכים היא פרשה כאובה, ואני מציע: אל נא בחפזכם. הצעת התיקון הכללית המונחת לפנינו היא טובה, הרצון כאן טוב, המגמה חיובית. אל נקלקל את זה בדברים שהם חסרי ביסוס. אני פונה לחברים מהקואליציה לשקול את העניין הזה. אל תחידו שגורלם של נכים, שנכותם וחכאותם הוכרו, יהיה תלוי בשרירות לבו של פקיד יחיד. תנו את הזכות להשעות, לקצץ, לבטל גמלה — אבל תנו אותה לוועדה מוסמכת של רופא, של פקיד שיקום ושל מומחה לתעסוקה.

היו"ר מ' שחל:

תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חברי הכנסת דב בן-מאיר ויאיר צבן לסעיף 5.

אני ממנה את חברי הכנסת אהוד אולמרט ויהודה חשאי למנות את הקולות.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי הכנסת

ד' בן-מאיר ו' צבן לסעיף 5 — 45

נגד — 53

התיקון של חברי הכנסת ד' בן-מאיר ו' צבן

לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לחבר הכנסת תופיק טובי יש הסתייגות באותו סעיף. חבר הכנסת טובי, האם אתה רוצה לנמק אותה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מוותר על ההנמקה.

התיקון של חברי הכנסת ש' ארבלי-אלמזלינו ו' צבן לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון לחלופין של חבר הכנסת ו' צבן לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אנו עוברים להצבעה על ההסתייגות לסעיף 2. ההסתייגות הראשונה היא של חברי הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו, עדנה סולודר ויאיר צבן. חברת הכנסת עדנה סולודר, האם ברצונך לנמק?

עדנה סולודר (המערך):

לא.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת יאיר צבן?

יאיר צבן (המערך):

לא, אדוני.

היו"ר מ' שחל:

אם כן, נישג להצבעה. מי להסתייגות של חברי הכנסת ארבלי-אלמזלינו, סולודר וצבן לסעיף 2, ירים ידו.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי הכנסת ש' ארבלי-אלמזלינו, ע' סולודר ו' צבן לסעיף 2 לא נתקבל.

התיקון לחלופין של חברי הכנסת ש' ארבלי-אלמזלינו, ע' סולודר ו' צבן לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיפים 3 ו-4 אין הסתייגויות, מי בעד?

ה צ ב ע ה

סעיפים 3, 4 נתקבלו.

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 5 כמה הסתייגויות, ואני אעמיד אותן להצבעה. מי להסתייגות של חברת הכנסת ארבלי-אלמזלינו, ירים ידו.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חברת הכנסת ש' ארבלי-אלמזלינו לסעיף 5 לא נתקבלה.

התיקון של חברי הכנסת א' הראל וע' סולודר לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לאותו סעיף, הסתייגות לחבר הכנסת דב בן-מאיר ויאיר צבן. האם חבר הכנסת בן-מאיר רוצה לנמק? האם הוא בכלל נמצא כאן? הוא לא רוצה לנמק. חבר הכנסת צבן, האם אתה רוצה לנמק?

יאיר צבן (המערך):

כן, בבקשה.

היו"ר מ' שחל:

אני מעמיד את הסתייגותו של חבר הכנסת טובי להצבעה.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 5 לא

נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 5 בנוסח הוועדה.

ה צ ב ע

סעיף 5, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 6 יש הסתייגות לחברי הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו, דב בן-מאיר ועדנה סולודר. האם אתם רוצים לנמק?

שושנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):

אני מוותרת.

עדנה סולודר (המערך):

לא.

דב בן-מאיר (המערך):

לא.

היו"ר מ' שחל:

ובכן, אני מעמיד את ההסתייגות הזאת להצבעה, ואני ממנה את חברי הכנסת פנחס גולדשטיין ויהודה חשאי למנות את הקולות בהצבעה זו.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חברי הכנסת

ש' ארבלי-אלמזלינו, ד' בן-מאיר

וע' סולודר לסעיף 6 — 45

נגד — 54

התיקון של חברי הכנסת ש' ארבלי-

אלמזלינו, ד' בן-מאיר וע' סולודר לסעיף 6

לא נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

מי לסעיף 6 בנוסח הוועדה?

ה צ ב ע

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 7 אין הסתייגויות. מי לסעיף זה?

ה צ ב ע

סעיף 7 נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 8 יש הסתייגות של חברי הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו, דב בן-מאיר, אהרן הראל, תופיק טובי, עדנה סולודר ויאיר צבן. האם רוצים לנמק את ההסתייגות?

שושנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):

אני רוצה לנמק.

היו"ר מ' שחל:

בבקשה, חברת הכנסת שושנה ארבלי אלמזלינו.

שושנה ארבלי-אלמזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להביע צער עמוק על העובדה שהתיקונים, המובאים היום לכנסת במסגרת חוק זה והחוק הקודם שהצבענו עליו, באים לפגוע פגיעה חמורה באותם הישגים סוציאליים שקיבלנו והנהגנו כשני החוקים הללו — ובמיוחד עכשיו, בחוק ביטוח נכות — ושכאמצעותם זקפנו את קומתם של אותם נכים אשר התגלגלו בלשכות הסעד שנים רבות.

כיום יש 49,000 נכים הנהנים מהחוק הסוציאלי החשוב הזה. התיקונים המובאים היום מגמתם לפגוע באותם הישגים ובאותם נכים. בוודאי שמתם לבכם למגמה ולמדיניות לפגוע באותם הישגים, ובמיוחד בשכבות החלשות. הרי זו מדיניות פסולה, זו מדיניות שאינה ראויה להערכה, זו מדיניות שצריך לנגות אותה. אני מתפלאה על כך שאותם שרים שהם יוצאי תנועת העבודה, כביכול, והנושאים היום את הדגל הסוציאלי ברמה — דווקא הם נוטנים את ידם לפגיעה בזכויות הסוציאליות הללו.

חברי הכנסת, התיקון בסעיף 8 פוגע בצורה חמורה בהגדרה של "נכה". בחוק ביטוח נכות הגדרנו "נכה" על-ידי שני תנאים: 1. מי שיש לו נכות פיסית של 35%; 2. מי שאיבד 50% מכושר ההשתכרות שלו. שני התנאים הללו נתנו לו את הזכות להיות מוכר נכה. מה אתם באים לעשות עכשיו? המגמה שלכם היא להוציא מהמערכת כמה נכים, כפי שעשייתם בחוק בדבר הטבה סוציאלית. שבו הוצאתם מקרב מקבלי הטבה סוציאלית 6,700 זקנים. הם היו זכאים להטבה סוציאלית ואתם זרקתם אותם מחוץ למערכת הזאת. איך מצפונכם איננו מייסר אתכם? במי אתם פוגעים? למי אתם עמלים? עם מי אתם באים להיטיב? וכי כך מיטיבים עם העם, אדוני ראש הממשלה? לאורך כל הדרך אתם פוגעים אך ורק באנשים האלה. מרדע, האם מכיוון שהם אינם יכולים לעזוק? מרדע, האם מכיוון שהם אינם יכולים לדרוש, ואזינכם אטומות ואינכם מקשיבים, ומהם ועל חשבונם אתם רוצים לחסוך אמצעים כדי לכסות את הגירעונות בתקציב?

מה אתם באים להציע כאן? שאותו נכה, במקום נכות של 35% תיקבע לו נכות פיסית של 40%? — זה לאחר איומי של חבר הכנסת אהרן אבוחצירא, כי קודם הצעתם 50%. מרדע צריך לעשות זאת? למה על גבם של הנכים?

פגעתם בעקרת הבית, אם היה דבר יפה שעשינו כלפי עקרת הבית, זה היה כלילתה בחוק ביטוח נכות, הקנינו לה זכויות — ואתם באתם ופגעתם בעקרת הבית. מרדע?

כבוד השרה, חברת הכנסת שרה דורון, האם זאת ההגנה שלך על הנשים? האם זאת ההגנה שלך על הזכויות של עקרת הבית? האם את מרימה יד גם נגד זכויות עקרת הבית? מרדע? אנחנו הקנינו זכויות לעקרת הבית, במיוחד לזאת שהפכה להיות עקרת בית אחרי שעבדה מחוץ למשק ביתה ועקב נכות נכזר ממנה להמשיך לעבוד. אנחנו טענו, שיש לה זכות עד שבע שנים — — —

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אני פונה אליכם ומבקש שקט. אדוני יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, נדמה לי שזכותך להשיב אחר כך על הסתייגותה של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו. אני חושש שמא לא תדע מה לומר לה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
היא הפסיקה לדבר.

היו"ר מ' שחל:

היא לא הפסיקה. אני ביקשתי ממנה להפסיק לדבר, כיוון שאני מתכה שחברת הכנסת אורה נמיר, חבר הכנסת זיגור וחבר הכנסת קולט יאפשרו לנו להמשיך בדיון. אדוני שר הפנים, אני רוצה לבקש את רשותך להמשיך את הישיבה. אני אמתין עד שיהיה שקט סביר ומתקבל על הדעת. חבר הכנסת זכין, יש לי כל הזמן שבעולס. אני מבטיחכם שישבת הכנסת היום לא תיגמר אלא בשעות הקטנות של יום המחרת. יש למעלה מ־30 סעיפים על סדר־היום.

בבקשה, חברת הכנסת שושנה ארכלי־אלמוזלינו, המשיכי לדבר והתקריבי בבקשה לסיום דברייך.

שושנה ארכלי־אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב־ראש, כמי שהיתה שותפה לחוקים הסוציאליים הללו, לבי שותח דם עם כל תיקון כזה שאתם מכיאים לכנסת, אשר בא לגרוע מאותן זכויות של השכבות החלשות. היום אלה הם הנכים; אתמול היו אלה הוקנים. מה עוד? מחר — מס הכנסה על קצבאות הילדים. מחר — שלילת ההטבות על הקלות במס לגמלאים, וכל אותם דברים. מה עוד?

איני יודעת אם יש בכלל למי לפנות; הרי אין אוזן קשבת. כל האוזניים אטומות לשמוע את קול הזעקה של אותם אנשים, שאחם באים לפגוע בהם. אין למי לפנות. אני רק יכולה להשמיע את הזעקה שלי בבית הזה. הלוואי שזעקתי תיפול על אוזניים קשובות, אבל אין אוזניים קשובות כאלה.

אני רוצה לקוות, שאותן קבוצות חלשות, שחמכו בכס בכחירות ונתנו לכס את הקולות שלהן, ידעו להעניש אתכם ביום מבחן, כי אתם מתעללים בהן ופוגעים בזכויות שלהן.

השרה ש' דורון:

זה לא מכובד ולא שייך לנושא.

היו"ר מ' שחל:

תודה לחברת הכנסת שושנה ארכלי־אלמוזלינו.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

היו"ר מ' שחל:

אני מודה לחבר הכנסת פרוש.

חברי הכנסת, נעבור להצבעה על ההסתייגויות של חברי הכנסת שושנה ארכלי־אלמוזלינו, רב בן־מאיר, אהרן הראל, תופיק טובי, עדנה סולודר ויאיר צבן לסעיף 8. אבקש מחברי הכנסת אברהם הירשזון ורענן נעים למנות את הקולות.

ה צ ב ע

— 40

בעד

— 53

נגד

התיקון של חברי הכנסת ש' ארכלי־

אלמוזלינו, ד' בן־מאיר, י' הראל ת' טובי, ע'

סולודר וי' צבן לסעיף 8 לא נתקבל.

סעיף 8. בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אנו עוברים לסעיף 9. לסעיף זה הסתייגות לחברי הכנסת

שושנה ארכלי־אלמוזלינו ותופיק טובי. האם אתם רוצים לנמק?

שושנה ארכלי־אלמוזלינו (המערך):
לא.

היו"ר מ' שחל:

לא. אני מצביע על ההסתייגות.

ה צ ב ע

התיקון של חברי הכנסת ש' ארכלי־אלמוזלינו
ות' טובי לסעיף 9 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת א' הראל, ע' סולודר
וי' צבן לסעיף 9 לא נתקבל.

סעיף 9. בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ש' ארכלי־אלמוזלינו
וי' צבן לסעיף 10 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ת' טובי וי' צבן
לסעיף 10 לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ש' ארכלי־אלמוזלינו
ות' טובי לסעיף 10 לא נתקבל.

סעיף 10. בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 11 ו־12 נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 13 לא
נתקבל.

סעיף 13. בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 14 ו־15 נתקבלו.

התיקון של חברת הכנסת ש' ארכלי־
אלמוזלינו לסעיף 16 לא נתקבל.

סעיף 16. בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 17 עד 19 נתקבלו.

התיקון של חברי הכנסת ש' ארכלי־
אלמוזלינו, א' הראל וי' צבן לסעיף 20 לא
נתקבל.

סעיף 20. בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 21 נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת ש' ארכלי־
אלמוזלינו, א' הראל וי' צבן לסעיף 22 לא
נתקבל.

סעיף 22. בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 23 ו־24 נתקבלו.

התיקון של חברי הכנסת ש' ארכלי־
אלמוזלינו, א' הראל וי' צבן לסעיף 25 לא
נתקבל.

סעיף 25. בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 26 נתקבל.

מה הטמטום הזה? מה הרשעות הזאת לגבי קבוצה של מאות אנשים? האם גם כאן תצביעו כמו אוטומטים? הרי יש גבול, מדברים על נכים.

הי"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אני מעמיד את ההצעה להצבעה וממנה למזנים את חברי הכנסת מיכאל קליינר ויחזקאל זכאי.

ה צ ב ע

כעת הצעת חברי הכנסת

ש' ארבל-אלמולינו, ד' בן-מאיר

ו' צבן אחרי סעיף 26 — 39

נגד — 46

ההצעה של חברי הכנסת ש' ארבל-

אלמולינו, ד' בן-מאיר ו' צבן אחרי סעיף 26

לא נתקבלה.

הי"ר מ' שחל:

אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 50).

התשמ"ג — 1983, נחקל.

יו. הצעת חוק איסור העישון במקומות ציבוריים, התשמ"ג — 1983*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

שיקול נוסף שעמד לנגד עיני הוועדה הוא, שהחוק שיצא מתחת ידיה יהיה ניתן לאכיפה. הרי בלעדי זו, יהיה החוק חסר תוקף וחסר משמעות.

אעמוד על כמה נקודות עיקריות בחוק. הוועדה סברה, כי טוב יהיה אם תינתן לשר הבריאות האפשרות לשנות את רשימת המקומות שבהם יאסר העישון ללא צורך בתהליך חקיקה ארוך וממושך מצד אחד, ומצד שני — באישור ועדת הכלכלה של הכנסת. כלומר — בפיקוחה של הכנסת.

הוועדה קבעה, בסעיף 2 לחוק, את חובת התקנת השילוט המורה על איסור העישון במקומות ציבוריים.

הוועדה סברה, כי בתחומי רשות מקומית שיש בה יותר מחמישה בתי-קולנוע יהיה מותר לרשות לאפשר את העישון באחד מבתי-הקולנוע.

הוועדה קבעה, כי אכיפת החוק תיעשה בעיקרה על-ידי מנגנון הפיקוח העירוני ולכן הגדירה את סמכויות המפקח הסדרן, ובכלל זה הסמכות לדרוש מהמעשן במקום ציבורי להודעה ובמידת הצורך — גם לעכבו למשך שעה, או עד שעה, עד כוא השוטר.

הוועדה קבעה, כי הקנסות שישולמו עקב הפעלת סמכותו של עובד הרשות המקומית יועברו לקופת הרשות המקומית. כתוספת לחוק — שכאמור, ניתנת לשינוי על-ידי השר,

הי"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, לחברי הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, דב בן-מאיר ויאיר צבן יש הצעה אחרי סעיף 26. חבר הכנסת צבן ינמק את הסתייגותו במסגרת זמן שלא תעלה על חמש דקות. בכקשה.

יאיר צבן (המערך):

חברי הכנסת, אני רוצה להסב את תשומת הלב של חברי הכנסת להסתייגות הזאת ואני פונה שוב, אולי, בפנייה נאיבית. מדובר על נכים, שעד קבלת החוק הזה הוכרו כנכים מבחינה רפואית מכיוון שנתגלו אצלם 35% נכות, והם הוכרו כזכאים לגמלת נכות מפני שהם הוכיחו שהם איבדו 50% מכושרם להשתכר. תאר לך נכה כזה — או נכה כזאת, החיה כבר עשר שנים על בסיס העובדה שיש לה 35% נכות, ושהיא איבדה 50% מכושרה להשתכר, המקבלת מהביטוח הלאומי קצבת נכות. על-ידי מעשה החקיקה שעשינו היום הגבהנו ב-5% את סף הנכות הרפואית. אמרנו, שתביעה לגמלת נכות יכול להגיש רק מי שיש לו 40% נכות והוכיח אובדן 50% מכושר ההשתכרות שלו. נחא, התנגדנו. אבל זה התקבל. יש במערכת כמה מאות נכים שהם בקבוצה הזאת שבין ה-35% ל-40% אחוזי הנכות. אנחנו עושים מעשה איזולת מרושע, מפני שהנכים האלה — שחמש שנים ועשר שנים ו-12 שנים קיבלו גמלת נכות — מחר יבואו אליהם ויאמרו להם: גמרנו, לא קיבלתם; ואלה נכים שהוכחה הנכות הרפואית שלהם והוכחה העובדה שהם איבדו 50% מכושר ההשתכרות שלהם.

הי"ר מ' שחל:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק איסור העישון במקומות ציבוריים, התשמ"ג — 1983. קריאה שנייה וקריאה שלישית. יביא את החוק יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת גד יעקבי.

גד יעקבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק לאיסור העישון במקומות ציבוריים, המובא היום לקריאה שנייה ושלישית, נועד למנוע את תופעת "העישון הפסיבי" — היינו, שאדם שאינו נהג לעשן נאלץ לספוג לקרבו, על-יכורה, עשן סיגריות. תופעה זו שכיתה בעיקר במקומות שבהם מתרכז קהל רב, כגון אולמות למופעי בידור, אוטובוסים ומוסדות שונים.

ועדת הכלכלה, כמהלך דיוניה כהצעת החוק — פרי יוזמתם של חברי הכנסת עקיבא נוף ואורי סג — שמעה גורמים שונים, שהביאו ממצאים על הנזק הרב הנגרם לאדם שאינו מעשן וממצא כמחיצת אנשים מעשנים. ובפרט במקומות סגורים שבהם מתרכז ציבור גדול. הוכרה לוועדה, כי נזק זה אינו קטן מהנזק הנגרם, לעתים, למעשן עצמו.

הוועדה, בהכונה את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ניסתה למצוא — ולפי דעתי מצאה — את שביל הזהב בין הרצון להגן על ציבור הלא-מעשנים ועל כריאות הציבור ובין הרצון שלא לפגוע בחופש הפרט הרוצה לעשן.

ציבוריים". אבל היות שגם לפי גרסת המציעים המקוריים וגם לפי גרסת הוועדה אין מדובר כאן על איסור מוחלט אלא על הגבלה, היתה הצעה לשנות את שם החוק ולקרוק לו "החוק להגבלת העישון במקומות ציבוריים". וזה שם יותר נכון, יותר נקי, יותר מדויק, יותר משקף את החוק.

אני ממקם פה הסתייגות. מכיוון שהיה בוועדה תיקו ולמעשה יש שתי גרסאות. פה זה כאמת לא עניין פרקטי אלא לשוני, אסתטי, של ספר החוקים שלנו, לאמץ את השם: "החוק להגבלת העישון במקומות ציבוריים".

עכשיו לגבי ההסתייגויות. סעיף 1(ג) אומר: "שר הבריאות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת". מה אומרת התוספת? התוספת מפרטת את המקומות שבהם יאסר העישון — כלומר, היא קובעת מה יהיה גדר העבירה שהיא עבירה פלילית. מכל נקודת ראות משפטית, לא טוב ליצור תקדים שבו קביעת נורמה פלילית תהיה בידי הרשות המבצעת. אם יישאר סעיף 1(ג) — למעשה, אם נרצה להחיל את החוק על מקומות נוספים, להרחיב את גדר העבירה הפלילית — זה יהיה בסמכותה של הרשות המבצעת. אני סבור, שבאופן עקרוני רק הרשות המחוקקת יכולה להרחיב או לצמצם גדר של עבירה פלילית. לכן אני מציע למחוק את סעיף 1(ג). אם יגיעו חברי הכנסת, אם יגיעו המציעים, אם תגיע הממשלה למסקנה, שיש צורך להרחיב או לצמצם את החוק — הרי היא תלך בדרך המקובלת כאשר רוצים ליצור נורמות פליליות: היא תבוא אל בית-המחוקקים ותחקק את החוק. ברוך השם, כשצריך — בית-המחוקקים מחוקק מהר.

לסעיף 3 — האמת היא, שעל הסתייגות זו אינני נהרג, ואומר לכם מדוע. הוועדה החליטה, לאחר דיונים וליבוים — אולי גם כדי להוביח שאין המגמה להתנפל ב"עליהם" על אלה שעדיין מעשנים — לעשות שינוי החורג מהמגמה הכללית של החוק הזה, שינוי הגיוני מאוד המקובל בארצות אחרות: לאפשר כעיר שיש בה למעלה מחמישה בתי-קולנוע להקצות כאחד מהם חלק מסוים למעשנים. כידוע לכם, באנגליה — שהיא לא מדינה בלתי תרבותית, ואשר בדרך כלל אנחנו מביאים דוגמאות משם — בכל בתי-קולנוע יש אגף מסוים למעשנים. על רקע המצב הכלכלי של בתי-הקולנוע ועל רקע התפתחות תרבות הווידאו, יש בעיה לבתי-הקולנוע עם העניין הזה. אמרנו: בואו נעשה ניסיון. והיתה על זה הסכמה. באו המציעים והגישו לפתע הסתייגות לבטל את הסעיף האחד שהוועדה — לאחר דיון ועיון מעמיק — החליטה שהוא ניתן מידה מסוימת לא איוון, שיש בו משום הליכה לקראת ציבור המעשנים. במקרה כזה, חבר הכנסת לבני ואני החלטנו: אם כך — והיות שגם היה מכתב מטעם בעלי בתי-הקולנוע — נגיש הסתייגות שתאפשר, כמו באנגליה, את העישון בכל בתי-קולנוע שבעליו יהיה מעוניין בכך.

אני מודיע מראש, שאם חבר הכנסת נוף יותר על ההסתייגות שלו, גם אני מוכן לוותר על ההסתייגות הזאת ולהשאיר את הסעיף הזה לפי נוסח הוועדה. אני מדבר על סעיף 3(א).

עקיבא נוף (הליכוד):

על איזו הסתייגות אתה מדבר?

מיכאל קליינר (הליכוד):

סליחה, אני מתנצל בפני חבר הכנסת נוף. אם שר הבריאות יוותר על ההסתייגות שהוגשה ברגע האחרון — גם אני אוותר. אנחנו ליבנו את העניין. כל מגמתו של החוק היא לבוא לקראת

באישור ועדה פרלמנטרית — מנויים כל אותם מקומות ציבוריים שהוועדה סברה, כי מן הראוי למנוע בהם את העישון. תוך מתן אפשרות לעישון במסדרונות ובאכסדרה של אולמות הבידור.

חברי הכנסת, היום חל איסור העישון בחלק של המקומות הציבוריים. האיסור מקורו בחקיקת משנה מקומית או בפקודת התעבורה. חקיקת חוק זה כנכנסת מבליטה את החשיבות שיש לנושא זה בעיני הכנסת. קובעת נורמות חדשות ומדגישה את הצורך בהמעטת נגע העישון ונוקו ללא-מעשנים ולבריאות הציבור כולו.

ברצוני לציין את עבודתו של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, שעמד בראש ועדת המשנה של ועדת הכלכלה, שטרתה בניסוח הצעת החוק במשך תקופה ארוכה. הוועדה כולה וועדת המשנה עסקו בנושא הזה במשך עשרות רבות של ישיבות ושמעו מספר רב מאוד של מומחים.

לחברי הכנסת אחדים יש הסתייגויות לסעיפים שונים בחוק. ההסתייגויות אינן על-פי חלוקה של קואליציה ואופוזיציה, או כל חלוקה מפלגתית שהיא, אלא על-פי עמדותיהם האישיות של חברי הכנסת, לעתים גם על-פי חלוקם למעשנים ולמי שאינם מעשנים.

הי"ר מ' סבידור:

תודה ליושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת גד יעקבי. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל קליינר לעלות על הרכב ולנמק את ההסתייגויות.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האם אני צריך לנמק את כל ההסתייגויות כמקשה אחת?

הי"ר מ' סבידור:

כן, כמקשה אחת.

מיכאל קליינר (הליכוד):

חבל שהיה פער בן המצביעים לבין המקשיכים. כפי שאמר יושב-ראש הוועדה, זה אינו נושא מפלגתי, לא נושא פוליטי. גם אין ויכוח על עצם הרצון של הבית לחוקק חוק להגבלת העישון.

הי"ר מ' סבידור:

אני מבטיח לך שאנחנו נטפל בהסתייגויות עד שיצא עשן.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אני מבין שבאולם זה העישון אסור. היתה גם בעיה לגבי ההגדרה של "עישון". אני רוצה לומר, לפחות בקשר לחלק של ההסתייגויות — שיש בוועדה חבר שהפסיק לעשן, שכבר אינו מעשן חודשים מספר, אבל הוא דווקא די צידד בקו שלי, כיוון שבסופו של דבר אנחנו רוצים לחוקק חוק שיגן על אלה שאינם מעשנים. אנו רוצים, אולי, אפילו להקריץ את הדעה הציבורית לגבי תופעה זו. אבל אנו רוצים גם לחוקק חוק חכם, חוק שיהיה סיכוי שהוא גם ייאכף. אנו רוצים לחוקק חוק, שלא יותיר בספר החוקים שלנו סעיפים שהציבור איננו מקיים אותם ולכן מגלה יחס לא-רציוני לחוק. אני חושב, שעם כל הכוונות הטובות שבעולם, אנחנו צריכים להיזהר מפני חוקים, או מפני סעיפים בחוקים, שאנחנו יודעים מראש שהציבור יתייחס אליהם בצורה העלולה לגרום לזלזול גם בחוקים אחרים, כאילו יאמר: הנה יש חוק מצחיק, הנה יש חוק שלא מכבדים אותו.

קודם כול, לגבי שם החוק — זה עניין לשוני פשוט. ההצעה המקורית היתה: "חוק לאיסור העישון במקומות

האלה יימחקו ובסיפא יבוא: "ובלבד שאם הושכר אולם כאמור לצורכי התכנסות — כשהכניסה היא שלא בתשלום — תהא לשוכר הזכות להתיר את העישון בעת ההתכנסות". בלעדי זה, החוק יהיה מגוחך.

לגבי פסקה 2 — מדובר בה על בית-חולים ומרפאה ונאמר, שהעישון בהם יהיה אסור, חוץ מאשר באותם מקומות שהוקצו לכך על-ידי הנהלת בית-החולים או המרפאה ואשר בהם יהיה העישון מותר, ובלבד שהם אינם חדרים המיועדים לאשפוז, לטיפול או לבדיקות. פה אני מסתייג, כעצם, רק ממלה אחת: מן המלה "שהוקצו". הנוסח אינו ברור, ואם לא הוקצו? אני חושב בהחלט, שחייב להיות בבית-חולים ציבורי גדול — שצוברים בו אלפי אנשים, שיש בו אבות המחכים ללידה — מקום, אפילו קטן, מוגדר, סגור, "גטו" — אבל חייב להיות מקום למעשנים: חייב להיות מקום כזה, רופא היוצא מניתוח ורוצה לעשן, לא יוכל לצאת לעשן במסדרון כי זו תהיה עבירה פלילית; לפעמים — כמו בבית-החולים תל-השומר — הוא יצטרך לרוץ קילומטר מתוך גדר כדי להדליק סיגריה.

יצחק ברמן (הליכוד):
מה יהיה בישיבות הממשלה?

מיכאל קליינר (הליכוד):
אני מבין שיש מסדרונות.

יצחק ברמן (הליכוד):

מיכאל קליינר (הליכוד):
אפשר לסגור סגירה הרמטית. שירכיבו "פלדלת" בממשלה.

אם אנחנו קובעים שבבית-החולים העישון אסור, אנחנו גם חייבים לקבוע, שהנהלת בית-החולים או המרפאה תקצה מקומות מיוחדים לעישון. מה הפחד ממקום שבו יהיה מותר למעשנים לעשן? מה גם שלבית-חולים מגיעים הרבה מאוד אנשים — גם חולים וגם מבקרים — במצב שבו הם מרגישים צורך לעשן יותר מבמצבים רגילים. לדעתי, זהו הכרח. בהסתייגות שלי אני גם מסייג זאת ואומר: "הנהלת בית-החולים או המרפאה תקצה מקומות שבהם יהיה העישון מותר — ובלבד שהם אינם חדרים המיועדים לטיפול או לבדיקות". הורדתי את המלה "אשפוז". אם זו הבעיה — אפשר להוסיף אותה. חשבתי שבחדרים המיועדים לטיפול ולבדיקות יש לאסור לעשן. לגבי חדר המיועד לאשפוז — יכול להיות שיהיה חדר אחד למאושפזים שדווקא זקוקים לעישון. לכן אני מקווה, שההסתייגות הזאת תתקבל.

לפסקה 3 — אני מציע פשוט למחוק את הסעיף. מדובר בו על "החלק הפתוח לציבור בבית-מרקחת". אני רואה שום הבדל בין בית-מרקחת לחנות מכולת או לבית-ממכר ספרים. האם מפני ששם קונים תרופות, העישון יהיה אסור? אם מדובר במקום קטן — לא טוב שיעשנו בו כאשר יש שם אנשים. צריך לדבר על מקום הפתוח לציבור בכל בית-ממכר בגודל מסוים. מבחינת ההיגיון הצרופי — אני מבין למה דווקא בית-מרקחת.

סעיף 4 בתוספת אומר: "אולם קריאה וחדר קריאה בספרייה הפתוחה לציבור — חוץ מן המקומות שהוקצו בידי הנהלת המקום, שבהם יהיה העישון מותר". שוב, אני חושב שבאולם קריאה, בחדר קריאה בספרייה הפתוחה לציבור, חייבים להקצות מקום למעשנים, כדי שלא פריעו לאף אחד אחר, אולי חדר סגור הרמטית. פה כתוב "שהוקצו". בהסתייגות שלי אני מבקש מהכנסת שיאמר: "הנהלת המקום תקצה

המעשן. אנחנו חשבנו שאפשר לנסות את הנושא האחד הזה על דעת כל חברי הוועדה, ובכללם יושב-ראש הוועדה ויושב-ראש ועדת המשנה, שאינם מעשנים ואינם חשודים באהדה לעישון. הם סברו שיש מקום לדבר הזה, היות שבכל המקומות אנחנו הלכנו בקו המגן על הלא-מעשנים. אבל אינו רודף את המעשנים, אינו מתנכל למעשנים. אם בכלל בתי-הקולנוע באנגליה יש פינה למעשנים — גם אנחנו נוותרם מקום לשיקול דעתו של בעל בית-הקולנוע אחד מתוך כמה בתי-הקולנוע במקום גדול, אבל לא לכל בעלי בתי-הקולנוע בכל מקום.

הייתי מבקש משר הבריאות לוותר על הסתייגות זו, ואני אוותר על ההסתייגות המציעה שזה יותר בכל בתי-הקולנוע.

לגבי סעיף 7 — פה יש שוב עניין שאינו קשור דווקא לחוק הזה, אלא לחששות אחרים. סעיף 7 בחוק מאפשר לשוטף ולעובד הרשות המקומית המוסמך לכן — פקח — להיכנס לכל מקום ציבורי בכל עת סבירה. מקום ציבורי הוא גם חדר בבית-חולים, גם אספה של שלי"י, גם אספה של כל מפלגה פוליטית שהיא, של כל גוף ציבורי שהוא. אני חושב שההרחבה הזאת, המאפשרת לפקח להיכנס לכל מקום בכל עת סבירה, היא הרחבה מסוכנת ביותר. הועלו חששות בוועדה, שלפחות באופן תיאורטי הדבר הזה יכול להיות מנוצל לדברים, שאין להם ולא כלום עם החוק להגבלת העישון לכן הגשתי הסתייגות פשוטה למדי. האומרת: אחרי "לאחר שהודיעו על כוונתם" יבוא "זמן סביר מראש". הפקח יודיע על בואו זמן סביר מראש. אני חושב שזה מגביל את הסכנה הזאת.

לגבי סעיף 9 — "הוראות חוק זה באות להוסיף על כל הוראה בדבר איסור עישון שנקבעה בכל דין ולא לגרוע ממנה" — הסעיף הזה מיותר, לדעתי: זה די מובן מאליו. לכן אין, לדעתי, צורך בזה. לחלופין — במקרה שהסתייגות זו לא תתקבל — אני מציע לומר בסעיף 9: "ואולם, מקום שהוראות חוק זה מתירות עישון במקום שבו נאסר עישון על-פי חוק עזר של רשות מקומית — הוראות חוק זה עדיפות". אני חושב שזה מובן מאליו שהוראות חוק של הכנסת חייבות להקדים הוראות חוק של רשות מקומית.

לסעיף 13 — בשלב מסוים הציעה הממשלה, שהחוק ייכנס לתוקף ב-1 באפריל. אם הסתייגויותי עד הנה תתקבלנה, אולי זו תהיה מיותרת. אבל אם לא — אני חושש, שיהיו בו הרבה סעיפים שיהיו כאבן שאין לה הפכין. לכן אני חושב, שהתאריך 1 באפריל מתאים יותר מ-1 בפברואר לכניסת החוק הזה לתוקף.

לגבי התוספת — פה יש באמת הסתייגויות משמעותיות מאוד. מעבר להסתייגות הראשונה באשר להסמכת הממשלה להרחיב את הגדר של עבירה פלילית. לגבי פסקה 1 לתוספת: הנוסח הקיים מדבר על המקומות שבהם החוק הזה יחול. נאמר: "אולם סגור המשמש כדרך כלל לבית-קולנוע, לחיאתון, לקונצרטים, לאופרה או למחול — — —" כל זה מובן מאליו. אבל אחר-כך יש מלים, אשר לדעתי מאוד מרחיבות: "וכן אולם המשמש להתקהלות של ציבור למטרת הרצאה או דיון" וגומר.

לדעתי, זו הרחבה גדולה מאוד. אני חושב, שצריך להתיר למי ששכר מקום לצורך דיון ציבורי, אספה מפלגתית, כנס או מפגש לחליט בעצמו האם הוא גורס איסור עישון או לא, שאם לא כן זו עלולה להיות אות מתה. כאשר יכנסו איוו ועדה מפלגתית, או איוו מרכז מפלגה — איני מאמין שיקיימו את החוק הזה. איני רוצה את הסעיף הזה ואיני רוצה שיהיה בספר החוקים חוק, שאיש לא יקיים אותו. לכן אני מציע שהמלים

אִי־אֶפֶסֶר לחוקק דברים שאינם הגיוניים בצורה קיצונית, או המתאכזרים למיעוט של 40% מן הציבור שעדיין מעשן. אפשר להילחם בעישון באמצעות הסברה וחינוך, וחייבים להילחם בו. אבל כל עוד יש ציבור של מעשנים — ציבור מבוגר, שזה הרגל שלו במשך הרבה שנים — צריך להיות הגיוניים כלפיו. ההצעה שלי לגבי בית־החולים ולגבי הספרייה היא להיות הגיוניים כלפי המעשן. זה חלק אחד של ההסתייגויות. החלק השני הוא עקרוני. הוא אומר, שהמפקח לא יכול להיכנס בכל עת ולכל מקום כדי לבדוק את העישון. הוא אומר, שהמפקח צריך להודיע על בואו זמן סביר מראש.

יש עניין עקראי במשפט הפלילי, ולא יכול להיות שבהזדמנות התגיתית של חקיקת חוק לאיסור העישון אנחנו נרחיב נורמה, המאפשרת לממשלה לחוקק חוק פלילי. ברגע שהממשלה יכולה להרחיב את התוספת בתקנות, היא מוסמכת, למעשה, לחוקק נורמות פליליות. אני חושב, שמבחינה משפטית זה דבר מסוכן מאוד. אני מעדיף שהחקיקה תישאר בידי הרשות המחוקקת.

היו"ר מ' סבידור:

אני מודה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. חבר הכנסת עקיבא נוף, האם אתה רוצה לנמק?

עקיבא נוף (הליכוד):

כן אדוני.

היו"ר מ' סבידור:

בבקשה, חבר הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אני מוכרח לומר, שבשעה זו אני אומר ליושב־ראש הזה את המלים "אדוני היושב־ראש" בשמחה רבה. כבוד הכנסת, אילו ריבון העולמים, לפני ששלח את לוחות הברית בידי משה, היה מקיים ישיבה כמו זו של היום — אני בטוח שהיה קם שם מישור, חבר הכנסת קליינר או אחר, והיה אומר, אם מותר לי לצטט מה שנאמר כאן: איך אפשר לחוקק חוק לא הגיוני כמו "לא תגנב"? הלוואי זה הרגל, והרי אנשים לא יקבלו את זה. למה אנחנו צריכים לעשות זאת? הרי הדבר לא יחבל, אנשים לא יפעלו כך.

מיכאל קליינר (הליכוד):

עם כל הכבוד, אם אתה רוצה להפוך את העישון לעבירה כמו גנבה — כי אז אתה תהיה צודק — — —

עקיבא נוף (הליכוד):

סליחה, הרשה לי בבקשה. רוחה של הצעת החוק — כפי שהוגשה כאן וכפי שעברה בקריאה הטרומית ובקריאה הראשונה — היתה אכן לקבוע נורמה חינוכית מעשית של אי־עישון במקום ציבורי. באו חברי הכנסת מסיימים בוועדה ואמרו: ראו, קשה לנו, יש בכל זאת קבוצה של מעשנים — מיעוט או רוב — אנשים שקשה להם שלא לעשן. לכן אל תאלצו אותנו באופן חד כל כך, אל תאלצו אותנו באופן מלא כל כך להפסיק לעשן. היה בוועדה ניסיון ללכת לקראתם, מתוך הנחה שההליכה הזאת לקראתם תגרום לכן, שהם לא יעמידו מכשולים בדרכו של החוק הזה. אבל לבוא ולתמוך בחוק ויחד עם זה להציע הצעות המרוקנות את החוק מתוכנו — בכך אין טעם. אני חייב לומר, שכאחד מאלה שבזמנו היה בעד הליכה לקראת הטוענים כך בעניין הקולנוע הנוסף — בדיוק, אחרי שראיתי שזה בעצם ניסיון להוציא עוד משהו ולעקר את החוק עוד יותר, אני מצטרף להסתייגות זאת.

עכשיו אני רוצה להסביר את ההסתייגויות שהגשתי. קודם

מקומות שבהם יהיה העישון מותר. אם מעשן צריך ללמוד לבחינה, או שיש לו עבודה של שעות ארוכות בספרייה, לא יעלה על הדעת שאם בעל הספרייה או מנהל הספרייה — כמו מנהל בית־החולים — מתנגד לעישון באופן טוטלי, תהיה הספרייה נעולה, סגורה, בפני מעשנים. לכן, אני מבקש לקבל את ההסתייגות, שלפיה בתוך בית־חולים הגדול ובתוך ספרייה גדולה יהיה מקום, שבו יהיה העישון מותר.

עקיבא נוף (הליכוד):

אני מסכים עם שום דבר שאתה אומר, אבל במקרה הזה הנוסח שלך מטעה. הוא אומר, בעצם, שהספרייה כולה תהיה מקום עישון. זה מה שעולה מהנוסח שהצעת. בניגוד לכל מגמת החוק. כתוב שם — "חוץ מספרייה".

מיכאל קליינר (הליכוד):

סליחה. כתוב ש"הנהלת המקום תקצה מקומות שבהם יהיה העישון מותר".

עקיבא נוף (הליכוד):

חוץ מספרייה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

סליחה, אתה טועה. אני מדבר על סעיף 4, הוא הסעיף הרץ בספרייה.

עקיבא נוף (הליכוד):

אני מדבר על סעיף 5.

מיכאל קליינר (הליכוד):

עכשיו אני עובר לסעיף 5. סעיף 5 מדבר על "מוסד חינוך או מוסד להשכלה גבוהה — חוץ ממקום המשמש מגורים והמקומות בספרייה או בחדרי דיון, שהוקצו בידי הנהלת המוסד, שבהם יהיה העישון מותר". חבר הכנסת עקיבא נוף, אתה באמת צודק, יש פה טעות. ההצעה שלי היא ברוח התיקונים שלי בהצעות הקודמות. אני יודע איך זה קרה. הכוונה היא, שהנהלת המוסד תקצה מקומות בספריות או בחדרי הדיון שבהם יהיה העישון מותר.

קריאה:

מיכאל קליינר (הליכוד):

בוודאי. אדוני היושב־ראש, הכוונה היא: חוץ מהמקומות שהוקצו בספרייה.

עקיבא נוף (הליכוד):

כאן אין מקום לכוננות. יש כאן נוסח. ולא — אי־אפשר לעבוד.

מיכאל קליינר (הליכוד):

חבר הכנסת עקיבא נוף, נא לא להתרגש. בהחלט אינני רוצה שיתקבל נוסח כזה. יש לי כאן הטיטה של הנוסח שהגשתי. הכוונה היא, ש"כל מקום בבניין המשמש מוסד חינוך או מוסד להשכלה גבוהה — חוץ ממקום המשמש מגורים" נקודה. ביקשתי לחמק את המלים "בספרייה או בחדרי דיון", כיוון שיש התייחסות ספציפית אליהם בסעיף 4. היתה פה אי־הכנה בנוסח, זו, בעצם, ההסתייגות האחרונה שלי.

אני רוצה לסכם ולומר: זו שורה של הסתייגויות, שאין בינן לבין המגמה העיקרית בחוק ולא כלום. אלה הסתייגויות, שמרכיבן באות לעשות את החוק יותר הגיוני. אני חושב שהכנסת התכוונה לחוקק חוק, שיהפוך את העישון לעבירה פלילית. אילו היה חוק כזה — זה בסדר. היות שאין זו הכוונה, היות שמטרת החוק היא להגן על הרוב שאינו מעשן —

עניין המונית. אי אפשר שבמונית שנוסע בה ציבור יהיה מותר לעשן. לכן שתי ההסתייגויות אומרות, שבאוטובוס או במונית אסור העישון. כי גם זה מקום ציבורי. אולי המקום הציבורי בה"א הידועה: כי היושב באוטובוס או היושב במונית לא יכול ללכת לפניה אחרת והוא חייב לשבת במקומו. לשאוף לתוכו את העשן, להיות מורעל על-ידי העשן, ואין עוזר. לכן חייבים שני הסעיפים האלה להיכלל בחוק.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לחבר הכנסת עקיבא נוף, בבקשה, אדוני שר הבריאות.

שר הבריאות א' שוסטק:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההסתייגות הראשונה היא לסעיף 3. שמענו כאן את דברי חבר הכנסת קליינר ביחס לנהלים הקיימים בנושא הזה בארצות השונות. נכון שיש ארצות שבהן אסור לעשן בבתי-הקולנוע — מותר לעשן בפואייה, בכניסה, אבל לא בבית-הקולנוע. יש ארצות — כמו ארצות-הברית ועכשיו גם אנגליה — שבהן מותר העישון בחלק האחורי של בית-הקולנוע. מה שעשתה הוועדה בסעיף הזה הוא מעשה אנדרגינוס: הוועדה מכירה בכך שבקולנוע אין לעשן — ובסעיף 3 היא כותבת, שבקולנוע אסור לעשן. אבל הוועדה מצאה איזה פטנט מזוז ביותר: במקום שבו יש כמה בתי-קולנוע — חמישה או יותר — יתירו בקולנוע מסוים לעשן בחלק האחורי. מי יקבע באיזה בתי-קולנוע יהיה מותר לעשן? האם יעשו זאת על-ידי הגרלה, שבשבע מסוים או בתורש מסוים אפשר יהיה לעשן בקולנוע אחר ובחודש אחר בקולנוע אחר?

היו"ר מ' סבירור:

זה מעשה חלם.

שר הבריאות א' שוסטק:

אני לא רציתי להגיד זאת, לכן אמרתי "מעשה אנדרגינוס". הייתי צריך להגיד "מעשה חלם". אינני מבין את זה. אם הוועדה חושבת שבקולנוע אחד זה מותר, אבל בחלק האחורי — יכולים לעשות כמו באנגליה, ששם מעשים ככל בתי-הקולנוע רק בחלק האחורי. אבל אם היא מכירה בעצמה בכך שאסור לעשן בקולנוע — אינני מבין את ההצעה האומרת, שימצאו בתי-קולנוע אחר שבו כן יתירו העישון.

אילו הציעה הוועדה את ההצעה של חבר הכנסת קליינר — שבחלק האחורי של בתי-הקולנוע אפשר יהיה לעשן — אולי לא הייתי מגיש כלל הסתייגות, כי קיימת שיטה כזאת בעולם. אבל הוועדה אינה מקבלת את הפרינציפ הזה. היא אוסרת את העישון בבתי-הקולנוע מכל וכול.

אני חושב, שלא יקרה שום אסון אם האיסור יהיה כללי ואסור יהיה לעשן אף לא בקולנוע אחר בחלק האחורי.

אותו היגיון תופס לגבי ההסתייגות השנייה שלי, לגבי האוטובוסים, המיניבוסים והמוניות. אילו אמרה הוועדה, שארצנו קטנה והנסיעות בה, אפילו הנסיעות הבין-עירוניות, אינן כל כך ארוכות ולכן יש לאסור את העישון בתחבורה הציבורית — הייתי מבין זאת. אילו אמרה שבנסיעה בין-עירונית למרחק של למעלה מ-150 ק"מ העישון מותר — הייתי מבין גם את ההיגיון שבזה. אבל היא אומרת, שבכל נסיעה בין-עירונית באוטובוס אפשר יהיה לעשן. אם כן, מה הועילו חכמים בקונתם? — הרי כמעט כל אוטובוס הוא בין-עירוני: הוא נוסע לנתניה, לפתח-תקווה, לחררה וכו'. זאת אומרת, שהמצב יהיה הפוך, בדיוק כשם שהיה עד היום.

כול, אנחנו קבענו, שבכל מקום ציבורי יהיה סדרן. שזכותו וחובתו להביא לכך שהעברייני יפסיק את העישון. אם הוא אינו מפסיק את העישון — הוא יהיה חייב להודות: ולא — להיעצר למשך שעה, עד כואו של שוטר. מבחינה זו, גם אוטובוס הוא מקום ציבורי, ואינני מדע לא קבענו שגם שם יהיה סדרן כזה. ענין הסדרן הוכנס כדי ליצור אותו מצב שעליו דיבר חבר הכנסת קליינר. מבחנו של החוק הוא באכיפתו. אם אין אופקים חוק, אין לחוק טעם. כדי שתהיה אכיפה, הטלנו אחריות מסיימת על בעל המקום דווקא: לא על שוטר מקרי שיגיע, אלא על בעל המקום, שעמיד סדרנים, שעליו מוטלת החובה לקרוא לשוטרים. ולכן, באופן הטבעי ביותר, הקברניט של האוטובוס הוא הנהג. קודם כול יש לציין, שזה כבר מצב קיים. הרי בערים רבות מאוד זוהי היום הנורמה, זה חוק העזר המחייב את הנהג שלא לאפשר כניסתו לאוטובוס של מי שמעשן. האם החוק הזה עוד יבוא להפחית מכך? הרי החוק בא להוסיף, לא להפחית. אני מציע, לכן, שייקבע במפורש, שמחובתו של נהג האוטובוס בכל עיר ועיר ובכל מקום ומקום למנוע כניסת אדם מעשן לאוטובוס. ואם נכנס לאוטובוס אדם והחל לעשן בו — הנהג, שהוא הסדרן, יכול לבוא אל האיש ולומר לו להפסיק לעשן. ואם לא הפסיק — הוא יכול לעצור את האוטובוס או להביאו לתחנת המשטרה הקרובה, במקרה שאותו אדם מסרב להיענות לבקשה הזאת באופן בריוני.

הסתייגותי השנייה היא בעצם יותר בחזקת הבהרה של רברים שהנוסח הקיים אומר אותם, אבל אני רוצה שהם ייאמרו באופן יותר מפורש. כנוסח הקיים דובר על כך, שבמוסדות מסוימים יהיו רשאים לעשן במקומות שיוקצו לכך על-ידי ההנהלה. ברור שכאשר מדובר על מקומות שיוקצו לכך, הכוונה היא לאותם מקרים שבהם הנהלת המקום תחליט להקצות מקום כזה.

חבר הכנסת שריבר לפני והנהגד לחוק שאל: למה אתם לא מאפשרים למוסד עצמו לקבוע את הנורמות בשביל עצמו? — זה מה שאני אומר: המוסד עצמו, בית-החולים למשל, יהיה זכאי לקבוע אם הוא בכלל רוצה להקצות מקום כזה. ייתכן שהנהלת בית-החולים תחשוב, שאסור בשום פנים ואופן לעשן בין כותלי בית-החולים, שהמדיניות הרפואית שלו אומרת שאסור לעשן. אז האם בגלל ספק בפירוש יאמרו לו שבחוק כתוב "יוקצו" והכוונה היא שחייבים להקצות? — לכן באה ההסתייגות, שהיא בעצם הבהרה של כוונת הוועדה. לומר: יוקצו — אם יוקצו. זאת אומרת, שהנהלת המוסד רשאית להחליט שהיא לא מקצה; אבל אם היא מקצה — העישון יהיה מותר אך ורק במקומות שהיא הקצתה לכך.

שתי ההסתייגויות האחרונות, של חברת הכנסת תמר אשל ושל, הן, במידה רבה מאוד, נשמת החוק. אם הן לא תתקבלנה, חוששני שהחוק הזה לא יספיק. מדובר במונית ובאוטובוסים. אי אפשר שיהיה אסור עישון במקום ציבורי ולא נאסור עישון באוטובוס. גם שר הבריאות הגיש הסתייגות בנושא זה, גם חברת הכנסת אשל וגם אני. אני מוכרח להודות, שנטייתו להצטרף להסתייגות של השר, אבל מאחר שחברת הכנסת אשל חשבה שנצביע קודם על ההסתייגות של השר, ואם הסתייגות זו לא תתקבל — נצביע על ההסתייגות שלנו, אני מקבל את עמדתה. אני מקווה שהסתייגות השר תתקבל.

לעומת זאת, לגבי מונית אני מקל יותר מן השר. אני חושב שמונית, הנשכרת על-ידי אדם פרטי והוא הנוסע היחיד בה, הוא רוצה לעשן — תבוא עליו הכרכה. אין זה מקום ציבורי. לכן באה ההסתייגות השנייה. אבל קודם כול צריך להכניס את

חברת ל"ז, ישיבה ר"ל

— הצעת חוק איסור העישון במקומות ציבוריים; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת:
— הצעת חוק איסור העישון במקומות ציבוריים —

להודות, שהרענונות שלו ומידת הרבקות שלו בנושא שעליו הוא מופקד מעוררות את התפעלות.

לגבי העניין עצמו — לא אשיב על כל ההסתייגויות שהועלו כאן על-ידי חברי לוועדה, חברי הכנסת קליינר ונוף, אומר רק, שהחוק הזה מובא לכנסת שלא על-פי חתך קואליציוני ואופוזיציוני ולא על-פי הברלי עמדות פוליטיות, ואפילו לא על-פי חתך סיעתי. הוועדה הצביעה תוך חלוקה של כל הסיעות וכל המפלגות — הקואליציה והאופוזיציה — במידה רבה מאוד על-פי מידת העישון או איידיעו של חבריה.

שנית, הבאתי למליאה את החוק הזה על-פי עמדת רוב חברי הוועדה. אין זה אומר בהכרח, שעמדותי היתה תמיד כעמדת הרוב. אבל אני, כיושב-ראש הוועדה, לא מצאתי לנכון להסתייג.

לעומת זאת, בעניין אחד אני מוצא לנכון להסכים עם חבר הכנסת קליינר. אני מעדיף את השם "חוק הגבלת העישון במקומות ציבוריים" מהשם "חוק איסור העישון". משום שהשם "הגבלת העישון" מייצג באורח יותר ישר ונכון את תוכנו של החוק מאשר שם הבא לרמוז על איסור מוחלט של העישון. לכאורה.

הכנסת חופשית, כמובן, לקבל או לדחות את ההסתייגויות שהובאו בפניה. אני מודיע כאן מראש, גם לכבוד היושב-ראש וגם לחברי הכנסת, שבין שתחקבל הסתייגות זו או זו ובין שלא שתחקבל, אני אבקש להצביע היום על החוק גם בקריאה השלישית.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):
אני מבקש לשאול שאלה. מדוע בין חומרי העישון לא נכללה גם הנרגילה?

גד יעקבי (י"ר ועדת הכלכלה):
לא רצינו להיראות כוועדה שיש לה מגמות אנטי-לאומיות... לא של הלאום הזה, אלא של לאום אחר.

יח. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

עוד הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא "מצוקתם של קשישים זקוקי טיפול" ומסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא "הכינרת — פיתוח מואץ לשמירת מימיה וחופיה".

כן הונח חוק מס הכנסה (הטבות להשקעה בניירות ערך שתמורתם נועדה למחקר מדעי), התשמ"ג — 1983.

הי"ר מ' סבידור:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

לגבי מונית — נכון שיש הברל בין מונית לבין מיניבוס. אבל בארצנו עדיין אין מיזוג אוויר במוניות, כפי שיש עכשיו כמעט בכל העולם. נכון שבזמן שיש רק נוסע אחד והוא מעשן, זה לא מפריע לאיש. אבל כשהוא עוזב את המונית, כא נוסע אחר, והרי זאת הרגישות הרבה של הציבור. הרגישות אינה אצל המעשנים, אלא אצל הלא-מעשנים. הרופאים והרפואה אומרים, שהסכנה ללא-מעשנים גם היא גדולה. ראיתי בממריקה נשים וגברים המתפארים בכך שהם מבקשים מהאחרים שלא לעשן. בעבר היה נוהג שהמעשן שואל: האם מותר לי לעשן? עכשיו הלא-מעשנים לא מתביישים ואומרים: לא. הם מתגאים בזה שהיום, כשהם נשאלים, הם משיכים בשלילה.

אני מציע אחת מן השתיים: או שנלך בדרך הקלה, ונלך בה לכל אורך הדרך, ונקבל את ההיגיון האומר, שאי-אפשר לשנות את ההרגלים של כל האוכלוסייה בבת-אחת. אבל אם איננו הולכים בדרך זו — אני מציע שהדבר יהיה ברור, שהציבור ידע שבקולנוע אסור לעשן. נרגיל את הציבור, שבמשך השעה-יחצי שהוא יושב בקולנוע, הוא אינו מעשן. אותו דבר לגבי אוטובוס, בנסיעה בין-עירונית. אלא אם יגידו, שבנסיעה בין-עירונית למרחק גדול, של למעלה מ-200 ק"מ — למשל, בנסיעה לאילת — אין להטיל הגבלה כזאת. את זה אני מקבל.

אלה הן שתי ההסתייגויות שלי.

הי"ר מ' סבידור:

תודה לש הברירות. אני מומין את יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת גד יעקבי.

גד יעקבי (י"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא העליתי על דעתי שבשעה 5:30 אחרי הצהריים, אחרי סערות והתרגשויות, מתחים ודרמות שהתרחשו פה במשך היום, גם החוק הזה יעורר התרגשות רבה כל כך, עד כדי כך ששר הברירות ייחלץ ויבוא, יעמוד על הדוכן ויציג את ההסתייגויותי בלהט כזה, אני מוכרח

הי"ר מ' סבידור:

תודה ליושב-ראש הוועדה. חברי הכנסת, עד שנצביע על החוק — הודעה למזכירת הכנסת בפועל.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לדיון מוקדם — הצעת חוק התפוזרות הכנסת העשירית, התשמ"ג — 1983, מאת חבר הכנסת אהרן אבוחצירא.

יט. הצעת חוק איסור העישון במקומות ציבוריים, התשמ"ג — 1983

הי"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על חוק איסור העישון במקומות ציבוריים. כסעיף 1 יש הסתייגות לחבר הכנסת קליינר, אשר מבקש למחוק את סעיף קטן (ג). אני מעמיד את ההסתייגות להצבעה.

ה צ ב ה

התיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 1 לא נתקבל.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 9 לא נתקבלה.

ההצעה לחלופין של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 9 לא נתקבלה.

סעיף 9, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 10 עד 12 נתקבלו.

החיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 13 לא נתקבל.

סעיף 13, כהצעת הוועדה, נתקבל.

החיקונים של חבר הכנסת מ' קליינר לפסקה 1 לתוספת לא נתקבלו.

היו"ר מ' סבירור:

לפסקה 2 לתוספת הסתייגות לחבר הכנסת קליינר. מי בעדה?

ה צ ב ע ה

החיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לפסקה 2 לתוספת לא נתקבל.

ההצעה של חבר הכנסת מ' קליינר לפסקה 3 לתוספת לא נתקבל.

החיקון של חבר הכנסת ע' נוף לפסקה 4 לתוספת נתקבל.

החיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לפסקה 4 לתוספת לא נתקבל.

החיקון של חבר הכנסת ע' נוף לפסקה 5 לתוספת נתקבל.

החיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לפסקה 5 לתוספת לא נתקבל.

פסקה 6 לתוספת נתקבלה.

החיקון של שר הבריאות א' שוסטק לפסקה 7 לתוספת נתקבל.

היו"ר מ' סבירור:

לפסקה 7 לתוספת יש הסתייגות של חברי הכנסת עקיבא נוף ותמר אשל.

עקיבא נוף (הליכוד):

אדוני היושב ראש, ההסתייגות שלנו היתה רק אם זו של שר הבריאות לא תתקבל. הואיל והיא נתקבלה, ההסתייגות שלנו לא קיימת.

היו"ר מ' סבירור:

זה מה שאני בא לומר, היות שזה אותו נושא — על-פי ההיגיון, אם נתקבלה הצעתו של שר הבריאות, אי-אפשר לקבל גם את ההצעה של חברי הכנסת אשל ונוף.

לשר הבריאות יש הצעה אחרי פסקה 7 לתוספת. מי שהוא בעדה — ירים ידו.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, מסיבים את חשומת לבי לכך, שאם יש שתי גרסאות, עלי להצביע עליהן. תחילה, ובכן, לגבי שם החוק יש שתי גרסאות, גרסה א' וגרסה ב'. בגרסה א' מוצע, ששם החוק יהיה "חוק איסור העישון במקומות ציבוריים". בגרסה ב' מוצע, ששם החוק יהיה "חוק הגבלת העישון במקומות ציבוריים". התשמ"ג — 1983. אני מעמיד להצבעה את שתי הגרסאות זו מול זו.

ה צ ב ע ה

בעד גרסה א' — 14

בעד גרסה ב' — 18

גרסה ב' נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:

כ"ח 18 קולות מול 14 הוחלט לקבל את גרסה ב' — כלומר החוק ייקרא חוק להגבלת העישון במקומות ציבוריים, התשמ"ג — 1983.

כבר הצבענו על ההסתייגות של חבר הכנסת קליינר לסעיף 1, והיא נפלה. נצביע עכשיו על סעיף 1 כהצעת הוועדה.

ה צ ב ע ה

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

החיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר מ' סבירור:

בסעיף 3 הסתייגות לשר הבריאות. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

נגד ההסתייגות — 18

בעד — 16

ההצעה של שר הבריאות לסעיף 3 לא נתקבלה.

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 4 עד 6 נתקבלו.

החיקון של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 7 לא נתקבל.

סעיף 7, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיף 8 נתקבל.

ההצעה של חברי הכנסת ע' נוף ות' אשל אחרי סעיף 8 נתקבלה.

היו"ר מ' סבירור:

מאחר שהתוספת של חברי הכנסת עקיבא נוף ותמר אשל אחרי סעיף 8 נתקבלה, "חולו שינויים והתוספת הזאת תהפוך לסעיף 9.

בסעיף 9 יש לחבר הכנסת קליינר הצעה למחוק את הסעיף. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

— הצעת חוק איסור העישון במקומות ציבוריים: החלטה בדבר אישור הוראות בצווים —

ה צ ב ע

ההצעה של שר הבריאות א' שוסטק אחרי פסקה 7 לתוספת נתקבלה.

היו"ר מ' סבידור:

ההצעה של שר הבריאות אחרי פסקה 7 לתוספת נתקבלה, וממילא ההצעות של חברי הכנסת אשל ונוף אינן קיימות.

חברי הכנסת, מי בעד התוספת, כפי שנוסחה על-ידי הוועדה ובכללן ההסתייגויות שאושרו בהצבעה זו על-ידי המליאה — ירים ידו.

ה צ ב ע

התוספת בנוסח הוועדה עם התיקונים שנחקלו נתקבלה.

ה צ ב ע

חוק הגבלת העישון במקומות ציבוריים, התשמ"ג—1983, עם התיקונים שנחקלו, נתקבל.

כ. החלטה בדבר אישור הוראות: בצו שעת-חירום (היטל מחקר בענפי התכשיטים ומוצרי צורפות אחרים), התשמ"ג—1983; בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 8), התשמ"ג—1983; בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 10), התשמ"ג—1983; בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 12), התשמ"ג—1983; בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 13), התשמ"ג—1983*

היו"ר מ' סבידור:

אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר אבטבי להביא לפני המליאה חמישה צווים.

אליעזר אבטבי (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה: אני מתכבד להביא חמישה צווים לאישור מליאת הכנסת. הראשון הוא צו שעת-חירום (היטל מחקר בענפי התכשיטים ומוצרי צורפות אחרים), התשמ"ג—1983. צו זה קובע היטל בשיעור של 0.1% מהמחזור כענף התכשיטים, והוא יחול על ייצור תכשיטים לסוגיהם השונים.

בענפי התכשיטים לסוגיהם השונים מועסקים כיום קרוב ל-4,000 עובדים. תפוקתם בשנת 1982 הסתכמה בכ-115 מיליון שקלים והיצוא הגיע לסך כ-115 מיליון דולר. הענף עובר בשנים האחרונות שינויים טכנולוגיים מרחיקים לכת: תהליכי הייצור נעשים ממוכנים ומתועשים יותר וקיים מעבר לשימוש בחומרי עזר חדשים, המיועדים לשיפור המוצר ולהחלתו. לאור ההתפתחות המהירה של הענף נוצר מחסור בכוח אדם בתחום הטכנולוגי, במפעלים ובמתחזקים של ציוד מתוחכם, בכימאים, במשבצים וכדומה. ההיטל בא לאפשר הקמת קרן שמטרתה הן: הכשרת כוח אדם לענף ומימון מחקרים לשם הפעלות טכנולוגיות חדשות ושימוש בחומרים חדשים לקידום הענף ופיתוחו. אין ההיטל חל על בעל מפעל שמחזורי השנתי הוא פחות מ-5 מיליון שקל. הקמת הקרן נעשית על דעת מרכז התכשיטים וארגון יצרני התכשיטים.

הצו השני הוא צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 8), התשמ"ג—1983. צו זה מטיל מס קנייה של 10% על בירה, כמטרה לצמצם את היבוא. לאחרונה חל גידול ניכר בהיקף יבוא הבירה. המס לא חל על בירה זולה — הנמצאת בפיקוח מחירים. לפי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים — שהיא הבירה המיוצרת בארץ.

הצו השלישי הוא צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 10), התשמ"ג—1983. צו זה בא להתאים את המסים הקצובים

* נספחות.

להעלאות במחירי הטובין. מדובר בכוהל, במקלטי רדיו לרכב, בפנסתרים, במכשירים למיווג אוויר, במערכות להפעלת מכשירי גז, בחלקי חילוף משומשים לרכב ובשמן מינרלי מחודש.

הצו הרביעי הוא צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 12), התשמ"ג—1983. צו זה עוסק בנורות ליבון, שעליהן מוטל מס קנייה בשיעור 30% ושיעור תוספת מכסת אחוזים של 60%. לאור בדיקת מתח השיווק בנורות מיובאות נמצא, שהשיעור הממוצע בפועל של תוספת הוא 80%. משום כך הוגבל שיעור תוספת מכסת האחוזים ל-80%.

הצו האחרון הוא צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 13), התשמ"ג—1983. בצו זה שישה תיקונים: 1. לאחרונה הוחל בייצור שני סוגים חדשים של תומרי הדברה שלא יוצרו עד כה בארץ. משום כך הוטל גם עליהם מכס בשיעור של 10%; 2. קיימים שני סוגים עיקריים של מפסקי זרם חשמלי חצי-אוטומטיים: ביתיים ותעשייתיים. הוכחה, כי רק מפסקי זרם ביתיים חייבים במס, וזאת לפי הכוונה המקורית של הצו; 3. הפטור המתנה על כלי רכב לכבאות הוחלף בפטור מהותי. מאחר שמדובר בציוד מיוחד לכבאות, לא היה צורך בהגבלת השימוש. מדובר בתיקון טכני, אשר אין לו השפעה על הגבייה בפועל; 4. חוטם או סרטים להקלטה בשיטה מגנטית, המיובאים כשהם מוקלטים, ובלבד שיוצאו תוך שלושה חודשים מיום שחרורם על-ידי רשות המכס, היו פטורים ממס — היינו, פטור מותנה. התברר, שאין הצדקה עניינית לקיום הפטור. משום כך בוטל הפטור האמור; 5. בתיקון נוסח הפרט המתחייב לטובין לצורכי נתיבי אוויר וגמלי תעופה הושמטה בטעות המלה "מותנה". על כן מוסיפים מלה זו; 6. מכשירים וציוד שאינם מיוצרים בארץ ושימושם העיקרי הוא להגנתם ולביטחונם של עובדים, פטורים ממס, למעט נעליים, משום שקיים ייצור מקומי והפטור פוגע בכרושר התחרות של הייצור המקומי.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להביא את חמשת הצווים לאישור הכנסת.

ט"ז באב התשמ"ג (26 ביולי 1983)
— החלטה בדבר אישור הוראות בצווים: הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון) —

היו"ר מ' סבידור:

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את צו שעת-חירום (היטל מחקר בענפי התכשיטים ומוצרי צורפות אחרים), התשמ"ג—1983.

ה צ ב ע

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום (היטל מחקר בענפי התכשיטים ומוצרי צורפות אחרים), התשמ"ג—1983, נתקבלה.

היו"ר מ' סבידור:

אני מעמיד עכשיו להצבעה את צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 8), התשמ"ג—1983.

ה צ ב ע

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 10), התשמ"ג—1983, נתקבלה.

ה צ ב ע

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 12), התשמ"ג—1983, נתקבלה.

היו"ר מ' סבידור:

אני מעמיד להצבעה את צו תעריף המכס והמסחר (תיקון מס' 13), התשמ"ג—1983.

ה צ ב ע

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והמסחר (תיקון מס' 13), התשמ"ג—1983, נתקבלה.

כא. הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון), התשמ"ג—1983*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ' סבידור:

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון), התשמ"ג—1983, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. מטעם הוועדה יביא את החוק חבר הכנסת מיכאל קליינר.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת קליינר. אדוני שר המשפטים, האם אתה רוצה לנמק את ההסתייגות?

שר המשפטים מ' נסים:
לא.

היו"ר מ' סבידור:

חברת הכנסת נאוה ארד, בבקשה.

נאוה ארד (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתחילת 1982 הגשתי הצעה לסדר-היום בנושא הנוגע לאחת הבעיות הכאובות ביותר במדינת ישראל, בעיית תאונות הדרכים. הנושא נגע לסכנה הטמונה בנהיגתם של חולי נפש ועברייני סמים. כיום קובע החוק, שרופא או פסיכולוג קליני, המטפלים באדם הסובל ממחלת נפש או מהפרעות נפשיות או באדם הסובל ממחלה גופנית שאיננה ניתנת לאיזון, ידווחו על כך לרשויות הרישוי. במסגרת משרד הבריאות פועל מכון רפואי לבטיחות בדרכים הקובע, האם אדם כשיר או אינו כשיר לנהיגה.

שר הבריאות קבע, שהחוק אכן אינו כולל את הסכנה הטמונה בכך שעברייני סמים נוהגים ומסכנים בנהיגתם את עצמם ואת זולתם, שכן ברור שקיימת ירידה כרמת התפקוד לפחות אצל חלק של אלה הנוטלים סמים זמן ממושך. הנושא שהעליתי נוגע למשרד הבריאות, למשרד המשפטים ולמשרד התחבורה; ואנשים משלושת המשרדים האלה וגם מטעם המשטרה הופיעו בפני ועדת הכלכלה, ועדת הכלכלה דנה בנושא במשך 11 חודשים. שמענו מומחים ושמענו את כל והנתונים הקיימים.

מיכאל קליינר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק זה בא לתקן את חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, שנכנס לתוקף ב-1 ביולי 1983. במשך השנתיים מאז חוקק חוק זה ועד כניסתו לתוקף נצבר ניסיון ונלמדו לקחים, ולכן משרד המשפטים מצא לנכון להציע כמה שינויים, מרכזיים הם דווקא בכיוון של הגבלת האפשרויות של ה"גולם" הזה, הנקרא מחשב, ולצמצם עד המינימום את האפשרויות, שמידע על אדם יעבור ליותר מדי אנשים וייעשה בו שימוש בלתי-רצוי. כך, למשל, לא הביאו בחשבון כעת חקיקת החוק שיש לא רק בעיה של העברת הרשעות אלא שחיתכן גם בעיה כגון זו של אדם שנפתח תיק נגדו ותיק זה נסגר, או אדם — — —

היו"ר מ' סבידור:

דקה אחת, חבר הכנסת קליינר, חברי הכנסת, האם אני יכול לבקש שתשברו במקומותיכם ותפסיקו להפריע? חבר הכנסת אבטחי, אני מוסיף לך צו מס' 6 כדי שתשב.

מיכאל קליינר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

סעיף 2 הוא סעיף המגביל מאוד העברת מידע על תיקים סגורים. כפי שאמרתי, חוק זה הוא חוק טכני בעיקרו, והוא משפר ומשכלל את החוק שנכנס לתוקף ב-1 ביולי.

כל הסעיפים, פרט לסעיף 1, נתקבלו בוועדה ללא הסתייגויות, ואילו לגבי סעיף 1 היה ויכוח די ער, והרוב בוועדה — רוב די גדול, אני חושב, ללא הברלי סיעות — החליט לבטל סעיף זה כפי שהוצע בהצעה המקורית. הגישו לו

* "דברי הכנסת", חוב' ל"ג, עמ' 2792; נספחות.

זה שבתאונות דרכים אנחנו מאבדים יותר מאשר אנחנו מאבדים במלחמות. היום ברור לגמרי — גם על דעת רופאים — שיש מצבים שבהם יש ירידה ברמת התפקוד. אני לא מבינה איך קורה — וכך זה אכן היה — שהמטרה, מתוך הנחה שכבר — — —

היור"ר מ' סבירור:

סליחה, חברי הכנסת, אני מסב תשומת לבכם — עם כל החשיבות שיש לחוקים רבים — לזה שמה שאני שומע פה מחייב באמת תשומת לב מלאה.

נאווה ארד (המערך):

צבא-הגנה לישראל הגיע בעצמו למסקנה, שאחת הדרכים להבטיח את הקטנת מספר התאונות — זה היה, באמת, אולי אחד הדברים המרכזיים שעשו בנושא הזה — היא, שמיזמתו הוא העביר רשימות אל רשויות הרישוי. המטרה עשתה אותו דבר עצמו, כי ההנחה הייתה שהתיקון לחוק יוגש. כל זה הופסק משום שלא הוגש התיקון לחוק.

אני פונה לחברי הכנסת: לא מדובר פה בשלילה אוטומטית של רשיונות, לא מדובר פה באיזו הפללה דק משום שמדובר על אנשים שהורשעו. כאשר האנשים האלה מובאים למשפט, ממילא מביאים את כל ההרשעות שלהם. לא מדובר פה במצב, למשל, שייקחו את הרשיון ממישהו צעיר שעישן חשיש וזה אינו מעמיד בסכנה את הנתיבה שלו.

אחרי שעסקתי בנושא במשך שנתיים, אני חייבת לציין: לו עסקה בנושא ועדה אחת, שהיתה שומעת את כל חוות הדעת, אני מניחה שלא הייתי צריכה לעמוד כאן להסתייג. הוועדה ישיבה במשך 11 חודשים וקיבלה החלטה פה-אחרי. אני הוועדה פעם אחת להסביר את הדברים בישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט. אני מוכרחה לציין, שלא כל החברים שאחרי-החבריו שמעו את ההסבר.

ההסתייגות הזאת מוגשת על דעת הממשלה, על דעת משרד המשפטים, על דעת משרד התחבורה, על דעת משרד הבריאות — ואני פונה לכנסת ומבקשת לקבל אותה. אני חושבת, שזה חלק של המאבק שלנו בתאונות הדרכים. אני חושבת, שאם אנחנו יכולים לעשות משהו שהוא בסמכות הכנסת — אי-אפשר לשלם מס שפתיים אחרי שהצטבר ניסיון במטרה ובמכון הרפואי לבטיחות בדרכים. אנחנו חייבים לעשות כל מה שאנחנו יכולים; והלוא איננו פוגעים בחופש הפרט, איננו שוללים רשיונות נהיגה באופן אוטומטי.

היור"ר מ' סבירור:

תודה רבה לחברת הכנסת נאווה ארד. רשות התשובה לחבר הכנסת מיכאל קליינר מטעם הוועדה. האם אתה רוצה להשיב?

מיכאל קליינר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כן, אני רוצה להשיב.

מרדכי וירשובסקי (שניר — מפלגת המרכז):

גם לי יש הסתייגות, ואני חומך בכל הדברים שאמרה חברת הכנסת נאווה ארד.

מיכאל קליינר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה למחות על הרמז שהשתמע מדבריה של חברת הכנסת נאווה ארד, כאילו כמה מחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט הצביעו בנושא זה מבלי להיכנס לעומק העניין. ברגע שאמרת זאת, שחזרתי לעצמי מי נכח בישיבה. גם חבר הכנסת שבח וייס, גם חבר הכנסת דב שילנסקי, גם חבר הכנסת שחל, גם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט חבר הכנסת אלי קולס וגם חבר הכנסת אלעזר

אחרי שהוועדה דנה בנושא במשך 11 חודשים, היא קבעה פה-אחרי: דבר ראשון — שהוראות סעיף 12 לפקודת התעבורה אינן ממומשות. ויש לממש את הסעיף הזה. דבר שני — שהריונות של משטרת ישראל לרשויות הרישוי על אודות נוטלי סמים הוא חלקי ובלתי-מספק. דבר שלישי — שגם בצה"ל, שנהג להעביר את הריונות הוועדה והקטין עלידי כך את מספר תאונות הדרכים, תהליך הריונות חייב בתיקון.

אחרי ששמענו את נציגי הממשלה, המליצה הוועדה פה-אחרי שהממשלה תגיש לכנסת הצעת חוק לתיקון חוק המרשם הפלילי, כך שמשרד הרישוי יוכל לקבל ריונות על אודות הרשעות בשימוש בסמים.

ועדת הכלכלה של הכנסת ישיבה 11 חודשים והגיעה להמלצה פה-אחרי.

החוק הועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט ובה נפל הסעיף הזה.

אני רוצה להדגיש, שהכוונה היא קודם כולל לכן שלא יהיה מצב, שבו רשיונו של אדם, שהורשע בעבירה של סמים, יישלל באופן אוטומטי. חוק זה אכן עבר את הקריאה הראשונה בכנסת. בחוק זה קבעו, שאם מורשע על עבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים, ירנו — בנוסף על כל עונש אחר — פסילה מקבלת או המחזקת רשיון נהיגה לתקופה שלא תפחת משהו אחת. מי שנפסל כאמור בסעיף קטן (א), לא ינתן לו רשיון נהיגה ולא יחדש רשיונו, אלא אם כן שוכנעה רשות הרישוי — על-פי בדיקות רפואיות או בחינות כפי שתדרוש — כי המבקש כשיר לנהוג כרכב מנועי.

משרד המשפטים — וגם חברים שדנו בנושא — הגיעו למסקנה שאין הצדקה לכך ששופט ישלול רשיון נהיגה באופן אוטומטי. אותם חברים שהתנגדו להצעת משרד המשפטים ולהצעה פה-אחרי של ועדת הכלכלה היו מוכנים, ששופט בבית-משפט יחליט האם לשלול או לא לשלול רשיון נהיגה. שופט לא יכול לדעת האם אדם כשיר או אינו כשיר לנהיג.

אנחנו רוצים להגיע למצב שבו אנשים שהורשעו על שימוש בסמים — לא אנשים שהוכחו למשפט, ולא כאלה שהורשעו לפני שנים רבות — יהיה עליהם ריונות שוטף, תהיה לרשויות הרישוי ולמכון הרפואי לבטיחות בדרכים אפשרות להזמין אותם ולבדוק ולבחון, האם הם יכולים לנהוג. הכוונה כאן היא לא לענישה אלא לחלק מהמאבק של החברה בתאונות הדרכים.

אני רוצה להפנות את תשומת הלב לכך שמשרד התחבורה — כמענה על שאלה שלי בדיון באותו נושא — קבע, וזה ברצו, שאם יש מקרים שממשטרת ישראל מעבירה מידע לרשויות הרישוי בדבר הרשעת נהג בנין שימוש בסמים מסוכנים, החוקתם או הסחר בהם, מוזמן הנהג לטעון טענות כמשרד רשות הרישוי. נהג שנמנע מלהופיע לטעון טענות — מוחלה רשיונו אוטומטית ופרטיו מועברים למשטרה — לשם תפיסת רשיון הנהיגה — ולמחשש של רשות הרישוי — כדי להעלותו על קובץ מעוכבי רשיון הנהיגה. במקרים ספציפיים, כאשר מתקבלת פנייה בכתב מאת משטרת ישראל לגבי אנשים הידועים להם כמכוירים לסמים באופן קיצוני גם אם לא הורשעו בדיון, אנו נוהגים כהליכים הנ"ל.

כל הרשויות הגיעו למסקנה שזה לטובת החברה, שזה בא להגן, שזה כרי שתהיה אפשרות לאנשי רפואה לבדוק, האם אדם יכול או אינו יכול לנהוג.

קשה לי להבין, איך חודשים ושנים אנחנו רק מדברים על

העבירה, אלא מחיפוש דרך לבלום את האין-סופיות של העברת המידע. כי אם נדחיק לכת, הרי יש עוד דברים המשפיעים על הנהיגה. למה לא לדרון כאנשים הלוקחים חרופות, אשר משפיעות אולי על הנהיגה עוד יותר מסמים? למה שלא נדרון באנשים, שכשעות מסוימות של היום יש להם כעיות לחץ דם המשפיעות על הנהיגה שלהם? לדברים האלה אין שיעור, אין גבול. ולכן רוב חברי הוועדה שהתנגדו לקבלת סעיף 1 עשו זאת — ולא בלב קל: בהיסוסים, מפני שהחוק הזה אינו "תפור" טוב מספיק; אולי לו זה היה מנוסה כדרך עוד יותר מגבילה אפשר היה לקבל את זה — מכיוון שחשו שבמאזן השיקולים, הסכנות הטמונות בחוק הזה לחירות הפרט עולות לאין ערוך על היתרונות, מה גם שאת כל היתרונות האלה ניתן להשיג בבית-המשפט על-ידי חקיקה ספציפית והולמת בלי להעביר כל כך הרבה מידע על אנשים לעוד רשות אחת.

היו"ר מ' סכידור:

האם, כבוד שר המשפטים, אתה עומד מאחורי ההסתייגות?

שר המשפטים מ' נסים:
כן.

היו"ר מ' סכידור:

שמענו את ההסבר, שמענו את התשובה ואני מקווה שכל חברי הכנסת הפנו לזה את תשומת הלב הראויה. אם כן, אנחנו מתחילים מההסתייגות של שר המשפטים, חברת הכנסת נאוה ארד וחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי — השמטת סעיף 1, והנוסח נמצא בהסתייגות. שמענו את ההסבר וגם קיבלנו את התשובה. אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות.

ה צ ב ע

התיקון של שר המשפטים וחברי הכנסת נ' ארד ומ' וירשובסקי לסעיף 1 נחקל.

היו"ר מ' סכידור:

חברי הכנסת, אני מעמיד עכשיו להצבעה את החוק כולו, עם ההסתייגות, בקריאה שנייה. מוכן שיהיה שינוי בסדר הסעיפים שבחוק.

ה צ ב ע

סעיפים 1 עד 8, עם התיקון שנחקל לסעיף 1, נחקלו.

שר המשפטים מ' נסים:

אני מבקש להעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית. היו"ר מ' סכידור:
לפי בקשת השר, אני מעמיד עכשיו את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון), התשמ"ג — 1983, נחקל.

גרנות, אם אינני טועה, היו בכל ישיבות הוועדה, וכנ"ל עבדכם הנאמן.

שר התחבורה ח' קורסו:

היא לא אמרה שלא השתתפתם בישיבה, אלא שלא ירדתם לעומקו של עניין.

תמר אשל (המערך):

— — —

אורה נמיר (המערך):

זה פשוט ניסיון מכמה ועדות. זו תופעה רגילה בכנסת.

מיכאל קליינר (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

היינו בישיבות. הקשבנו והצבענו. היא אמרה, שהחברים הצביעו בלי לדעת על מה הצביעו. בוועדות זה לא קורה. אני מעיד על ועדת החוקה, חוק ומשפט, שדרך כלל לומדים בה את הנושאים לעומק. היה ויכוח מאוד רציני.

הוויכוח אינו שייך בעצם למה שאמרה חברת הכנסת ארד, הוא אינו נוגע למגמה החיובית של הרברים, מכיוון שאיש אינו שולל ואינו מתנגד לא למלחמה בתאונות דרכים ולא לעובדה שיש להגביל את הנהיגה של אנשים, העלולים לגרום בנהיגתם נזק לאחרים. הטענות הן ממין אחר לגמרי.

כפי שאמרתי, זהו חוק רגיש; זהו חוק העוסק בהעברת מידע על אנשים, חוק הבא להגביל את האפשרויות, להגן על האזרח מפני "גולם" הגדול הזה של המנגנון — המחשב.

אני מקבל את דברי חברת הכנסת נאוה ארד, שאמרה: האומנם השופט מבין אם אדם יכול או אינו יכול לנהוג? ההנחה היא, שבישור של השופט הם לשפוט. בשם שהוא שופט בדברים הרבה יותר חמורים. כן הוא גם יוכל לקבוע, כשהוא דן על עבירת סמים, האם בנוסף על העונש הרגיל הוא יטיל על הנאשם גם שלילה של רשיונו לזמן-מה.

מה שאת עושה — אולי משרד התחבורה יש לו מומחיות לגבי נהיגה, אבל אני מסופק האם צריך להעניק לו סמכויות שפיטת כה רחבות ומידע. כי מה קורה? כל המידע על הרשעות קודמות נמצא בידי בתי-המשפט ומגיע למשטרה, ואת, מתוך הכוונה הטובה שלך, מביאה לכך שמידע על אלפי אנשים, שיכול להיות שעברו איזו עבירה אחת, בודדת, בזמן הילדות, מגיע למוסד נוסף שיש בו אנשים, פקידים, ארכיברים ומנהלים. וכל אלה ידעו על כל עבירת סמים שהיתה לכל אחד בארץ הזאת, ואשר כבר נתנו עליה את הדין עליה לפני הרבה שנים — גם אם אין לכך שום השפעה על הנהיגה, וגם אם אותו אדם נגמל מהסמים לפני עשור.

אינני אומר שכל פעם ישללו אוטומטית את הרשיון. אני רק חולק עליך בשאלה, האם את שיקול הדעת צריך להעביר מהשופט, שדן בעת העבירה האקטואלית, אל הפקיד במשרד התחבורה לנצח נצחים. מי יערער, מי ישפוט, מי יבקר? ננקודת ראות זאת היתה, כפי שאמרתי, התנגדות בכל הסיעות להכללת הטיפול בבעיה הזאת במסגרת החוק הזה, שהוא חוק הדין במידע. וההתנגדות אינה נובעת מחיפוש שלנו למנוע את

כב. הצעה לסדר-היום

יחס הממשלה למתנחלים משכונות המצוקה לעומת יחסה למתנחלים בגדה

היו"ר מ' סכידור:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום. אולי מישהו יכול, כגלל המצב המיוחד הזה, שאנחנו שני אנשים, לוודא שאחבר הכנסת משה שחל יופיע פה להחליף אותי? אינני יכול להאשים אותו, לאחר שהוא ישב פה כבר ארבע שעות.

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ל —
הצעה לסדרהיום —

אחרות — ביניהן, למשל, הזרמת כספים לבורסה שהתמוטטה — מי ימנע ממנו להשתמש בכספים שנאספו למען פרויקט שיקום השכונות למטרות אחרות? האם חבר הכנסת קצב, סגן השר הממונה, ימנע זאת ממנו? — לא, חבר הכנסת, סגן השר קצב הוא כידוע איש נעים הליכות המצטיין בנימוסים נאים. הוא לא יוכל להתמודד עם קרחון קשוח כמו יורם ארידור.

וכך, חבר הכנסת, עומדים אנשי השכונות "המשוקמות" משתאים ומסתכלים ואינם מאמינים: מר בגין — שהבטיח להיטיב עמם ולשקם אותם — נמצא, כנראה, בפלנטה אחרת: ושליחיו ועוזריו רצים ומתרוצצים בתחרות פרועה ביניהם, ומקדישים הון עתק כל יאומן למען עשרים אלף מתנחלים. ואותם עשרים אלף, כאשר "בא" להם, מתפרעים ומשתוללים ויורים ושוברים, ופצצות מסתוריות מתפוצצות ופוצצות את איריבם, ויריות ורימונים הורגים את יריביהם, והמשטרה איננה מוצאת את ידיה ואת רגליה: איש לא נעצר, איש לא מובא לדין, גם כשמגלים מחסנים של נשק. והנה, חבר הכנסת, כאשר כמה אנשים מהשכונות, שנמאס להם, מנסים להפגין הפגנה חוקית, הפגנה שקטה, בוודאי לא נשק ואפילו ללא שום אלימות או פגיעה בחושבים שלווים — מייד המשטרה מפעלת כמלאו העוצמה המרושעת ביותר ואנשים מקבלים מכות רצח, נעצרים ומוכאים לדין

מה קורה כאן? שמעתי, חבר הכנסת — אומנם בהקשר אחר — את חבר הכנסת לורניץ אומר בטלוויזיה, ש"כל יום ויום שיהודי יושב במעצר זה נורא ואיום", ואני יום שעבריינים, או סתם חשודים, או אנשי שכונות שמפגינים — אלה אינם יהודים, כי חבר הכנסת לורניץ לא רץ ביחד עם כל חבריו לסיעה למגרש הרוסים להציל אותם. ואיני מתכוון להיכנס כאן לעניין הפגנות התדרים, מפני שאין להשוות בין אנשים אלה, המאמינים במאבקם ולפעמים גם הם טועמים את נחת זרועה של המשטרה האלימה שלנו, לבין אותם פורעים בחברון ושאר המתנחלים, שהמניעים שלהם זרים ופסולים, האמצעים שלהם נפשעים והם לעולם אינם חוששים מן המשטרה, אשר אינה יכולה לגעת בהם. והשאיפה ברצח חפים מפשע היום, באוניברסיטה של חברון, כאשר ארבעה רגילי פנים רצחו בדם קר שלושה סטודנטים ופצעו שלושים אחרים.

אני רוצה להשוות בין יחסה של הממשלה לשכונות ויחסה להתנחלויות, ובין יחסה של המשטרה לאנשי השכונות ויחסה אל המתנחלים.

לאלה יש שרים וסגני שרים נמרצים, וסיעות שלמות בכנסת וגם הסכמים קואליציוניים ונשק והרב לוינגר; ולא לה יש סגן שר נחבא אל הכלים, אשר מאז התמנה לתפקיד עוד לא עלה על הדוכן הזה לדווח לכנסת מה כבר הספיק לעשות — אם בכלל — ומעולם לא שמענו שהוא נאבק בדרש תקציבים ומעשים. אומנם שמעתי על סיורים שהוא עשה בשכונות שיקום שונות, שבהם הראו לו, כנראה, קירות שעשו להם "שפריץ" ושרות חדרות שנצבעו. אבל האם סגן השר ראה בסיורים שלו אנשים חיים ששוקמו?

הולוא מדובר, חבר הכנסת, באנשים; באנשים אמיתיים, חיים ונושמים, היושבים באותן שכונות, במשפחות וילדים הממשיכים להתרוצץ באותו חוסר תקווה וללא תוחלת גם בשכילים שנצבעו וגם בתוך הקירות עם הטיח החדש — לפעמים ללא בגד, ללא חינוך וגם, אולי, בלי מזון ראוי לשמו. מדובר באנשים, בראשי משפחות, שמשכונותיהם מנותחות, ואשר עומדים לקצץ גם בהן, וכנאלה החיים בזכות קצבאות הביטוח הלאומי ושיירות רווחה אחרים חיים מינימליים. ואלה,

אני מודה לסגן יושב-ראש הכנסת ממלא מקומי, חבר הכנסת שחל, על שיתוף הפעולה, ואני מוסר לו את כס הנתיבות.

היורר מ' שחל:

חבר הכנסת מנחם הכהן, הפנית שאלה ליושב-ראש; אבל מאחר שזה היה בשלב מעבר והשאלה הופנתה ליושב-ראש — ואני לא חייב להשיב עליה מפני שאיני יודע להשיב עליה — נמשיך בסדרהיום.

אני מזמין את חבר הכנסת צירלי ביטון להגיש הצעה לסדרהיום בנושא: יחס הממשלה למתנחלים משכונות המצוקה לעומת יחסה למתנחלים בגדה.

צירלי ביטון (ההצעה הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ממשלת ישראל הכריזה לפני שש שנים על פרויקט שיקום השכונות שנועד להימשך חמש שנים. בראש הפרויקט — שהוכרז עליו אז בקול תרועה גדולה — הועמד סגן ראש הממשלה, שהיה שר בלי תיק ובלי מפלגה. זה היה תפקידו היחיד, הפרופסור יגאל ידין. כעבור ארבע שנים הועבר התפקיד לסגן השר, חבר הכנסת משה קצב, שזה לו, כנראה, תפקידו היחיד — וגם עליו הוא איננו משתלט — מלבד תפקידו כראש מועצה.

הנה, חברי הכנסת, עברו חמש שנים ומיליוני דולרים נתרמו מחוץ לארץ למען שיקום השכונות, נוסף על הכספים שהממשלה הקציבה לכך, ובינתיים נצבעו גדרות, הוקמו פנסי תאורה וגם כמה מתנ"סים ומקוואות לטבילה — כמו כן עשו טיח ו"שפריץ" לכמה בתים ישנים ומלוכלכים — אבל השכונות לא שוקמו. הממשלה החליטה להאריך את משך הפרויקט מעבר לחמש השנים שהוקצבו, והפעם — ללא הגבלת זמן.

בינתיים הפרויקט הזה גסס, עד שמת. פרצה המלחמה, צרו בעיות חדשות, עלתה תוכנית כלכלית שהביאה אסון וחורבן על המשק, ולכן עכשיו מדברים רק על קיצוצים. אולי עוד לא אומרים לקצץ בבשר-החי, אבל ידוע למה מתכוונים כאשר אומרים קיצוצים: לא מתכוונים, חלילה, לתקציב המלחמה, הפלישה והסיפוח, ולא מתכוונים, כמובן, לתקציב ההתנחלויות וההשתלטות על ערי הגדה המערבית — אלה תקציבים קדושים ומקודשים. קיים גם הרב לוינגר, וצורח וכושב מטר אחר מטר, ויש לו גם "לובי" של כמה שרים בממשלה ושאר השרים רועדים מפניו ומפני חייליו שורפי התנויות היורים בילדים באוויר. מי יעלה על דעתו מחשבה מטורפת כזאת, לקצץ בתקציב של שליחי האלוהים, הנרקומנים לדבר מצווה, כמו אותם שכתאים — שרובם חילונים אוכלי חזיר — הרצים להתפלל על הרהיבת כרי לכבוש את המסגר שעליו ולהקים על רגליהם את מאות-מיליוני המוסלמים בעולם? על אלה האנשים אמר הנביא: "מי בקש זאת מידכם רמס חצרי".

חברי הכנסת, האם מתכוונים לקיצוצים בתקציב המיועד למימון הפלישה ללבנון? לאחר שהממשלה החליטה על היערכות מחדש — כנראה לשנים רבות — בקורים בלבנון, יש לצפות רק לתוספת לתקציבי הביטחון ולא לקיצוצים בהם.

היכן, אם כן, מקצצים?

חברי הכנסת, התשובה על כך ברורה. היעד הראשון והיחיד הוא — תקציבי רווחה. ובתוך אותם תקציבי רווחה ייפול קודם כול על הגוריה של מה שנשאר מפרויקט השיקום. אם ארידור — לפי עדויות של חברו לממשלה — השתמש בכספים שנאספו לפרויקט תעלת הימים למטרות

חברי הכנסת, אני רוצה לחזור לחקיקה של המשטרה בטיפול בשכונות. לפני יותר מעשר שנים קמה תנועת אנשי שכונות בירושלים בשם "הפנתרים השחורים". בעקבות זאת ישבה הממשלה והחליטה לחסל את "הפנתרים" באמצעות המשטרה, בלי לעשות כל ניסיון להבין את הבעיות ולנסות לפתור אותן. ומאז? — אותה ממשלה נמצאת היום באופוזיציה, כידוע, אבל גם הממשלה של היום משתמשת באותן שיטות, נגד אותם אנשים — ורק כאמצעים יותר אכזריים ואלימים.

המשטרה איננה מבצעת את החפיק הזה רק בזמן הפגנות או התנחלויות מחאה בשכונות. בהיותה יותר מתוחכמת ופחות מוסרית, היא מבצעת את החפיק הזה יום-יום ושעה-שעה. בלשים ושוטרים סמויים מתרוצצים בשכונות כל הזמן ודואגים לשמור בשבע עיניים על מאגר הקליינטים שלהם, שלא יפחת חסות-הלילה. בזמני ציטטתי מעל דוכן זה קטעי עיתונים רבים על מעשים בלתי-חוקיים של שוטרים, שהוקעו על-ידי בתי-המשפט, ועל זלזול של המשטרה כחוק ובמשפט. בתי-המשפט העליון בכדור ובצעמו נוף במשטרה כאשר מצא, שהדיחה ופיתחה אנשים לפשע — על-ידי שוטריה הסמויים — כדי שתוכל לעצור אותם. דיברתי לא פעם אחת על כך שהמשטרה — שחפיקה למנוע פשיעה ולגלות עבריינים — יוצרת, למעשה, פשיעה ומייצרת עבריינים, כדי לשפר את הסטטיסטיקה העלובה שהיא מציגה בלי בושה מרי שנה. זהו הפנטז: אם אין מצליחים — בגלל חוסר יעילות ושחיתות ומסיבות אחרות — לגלות את הפושעים הקיימים ולפנע את הפושעים המתבצעים, יוצרים פשע משטרה, מסיתים ומדיחים אנשים לפשע וגם חוסמים בפני עבריינים לשעבר ואסירים משוחררים כל דרך של חזרה למוטב. כך אפשר לעצור אנשים ולהביא אותם לדין ולהצדיק את קיומה של המשטרה.

והנה, חברי הכנסת, המשטרה מוצאת לה כעל-כרית לא-קדוש בממשלה. שיה הפעולה הטבעי של המשטרה הוא בשכונות, כי שם מצויים מספיק אנשים חסרי אמצעים, חסרי מקצוע, או אנשים בעלי משפחות גדולות ומשתכרים מסכרות עלובות, אנשים מרינפס הנמצאים על סף הפשיעה; ואפילו אם הם רחוקים מהסף הזה — מקריבים אותם לשם. אותם אפשר להדחיק בעזרת סכומי כסף עצומים, עם שפע של סוכנים סמויים, הנשלחים לייצר כמה שיותר סוהרי סמים. אותם סוכנים סמויים — שהם בעצמם עבריינים מסכנים — גם הם נקנים בכספים ובטובות הנאה אחרות. הביאו לארץ מארצות-הברית שיטה של החדרת סוכנים חשאיים לתוך ארגוני ה"מאפיה" ומיישמים אותה על עובדי החיים ועל אזרחים טובים בצורה אגרסיבית ובלתי חוקית, באופן המעורר דחייה וגועל גם בעיני שופטים, הנאלצים לגזור את דינם של אותם אנשים שהוסתרו והורחו לפשע על-ידי "החוק".

כך גם ממלאת המשטרה את חפיקה בשיקום השכונות, כאמור, יום יום ושעה שעה. במקום שליחי של משרד החינוך התרבות ומשרד העבודה והרווחה, שורצים שם אנשי אגף המשטרה של משרד של השר כורג. משרד העבודה והרווחה — כפי שאמרתי כאן לא מזמן — נרתם בעצמו למאמץ יישוב השטחים...

לסיים, ברצוני לדרוש מן הממשלה פעולה מיידית וחד-משמעית. אם אין כוונת הממשלה לשקם את השכונות באמת והיא אינה רוצה לשנות את מדיניותה ולהקציב לשכונות מה שנוחץ וגמיע עלהן, ואפילו לא את המינימום שאפשר לדרוש — אם לא מדוברשן או גם לא מעוקשן: שתסלק את המשטרה מגרונן ומעל גבן של השכונות, שתוריד את הקציצות הסמויות

כאמור, עומדים להיות מקוצצים. הרי כנגד כל אותם עסקנים ובעלי משרות ואנשים הקרובים לצלחת שהצליחו לרכוב על מרכת הפרויקט הזה צמוד צמוד ולפעמים גם להתעשר — כנגדם עומדים עשרות, ואולי מאות-אלפי אנשים שהפרויקט הזה הביא להם רק חקונות מנופצות, רק תוספת של חוסר תוחלת — ואלה הם האנשים שאותם צריך היה לשקם.

חברי הכנסת, בתוך העניינים, בתוך השכונות יש בכל הכורך בפרויקט הזה הרבה הרבה שחיתות וזבוב משאבים עצום, ורוב הכספים המעטים המושקעים בעניין הזה אינם מגיעים ליעדם האמיתי.

חברי הכנסת, שיקום אמיתי של שכונות לא ייעשה על-ידי המשטרה ולא בעזרת המשטרה. המשטרה עצמה היא נושא כאוב כשלעצמו, ואני טפל בו בהזדמנות אחרת. אבל גם לו הייתה לנו משטרה יעילה, טובה ולא מושחתת, גם לו הייתה לנו משטרה כזאת — גם אז לא היה זה מתפקידה לטפל בשכונות. היא צריכה לטפל ברצח אמי גרינצווייג ז"ל, בפוגרומים כחברון, במתנקשים בראשי-הערים כגדה ובכנופיות הריהבית. כמוכן, עליה לטפל גם בעבריינים ובפשע ובחטאות הדרכים — אבל לא באנשי שכונות בירושלים המקימים התנחלות בעיר-גנים.

שיקום אמיתי ומוחלט לא רק של השכונות אלא של כל הבעיות של השכונות החלשות בישראל ושל עיירות הפיתוח וכפרים ויישובים יהודיים וערביים יוכל להתבצע ולהצליח, ובתנופה רבה, אבל לזה דרוש עומדים: לזה דרושה מדיניות ממשלתית לאומית חדשה, שונה לגמרי, שורש הרע הוא בסחיטה של המשאבים והכוחות הלאומיים עד קצה גבול היכולת ובתוספת של נדבות ומענקים מארצות-הברית, ששעברו את המדינה הזאת ורוקנו את עצמאותה מתוכן. כל אלה נסחטים ומוקדשים שוב ושוב להרפתקאות צבאיות והתיישבותיות ולהנצחת הכיבוש והסיפוח; וכל אלה — כיתוד עם התקציב המיועד להחזרת החובות העצומים והאדירים — אינם משאירים שום חופש פעולה, שום אפשרות של תמרון בתקציב. משפילים מה עושים עם הכסף הזה? בתולות מדינה במעצמה זרה, ומשפילים ומכניעים גם את הדורות הבאים בחובות עצומים ומשפילים, המכניעים את העם שהפך למקבץ הנדבות הגדול ביותר בהיסטוריה של הזמן החדש. ואחרי כל זה, חברי הכנסת, מה עושים עם הכסף הזה, כסף של השפלה ובושה ותלות כלכלית ומדינית? על מה מוציאים אותו?

הממשלה הזאת לא נבחרה כדי לבנות את הגדה. אלפי אנשים רצים לקנות שם אדמות ודירות בגלל ההטבות שהם מקבלים. אבל את החיילים האמיתיים ואת כוחו האמיתי של "גוש אמונים" ושל המתנחלים ראינו בזמן פינוי פתחת-רפיח ירמית — קומץ של מאות אנשים, עם תקציב אדיר ופרטים והסעות. אבל עם ישראל לא הלך לעצור את הנסיגה בסנין, וזה מה שקובע.

ההמונים אינם מצפים מהממשלה שתבנה את הגדה, אלא שתבנה את חייהם שלהם. ההמונים לא ילכו לעצור את הנסיגה בגדה, כי הגדה הפכה אותם לעם שולט, עצלן ומושחת. ועכשיו הממשלה עושה את כל השגיאות האפשריות — כמו בנושאים רבים אחרים — ומנסה לקרנץ לעם ולגנוב את לב ההמונים בחנחוני התנחלויות והפקעות. אך זה איננו מעניין, כי אנשים רוצים שיקום שכונות, רוצים את שיקום בתיים שבתוך קו-הירוק. מספיק עם חוכנית "היישוב מחדש". המדינה הזאת קמה לפני 36 שנים וגבולותיה נקבעו והוכרו על-ידי כל ארצות העולם, ובכלל זה העם הפלשתינאי; ובתוך הגבולות האלה יש הרבה-הרבה מה לעשות.

שר הבינו והשיכון ד' לוי:
שמונה מיליארד וחצי שקל.

במסגרת העשייה הזאת שופצו כ-35,000 דירות; הורחבו כ-6,000 יחידות דיור; נבנו כ-5,000 יחידות דיור; הוקמו — נמצאים בשלבי הקמה — 35 מתנ"סים ומעדוני נוער; הורחבו ושופצו במסגרת זו כ-50 בתי-ספר, בנוסף על מה שמשרד החינוך עושה; הוקמו והורחבו כ-36 מרפאות שיניים; כ-25,000 ילדים בגיל הגן נהנו מפעולות העשרה שונות; לכ-60,000 תלמידים הוארך יום הלימודים ובבתי-ספר רבים הוכנסו לראשונה מחשבים; המסייעים לתושבי השכונה במתן סטודנטים מעוטי אמצעים, הבאים משכונות השיקום, ניתן סיוע מיוחד ללימודים אקדמיים; הוקמו מסגרות מיוחדות למבוגרים, מסגרות מיוחדות לאם; כ-25 שכונות יש כיום מרכז הכוונה לכוות אדם, המסייעים לתושבי השכונה במתן מידע, בהכוונה למסגרת הכשרה מקצועית וכיוצא באלה; אלפי קשישים נהנים כיום משירותים מיוחדים וגם נבנו מעדונים מיוחדים בשבילים.

אדוני היושב-ראש, אפשר לעמוד על העשייה בתחום הזה. היא רחבה ועמוקה. בסקירה שלי עמדתי על הפעולות הברורות הרכות המתבצעות בשכונות השיקום, אשר החזירו תקווה ושמחה לרובות משפחות. אני פוגש את השמחה הזאת. אני רואה אותה ואני רואה את השינוי הגדול שחל. אני רואה גם את המפנה שחל, רואה אנשים המתחילים לעזור לעצמם, אנשים, שעזבו ונטשו את השכונות, תחזרים אליהן כעת. גאווה המקום חזרה לתושבים. הוקמו מגרשי ספורט. מגרשי טניס, מעדונים וספריות, ואנשים משכונות אחרות באים לפעולות משותפות עם בני השכונה. אני חושב, שעצם המפנה הזה מוכיח עד כמה הפרויקט הזה היה נחוץ. יש פעולות, שלולא הפרויקט הזה של שיקום השכונות — ספק אם היו מגיעות לשם, אלא בעוד שנים רבות. אנחנו יודעים איך התחלקו התקציבים ומה היו סדרי העדיפויות.

הפעולה שלנו היא מקיפה. כ-69,000 משפחות, אדוני היושב-ראש, נהנו בתקופה הזאת מהטבת תנאי דיורן. כאשר אנחנו מדברים על שכונות מצוקה, יש לזכור שיש גם יישובים שלמים המוגדרים כשכונות מצוקה, שם נעשתה עבודה רבה, גדולה: בהרחבות, בשינוי הסביבה ובתוספת של דברים, שכאשר התחלנו בהם אמרו לנו שהם לוקסוס. היום אפשר לראות, איך הסביבה קיבלה דימוי אחר ואיך אותם תושבים גאים ושומרים על סביבתם. כאשר החלפנו את התאורה והתקנו מגרשי משחקים — עם אבזרים מודרניים, פינות משחק ופינות נוי — היו כאלה שאמרו: הרי יישברו את הפנסים, הנוי הזה לא יחזיק מעמד אלא חודשים ספורים ואותם דברים שהיום אתם מתקנים שם יהיו מושא לזונדליזם מחר. אני מכיר את הספקות האלה. היו גם כאלה מבין תושבי השכונה ואלה שיצאו מתוכם, שאמרו שזה בזבוז שאלו: מי צריך את זה? הוויכוח היה מכל עבר. היה סימן שאלה גדול. עוד לפני הולדתו של הפרויקט קבעו שהוא נפל. היום די לראות את התחזיות בין ראשי-הערים הרכים הטוענים לאבהות על הילד הזה, הטוענים שהם עשו, שהם הבונים והם המבצעים, יבושם להם. לרצוה חיכינו, שכולם יתגאו בנעשה. העשייה גדולה מאוד. אני יכול לצייץ מקומות.

אדוני היושב-ראש, אסור שהעשייה בתחום המצוקה תשכח מה שעוד נותר לעשות: אך כאותה מידה גם אסור לטשטש את העשייה, כאילו לא נעשתה, ולחת תמונה שכולנו יודעים שהיא אינה משקפת לא את האמת, לא את המציאות ולא את המצב. אנחנו נמשיך בעשייה הזאת. אנחנו זוכים לשיתוף

מגוף התושבים ותפסיק להיות אותם לפשע, שתפסיק להשתמש במשטרה כבמשיר לטיפול בשכונות. את כל הכוחות שייחסו עלייך כך אפשר היה להפנות לטיפול במתנחלים פורעים, במתכני ההשתלטות על הריהבית, ברוצחיו של גרינצווייג, זיכרוננו לברכה, ובכל התימהונים והנרקומנים המשיחיים המזוינים המסתובבים חופשיים ומתעללים בכל העם הזה. תודה רבה.

היו"ר מ' שחל:

תודה לחבר הכנסת צירלי ביטון. סגן ראש הממשלה ושר הבינו והשיכון ישיב על ההצעה.

שר הבינו והשיכון ד' לוי:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האמת היא שקשה להתייחס לכל חלק שהוא מנאומי של חבר הכנסת צירלי ביטון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני השר, אני דיברתי על מדיניות כוללת. אתה לא צריך להתייחס לקטע זה או זה.

שר הבינו והשיכון ד' לוי:
אני אינני מכיר גישה כזאת, שבמסגרת של הצעה לסדר-היום "עולים" בזעם כזה על סגן השר, אחר כך על המתנחלים ולאחר מכן על המשטרה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על כולם.

שר הבינו והשיכון ד' לוי:
על כולם הוא זועם ומתפרץ. לכן קשה באמת למצוא את החלק שעליו אפשר היה להתרכז ובגינו העלתה ההצעה לסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, זה שנתיים שסגן השר אינו מכהן כראש מועצה — כדאי שחבר הכנסת ביטון ידע זאת. גם לו היה ראש מועצה, זה לא צריך. היה לפגום. יש עוד ראשי מועצות וראשי ערים שהם חברי הכנסת והממלאים את תפקידם הציבורי בהצלחה.

מאחר שהמוטו היה עניין שיקום שכונות אני חייב לומר שכאן, כנראה, חבר הכנסת צירלי ביטון לא שלם עם הפרויקט, או שהוא אינו יודע מה נעשה בו.

הפרויקט מופעל היום כ-84 שכונות ויישובים שבהם מתגוררים כ-600,000 נפש. מתחילת הפרויקט, אדוני היושב-ראש, ועד היום הושקעו בו כ-400 מיליון דולר: בעשייה, בתחום הפיסי, בפיתוח, בחשתית, בתוספת בנייה חדשה, בהרחבות של דירות, בהוצאת משפחות מדיר פגום לדירי הולם ברוחה. מתבצעת עבודה רבת-היקף בתחום החברתי, בחינוך, במעדונים, בהקמת מתנ"סים, בהקמת מפעלים חינוכיים ותרכותיים, בהקמת מרפאות שיניים, במסגרת השירות לאוכלוסייה הזאת.

אין אפשר אפוא לקום כאן ולטעון כך, במחיר, שמלכד "שפרץ" בקירות וגדרות שום דבר לא נעשה? גם אם הזעם הוא כזה, שפרץ, חייבים להיות פרופורציה ודיק. השנה בלבד מתוכנן תקציב של 8.5 מיליארדי שקל. חבר הכנסת ביטון יודע הטוב, שגם כאשר היה צורך בקיצוצים — תקציב שיקום השכונות לא קוצץ. נתנו לו את העדיפות הראשונה במעלה, גם במסגרת התקציב הכולל של משרד השיכון, שקוצץ. תקציב הפרויקט שנועד לשיקום השכונות לא קוצץ.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שמונה מיליון וחצי שקל?

סדר-יומה של הכנסת. אם יש תקווה — והתקווה היא כפי שפרס אותה בפנינו סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון וניסה גם לשכנע אותנו בה — עלינו להבטיח, שהיא תחזוק כעזרת האמצעים שצריכים להיות מופנים אליה על-חשבון התחליות, ולזאת כיוון חבר הכנסת צירלי ביטון את הצעתו.

אם סגן ראש הממשלה סיפר לנו על 8.5 מיליארדי שקלים המושקעים בשכונות — וזו התקווה האמיתית שלנו לחלץ אותם מסבלם וממצוקתם. כדי שיוכלו לחרום את תרומתם הסגולית לחברה — הרי זה עומד כנגד 30 מיליארדי השקלים המושקעים בהתחליות, המסככות אותנו ומכבדות עלינו בחיי היום-יום, ביהודה ובשומרון, למען תח בית שני ל-5,000 משפחות בישראל, כדי שהן יוכלו להתעשר על חשבון המדינה. זאת כאשר בני משפחות השרויות במצוקה, הפזורות בשכונות השונות בארץ, נאנקים בסבלותיהם.

לפני י"ח חודשים — 18, למי שאינו יודע גימטרייה — התקבלה במליאת הכנסת החלטה להקצות שתיים לדיון בנושא שיקום השכונות. מרי שבו בשבוע מרפסים את סדר-היום, ומרי שבו בשבוע מבשרים לנו שיהיה דיון בנושא שיקום השכונות. זו בושה לכנסת שהיא "מושכת" את הדיון בנושאים כאלה — שהם בנפש האומה — במשך כל כך הרבה חודשים, ולא נותנת הודמנות לכבר את הבעיה הכואבת הזאת כדור אמיתי.

אדוני סגן ראש הממשלה, מן הראוי שתדע, שעדיין 20% מהמתגייסים לצה"ל הם חסרי השכלה יסודית.

רוני מילוא (הליכוד):
זו תוצאת הלימודים שלהם עוד מתקופת המערך —

יעקב גיל (המערך):
שוב? באמת, נלאהי מלשמוע את זה. האם עדיין לא נמאס עליך התקליט השחוק הזה?

רוני מילוא (הליכוד):
זו עובדה.

יעקב גיל (המערך):
חבר הכנסת רוני מילוא, הרי לשם כך באתם אתם, כדי שהתופעות האלה יעלמו. ואנחנו רואים שאנחנו הולכים ומחריפים את המצוקה.

רוני מילוא (הליכוד):
זה לא נכון.

יעקב גיל (המערך):
חבר הכנסת רוני מילוא, שעה שהיית יושב-ראש ועדת העלייה והקליטה בכנסת התשיעית ידעת, אולי, ימים יפים יותר למדינת ישראל, יפים יותר מהימים האלה. לכן כל מאמץ צריך להיעשות כדי לפתח וכדי לדאוג לשגשוג האוכלוסייה האזרחית.

יש בכנסת קונסנזוס מלא לפעולה הזאת, הנקראת שיקום השכונות. יש בהחלט התחלות חשובות, וצריך לתת להן עידוד. הדיון שיתקיים במליאה יעזור לנושא הזה. הדיון שיתקיים בוועדה אמיתית ורצינית. שיתמודד עם הבעיות העולות מהמצב החברתי שבו אנו שרויים. יכול לתת מענה נכון יותר לצרכים.

לפיכך אני מציע להעביר את הנושא של ההתחליות לעומת שיקום שכונות — ואותו בלבד — לוועדה, כדי שהיא תעסוק בזה.

פעולה פורה מצד התושבים, ראשי-המועצות וראשי-הערים. העשייה הזאת היתה בשורה והיום היא מציאות אחרת. היא מחזירה לאנשים לא רק את התקווה אלא גם את הביטחון העצמי ומעוררת אצלם את המוטיבציה לפעול ולעזור לעצמם. אנחנו רואים את המפנה שחל. אנשים רוכשים את דירותיהם בתוך שכונות השיקים. אנחנו גם רואים את הפרי — או את ראשית הפרי — של השיקים החברתי: אם בקרב הסטודנטים חושבי שכונות המצוקה, אם בקרב אלפי ילדים ואם בקרב מבוגרים. אני יכול לומר בביטחון, שכולנו מאמינים היום בפרויקט ולוקחים בו חלק. העשייה נקבעת כמסגרת משותפת לממשלה ולתושבים. ההחלטות המתקבלות מתבצעות תוך ליזיו ובקרה.

לו הייתי מציין כאן מה שנאמר מתוך השכונות, כאשר התחלנו בפרויקט, ולו הייתי גם מזכיר מה שנאמר בתוך השכונות, כאשר עוד לא היה אמן בהצלחתו — אני חושב שהמסקנה היתה יכולה להיות. שלא צריך להתחיל בפרויקט הזה כלל. אבל לפני שהתחלנו בפרויקט החברתי, היה צריך להוכיח כי יש נכונות להתמודד עם הבעיה. התחלנו עם הפרויקט בתחום הפיסי, וכאשר ראו האנשים את הפעולה בשטח — חזרה להם האמונה. אחת יכול למצוא היום חוכנית "בנה ביתך" גם בשכונת-התקווה. זו האפשרות לתת לאנשים בכל מקום את הסיוע הדרוש לשיפור תנאי הדיור שלהם. לעשות למענם סביבה טובה יותר ולשנות תכלית השינוי את התשתית ואת הדימוי. אנחנו הגענו אל אותו — הייתי אומר — מדרג, על אודותיו לא הייתי יכול לדבר היום על השיקים כפי שאני מדבר. על אודותיו, הגענו לשיתוף פעולה, והאמן והגאוה הוחזרו לתושבי השכונה.

יש עוד הרבה לעשות. נתכונן כמה שהשגנו עד כה ונשאב מכך את הכוחות ואת המשאבים הדרושים להמשכת מלאכת קורש זו.

אדוני היושב-ראש, מטעמים אלה אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היור"ר מ' שחל:

חודה. הצעה אחרת יש לחבר הכנסת יעקב גיל. חברי הכנסת, עד שחבר הכנסת יעקב גיל יעלה לדוכן — אני רוצה לבשר לכם כמה בשורות. שאני מניח שהן טובות. אני מודיע, כי הצעה לסדר-היום מס' 2383 של חבר הכנסת גד יעקבי לא תעלה היום לדיון. הצעת חוק ר"ח של חברי הכנסת דרור זיגרמן ודן תיכון על חוק ערוץ טלוויזיה מסחרי לא תעלה היום: הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יחזקאל זכאי, מס' 2486. לא תעלה היום לדיון. הצעה לסדר-היום מס' 2488 של חבר הכנסת מנחם כהן, לא תעלה היום לדיון.

בבקשה, חבר הכנסת גיל.

יעקב גיל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאחי להציע הצעה שונה מזה של סגן ראש הממשלה, שר הבינוי והשיכון, מפני שאני מכיר כמעט חצי דור את המצוי, את חבר הכנסת צירלי ביטון, ושעה שהוא מדבר על השכונות — ורק בזאת אני מתמקד — הוא עושה זאת בלהט ובאמונה פנימית עמוקה. הכרתי אותו בצעירותו, ראיתי אותו בפעולתו, ואני ממשיך לראות אותו בעשייה היומיומית שלו בעניין הזה. אכן, הנושא הזה הוא כאש בעצמותו.

דווקא הדברים מלאי האופטימיות, שהשמיע כאן סגן ראש הממשלה כנגד הדברים הנסערים של חבר הכנסת צירלי ביטון, הם הנותנים לי את המחשבה, כי אסור שנושא זה ירד מעל

לוועדה: השנייה — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום. אני מעמיד את שתי ההצעות להצבעה.

הי"ר מ' שחל:
איזו ועדה?

יעקב גיל (המערך):

אני מציע שהוא יועבר לוועדת הכלכלה והיא תדון בעניין.

הי"ר מ' שחל:

חבר הכנסת צירלי ביטון, האם אתה מסכים שההצעה שלך לסדר-היום תועבר לוועדה?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מסכים.

הי"ר מ' שחל:

לפנינו שתי הצעות. האחת — להעביר את הנושא

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדת הכלכלה — מייעוט

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נתקבלה.

כג. הצעה לסדר-היום.

ערוץ נוסף בטלוויזיה

הי"ר מ' שחל:

בין חברי הבית, היה אחוז התומכים בהפעלת ערוץ שני גדול מאחוז התומכים בו בקרב הציבור, או לפחות זהה לו.

בכנסת התשיעית הוגשה הצעת חוק פרטית של חברי הכנסת יצחק ברמן ורוני מילוא, שדיברה על הצורך בהקמת ערוץ שני בטלוויזיה. גם בתקופת כהונתה של הכנסת העשירית הוגשה הצעת חוק פרטית על-ידי חברי הכנסת דרור זייגרמן ודן חייכון. וידוע לי, כפי שידוע הדבר לכל חברי הכנסת, כי רבים מחברי הבית — על כל סיעותיו — הביעו תמיכה בהצעת חוק זו.

לצערי הרב, למרות כל זאת הנושא איננו מתקדם.

הי"ר מ' שחל:

אם תרשה לי, אני רוצה לציין עובדה, אף שזה אולי אינו מקובל. הייתי אומר שההגדרה של תמיכה בהצעת חוק זו אינה עונה בדיוק על המציאות. מה שבאמת היה הוא, שהיתה הצעת חוק של חבר הכנסת ברמן, שהוא עבר עליה, והיה אפילו נוסח שהוסכם על דעת חלקים רבים של הבית: שהערוץ השני יהיה במתכונת דומה ל-I.T.V. באנגליה. מאותו רגע ואילך, העניין הזה לא התקדם בגלל חילוקי דעות. שלא ידוע לי עד רגע זה מה טיבם. אם כן: הוויכוח המשמעותי היה על הטיב והאופי של הפיקוח הציבורי ועל המתכונת שבה יהיה העניין. אני מכיר את זה, כי הייתי שותף לחלק מההתייעצויות.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני מודה ליושב-ראש. אני מניח שהעובדות שאתה מוסר הן בוודאי נכונות. אני מדבר על העיקרון. אני מעריך, שאם יתקבל בקרב חברי הבית העיקרון בדבר הצורך בהקמת ערוץ שני — יימצא קונסנזוס, כאשר יובא הנושא לחקיקה; ואם לא — נחליט, כמו ברוב הדברים, ברוב ובמיעוט. על-פי תפיסתי, זה איננו שולל את הצורך בהקמת ערוץ שני. מכל מקום, אני מודה ליושב-ראש.

לצערי הרב, למרות כל זאת הנושא איננו מתקדם. אנו עדים למעין תופעה מזוהה וחסרת הסבר: שכלל שהתמיכה בהצעת חוק גדולה יותר — כן הקשיים שמערימים המתנגדים גדולים יותר, והרוב מתקשה לשכנע את המיעוט ולהעביר את החוק בהקדם.

חברי הכנסת, רוב העם בישראל ומרבית נבחרי מודעים

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום 2538: ערוץ נוסף בטלוויזיה, של חבר הכנסת פנחס גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביולי 1978 — לפני חמש שנים בדיוק — בעקבות החלטת הממשלה וועדת השרים לענייני רשות השידור, מינו שר החינוך והתרבות מר זבולון המר ושר התקשורת דאז, מר יצחק מודעי, צוות מומחים לבדיקת נושא הקמת ערוץ שני בטלוויזיה. החלטת הממשלה בנדון באה לאחר שהקואליציה, שהוקמה בעקבות המהפך, הכירה בצורך החיוני בכיטול המונופול של רשות השידור.

בהסכם הקואליציוני, שנחתם ב-4 באוגוסט 1981 בין הליכוד, המפד"ל, אגודת ישראל ותמ"י, הוחלט וסוכם — וגם נושם בסעיף 82 בו — כי ראש הממשלה יביא באחת הישיבות הקרובות של הממשלה הצעה להקמת ערוץ שני בטלוויזיה. זה סוכם, חברי הכנסת, על-פי תביעתה של המפלגה הליברלית.

ביום 6 במרס 1983 הטילה הממשלה על השר זבולון המר לגבש הצעה להקמת ערוץ שני בטלוויזיה ולהגישו לעיון הממשלה תוך ארבעה שבועות.

חברי הכנסת, חמש שנים עברו מאז הקמתה של ועדת המומחים, הידועה בשם ועדת קובורסקי, שנתיים חלפו מאז הוקמה ממשלה זו בכנסת העשירית ושלושה חודשים חלפו מאותו יום שבו אמור היה השר זבולון המר להציג בפני הממשלה את הצעתו לעיון, ועדיין אין וראים את האור בקצה המנהרה. עדיין לא ראיתי את העובדות הממשיות שיוכיחו, כי אכן את מתקדמים לקראת מימוש הרעיון של הערוץ השני ויישומו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום 8 במרס 1983 פורסם סקר שערך המכון למחקר של חברת "מודיעין אורח" בהנהלת הי"ר שרה שמר. מהסקר הזה עולה, כי רובו המכריע של הציבור הישראלי רוצה בערוץ שני בטלוויזיה. 73% מהנשאלים תמכו בהקמת ערוץ שני ללא כל הסתייגויות ועוד 9.1% הביעו תמיכה בו בתנאים מסוימים: סך-הכול — 82.1%. מספר המתנגדים היה בסך-הכול 14.6%, ואילו 3.3% מהנשאלים סירבו להשיב.

חברי הכנסת, אני משוכנע שאילו היינו עורכים סקר זה

יורשה לי לצטט כמה משפטים מתוך דוח ועדת קוברסקי המסכמים. על-פי דעת הוועדה, את הצורך בהקמת ערוץ שני לטלוויזיה: "הקמת ערוץ שני תביא גם לפלורליזם מחשבות, להעשרת הכישרון התרבותי, לגיוון טעמים בתחומי התרבות והאמנות וליצירת רקע לפעילות יוצרת. להגברת השידורים לאוכלוסייה הערבית ולהקצאת זמני שידור רבים יותר לקבוצות מיעוט, לטלוויזיה הלימודית ולאניברסיטה הפתוחה". ועוד נאמר שם: "הקמת ערוץ שני תצמצם גם את פנייתם של צופים בישראל לתחנות של המדינות השכנות ותענה במידה מסוימת על צורך ביטחוני-פוליטי המחייב להפעיל בישראל, מוקדם ככל האפשר, ערוצים נוספים בטלוויזיה ולהגברת הנוכחות ההסברתית של ישראל באזור".

זכורה לי, חברי הכנסת, הופעתם של אנשי הטלוויזיה בערבית בוועדת החינוך והתרבות. הם הכליטו בפנינו את הכמיהה הקיימת בארצות ערב למדורים ולשידורים מסוימים, שידורים המהווים גשר לשלום בין ישראל לארצות ערב.

ההסברה הישראלית תוכל לנצל את הערוץ הראשון והשני — כאשר יקום — למטרות חיוביות רבות שכינס לא ניתן לבצע אותן. מחמת חוסר זמן שידור. כל הנקודות שהעליתי — יש עוד רבות אחרות שבגלל קוצר הזמן אינני מעלה אותן — מבליטות את הצורך המיידי בהקמת ערוץ שני מסחר.

יש כמה הערות והשגות לגבי הקמת הערוץ השני ותפעולו שאי-אפשר להתעלם מהן ויהיה צורך להחשוב בהן כאשר יוחלט על הקמת ערוץ שני. אך יש גם הערות שכל מגמתן היא לטרפד ולמנוע את הקמת הערוץ השני. את אלה יהיה צורך לנטרל.

אדוני היושב-ראש, אני משוכנע כי הקמת ערוץ שני היא צורך לאומי-ממלכתי, ציבורי, פוליטי, חברתי וחינוכי מהמדרגה הראשונה. אי-אפשר להתעלם מדעת הקהל על-ידי הדחת הרעיון לקרן זוית. קשה ואי-אפשר להתעלם גם מן ההיבט הפוליטי — וכוונתי לימוש ההסכם הקואליציוני. בחלקים מסוימים של הקואליציה — וכוונתי במקרה זה לחברי המפלגה הליברלית — יש הרגשה, בשל היותם חלק של הליכוד, דרישתם לבצע פרקים מסוימים וליברליים בהסכם הקואליציוני אינה מתממשת, בעוד פרקים אחרים — הנוגעים למפלגות קטנות יותר — מגיעים לשלבי מימוש וכיצוע. אני חסיד של מילוי הסכמים, אפילו הם אינם כל כך לטעמי או אינם מתחייבים עם תפיסתי הפוליטית.

אורה נמיר (המערך):
זה לא תמיד כדאי, חבר הכנסת גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
על-פי תפיסתי, הסכם יש לכבד.

אורה נמיר (המערך):
כדאי לך לקרוא את ההסכמים מחדש.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
על-פי מה שאני יודע, גברתי, שום דבר לא השתנה, הכול כמנהגו.

כאשר נחתם חוזה — יש לממשו. וזה אמור לגבי כולם, לא רק לגבי חלק אחד. להסכם הקואליציוני פנים רבות, ויש לתת לכל אחד מהחותמים עליו את חלקו.

לסיום ברצוני להוסיף, כי באתי היום לתבוע את אלה המעכבים — מרצון או מסיבות אחרות — את קידום נושא הקמת הערוץ השני לבטל את העיכובים ולבצע את ההסכם

לצורך בסיום המונופול של רשות השידור על אמצעי הקומוניקציה החשוב כל כך, ולכן שחייבים לקום בישראל גם ערוץ שני לטלוויזיה וגם רשתות טלוויזיה כבבלים.

גם אנשי רשות השידור ושדרי הטלוויזיה עצמם הם בין המצדדים בביטול המונופול של רשות השידור והקמת ערוץ שני בטלוויזיה, משום שעצם הקמת ערוץ נוסף תוריד מהם את הלחצים המופעלים עליהם, תפחית את הביקורת הקשה המוטחת בהם על חוסר אובייקטיביות, על הדגשת נושאים מסוימים, על השלטת דעות, על קידום אנשים אלה או אלה ועל אי-הבלטה ואי-הדגשה של דעות ואישים מסוימים.

המוני בית ישראל מבליט שעות רבות מול המרקע הקטן, והחדשות, האירועים וסיקור המתרחש בארץ הם המסדרים הנצפים ביותר, והם משמשים לאחר מכן מקור ובסיס לויכוחים, להתנצחויות ולדיונים אין קץ בכלל האוכלוסייה ובין אנשי הציבור גם יחד. טענות רבות מושמעות חדשות לבקרים על הדגשים, חוסר האובייקטיביות, העברת דעותיהם הפוליטית של הכתבים והבלטת נקודה זו או זו בסיקור אירועים שונים.

שמענו לא אחת על כתבים זרים — ועל כתבים מקומיים ש"גורקו" מהם — ה"מארגנים" אירועים כדי להבליט, להדגיש ולהכניס "צבע" ו"פלפל" לחדשות ולהופכן לאירועים "אותנטיים". לא אשכח את הופעתם של ראש-עיריית רחובות, יחזקאל הרמלק, ואנשי שערית בפני אחת מוועדות הכנסת. ומאחר שהשיבה היתה פתוחה והדברים גם הובאו באמצעי התקשורת, אומר כי כל חברי הוועדה בישיבה — ללא הבל מפלגה ודעה — זועזעו עמוקות מדברי ראש-העירייה ואנשי שערית, שסיפרו על צוות הטלוויזיה שדרש מהם לשרוף צמיגים ולצעוק אל מול עדשות המצלמה כדי שהאירוע יסוקר ויהיה מעניין יותר — שאם לא כן, כך נאמר להם, לא יסוקר הנושא ולא יצולם. הייתכן?

שבח וייס (המערך):
אין הערוץ השני יפתור את הבעיה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אחר כך אגיד.

אם נכונים הדברים שנמסרו בוועדה ואותם אני מביא בפניכם כאן, הרי קיימת כאן התערבות בסיסית וראשונית של המדווחים והמסקרים, המוצאים את עצמם "מייצרים" אירועים במקום שידוחו עליהם. זוהי התערבות בלתי מוצדקת ואסורה של הצלמים והכתבים של הטלוויזיה, שהיא אמצעי התקשורת הנצפה ביותר במדינה. כדי להימנע מהיבטים פוליטיים, לא אכיר אירועים שונים ביהודה ובשומרון ש"אורגנו" כדי שיהיו מעניינים יותר וצבעוניים יותר.

בין שזה נכון ובין שלא כל כך, בין שזה מדויק ובין שלא כל כך, חבר הכנסת וייס — הכתבים, המגישים, העורכים, המראיינים, אנשי רשות השידור, המנכ"ל, היושב-ראש וחברי המועצה הופכים מדי פעם כתובות להתקפות. בחלק של המקרים ההתקפות הללו נכונות ומוצדקות; במקרים אחרים — הן בלתי-מוצדקות ובלתי-נכונות.

יש עוד כמה גורמים המחייבים הקמת ערוץ שני: התחרות וביטול המונופולין, קנאת הסופרים המרבה רעיונות והתחדשות, האפשרות לצפות ביותר מבערוץ אחד והאפשרות לגוון את השידורים על-פי טעמים ומחשבתם של הצופים ולא על-פי תכתיבים מלמעלה — אלה הם מהרעיונות הבסיסיים המביאים אותי להעלות את הנושא על סדר-היום של הכנסת.

הקואליציוני ואת מימושו של רעיון חיובי, שרובו המכריע של הציבור בישראל תומך בו.

חברי הכנסת, יש צורך להקים ערוץ שני בטלוויזיה ולהפעילו שלא במסגרת רשות השידור, על-ידי גופים פרטיים מסחריים ואחרים, שיממנו את הקמתו ותפעולו על-ידי פרסומות. חייב להיות שיתוף פעולה מסוג זה או זה בין העיתונות היומית לבין הנהלת הערוץ השני. יש למצוא דרך לפיצוי בעלי בתי-הקולנוע, שייפגעו מהנהגת הערוץ השני.

מפעלי הערוץ השני, שיזכו במכרזים להקמתו ולהפעלתו, יהיו חייבים להתחשב ולהתחייב בשידורי חדשות, הסברה, תרבות, מדע, השכלה לבני נוער ומבוגרים ועוד. וכדי שהנהלת הערוץ השני תהיה כפופה גם לציבור, יש צורך בגוף ציבורי שיפקח על פעילות הגל הנוסף.

עם כל הסיגים וההגבלות שמניתי ואחרים שלא העליתי, יש לפעול להקמת ערוץ שני בטלוויזיה לאלתר. הזמן אוחל והצורך גדל והולך. אדוני היושב-ראש, הנושא חשוב ומכריז בחיינו ויש לקיים עליו דיון במליאת הכנסת.

הי"ר מ' שחל:

אני מודה לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין ואני מזמין את סגנית שר החינוך והתרבות להשיב על ההצעה לסדר-היום. גברתי סגנית השר, בבקשה.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמענו פה, לפי עניות דעתי, נאום ממצה וארוך על מצב הדברים היום ביחס לערוץ השני. נושא הערוץ השני נמצא כמצע הליכוד ובהסכם הקואליציוני, וכל בר-בירב יודע זאת. נכון שזה לוקח זמן. אני חושבת שנושא הערוץ השני אינו נתון כיום בוויכוח — או כמעט שאינו נתון בוויכוח — לא בציבור ולא בין נבחני הציבור. הוא אינו נתון בוויכוח בגלל אותן סיבות ויעדים שיועצת קוברסקי סיכמה אותם בצורה ממצה, ואני חושבת שגם צודקת. נכון שהנושא הזה נדון ארוכות ונכון שבנושא הזה יש קשיים מכל מיני סיבות, אבל כמו בכל נושא, כמו בכל דבר חדשני — אני לא אומרת "מהפכני", כי זה לא מהפכני — אם חיכינו שנים רבות, קרוב לאלפיים שנה לערוץ אחד, הרי לחכות שנתיים או שלוש שנים לערוץ שני זה לא כל כך גורא, באופן פרופורציונלי.

אבל אני שמחה לכשר, שלא רק שהממשלה מודעת לזה — ודאי שהיא מודעת לזה — אלא שהיא גם פועלת בתיאום עם כמה שרים, ואני רוצה להאמין שהנושא הזה יידון בממשלה כשבועות הקרובים ביותר. הדבר הזה נאמר לי, ואני חושבת שהוא גם יידון.

לא שמעתי היטב מה אמר המציע, שדיבר על הערוץ השני והחשת הקמתו, על הנושא של טלוויזיה בכבלים. ניסיתי לברר זאת כאן אצל חברים, אבל לא הבנתי. אני חושבת שלנושא הזה אין קשר לטלוויזיה בכבלים; אבל אם משהו מעוניין לדעת מה דעתי — אני חושבת, שחלק מהנבחרים יאבק קשות נגד הטלוויזיה בכבלים.

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי מדוע את מפירה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הנושא שהעליתי הוא הערוץ השני ולא הטלוויזיה בכבלים.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

בסדר. הקדמתי אפוא קצת רפואה למכה.

הי"ר מ' שחל:

אני מסכים אתך. הבעיה היא איך עומדים נגד זה.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

אני חושבת שצריך להתמודד, להיאבק ולא לתת לגיטימציה לדברים שאולי באמת איננו יכולים להקיף בהם הכול. אבל עוד להרשות את זה — בשום פנים ואופן לא. בכל אופן, זו דעתי: ואני קצת במיעוט, גם בין החברים שלי.

היות שכולנו חמימי דעים בקשר לערוץ השני, אני מציעה שלמרות הכול יידון הנושא בוועדת החינוך והתרבות.

הי"ר מ' שחל:

תודה רבה לסגנית שר החינוך והתרבות. הצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב־1965 הוקמה במדינת ישראל רשות השידור. זאת הייתה תקופה של פריחת הדמוקרטיה בישראל, ואם אני מציינ זאת תבינו בוודאי, שבעקפין אני מבקר קצת את התקופה שקדמה לה. הוקם מוסד על בסיס מסורת שהתגבשה בבריטניה, אם הדמוקרטיה, וכו' אומצו העקרונות של שילוב וייצוג מגוון רחב מאוד, פלורליסטי מאוד, של רצונות ציבוריים במסגרת של חישוקים של אחריות לאומית כוללת, במוקד כל כך חשוב של השפעה ושל חינוך. לימים, כשהוקמה הטלוויזיה, היא השתלבה במסגרת הזאת.

נוצר מכניזם פוליטי, דמוקרטי, של פיקוח ציבורי על הטלוויזיה הזאת. אתם, חברי בליכוד, עשיתם בו את מלוא השימוש, ובדין. מיניתם ליושב-ראש את הפרפסור ראובן ירון. שהוא איש חירות. ניצלתם את הזכויות המפורטות בדין לאיית את הנהלת רשות השידור ואת מוסדותיה באנשים המייצגים את השקפת העולם שלכם; כדן. במשך שש השנים האחרונות — נטשו — ואם מותר לי להשתמש בדרדוק של ישראל גלילי — נוטשו כתבים אחדים שלא היו לטעמכם — כתבים חשובים, כחלקם גם מוכשרים מאוד. כמי שמצוי בחיים הפוליטיים, לא כל כך התרגשתי מכך, כי אני מתאר לעצמי שזה מסוג הדברים שיכולים להיעשות — אף כי תנועתי התייחסה לעניין הזה בצורה אחרת. האופוזיציה, בכמה וכמה מסופים שלה, היתה ביקורתית מאוד כלפי השלטון שלנו עד 1977, אך למרות זאת העניין לא נוצל כעילה לעשות טיהורים מכל סוג שהוא בטלוויזיה.

הי"ר מ' שחל:

אני פונה כפעם האחרונה אל חברי הכנסת אברהם שפירא ובני שליטא, ובמיוחד לפקיד הסיעות. אני מבקש, שהם לא יתעברו בקול רם כמה שקורה בכנסת. אני אבקש מהסדרנים לסגור את הדלתות. אינני מבין, איך אפשר לנהל כאן דיון ברמה תרבותית סבירה ומתקבלת על הדעת. אני מבקש מהגאנץ הימני — חבר הכנסת יגאל הורביץ וחבר הכנסת רייסר — אתם מוזמנים בכבוד לשבת, אבל אנא מכם.

שבח וייס (המערך):

אתם מוזמנים גם להצביע, לא רק לשבת. ולא — זה "גיס חמישי".

אני הייתי מצפה מכם, חברי במפלגה הליברלית, בליכוד ובקואליציה, שתתייחסו אל הטלוויזיה כפי שהתנועה שלנו התייחסה אליה בתקופת השלטון שלנו: במידה גדושה של סובלנות, גם כשזה לא נוח.

ברור לחלוטין, שהכוונה בהפעלת ערוץ שני איננה כוונה חמימה. הכוונה היא לכוון טלוויזיה בכבלים, בכבלי השלטון.

הכנסת רוס: בוא הנה והיה אתה מונה. חבר הכנסת רענן נעים, אתה תהיה המונה השני.

חברי הכנסת, מי בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת פנחס גולדשטיין לוועדת החינוך והתרבות?

ה' צ ב ע

שבה וייס (המערך):

הלוא האגודה מתנגדת לערוץ הראשון — אז מה אכפת לה אם יהיה ערוץ שני?

מנחם הכהן (המערך):

חבר הכנסת פרוש, האם שאלת את הרבנים האם הטלוויזיה מותרת? איך אתה מצביע עבור הטלוויזיה?

שבת וייס (המערך):

הם לא יודעים על מה הם מצביעים.

היו"ר מ' שחל:

רגע אחד, אני רוצה לדעת מה קורה: מה הדיבורים האלה? אדוני סגן שר החקלאות, חבר הכנסת גולדשטיין, חברי הכנסת, חבר הכנסת שפיירא וחבר הכנסת לורינון, חבר הכנסת אהוד אולמרט: חבר הכנסת אהוד אולמרט, אני קורא אותך לסדר. אי-אפשר לעשות תנועות ולקרוא למצביעים. איפה אנחנו נמצאים? מה זה פה, הפרלמנט של ראשון? אני באמת לא מבין את זה.

יעקב גיל (המערך):

האגודה היא בעד הטלוויזיה — זה באמת הפלא של הכנסת הזאת כמושב הזה. אגודת ישראל היא בעד הטלוויזיה.

קריאה:

ומה יהיה בשבת?

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת שפיירא, חבר הכנסת רובינשטיין, חבר הכנסת יהודה בן-מאיר.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, חבר הכנסת עקיבא נויך, אני קורא אותך לסדר. אני מודיע לכם: במשך שנים רבות לא קרה לי שהוצאתי חבר כנסת מהמליאה; אבל אחם תכריחו אותי לעשות זאת, ויש מישהו שאני חושב, שאם אתרה בו בפעם השלישית על הוראות שהוא נותן למונים — אני מודיע לכם: אני אפר הבטחה שהבטחתי לעצמי, שלא להוציא שום חבר כנסת מהמליאה, ואעשה זאת.

אהוד אולמרט (הליכוד):

מי הוא חבר הכנסת הזה?

היו"ר מ' שחל:

הוא יודע למי אני מתכוון.

אורי סבג (המערך):

זה אתה, חבר הכנסת אולמרט.

היו"ר מ' שחל:

אם אני אשמע עוד פעם, שבעת מניין הקולות צועקים כמו בשוק: "תמנה", או: "אל תמנה" — אני מודיע לכם, שאני ממש אוציא מהמליאה.

זה לא טוב. גם כשאנחנו נגיע לשלטון — זהו בבוא הזמן נגיע — זה לא יהיה טוב.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

— — —

שבת וייס (המערך):

חברי, חבר הכנסת גולדשטיין, אנחנו שנינו ישבנו באוניברסיטה ושמענו מפי אותם מורים תורה על כללי הדמוקרטיה. בשם התקופה ההיא אני מדבר אליך.

יחזקאל זכאי (המערך):

דבר אלינו, למה רק אל חבר הכנסת גולדשטיין?

שבת וייס (המערך):

אני מקווה, שאחכם אינני צריך לשכנע. אני מנסה באמת לשכנע.

גם לו חשבתי שההצעה הובאה לכאן בתום לב, הייתי מביע התנגדות להקמת ערוץ נוסף במדינה קטנה העמוסה תקשורת מסחרית, וגם להכנסת המסחר לטלוויזיה. שיש בה אין ספור יסודות של קלות-דעת. יש לנו 600 מקומונים, עיתונים ורדיו מסחרי, מטשטשים כאן את כל המוטיבים היהודיים של קצת צניעות וקצת פחות התמכרות לתרבות הקנייה. גם מסיבה זו לא הייתי מציע לחמוך בכך, אבל מאחר שיש פה כוונה פוליטית מובהקת של הקמת טלוויזיה שתהיה בכללי השלטון, אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר מ' שחל:

לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות. השנייה — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

מי בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת גולדשטיין לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, ירים ידו.

ה' צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת החינוך והתרבות

—

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת

—

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנא הורידו ידיכם לרגע. אינני יכול לקבוע בוודאות.

יוסף רום (הליכוד):

אולי תקבע שני מונים?

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת רום, יש לי בקשה אליך: אל תלחש. או תקום ותדרוש מונים, או תסמוך על היושב-ראש. הרי במקרה, עוד לפני שביקשתי, ראיתי שאינני יכול לקבוע בוודאות אם יש רוב להצעה זו או לשנייה. קצת מקומם אותי החשד המתמיד הזה. האם אתה רוצה מונים לכל עניין? אם כך — בבקשה, חבר

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

הי"ר מ' שחל:

מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום לוועדת החינוך והתרבות? מי בעד אי-הכללת הנושא בסדר-היום? מי נמנע?

ה צ כ ע

- בעד ההצעה להעביר את הנושא
לדיון בוועדת החינוך והתרבות — 47
בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — 37
נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נחקבלה.

הי"ר מ' שחל:

הוחלט להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

חיים קופמן (הליכוד):

למה אתה לא מתרה בחברי המערך?

הי"ר מ' שחל:

אני חוזר על ההצבעה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

הי"ר מ' שחל:

חבר הכנסת קליינר, אני מודיע לך: תוך כדי ספירת הקולות אי-אפשר להוציא, אבל אני אוציא אותו בכל פעם, ואחזיר אותו בכל פעם לפני הספירה. בסדר? אני חוזר להצבעה.

קריאות:

הי"ר מ' שחל:

חבר הכנסת שבח וייס, רבותי, יש לי בקשה. חבר הכנסת מלמד, חבר הכנסת מלמד, אני מבקש. חבר הכנסת מנחם הכהן.

מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות, ירים ידו.

כד. שאלות ותשובות

הי"ר מ' שחל:

אני מזמין את שר המשפטים להשיב על שש שאלות. חבר הכנסת פרוש, היום כל הזמן קורים דברים מוזרים, אני חייב לומר זאת. חבר הכנסת שפירא, אני שוב מבקש. אי-אפשר ליצור כנסת תחושה של תפילה בבית-הכנסת. זה לא ייתכן.

2692. מעצרים טרם משפט

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שר המשפטים ביום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):

בסיור שערכה ועדת הפנים בבית-המעצר "ג'למי" נחקלנו בעצירים רבים היושבים במקום חודשים ארוכים מאוד עוד לפני שנשפטו: אחדים יושבים כך קרוב לשנה. קיים הבדל מהותי בין ישיבה לאחר המשפט, כשהאסיר יודע מה עונשו, לבין ישיבה במעצר לפני המשפט, כאשר העציר אינו יודע את הצפוי לו וייתכן שהוא אף יצא זכאי.

לאור זאת הנני מבקש לשאול את כבודו:

1. האם מצב זה ידוע לכבודו?
2. מה ניתן לעשות כדי לקצר באופן דרסטי את הזמן שבין המעצר למשפט?
3. האם הכנסת שופטים נוספים למערכת תשנה את ההמלחה?

4. מה ייעשה כדי למנוע שאנשים חפים מפשע, העשויים לצאת זכאים לחלוטין בבית-משפט מוסמך, לא ישבו חודשים ארוכים במעצר שווא?

שר המשפטים מ' נסים:

1. ידוע לי, כי בבית-המשפט מקפידים על אי-תריגה מהוראות חוק סדר הדין הפלילי, הקובע כי עצירים ישוחררו ממעצר בשל אי-הגשת כתב אישום תוך 90 יום מיום המעצר; בשל אי-תחילת המשפט תוך 60 יום מיום הגשת כתב האישום ובשל אי-מתן פסק-דין — תוך שנה מיום הגשת כתב האישום.

אם אומנם היתה חריגה מאלה במקרה מסוים, מן הראוי היה להביאה לידיעת היועץ המשפטי לממשלה.

2. משטרת ישראל והפרקליטות עושות כמיטב יכולתן כדי להאיץ השלמת החקירה של אדם הנחון במעצר והגשת כתב אישום נגדו, וזאת תוך עמידה בלוח הזמנים שנקבע בחוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ב—1982. מרבית החקירות מסתיימות בתוך 30 ימי מעצר הראשונים, וגם מרבית כתבי האישום נגד אנשים היושבים במעצר מוגשים בתוך 30 ימים אלה. הארכת מעצר לצורכי חקירה מעבר לתקופה האמורה דורשת דיווח ליועץ המשפטי לממשלה וקבלת הסכמתו. שני הגופים האמורים מודעים לצורך להאיץ ככל האפשר את הטיפול בתיקים אלה ופועלים לשיפור ההנחיות והפיקוח בנדון.

3. קיימת קורלציה בין מספר השופטים לבין משך המשפטים, הן הפליליים והן האזרחיים.

4. אפילו יוצא הנאשם זכאי, אין הדבר הופך את מעצרו החוקי ל"מעצר שווא", כאמור בשאלתא. בהתאם לסעיפים 80 ו-81 לחוק העונשין רשאי בית-המשפט לצוות, כי לנאשם שזוכה ישולם פיצוי על מעצרו או מאסרו בשל אשמה שממנה זוכה, בתוספת חזרו הוצאותיו להגנתו בשירותים הנקבעים מזמן לזמן באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

2823. מכירת קרקעות ביהודה ובשומרון

חבר הכנסת ד' זכין שאל את שר המשפטים ביום כ"ה בסיוון התשמ"ג (6 ביוני 1983):

דוברים מטעם משרדן הזהירו קוני קרקעות פוטנציאליים ביהודה ובשומרון מפני הונאות והשקעות כספיים על קן הצבי.

אבקש להשיב לי:

1. האם בצד האזהרות נעשית פעולה כלשהי בנדון על-ידי רשויות משפטיות?

2. האם נערכת חקירה מקיפה כדי למנוע הונאת הציבור?

2916. הקמת יישובים חדשים על-ידי קבלנים ויוזמים פרטיים
חבר הכנסת י"ז אמיר שאל את שר המשפטים ביום ח' בתמוז
התשמ"ג (19 ביוני 1983):

בעיתונות ובטלוויזיה נגולה פרשת מכירת קרקעות
לאזרחים על-ידי קבלנים ויוזמים פרטיים. בעיתון "הארץ" מיום
31 במאי 1983 נאמר: "רק לכ" 15 נקודות יישוב יש אישור של
ועדת השרים לענייני התיישבות הקובעת. כי יש כוונה ואישור
ממשלתי להקים במקום יישוב, ורק לכחמש מתוכן יש אישור
של מועצת התכנון העליונה המאשרת את ייעוד הקרקע לבנייה,
את חוג היישוב ואת תוכנית המתאר שלו".

עוד נמסר, כי אנשים הקונים מגרשים במקומות כאלה
שמים כספם על קרן הצבי. אין הם מודעים לעובדה. שאפילו
אותם יישובים שקיבלו את אישור ועדת השרים, עדיין אין
אפשרות להקמתם, פיסית, היות שיש צורך באישור תקציבי.
בתכנון, בהקמת התשתית ועוד. כמו כן אין הקונים מודעים
להוצאות שיידרשו מהם עבור פיתוח השטח.

רצוני לשאול את כבודו:

1. מדוע מתירים ליוזמים הללו למכור מגרשים ללא אישור
ממשלתי?
2. מדוע אין מזהירים את הציבור מקנייה ללא בדיקה?
3. מדוע אין מסבירים לקונים אלה מה עליהם לבדוק?
4. האם יש להטיל על המוכרים לרשות לצרכן כמה זמן
יעבור עד שיוכלו לבנות במקום כזה?
5. האם יש חוק האוסר מכירה "פראת" כזאת?

תשובת שר המשפטים מ' נסים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד המשפטים, ביחד עם מערכת הביטחון, הציג
לוועדת השרים להתיישבות הנחיות, שעל-פיהן חותר מכירת
מגרשים מיוזמים, בהנחיות אלה נקבע הצורך לודא תחילה את
כעלות היוזמים. אני מקווה, כי הנחיות אלה יידונו בקרוב.

2 — 3. משרד המשפטים הודיע פעמים מספר לציבור, כי
לפני קניית מגרשים יש לערוך בדיקות אחרות, אשר פורטו
בהודעות המשרד.

4. בפרסומים ובהדרכה שנתן משרד המשפטים לציבור,
וכן בכך שהמשרד הפנה את חשומת לב המועצה לצרכנות
להדריך את הציבור, נכללה גם הנחיה לבקש קביעת תאריך,
שבו חייב היום לבצע את התחייבויותיו.

5. יוזמים המוכרים מגרשים כשאין להם קרקע עובדים
עבירה, ומובן שאסור להם לעשות זאת. משרד המשפטים ביקש
להביא לתודעת הציבור והרשויות, שלפני שנותנים ליום
אפשרות למכור מגרשים לציבור יש לבדוק, האם יש ליום
קרקע, ועל רוכשי המגרשים לבדוק שהם אכן קונים מיום שיש
לו קרקע. אישור ועדת השרים להקים יישוב ומתן היתר בנייה
על-ידי רשויות התכנון מותנים בראש ובראשונה בכך שהיום
אכן הינו בעל הקרקע.

2969. קרן הערבות לסיוע למשפחות במצוקה

חבר הכנסת י" גיל שאל את שר המשפטים ביום כ"ב בתמוז
התשמ"ג (3 ביולי 1983):

על-פי מידע שליטתי מגורמי הסיוע למשפחות במצוקה
מסתבר לי, כי קיימות משפחות הזקוקות לסיוע לשיפוץ
ירדותיהן ובשל מגבלות של קריטריונים גיאוגרפיים וארגוניים

3. האם ננקטו אמצעים — ואם כן, נגד מי — כדי להעמיד
לדין את האחראים להונאה?

תשובת שר המשפטים מ' נסים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. משרד המשפטים נקט פעולות בתחומים שונים: א.
פנה למועצה לצרכנות בבקשה לחת ייעוץ והדרכה לקוני
המגרשים ביהודה ובשומרון, והמועצה נענתה בפעילות נרחבת
בתחום זה; ב. הכין, ביחד עם מערכת הביטחון, הצעה
להנחיות, שתובא לאישור ועדת שרים, אשר לפיהן — בין
היתר — מכירת מגרשים תותר לאחר בדיקת הבעלות של
המוכרים; ג. בודק את כל הבקשות החדשות שהוגשו על-ידי
יוזמים ישראלים לקבלת היתר לעסקה במקרקעין ביהודה
וכשומרון; ד. בודק ביחד עם המשטרה תלונות שונות שהגיעו
נגד כמה מוכרי המגרשים.

יצוין שהביטוי "השקעת כספים על קרן הצבי" לא יצא
מאת משרד המשפטים. משרד המשפטים הזהיר — ובעיקר
הדריך — את הקונים, אך לא השתמש בביטויים חריפים.

2824. יישום דוח לנדרי

חבר הכנסת ש' רייס שאל את שר המשפטים ביום כ"ה בסיוון
התשמ"ג (6 ביוני 1983):
עברו שנים מאז פרסום דוח לנדרי בדבר הרפורמות
הנחוצות במערכת המשפט כארץ.

שאלותי לכבודו הן:

1. אילו חלקים של הדוח הוגשמו?
2. אילו חלקים מן הדוח בדעת המשרד להגשים בעתיד?
3. מה הוא לוח הזמנים להגשמתם?

תשובת שר המשפטים מ' נסים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חלק מהמלצות הוועדה לבדיקת המבנה והסמכויות של
בתי-המשפט, בראשות נשיא בית-המשפט העליון לשעבר,
השופט משה לנדרי, יושמו בתיקון מס' 14 לחוק בתי-המשפט.
בתיקון מס' 7 לחוק השופטים ובתיקון מס' 15 לחוק
בתי-המשפט.

הכוונה לתיקונים בנושאים האלה: 1. השוואת סמכות
הפיקוח של השופט הראשי בבית-משפט השלום — כיום
נשיא בית-משפט השלום — לסמכותו של נשיא בית-המשפט
המחוזי בבית-המשפט המחוזי; 2. הסמכת נשיא בית-משפט
שלום להעביר משפטים, בטרם הוחל בשמיעתם, מבית-משפט
שלום אחד לבית-משפט אחר באזור שיפוט; 3. הסמכת שופט
שפרש או שצא לגמלאות לסיים דיון שהתחיל בו קודם
פרישתו; 4. הורחבו סוגי העניינים שבהם יוכל בית-המשפט
המחוזי לדון כשופט אחד במקום בשלושה; 5. הסמכות לדון
בזכות חכירה לדורות הועברה לבית-המשפט המחוזי.

הצעה של הוועדה — בעניין מתן ברירה לפרקליטות
המחוז להעמיד אדם לדין בעבירות שפירטה לפני בית-משפט
שלום במקום לפני בית-משפט מחוזי — לא נתקבלה בוועדת
החקוקים, חוק ומשפט של הכנסת.

2 — 3. המלצות אחרות של הוועדה — כגון ההמלצה
להקמת מחלקת ערעורים בבית-המשפט המחוזי וההמלצה על
הקמת מחלקה לעניינים מינהליים בבתי-המשפט המחוזיים
אשר תדון גם בעתירות נגד רשות ציבורית — מצויה בבדיקה
מתקדמת.

3. לא יכולה להיות חוות דעת מקצועית כל עוד לא נסתיימה חקירת המשטרה.

4. הדבר נתון בסכסוך.

6. משרד המשפטים אינו יכול להמשיך לטפל כל עוד לא נסתיימה חקירת המשטרה.

היו"ר מ' שחל:

אבקש משר המשפטים להוסיף מילואים לתשובתו על שאילתא מס' 1281 של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין ב-23 בדצמבר 1981.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב ראש, פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחפיפוש) (נוסח חדש), התשמ"ט-1969, וחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982, נועדו להסדיר את הליכי המעצר, ובין היתר למנוע מעצר שלא כדין או שלא לצורך. נכון הדבר שקיימות תלונות של אזרחים על מעצרים ללא צידוק או על מעצרים שלא על-פי החוק, אולם בהעדר מידע ברוך על היקף השימוש בסמכות המעצר, על הסיבות למעצר, על אורך תקופת המעצר וכיוצא באלה — אנחנו מניחים שמדובר בחופעות חריגות. עם זאת, מתוך הכרה בחשיבות הנושא ובמגמה למנוע חריגות, יום משרד המשפטים את בדיקת הנושא. אולם כיוון שמשרד המשפטים אינו ערוך לקיים בדיקה מעין זאת — במיוחד משום שמדובר בסמכות המופעלת בעיקרה על-ידי משרד אחר — לא עלה בידינו לקבל תמונה כוללת ומדיימנה על המצב בתחום המעצרים.

לדעת משרד המשפטים, יש צורך שגורם מוסמך יערוך בדיקה כזאת, כדי לברר את המצב הקיים בתחום זה ולאפשר דיון ענייני בשאלה האם יש מקום לשינויים בחוק ובנהלים ולשיפורים אחרים.

על יסוד דיונים, שנערכו בין מבקר המדינה לבין יועץ המשפטי לממשלה, החליט עתה מבקר המדינה לבחור בנושא המעצרים בנושא לביקורת. לאור ממצאיו ומסקנותיו, נשוב ונשקול את הנושא.

היו"ר מ' שחל:

אני מודה לשר המשפטים ואני מזמין את סגן שר החקלאות, חבר הכנסת פסח גרופר, להשיב על חמש שאילתות.

2862. יבוא בשר כבש

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמוחלינו שאלה את שר החקלאות ביום ה' בתמוז התשמ"ג (19 ביוני 1983):

נמסר לי על-ידי הנוקרים, שמשרד החקלאות הוציא רשיון לייבא בשר כבשים. ייבוא בשר כבשים יפגע קשה בענף רועי הצאן. יהודים וערבים גם יחד טוענים, שיש ביכולתם לספק את מלוא הצריכה של בשר זה.

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם הוצאו רשיונות לייבוא בשר כבשים?

2. אם כן — לאיזו כמות?

3. האם סבור השר, שייבוא בשר כבשים יפגע במגדלי הצאן בישראל?

4. אם כן — למה הוצא הרשיון לייבא בשר כבשים?

5. בכמה הסתכם יבוא בשר הכבשים בדולרים?

תשובת סגן שר החקלאות פ' גרופר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אחרים אינן מקבלות זכאות ליהנות ממקורות הסיוע הממשלתיים האחרים.

לפיכך אני מבקש לשאול:

האם כספי העיזבונות, המנוהלים על-ידי האפוסטרופוס הכללי, יכולים להיות מקור אשר ייתן מענה לאוכלוסיות החלשות במדינה על-פי קריטריונים של שכונות שיקום, במקרים שמשפחות כאלו אינן גרות בשכונות שהוגדרו כשכונות שיקום?

תשובת שר המשפטים מ' נסים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ועדת השרים לקביעת ייעורם של עיזבונות לטובת המדינה החליטה, בישיבתה מיום 17 בינואר 1978, להועיד את כספי העיזבונות למטרות חינוך, בריאות, סעד, דתות, סעד משפטי ואיכות החיים והסביבה על-פי שיעורים קבועים. שנקבעו על-ידי ועדת השרים האמורה, וכל משרד ממשלתי יביא בפני ועדת השרים את המלצותיו הספציפיות. משאלתו של חבר הכנסת עקב גיל, לייעד כספי עיזבונות לשיפוץ דירותיהם של משפחות נזקקות, תירוק.

3001. עסקת קרקעות כנפת חברון

חבר הכנסת א' כ"ץ-יעוז שאר אל שר המשפטים ביום כ"ט בתמוז התשמ"ג (10 ביולי 1983):

נמסר לי, כי עסקת קרקעות גדולה עלולה להתבצע כנפת חברון. בעסקה מיוצג הצד הישראלי על-ידי מר זאב גולן ובצד המקומי — על-ידי העורך-דין עסלי מחברון.

אבקש מן השר לענות לי:

1. האם משרדך מטפל בעסקה מעין זו?

2. האם נפתחה חקירה משטרתית בעקבות האיומים?

3. האם יש חוות דעת מקצועית על חוקיות העסקה וגבולות הנחלה?

4. מהו היקפה המדויק (כדוגמים) של הנחלה המיועדת להעברה?

5. כיצד מטפל משרדך בנושא זה?

תשובת שר המשפטים מ' נסים:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

העובדות במבוא לשאילתא אינן מדויקות. הנוכח הוא, שלא ידוע כיום האם עסקת המקרקעין התבצע. שכן הרבר תלוי בתוצאות חקירת המשטרה. אם יתברר שהמוכר פעל בכנות — ייתכן שהעסקה תתבצע. הצד הערבי המוכר מיוצג בעסקה על-ידי העורך-דין מיכאלי והצד הערבי הקונה — על-ידי העורך-דין עסלי מירושלים. לא ידוע לנו על כך שהעסקה כרוכה באיומים ושיש חשש לשפיכות דמים. ידוע לנו שכל אחד מן הצדדים טוען, שהצד השני עשה פעולות בלתי-חוקיות, והטענה של כל אחד מן הצדדים הערביים בעסקה מופנית בראש ובראשונה כנגד צד ערבי אחר.

ובתשובה על שאלות כסדרן:

1. משרד המשפטים טיפל במסגרות שונות. עקב פניות שונות שהיו בעניין זה.

2. נערכת חקירה משטרתית על כל התלונות של כל הצדדים בעניין זה.

בעלי מניות וממילא — למיטב ידיעתנו — הם אינם צד בנושא האמור.

4. יודגש, כי לא בוצעה כאן כל עסקה חדשה, אלא נעשה הסדר חוזי וכספי בדבר אופן החזקה בקרקע והשימוש בה. ההסדר נעשה על-פי הנהלים הקבועים לעניין זה, כנגזר מהחלטות מועצת מקרקעי ישראל.

היור"מ' שחל:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (המערך):

הואיל ובכל חוזה של מינהל מקרקעי ישראל, בכל עסקה שנעשית, יש סעיף מיוחד המאפשר למינהל להחזיר לעצמו בעלות על הקרקע, אני שואלת: מהו האינטרס הלאומי להגדיל את החווה ואת הזכויות של מר אריק שרון לכל כך הרבה אלפי דונמים?

סגן שר החקלאות פ' גרופר:

עד כמה שידוע לי, כאשר יש בעיה במינהל מקרקעי ישראל לגבי שינוי בעלות על שטחים, בודקים את העניין ומעוניינים שהשטח יתפס על-ידי המחליפים ושלא יישאר שטח שאין איש מחזיק בו. הפרינציפ החשוב ביותר הוא, שעל שטחי הקרקע ישבו תמיד יהודים. אני בטוח — אינני יודע פרט זה בדיוק — שבאן נעשתה עסקה, שבדקו את האפשרויות. כפי שאמרתי — חלק של הקרקע מסרו לקיבוץ. כפי הנראה, הבעלים שרכשו את החווה ואת מה שנשאר — זה היה אינטרס של המינהל ואינטרס לאומי.

שולמית אלוני (המערך):
של השר.

2967. העברת משרד החקלאות לירושלים

חברת הכנסת ש' ארבל-אלמולוני שאלה את שר החקלאות ביום כ"ב בתמוז התשמ"ג (3 ביולי 1983):
בעיתונות פורסם, ששורת התמרמרות רבה בקרב עובדי משרד החקלאות בגלל עיכוב העברת המשרד על כל יחידותיו מתל-אביב לירושלים.

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם הפרסום בעיתונות תואם את המציאות?

2. אם כן — מה הן הסיבות שמנעו העברת משרד החקלאות מתל-אביב לירושלים?

3. מתי יש בדעת שר החקלאות ליישם את החלטתו בדבר העברת המשרד לירושלים?

תשובת סגן שר החקלאות פ' גרופר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. נא ראי תשובה על שאלה מס' 1.

3. כאשר יתמנה שר חקלאות חדש, יובא הנושא להכרעתו.

2968. שימוש בלתי-נכון בחומרי הדברה

חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בתמוז התשמ"ג (3 ביולי 1983):

ביום ה', 26 במאי 1983, פורסמה ב"מעריב" ידיעה, שלפיה מנהל מדור שאריות חומרי הדברה כאגף להגנת הצומח במשרד החקלאות גילה, כי שאריות חומרי הדברה רעילים נמצאו בתוצרת חקלאית טרייה שהופנתה השנה לשווקים ברחבי הארץ ואף בכרפס המיועד ליצוא. לטענתו, הדבר נובע

1. התשובה חיובית.

2. ל-600 טונות.

3. התשובה שלילית.

4. לא רלבנטי.

5. 1.2 מיליון דולר.

2912. מכירת אדמות מינהל מקרקעי ישראל לאנשים פרטיים
חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר החקלאות ביום ח' בתמוז התשמ"ג (19 ביוני 1983):

נודע לי כי חוות "ניבה" שליד אשקלון — שהיא בת 4,000 דונם — נמכרה לכמה אנשים במשותף (שמותיהם צורפו כנספח) כ-1,000 דונמים מתוך שטח זה, שאינם שייכים לחווה והם אדמת מינהל מקרקעי ישראל, נמסרו אף הם לקבוצה זו.

שאלותי הן:

1. על סמך אילו קריטריונים הועברה החווה לידי קבוצה זו?

2. כיצד ייתכן שנמסרו לקבוצה גם 1,000 דונם שהם אדמות המינהל?

3. האם לא רואה השר טעם לפגם בכך שאחד מן הקונים היה שר הביטחון ושר החקלאות לשעבר והאחר — שר האוצר לשעבר?

4. האם עסקה זו נעשתה בידיעתך ובהסכמתך וכפי שמחייב החוק?

סגן שר החקלאות פ' גרופר:

1. חברת "ניבה" החזיקה מאז 1964 שלושה שטחים, כמפורט להלן: שטח א' — 2,750 דונם, על-פי חוזה חכירה; שטח ב' — 2,000 דונם, אשר נרכשו על-ידי מחברת האיכרים; שטח ג' — 640 דונם, אשר נרכשו מאגודת "ביכורי ירק". מניות חברת "ניבה מטעים" החזוקה על-ידי חברת "פיתוח מטעים", אשר מניותיה הן בידי קבוצת משקיעים אמריקנים. 60% ממניות "פיתוח מטעים" הועברו לחברת "פלורטוס" כע"מ בשנת 1973.

2. בשנת 1982/83 יזם המינהל משאומתן עם חברת "ניבה" לצורך הסדרת חובותיה ומעמדה החוזי בשטח המוחזק על-ידיה. סוכמו העקרונות דלהלן:

א. חברת "ניבה" תחזיר למינהל שטח של 550 דונם מתוך שטח א' הראויים לעיבוד וכן שטח של כ-300 דונם אשר אינם ראויים לעיבוד;

ב. ישולמו למינהל דמי הסכמה בגין רכישת זכויות חברת "ניבה" מחברת האיכרים ומאגודת "ביכורי ירק" וכן בגין העברות נוספות שנעשו מ-1973 ועד היום;

ג. שטח א' יוקטן בכ-200 דונם, כגודל השטח אשר הופקע עבור מסילת "חלק" ד.

השטחים הראויים לעיבוד אשר הוחזרו למינהל יצורפו לקיבוץ גברעם.

בהתאם לסיכום זה נחתמו חוזים עם חברת "ניבה מטעים" לחוזה צורפה רשימת בעלי מניות.

3. על-פי רשימת בעלי המניות אשר צורפה לחוזים, אין שר הביטחון ושר החקלאות לשעבר וגם לא שר האוצר לשעבר

קריית-מוצקין נותרה כמעט ללא חרכה קרקעית. בעבר הבטיח שר הביטחון דאז, שמעון פרס, שהמחנה הצבאי בצפון הקריה — שפונה בינתיים והועבר, לדבריו שר הביטחון לשעבר אריאל שרון, לירי מינהל מקרקעי ישראל — יימסר לידי עיריית קריית-מוצקין. שבידה כבר מצויות חוכניות מוגדרות לבנייה במקום.

בינתיים מתגלה מדי פעם במקום תחמושת מסוגים שונים, המשמשת כמשחק לילדים. כמו כן יש במקום פסולת כגון מקררים ישנים, שהם סכנה לילדים המשחקים בשטח המחנה הנוטש.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

מרוע לא יעביר מינהל מקרקעי ישראל את מחנה זה"ל הנוטש בצפון קריית-מוצקין לידי הרשות המקומית?

תשובת סגן שר החקלאות פ' גרופר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שטח המחנה הצבאי שפונה בקריית-מוצקין נמצא כיום בניהול מינהל מקרקעי ישראל. מינהל מקרקעי ישראל, במסגרת תוכנית עבודה לשנת 1982/83 ובשיתוף עם עיריית קריית-מוצקין, הכין תוכנית מתאר לאזור שטח המחנה בקריית-מוצקין, המשתרע על כ-300 דונם. מאחר שבקריית-מוצקין יש מחסור בקרקעות למוסדות ציבור, עיקר הפונגרימה כוללת השלמות לצרכים כלל-עירוניים של קריית-מוצקין, כגון: בית-ספר חינוך, גן-ילדים, בית-חולים לקריות — בתיאום עם משרד הבריאות — בית-אבות ומוסדות ציבור נוספים, בתיאום עם עיריית קריית-מוצקין. יצוין כי 40% מהתוכנית ייכללו במסגרת ההפרשות לצורכי ציבור על-פי חוק התכנון והבנייה ויועברו לעירייה לאחר מתן חוקף לתוכנית.

תוכנית מתאר שיום המינהל נמצאת כיום בשלבי הכנה סופיים, והיא תוגש בקרוב לאישור הוועדה המקומית.

הנהלת מינהל מקרקעי ישראל הורתה לנקוט פעולות למניעת כניסתם של זרים לשטח המחנה עד להתחלת ביצוע התוכנית, אשר תתאפשר, כאמור, כאשר יינתן לה חוקף כדן.

היור"ד מ' שחל:

אני מודה לסגן שר החקלאות.

משימוש בלתי-נכון בחומרי הדברה, מאיי-שמירה על מועדי הטיפול ואף משימוש בחומרים אסורים. על תגלית זו סופר בסמפוזיום במינהל המחקר החקלאי בבית-דגן.

אני מבקש מכבודו להשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן — מה עשה משרדך למניעת התופעה?

3. מדוע לא הובא המידע לידיעת הציבור מייד עם היוודע התופעה, אלא חיכו לסמפוזיום מקצועי, ומדוע לא ניתנו לציבור הנחיות לשימוש בירקות מסוג זה?

4. מה בדעת השר לעשות כדי למנוע תופעות אלו?

תשובת סגן שר החקלאות פ' גרופר:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה באופן כללי, אך דברי הד"ר י' אדטו לא צוטטו במדויק. הוא הזכיר בהרצאתו, שנמצאו שאריות חומרי הדברה מעל לשיעור המותר לפי חוקים בארצות שונות. רמות אלו אינן זהות בכל המדינות. הד"ר אדטו לא דיבר על רעילות של השאריות.

2. כשנתגלו חריגים של כלורפיריפוס בענבים, נעשתה מטעם שירותי ההדברה והמקצוע של משרד החקלאות פעילות בקרב הכורמים להפסקת השימוש הבלתי-נכון בחומר זה והומלצו חומרים נוספים להדברת זכוכ התסיסה בכרם. במקרה של הכרס ליצוא, פעלנו ביחד עם חברת "אגרסקו" לשיפור המצב.

3. לפי התקנות הנהוגות בישראל בדבר שאריות חומרי הדברה במזון — תקנות שהותקנו על-פי פקודת בריאות העם (תקנות בעניין צורכי מאכל), 1935, חוק הגנת חומרי ההדברה, ניתנה למשרד הבריאות הסמכות להמשיך בבדיקת שאריות חומרי הדברה במזון צמחי טרי ולנקוט צעדים מתאימים לאור התוצאות, ובכלל זה שינוי רמת השאריות המרבית המותרת של חומרי ההדברה, אם זה נחוץ.

3000. העברת שטחי מחנה צבאי שפורק לידי עיריית קריית-מוצקין

הכר הכנסת י' רום שאל את שר החקלאות ביום כ"ט בתמוז התשמ"ג (10 ביולי 1983):

כה. הצעה לסדר-היום

העברת שידורי המוסיקה ב"קול ישראל" לחדר שאין לרוב האזרחים

המתובלים, כמובן, בפרסומות, שבחלקן הן בתדמיה, ובשיחות טלפון עם נערות מתבגרות מצחקקות. כל זה הופך שעות שידור רבות לשעות שבהן אין בן-תרבות יכול להאזין לרדיו.

שטיפת המוח הזאת נעשית, כאמור, על-ידי קבוצה קטנה של שדרים, שאינני יודע מי הסמיך אותם ומי קבע שזוהי המוסיקה שהמונים רוצים לשמוע. אילו נעשתה שטיפת מוח כזאת בהקשר אחר על-ידי משהו מאתגר, אני בטוח שהיתה התקוממות של כל אמצעי התקשורת, לרבות "קול ישראל". אבל כאשר זה נעשה, כאמור, עם העוצמה של כל גלי הרשת — הכול מותר.

בבילי הקפוני הזה היה אואזיס אחד של המוסיקה

היור"ד מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו. הצעה לסדר-היום כנושא: "העברת שידורי המוסיקה ב"קול ישראל" לחדר שאין לרוב האזרחים". מאת חבר הכנסת עקיבא נוף.

אלעזר גרנט (המערך):

אני מבין שזה המצרך החדש של שר האוצר.

עקיבא נוף (הליכוד):

להיפך, זה בדיוק מה שאני רוצה למנוע.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתרבות הרעש של חיינו מקבלת עוצמה מיוחדת חבורה קטנה של שדרים, שהפכו את "קול ישראל" לקפאניה של מוסיקה צרחתית בגל ג' ובגלים אחרים שהשתלטו על הרדיו: דברי קישור של זעקות ועוויות

ולא חשובה ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בראשותה של אורה נמיר, שבעניין זה — כמו בעניינים אחרים — ניהלה את הישיבה כיעילות ובתבונה.

ושוב, אני מוכרח לומר: לו מישוה מאתנו חברי הכנסת — ולא חשוב מאיזו מפלגה — נהג בהתנשאות כזאת כלפי תביעה ציבורית רחבת היקף כזאת, אני מתאר לעצמי מה היתה התגובה של אותם אנשי "קול ישראל". אבל להם, כנראה, מותר.

אלמנט נוסף, ועליו דיבר חבר הכנסת גרנות בדרכי לרובן — וגם חבר הכנסת רובינשטיין דיבר על הצרכנות — הוא, שיש בכך בוודאי עידוד מובהק, כמעט בלעדי, לרכישת מוצר מותרות בלתי הכרחי: מקלטי רדיו הכוללים גם חדר F.M. אינני בטוח שזה דבר שאנחנו חייבים לעודדו, אפילו יגרם הדבר הזה לחלק מאינני הטעם שמיעה יותר מעודנת ב"קול המוסיקה" — מה גם שאיש איננו מונע את זה. אפשר לשדר גם ב-F.M., כשם שתחנה הרבה פחות עשירה מהתחנה הממלכתית של ישראל — תחנתו של אייבי נתן — משרדת גם ב-F.M. וגם ב-A.M. מדוע הדבר הזה אינו אפשרי אצלנו?

מלכתחילה חשבתי פשוט להגיש הצעת חוק שתחייב את אנשי הרשות לבצע את הוראת ועדת החינוך ואת הנחיותם של 33 חברי הכנסת. במחשבה שנייה חשבתי, שאולי יש חריפות מסוימת בכך שמיד מגישים הצעת חוק, בכך שהכנסת מתעוררת בעצם מבנה השידורים, ולכן, דווקא ערב הפגרה — שנותנת לנו עכשיו חרדישים-שלושה חודשים להתארגנות בנושא הזה — אני מציע שהכנסת תדון בכך ותתאחד סביב זה, או, על כל פנים, שתחליט לפנות שוב אל רשות השידור — ושהפעם זה ייעשה על ידי מליאת הכנסת, לא רק על ידי ועדת החינוך — בבקשה להחזיר את המוסיקה להמונים ולאפשר לציבור הרחב לשמוע מוסיקה קלסית טובה — אותן 19 שעות ביממה — בתדר המצוי בידי רוב הציבור.

היורר מ' שחל:

תודה לחבר הכנסת עקיבא נוף. סגנית שר החינוך והתרבות תשיב על ההצעה.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כפי שנמסר על-ידי הנהלת רשות השידור, לרוב החושבים יש כיום מקלטים עם תדר F.M., אפילו במכוניות. מספר המקלטים האלה מתרבה ככל שמחליפים ישן בחדש.

עקיבא נוף (הליכוד):

וזהו פשוט אינפורמציה לא נכונה.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
האם בדקת?

עקיבא נוף (הליכוד):

כן, כוועדת החינוך.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

מישהו אחר ערך בדיקה והגיע לממצאים אלה. אולי אתה בדקת באזור מסוים בלבד. הבדיקה הזאת נעשתה בכל האזורים.

היות שהנושא הזה שנוי במחלוקת, אני מציעה להעביר אותו לדיון כוועדת החינוך והתרבות. מאחר שאפילו הממצא הראשון הזה כבר נתון בוויכוח, אני מציעה להעביר את הנושא לוועדה.

היורר מ' שחל:

חבר הכנסת נוף, האם אתה מסכים להצעה?

הקלסית, שניתן בזמנו במשך שעות מועטות. עד אשר הנהלת "קול ישראל" הגתה רעיון מבורך: לשדר 19 שעות ביממה מוסיקה קלסית עם מעט דברי קישור, ועל כל פנים — דברי קישור בלי צעקות ועוויות, ושכל הזמן הזה יהיה מוקדש למוסיקה טובה, שאדם יוכל להתרגע באמצעותה.

אני מוכרח לומר לשבחיו של הציבור הישראלי — וכנראה להפתעת רבים — שעלפי המכתבים למערכת ועלפי המכתבים שחברי הכנסת, ואני בתוכם, קיבלו, המונים האזינו דווקא למוסיקה הזאת ובכך הפריכו את המחשבה או הטענה כאילו הגלים ב"קול ישראל" חייבים לשדר מוסיקה של צריחה.

אמנן רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
צריחה בחיית וצריחה בכ"ף.

עקיבא נוף (הליכוד):

כן, חיקף אגיע לעניין של הכ"ף.

אלא שהרעיון הנכון, הנכון והמבורך הזה שהגתה הנהלת "קול ישראל" — להקים רשת מיוחדת למוסיקה קלסית כדוגמת הרשת המיוחדת למוסיקה קלה, רשת ג', הקיימת היום — קיבל למעשה מכה — לא הייתי אומר מכה מוחצת, אבל מכה קשה — בכך שהוא הפך להיות רעיון, שיהיה בעל משמעות מעשית רק למעטים ולעשירים. רק מי שיש להם מקלטים עם תדר F.M. יוכלו ליהנות מהרעיון הזה, הניזון מכספי הציבור כולו.

אם כן, לקחו זכות שהיתה מוקנה לאלה שהאזינו עד כה שעות-שלוש שעות ביום לתדר A.M., ואף נתנו הזכות זו אך ורק לאלה שידם משגת לקנות מקלט עם תדר F.M. מובן שאז איכות הקליטה משופרת יותר, זה נכון, אבל זה בא על חשבון האפשרות שרבים יאזינו למוסיקה טובה.

הדבר הזה לא עבר ללא תגובה. הציבור הגיב במכתבים רבים מאוד למערכת. כפי שאמרתי — אני עצמי ועוד חברים אחרים המוכרים לי קיבלנו מכתבים בכמויות אדירות: אני חושב שזה אחד הנושאים שהציבור הגיב עליהם בעידנות יותר מאשר על כל נושא אחר שאני זוכר בשמונה השנים שאני בכנסת.

33 מחברי הכנסת תחתם על פנייה לרשות השידור, שבה ביקשו לחזור לתדר A.M. אני מוכן להגיד, שה-33 הללו יכלו בקלות להיות גם 61, אלא שחשבת שדי בהחתמת 33 חברי הכנסת, ושזו פנייה מכוונת אל הנהלת רשות השידור.

ועדת החינוך והתרבות של הכנסת דנה בעניין זה ושמה הנמקות ממנכ"ל הרשות וממנכ"ל "קול ישראל", הגברת זמורה. חלק של הנימוקים היו בהחלט נימוקים נכונים; אבל כסף-הכול, הוועדה כולה — על כל חבריה — התאחדה בתביעה ברורה מהנהלת רשות השידור לעשות כל פעולה אפשרית כדי להחזיר מוסיקה זו לתדר, שכל עם ישראל יכול לשמוע אותו — לרבות נהגים במכוניותיהם, ששם הרוכ המוחלט של המקלטים, אם לא כולם, הוא על תדר A.M.

אני מוכרח לומר שלהפתעתי — ואולי לא להפתעתי — ראשי רשות השידור גילו בעניין הזה לא רק אטימות אלא גם שחצנות, וזאת חייבת להיות מוקעת.

תמר אשל (המערך):

לזולל.

עקיבא נוף (הליכוד):

לזולל, שנבע משחצנות ומתחושה שהם יכולים לעשות הכול, ולא חשובה פניית הציבור ולא חשוכים 33 חברי הכנסת

חוברת ל"ו, ישיבה ר"ל

— הצעה לסדר-היום: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 178); הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון) —

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

עקיבא טף (הליכוד):

כן.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

כו. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 178), התשמ"ג—1983*

(הצעת חברת הכנסת ת' אשל)

זה כבר למעלה משש שנים שיש המלצות חוזרות ונשנות בעניין זה. הדבר אומנם איננו בהיקף כל כך גדול, אבל יש בכך משום עשיית צדק מינימלי עם אזרחים הזקוקים לכך מאוד. אזרחים אשר נגבה מהם כסף בוודאי על לא עוול בכפם והוא איננו מוחזר להם בערכו הריאלי.

הסכמתי אז, יחד עם סגן שר העבודה והרווחה, לדחות את ההצבעה על התיקון לסוף המושב, ועכשיו הגיע המועד. אני מקווה שחברי הכנסת יתמכו בתיקון הזה, שהוא המינימום שאפשר לעשות לאזרחים אלה כתנאים אלה.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 178), התשמ"ג—1983, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 178), התשמ"ג—1983, הצעה של חברת הכנסת תמר אשל. אני מבין שעלינו רק להצביע עליה.

דן תיכון (הליכוד):

אולי יסבירו לנו כמה מדובר?

היו"ר מ' שחל:

בבקשה, חברת הכנסת תמר אשל.

תמר אשל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר היתה לי הזדמנות להציג את התיקון המוצע, הנובע מהניסיון שהצטבר אצל נציגי חלונות הציבור כאשר לחלונות אזרחים, כי נגבה מהם כסף שלא כדון במסגרת הביטוח הלאומי כתוצאה מטעות של עובד הביטוח הלאומי. כיום נעשה חזר הכספים האלה כצמידות לאינפלציה רק אחרי שישה חודשים. הצעתי להקטין את התקופה הנאת ל-60 יום — תקופה ששלעצמה היא די ארוכה — משום שדווקא אותם אנשים הנזקקים לכסף, זה אינם מקבלים אותו כמלוא הערך.

כז. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס'), התשמ"ג—1983*

(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס'). התשמ"ג—1983, מאת חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. בבקשה, חבר הכנסת וירשובסקי.

אדונמרדכי וירשובסקי (שינוי) — מפלגת

י הושבראש, כנסת נכבדה, עסקנו היום בהרכבה דברים. לפני כמה דקות עסקנו אפילו ב"קול המוסיקה". אני רוצה שנעסוק עכשיו כמה דקות בעצמנו ובסמכויות ובזכויות שלנו.

אני מעלה בפני הבית תיקון לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. בעניין ניגוד אינטרסים של חברי הכנסת. הצעתי היא לאסור על חברי הכנסת לייצג אדם לפני מוסדות השלטון, כל משרד ממשלתי הממשלה או גופים ותאגידים שהממשלה משתתפת בהנהלתם; וייתכן שכאשר החוק יעבור לוועדה, צריך יהיה לדון גם במוסדות כמו השלטון המקומי וגופים אחרים.

אני יודע, אדוני היושב-ראש, שחודשים ארוכים דנה ועדת הכנסת בכללי האתיקה של חברי הכנסת, ושבתוך כללי האתיקה יש סעיף המתייחס גם לסוגיה הזאת. אבל הכלל, כפי שהוצע על-ידי שר המשפטים, הוא הרבה יותר מצומצם והוא מתייחס לכך שחבר הכנסת באמת לא יוכל לייצג אדם בפני רשויות השלטון — כפי שזה נקבע בכללים המוצעים — אלא אם כן ברשויות השלטון מיוצג משרד על-ידי יועץ משפטי של אותו משרד. אם כן, אין פה איסור טוטלי של ניגוד אינטרסים שיכול להיווצר או להעדרת חבר הכנסת שהוא עורך-דין, רואה-חשבון, יועץ מס וכדומה, אלא רק הימנעות מייצוג על-ידי חבר הכנסת בפני מוסדות כאלה, כאשר הממשלה או רשויות השלטון אינן מיוצגות. אם הן מיוצגות, הרי יכול חבר הכנסת להמשיך במלאכת הייצוג. אינני יודע אם אנו באמת משיגים את המטרה, שדובר עליה כה רבות הן במליאה והן בוועדות השונות.

על חברי הכנסת לעבוד עבודה נוספת. יש האומרים, שאם מישהו הוא עורך-דין, או רואה-חשבון, או יועץ מס, והוא חבר הכנסת — במטותא ממנו, יחדל מלהיות כזה כל זמן כהונתו כחבר הכנסת. אינני מעז להציע הצעה כזאת, מתוך חשש אפשרי שאם אציע הצעה כזאת והיא תתקבל — אנשים רבים, שהיו רוצים לראות אותם בכנסת כחברי הכנסת פעילים ומוכשרים, יירחצו מלהיות מועמדים לכנסת. לכן אני זהיר בעניין זה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע דבר מוגבל: אותו חבר הכנסת וכל גם להמשיך לעבוד במקצועו, יוכל להמשיך להתקדם בעבודתו. אבל הוא לא יוכל לעשות דבר אחד, הוא לא יוכל לנצל את משרתו זו כדי לייצג באמצעותו אדם אחר בפני הממשלה. אם הוא רואה-חשבון או יועץ משפטי, אין כל רע בכך שהוא מייצג לקוח בבית-המשפט או בסכסוך בין אנשים פרטיים. אבל אם הוא בא כעורך-דין לרשויות השלטון, והוא חבר הכנסת, או שהוא רואה-חשבון והוא חבר הכנסת — אני חושב שהוא יוצר לעצמו מעמד מוערף, מעמד שאסור לנו להעניק לו. לכן אני מציע הצעת חוק שתאסור דברים כאלה.

אני מציע זאת כחוק, מפני שבחוק שאלי אני רוצה לצרף את ההגבלה הזאת יש סנקציה פלילית. זה אינו כלל, זו אינה הוראה יפה, המאפשרת לומר לאדם: כך תנהג, כי זו מצוות אנשים מלומדה. זהו חוק פלילי, אני חושב, שצריכה להיות הגבלה כזאת כחוק. ללא הפיקוח הזה, ללא הסעיף בחוק, השטח הוא פרוץ. הביקורת הציבורית המועדקת היא חזקה ורחבה. אינני רוצה ליצור סיטואציה שבה כל אדם יצטרך להתמודד עם הפיתוי לייצג לקוח כזה ואחר-כך להיכשל.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שנדון ברצינות בהצעת החוק, שהיא אומנם מגבילה את חבר הכנסת אבל נותנת לו יותר משקל מוסרי וחברתי בחברה שלנו ומאפשרת לו למלא כראוי את תפקידו, שאיננו רק עבודה מקצועית אלא יש לו גם משקל מוסרי.

היורר מ' שחל:

חברי הכנסת, לא נרשם איש להשיב על ההצעה. לכן אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת וירשובסקי לוועדה.

ה צ ב ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת וירשובסקי לוועדה לדיון מוקדם — מיעוט
בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת וירשובסקי מסדר-היום — רוב
ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס'), התשמ"ג—1983, של חבר הכנסת מ' וירשובסקי נתקבלה.

כת. הצעה לסדר-היום

איסור העסקת יורדים במסדות ישראלים בחוץ-לארץ

היורר מ' שחל:
איסור העסקת יורדים במסדות ישראלים בחוץ-לארץ. מאת חבר הכנסת פנחס גולדשטיין.

אני טוען — ועמי טוענים זאת עוד עמיתים רבים בבית הזה — שחבר הכנסת המייצג אורח בפני רשויות השלטון — ומדובר לא רק בעורך-דין, אם כי תמיד אנו רואים לנגד עינינו עורך-דין כאשר אנו מדברים על נושא זה, אבל זה יכול להיות גם יועץ כלכלי, או רואה חשבון, או יועץ ארגוני, וזה יכול להיות גם ארכיטקט או מהנדס — ברגע שהוא מייצג אדם בפני רשויות השלטון, לדעתי יש לו "פור" מסוים. הוא יכול להשפיע בעצם נוכחותו על המשרד הממשלתי הנוגע בדבר. יש לו השפעה בגלל עצם היותו חבר הכנסת — והוא לא חייב להיות חבר הכנסת מטעם מפלגת השלטון דווקא. הוא יכול גם להיות חבר הכנסת מהאופוזיציה. עצם העובדה שהוא נכנס למשרד ממשלתי ואומר: אני בא עם לקוח — אני חושב שברגע שהוא אומר את הדברים האלה, יש ללקוח שלו עדיפות על-פני לקוחות אחרים, שאינם מייצגים על-ידי חבר הכנסת.

אני חושב שזהו פגם. אני חושב שזהו פתח לניצול לרעה של מעמדו של חבר הכנסת. אני חושב שאנו צריכים לגזור על עצמנו איסור, כדי שדבר כזה לא יתחשק.

אני מצטער על שעד היום הכללים האלה — שעבדו עליהם כמשך חודשים ארוכים בוועדת הכנסת, ואני יודע שיושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת לבני, עושה מאמצים להעביר אותם, לא רק בנקודה זו אלא בנקודות רבות אחרות — עדיין לא אושרו, ואיני יודע מתי יאושרו. כבר ציינתי, שגם כאשר הם יאושרו — אינני יודע האם הם מספיקים כדי לכסות את הנקודה שאני מביא בפניכם. הנקודה בדבר איסור ייצוג תהיה, בסך-הכול, כלל אחד מכללי האתיקה, שאין לגביו סנקציה.

הצעת היא לתת מידה מסוימת של תוכן לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. לשווא תחפשו בחוק הזה, משנת 1951, חובות המוטלות על חברי הכנסת. זכויות — כן; חובות — לא. ואני מציע להוסיף את החובה של איסור הייצוג. אם נכלול את האיסור הזה, יהיה זה לכבוד הבית הזה.

יעקב גיל (המערך):

יבוא גזוז, למשל.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אומר לך, חבר הכנסת גיל, כאשר נפתח את הבעיה שאני מביא בפני הכית, אני מוכן לשבת אתך ולחשוב, כיצד להימנע מיבוא גזוז, כדי ששר התעשייה והמסחר יהיה מרוצה. אינני צוחק מהצעת החוק, אני חושב שהצעת חוק זו היא חיונית וחשובה שהיא תיכלל בספר החוקים שלנו. היא היתה צריכה להיות בספר החוקים שלנו כבר הרבה שנים. זו היתה צריכה להיות חובה, לפי חוק הזכויות והחובות של חברי הכנסת משנת 1951. אני חושב, שתכרי הכנסת שתוקן את החוק באותן שנים לא תיארר לעצמם שיצמח דור של חברי הכנסת שיעסקו לא רק בעבודתם הפרטית — וזה מותר בהחלט — אלא שגם ישחמשו במעמדם כחברי הכנסת כדי לקדם את מעמדם במקצועם החופשי.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין שאנו יודעים שיש בכית הזה גם חברי כנסת, עמיתים רבים, הטוענים שיש לאסור

היורר מ' שחל:
אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעה לסדר-היום מס' 2539.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיית הירידה מישראל היא בעיה לאומית-קיומית וחברתית ממדרגה ראשונה. ממשלת ישראל, כראשותו של ראש הממשלה מנחם בגין, מותקפת על-ידי האופוזיציה על כל הנושאים שבעולם, לעתים באורח קונסטרוקטיבי ולעתים רבות יותר באורח דסטרוקטיבי. אופוזיציה אחראית יודעת לשים דגשים נכונים בפגמים ובשגיאות, אך יודעת גם לשבח הישגים; וקיימים הישגים חשובים, כגון בנושא עצירת הירידה מחד גיסא, והחזרת יורדים לישראל מאידך גיסא. צר לי כי חברי באופוזיציה, או לפחות חלק מהם, עדיין נתפסים למספרי העבר, ואינם מסוגלים להסתגל לשינויים המהותיים המתרחשים בעצם ימים אלה.

כל העוסקים בנושא העלייה והירידה מודעים לכך, שהמושג "יורד" ומספרי היורדים נתונים בוויכוח בישראל, משום שעצם ההגדרות הבין-לאומיות המקובלות אינן תופסות בישראל. אצלנו מונים כיוור אדם השווה יותר משנה אחת בחוץ-לארץ; משמע — מונים אצלנו גם את הדיפלומטים, השליחים ועוד. אולם לצורך דיון זה לקחת את הנתונים של בנק ישראל, נתונים המקובלים על כולנו. על-פי נתוני בנק ישראל מסתבר, כי ב-1981 ירדו מן הארץ 26,000 איש, ואילו ב-1982 — גם על-פי נתוני בנק ישראל — ירדו מן הארץ 11,300 איש, 60% פחות. זהו הישג גדול. אבל חברינו וירידינו מהאופוזיציה ממשיכים ותוקפים לאור נתוני העבר, במקום להתייחס להווה ולצפות אל העתיד.

ומהצד השני, אלפי ישראלים חוזרים הביתה מארצות-הברית, מקנדה ומשאר הארצות החופשיות. הסיבות לכך הן רבות ושונות: מצב כלכלי גרוע במקומות מגוריהם, החמרה במתן רשיונות עבודה ועוד.

מסתבר, שמלחמת לבנון וכמות ימי המילואים שמשרת כל אורח בישראל אינה מרתיעה את החוזרים לישראל, והם חוזרים בהמוניהם. כולנו מצפים השנה לחזרתם של למעלה מ-10,000 יורדים מארצות-הברית ועוד אלפים מארצות חופשיות אחרות. זוהי מגמה חיובית, וכולנו מקווים שהיא תגבר ותימשך.

רענן נעים (המערך):

עוד חיוב כזה ואבדנו.

היורד מ' שחל:

מבקשים לשאול אותך שאלה. האם אתה מוכן? בבקשה, חבר הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הבנתי שאתה מדבר על אלה החוזרים מארצות חופשיות. האם גם דרום-אפריקה כלולה בין אלה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת וילנר, לא שמעתי טוב את שאלתך. האם שאלת לגבי רוסיה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אמרת שעומדים לחזור 10,000 יהודים מארצות חופשיות. האם גם דרום-אפריקה כלולה ביניהן? האם גם צ'ילה כלולה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

האם אתה מדבר על רוסיה? אני פשוט לא מבין אותך. הבנתי את שאלתך. לצערי הרב, שערי רוסיה נסגרו וכן גם שעריהן של הרכה ארצות בלתי-חופשיות אחרות. אני מקווה שהתמונה הזאת תשתנה בזמן הקרוב.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדרום-אפריקה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

לכן הוטרדתי, חברי הכנסת, כאשר הובא לידיעתי, שהקן-הקיימת לישראל מעסיקה יורדים בתפקידים בכירים בלשכותיה בארצות-הברית, בניגוד להחלטה מפורשת של ההסתדרות הציונית שקבעה, שיש לאסור העסקת יורדים בתפקידים שלטוניים או כעובדים מקומיים במסדות התנועה הציונית. ידוע גם, שבשגרירויות ישראל במקומות מסוימים מועסקים יורדים מישראל. אני חייב לקבוע, שגם חלק מראשי המוסדות הציוניים בחוץ-לארץ העובדים במוסדות האלה הם, לצערי הרב, בגדר יורדים.

חברי הכנסת, אין לקבל עובדה זו ואין להסכים לה. אנו מנהלים מלחמה על החזרת היורדים לישראל מחד גיסא ועל מניעת הירידה מאידך גיסא. אני מוכרח לציין, כי במאמר שפרסמתי לפני שנה בנושא טענתי, שהירידה היא חטא כל כך גדול, שמותר לקרוא לילדים שלא לקבל את הירידה, ואפשר עד כדי מרידה בהוריהם. שכן רואה אני בירידה חטא גדול יותר מהתמרדות נגד ההורים.

אילו מאמצים משקיעים המוסדות, המדינה, השליחים והקהילות היהודיות — לפחות בחלקן — כדי להחזיר את היורדים לישראל, וכאן, בהעסקת היורדים, יש משום מתן לגיטימציה לירידה מן הארץ.

העובדה שהקן-הקיימת לישראל — שימו לב, חברי הכנסת, הקן-הקיימת לישראל — מעסיקה יורדים מישראל במשרדיה — היא אכזרית גדול מזה?

מבקר הסוכנות היהודית מתח לא אחת ביקורת חריפה על העסקת יורדים במשרדי הקן-הקיימת לישראל, ומאומה לא קרה ולא קורה. מתעלמים מדוח המבקר, אין מתייחסים לביקורת וממשיכים להעסיק יורדים. הקן-הקיימת לישראל אינה יכולה לנהוג כפי שהיא נוהגת ולהתעלם מההוראות, מהביקורת הציבורית ומהנורמות המקובלות על כולם. שאין להעסיק יורדים, ומן הטעם הפשוט והנוקב: העסקת יורדים נותנת לגיטימציה לנורמה, הנמצאת בירידה מתמדת, ועלינו לגרום לכך שהיא תיעלם, עד כמה שהדבר אפשרי.

אמת, הירידה אינה יכולה להיעלם כליל: תמיד יהיו יורדים. אבל צריך לפעול כדי שמספריהם ילכו וירדו. לכן לא ייתכן, שמוסד ישראלי יתרום להעמקת הירידה, במקום לשלול אותה על הסף.

הערה חשובה נוספת, שאולי איננה קשורה כל כך לנושא שהעליתי, היא בעניין של בני השליחים. נציגים רשמיים של מדינת ישראל שולחים את ילדיהם לבתי-ספר כלליים במקומות שבהם הם משרתים. אני חושב שבני שליחים, בני שגרירים ובני קונסולים חייבים ללמוד בבתי-ספר יהודיים. הם חייבים. וחייבים להביא לידי כך, אם אין הראות בנושא הזה — חייב, לפי דעתי, כל מוסד השולח נציגים לחוץ-לארץ לגרום לכך. הרי כאשר הקהילות היהודיות רואות שבני השליחים אינם נמצאים בבית-ספר יהודי — אין זה גורם טובה לא לישראל ולא לקהילה היהודית.

רמאל סויסה (המערך):

בתי-ספר יהודיים עולים הון תועפות. שליחים אינם יכולים לעמוד בהוצאה זו.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת סויסה, הערתך נכונה, אני מקבל אותה. אני חושב שחייבים למצוא את המדור לנרש הזה. שליח הנמצא בחוץ-לארץ מייצג את מדינת ישראל, מייצג אותה בצורה כזאת

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני קורא מעל במה זו לכל המוסדות הממלכתיים, הלאומיים והציננים וגם למוסדות ההסתדרותיים והפרטיים — כלומר, בנקים ומוסדות אחרים — אשר יש להם אחריות לאומית והבנה לאומית, לפעול בדחיפות ובמרץ כדי שיפוטרו אותם יורדים המועסקים במוסדותיהם וכדי שלא יעסיקו עוד כאלה בעתיד.

בימים אלה — כאשר פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מורים על ירידה במספר היורדים ולפי הידיעות המגיעות אלינו מחוץ-לארץ אלפי ישראלים חוזרים, או מתכוננים לשוב הביתה בשנה זו — יש חשיבות רבה להחמיר באיסור העסקת יורדים.

אני רוצה גם להעיר הערת אנב בקשר לקריאת-הביניים שהושמעה פה, על בתי-ספר: הרי אנחנו מעוניינים שילדיהם של יורדים בגולה ילמדו בבתי-ספר יהודיים, אבל כאשר השליח מן הארץ שולח את ילדו לבית-ספר כללי ולא-יהודי, על-ידי כך הוא נותן דוגמה רעה ליהודים אחרים.

מאחר שהזכרתי את שאלת החינוך, אני רוצה להגיד: כ-80% מהמורות בבתי-הספר היהודיים בחוץ-לארץ הן יורדות. איזו דוגמה יכולה מורה כזאת לתת לילד שאותו היא מחנכת? איך היא יכולה לחנך אותו לעלייה? ילדים הם נבונים. אותו ילד חושב בלבו: מה את מטפיה לי לעלות לארץ-ישראל? הרי את עצמך ברחת משם. זו אחת הבעיות שכולנו צריכים להיות ערים לה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לכוך את חבר הכנסת פנחס גולדשטיין על העירונות ועל שהעלה את הנושא לדיון. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה של הכנסת.

היו"ר מ' שחל:
אני מודה לסגן השר.

שולמית אלוני (המעריך):
אני מבקשת להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר מ' שחל:
רשום להצעה אחרת חבר הכנסת יעקב גיל. חברת הכנסת אלוני, אם הוא יותר לך — בבקשה.

יעקב גיל (המעריך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מלכתחילה חשבתי שיש באמת להעמיק את הדיון בעניין הזה. לדון בו בכבוד ראש. אך לאחר הדברים ששמעתי פה — בייחוד לאחר הדברים שהשמיע חבר הכנסת פנחס גולדשטיין בראשית דבריו, על תפקידה הלא-קונסטרוקטיבי של האופוזיציה — אני רוצה להגיד: כלל בהלכה אומר: "ישראל, אף-על-פי שחטא — ישראל הוא". התנאים שגורמו את הירידה הם שצריכים להיות מטופלים, ואין מקום לגנות את היהודים שבכורה הנסיבות ירדו מן הארץ. יתירה מזאת: אנחנו צריכים ליצור תנאים, שבהם נעסוק בנושא מעט ככל האפשר ונאפשר למוסדות לפעול. במיוחד משום שהמוסדות הלאומיים קבעו נהלים מסוימים. לא טוב תעשה הכנסת אם תעסוק בכך. אנחנו צריכים לראות את ילדי היורדים. כל דיון וכל עיסוק בעניין הזה בדרך של הכתמת יהודים לא תועיל לו. מאחר שאין להחיל עונן אבות על בנים, אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום של הכנסת.

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לועדה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
בהחלט.

שהוא צריך, אולי, לקבל תוספת: אינני יודע, אני בעד בדיקת הנושא. אבל שליח חייב לשלוח את ילדיו לבית-ספר יהודי.

אני רוצה לספר על חבר מפלגתכם, חבר מפלגת העבודה, ידידי הטוב אורי גוררון. כאשר הוא שימש כשליח, הוא דאג לשלוח את שלוש בנותיו לבתי-ספר יהודיים. אני חושב שזאת חובה של כל שליח. אם זו בעיה כספית — צריך לפתור אותה. זוהי בעיה שאסור להתעלם ממנה.

מרדכי גור (המעריך):
מהי הבעיה העקרונית?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
הבעיה העקרונית היא איסור העסקת יורדים במוסדות בחוץ-לארץ.

מרדכי גור (המעריך):
הם שולחים את הילדים ללמוד בבתי-ספר מקומיים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
חבר הכנסת גור, אתה לא היית כאן — זו הייתה ההערה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
זו הייתה תשובה על קריאת ביניים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
שאל אותי על כך חבר הכנסת סויסה.

אדוני היושב-ראש, הנושא חשוב בעיקר לגבי העתיד. יש צורך לגרום לכך שלא יועסק אף יורד אחד במוסד ישראלי ממלכתי, הסתדרותי, או של ההסתדרות הציננית בחוץ-לארץ. לכן אני מציע לדון בנושא במליאת הכנסת.

היו"ר מ' שחל:
ישיב על ההצעה סגן שר במשרד ראש הממשלה, חבר הכנסת דב שילנסקי.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זמן קצר ביותר לאחר כניסתי לתפקידי כסגן שר במשרד ראש הממשלה ולאחר שהוטל עלי הטיפול במניעת ירידה מן הארץ, פניתי ביום 4 בדצמבר 1981 לכל משרדי הממשלה, לגופים הממלכתיים והציבוריים ולמוסדות הלאומיים בענין העסקת יורדים. במכתבי הנ"ל ביקשתי — ואני מצטט: "להוציא הוראה שלפיה לא יועסקו יורדים על-ידי מוסדות ישראליים בחוץ-לארץ והוא הדין בנשותיהם, גם אם הן נושאות דרכונים וריס".

בגלל השעה המאוחרת לא אסביר ולא אפרט את החשיבות של הדבר.

מאז פניתי פעמים אין-ספור — הן בפניות כלליות והן בפניות ישירות — לגורמים שונים, כשהוברר לי כי הם ממשיכים להעסיק יורדים. ואכן, רבים ממשרדי הממשלה ומהמוסדות שאליהם פניתי הסכימו לפנייתנו ופעלו בהתאם לה, בהכנים כי העסקת יורדים על-ידי מוסדות ישראלים בחוץ-לארץ היא, למעשה, סיוע לירידה מהארץ ומתן לגיטימציה מובהקת ליורדים, ולא יעלה על הדעת כי מוסדות ממלכתיים, לאומיים, צינניים, הסתדרותיים או אחרים יסייעו לקליטתם ולהתערותם של ישראלים יורדים בחוץ-לארץ. אין כל ספק, כי בעקבות פעילותנו הנמרצת בנושא זה התגברה המודעות לעניין, והפרצה של העסקת יורדים הולכת ונסגרת. לעצור, במוסדות שונים יש עדיין חריגות בנושא העסקת היורדים, גם בתפקידים בכירים ביותר. הקרן-הקיימת לישראל נהנה לאחרונה דוגמה מאוד לא נאותה לכך.

היור"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת העלייה והקליטה

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת

היור"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, הרושם שלי הוא שיש רוב בעד הסרת הצעת החוק מסדר-היום.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

נא למנות את הקולות.

היור"ר מ' שחל:

האם אתה רוצה שאמנה את הקולות? חברי הכנסת, העניין אינו מסוג העניינים שצריך למנות בהם את הקולות. אני מציע שפעם אחת תיתנו ליושב-ראש הרגשה שהוא נהג באובייקטיביות, לפי ראות עיניו.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ד' שילנסקי:

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, אני יכול להבין את ההצבעה.

היור"ר מ' שחל:

חבר הכנסת שילנסקי, אני מבין שאתה מקבל את תוצאות ההצבעה, תוך מחאה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני מבקש למנות את הקולות, כי היו בצד ההוא שני חברי הכנסת שלא הוכאו כחשבוך.

היור"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אני רוצה שהכנסת תצא לפגרה בהרגשה טובה. נעשה הצבעה חוזרת, אף-על-פי שלפי התקנון אין חובה לעשות כן. הויתור שלי אינו אומר שיש משהו מאחורי הקביעה של היושב-ראש. אעשה זאת כמחווה. נצביע שנית.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדת העלייה והקליטה

19 —

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת

18 —

נמנעים

5 —

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

היור"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, תוצאות ההצבעה העמידו אותי בפני בעיה קשה מאוד. בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה היו 19. בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת היו 18. כלי היושב-ראש היו 5 נמנעים. ככל זאת לא השתמשתי בקולי. והנושא הועבר לוועדה.

כט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היור"ר מ' שחל:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לדיון מוקדם — הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה). מאת חברי הכנסת פ' גולדשטיין, ר' מילוא ומ' פרוש: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה). מאת חברי הכנסת פ' גולדשטיין ור' מילוא: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה). מאת חברי הכנסת פ' גולדשטיין ור' מילוא.

ל. הצעה לסדר-היום

העלייה במספר ההצעות, הפשיעות ומעשי האונס בחודשים האחרונים, כפי שעולה מדוח המשטרה

היור"ר מ' שחל:

אנחנו מציעים להעביר את ההצעה של חבר הכנסת פרח לוועדה.

מנחם הכהן (המערך):

חבר הכנסת פרח, אם לא תרבה בדיבורים — נצביע בעדך.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני נמנה עם המאריכים, ואשתדל לקצר בתכלית כדי לזכות בתמיכת כל הבית. ההצעה לסדר שאני מעלה היום מתייחסת לתופעת הפשיעה ההולכת ומתפשטת, הולכת וגואה בחברה הישראלית. נרשמה עלייה כפשיעה בשיעור של 10.1% לעומת התקופה

חברי הכנסת, הרי לא יעלה על הדעת שיושב-ראש ישיבה יסכים להעלות נושא לסדר-היום כאשר לא הודיעו לחברי הכנסת, ובכתב, שהנושא כלול בסדר-היום; גם בעבר, גם בהווה וגם בעתיד. היושב-ראש צריך לשמור על הכללים. מזכיר הכנסת הודיע את הודעתו, שהחוקים האלה מונחים על שולחן הכנסת. אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום 2543: העלייה במספר ההצעות, הפשיעות ומעשי האונס בחודשים האחרונים, כפי שעולה מדוח המשטרה. מאת חבר הכנסת יהודה פרח.

יכול להיות שתועלה כאן הצעה ואיש לא יקום להשיב עליה מטעם הממשלה. זה לא יכול להיות.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, בקשר להצעות לסדרהיום נאמר בתקנון, בסעיף 88(ד): "לא ביקשה הממשלה להביע דעה בנושא המוצע או שחבר הממשלה הציע שהנושא יידון בכנסת — "וכו". הממשלה אינה חייבת להביע את דעתה על כל הצעה לסדרהיום. לכן הודעתו של חבר הכנסת פרח על מה שסיפר לו שר הפנים איננה רלבנטית.

יהודה פרח (הליכוד):

לא "סיפר"; אל התפוך את זה לסיפור.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת המציע יכול להציע רק דבר אחד: לקיים דיון בנושא. בסעיף 87 לתקנון נאמר: "אשר יושב ראש הכנסת הצעה לסדרהיום — יודיע על כך לממשלה, והממשלה תודיע אם כרצונה להביע דעתה על ההצעה". במקרה זה הממשלה הודיעה, שהיא איננה רוצה להביע את דעתה על ההצעה.

יהודה פרח (הליכוד):

איפה היא הודיעה? מי אמר שהיא הודיעה זאת?

היו"ר מ' שחל:

אני מבקש קצת סבלנות. חבר הכנסת פרח ביקש — כפי שמוחר, ורק כפי שמוחר לו — שהכנסת קיים דיון בנושא זה. אם משהו יבקש להציע להעביר את הנושא לוועדה, אחן לו את רשות הדיבור.

אמנון לין (המערך):

אני רוצה להציע זאת.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת קולס ביקש לפניך.

אמנון לין (המערך):

אייאפשר שחבר מאותה סיעה יציע זאת.

אליעזר קולס (הליכוד):

אני מסיעה אחרת.

יהודה פרח (הליכוד):

הוא מאותה חטיבה.

היו"ר מ' שחל:

קודם כול, אני מודה לחבר הכנסת פרח. אתה סיימת את דבריך.

חברי הכנסת, אף שידוע לי שחבר הכנסת קולס שייך לאותה סיעה של חבר הכנסת פרח אבל לא לאותו זרם — אף-על-פי-כן עדיף, שחבר הכנסת לין יציע את ההצעה לאן להעביר את הנושא.

בני שליטא (הליכוד):

כל הכבוד ליושב ראש, המתמצא בורמים של המפלגה הליכודית.

שלמה הלל (המערך):

מי יכול להתמצא בזה בכלל?

אמנון לין (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מוקיר מאוד את היחמה של חבר הכנסת הר"ר פרח. אני חושב שחבר הכנסת פרח עשה ניסיון גדול למצוא דרך לא קונבנציונלית להיאבק

המקבילה אשתקד. העלייה במספר ההצעות. בהשוואה לאשתקד, מתבטאת ב-24%, ואילו בעבירות רכוש — שהן כ-80% מכלל העבירות שבהן מטפלת המשטרה — חלה עלייה של כ-12%. העלייה החמורה והמדאיגה ביותר היא במספר מעשי האונס, ששיעורם עלה ב-40% בהשוואה לאשתקד.

נחונים אלה, הכלולים בדוח הסטטיסטי של משטרת ישראל, מחייבים התייחסות רצינית וגישה אופרטיבית למלחמה בריקלית בתופעה החמורה המאיימת על ביטחון החברה בישראל. מאחר שכששת החודשים האחרונים פתחה המשטרה כ-116,000 תיקים פליליים, ומאחר שעיקר העלייה בפשיעה היתה בגזשדן — גידול של 25% בהשוואה לאשתקד — אני מציע לשר הפנים לנקוט צעדים מרחיקים לכת למלחמת חורמה בתופעה החמורה הזאת, הפוגעת לא רק בביטחון המדינה ובביטחון החברה, אלא גם בתדמיתה של מדינת ישראל כארץ תיירות.

ראו עד כמה העניין קצר ותכליתי: שר הפנים נתן את הסכמתו להעביר את הצעתי לוועדה.

אדוני היושב ראש, הבציה לא תבוא על פתונה בדרכים השגריות. הקונבנציונליות, הנקטות היום, על כן אני מציע לנקוט דרך מרחיעה, מוכרת ויעילה, שהוכיחה את עצמה במדינות רבות: כוונתי לשוטרי מקום, שעיקר ייעודם להפגין נוכחות בשטח וערינות למתרחש באזורים המיועדים לפשיעה ולפורענות. נוכחותם של שוטרי מקום באזורים המועדים לפורענות עשויה לגרום להרתעת עבריינים וכנופיות פושעים. שוטרי המקום יהיו מוקדים לתקשורת מהירה ויעילה מצד נפגעים ולקיום קשר שוטף ומהיר עם כוחות המשטרה. לפי המקרה והעניין.

מאחר שעיקר העלייה בפשיעה היתה בגזשדן, הייתי מציע להתמקד בשלב הראשון בגזשדן, תוך מעקב אחר תוצאות המבצע הזה. שלב אחרי שלב לאחר מכן — אם תוכיח הפעולה הזאת את יעילותה — יש לממש את העניין הזה ולבצע אותו הלכה למעשה, שלבים שלבים, באזורים שונים כארץ.

רבתי, כיום, כאשר משהו נתקף, עובר פרק זמן כל כך ממושך עד שהעניין מגיע לידיעת המשטרה, עד שמי שפגע בו יכול לנהוג כשיטת "פגע וברח" ואיש לא ידע. אני חושב שאפילו יהיה מספר שוטרי המקום בעיר גדולה זעום, עצם נוכחותם יכולה להיות גורם מרתיע. אם כל אחד ידע שתוך דקות ספורות יכולה נידת להגיע למקום, הדבר הזה עשוי לחולל שינוי מהותי בכל התהליך הזה.

אני מציע לחברי הבית להתייחס לנושא הזה כאל נושא חיוני ממדרגה ראשונה, כי אנחנו שומעים יום יום על מקרים כאלה, ודבר לא נעשה. בדרך הקונבנציונלית הנהוגה היום לא יכול כל שינוי. יש לפעול בדרך יעילה לתקן את המעוות, כפי שאני מציע.

מאחר ששר הפנים אמר לי להודיע בשמו לחברי הכנסת המכובדים, שהוא מסכים שההצעה תעבור לוועדה, אני מבקש את תמיכתכם בהצעה.

יהודה חשאי (המערך):

אנחנו רוצים זאת בככתב.

שלמה הלל (המערך):

אנחנו צריכים לחכות עד לחשוכות של דובר הממשלה. לא

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת פרח: האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הפנים של הכנסת?

יהודה פרח (הליכוד):
כן.

היו"ר מ' שחל:
תודה. חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההצעה
להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' פרח לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היור"ר מ' שחל:
פה אחד הוחלט להעביר את ההצעה לוועדת הפנים
ואיכות הסביבה.

ההוצעה להתייחס להצעת החוק יש הזכות המינימלית לדעת זמן מסוים לפני כן מה מעלים על סדרהיום. השיטה שבה מביאים כאן קטעי סדריום מקוממת מאוד. זאת רמיסה של כל דרך החשיבה.

שאלתי היא, האם זה כורח של נסיבות אפוקליפטיות, או שזאת דרך של מניפולציה. אם כן, אני מתקומם נגד כל דרך הפעלת המליאה. אי-אפשר להפעיל כך את הכנסת.

היורר מ' שחל: חבר הכנסת וייס, שאלת שאלה — תקבל תשובה. חבר הכנסת תופיק טובי, בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
 אדוני הושבי ראש, הבוקר היה דיון — הייתי אומר —
 היסטורי בתולדות הכנסת בשאלה מהו סדרהיום של הישיבה.
 אינני רוצה לעשות אובסטרקציה, אבל — — —

היו"ר מ' שחל:
חבר הכנסת טובי, אולי נחסוך - - -

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש לאפשר לי לגמור את דברי.

מרכי גור (המערך):
לא נחתם ליושב-ראש לגמור את דבריו.

היו"ר מ' שחל:
באמת לא נתת לי לגמור, וההתפרצות לא הייתה במקומה.
אמרתי – אמרתי זאת גם למוזיקר הכנסת, לכן גם הארכת
בהצגת הצעות החוקים בפניו רב – שאם תהיה התנגדות
אפילו של חבר הכנסת האחד לא הנושא הזה עכשיו,
מאחר שפורמלית לא הייתה ישיבה על האלוא מעין משאל –
אני אדחה את זה והנושא יובא לדין מחר בצורה מסודרת.

יעקב גיל (המערך):
לי יש התנגדות.

בפשע בישראל. כולנו עדים לכך שהפשע גואה בישראל וכן הלאה. מי מאתנו אינו רוצה להיאבק בפשע?

לכן, מתוך הערכתי את הכנות ואת התום המלווים את כל פעילותו — — —

מנחם הכהן (המערך):
ואת הטוהר.

אמנון ליז (המערד):

— — — ואת הטוהר המלווים את כל פעילותו של חבר הכנסת הד"ר פרח, אני מציע שנעביר את ההצעה הזאת לוועדת הפנים.

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת פרח. לפני ההצבעה אני רוצה להבהיר, שבדו"א ובדו"א לא הייתה כל כוונה לפגוע. אני רוצה שתדע, שהנהוג התיידי האפשרי הוא. שהחבר הכנסת יציע מלי הדרכון לקיים דיון. לצערי הרב, לפי החקון, מסיבות שונות, אין חבר הכנסת יכול לומר: שר הפנים אמר לי שהוא איננו מתנגד להעביר את הנושא לדו"א.

יהודה פרח (הליכוד):

הוא ביקש ממני להודיע את זה.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אני רוצה להביא לידיעתכם, כי על-פי ההודעה של מזכיר הכנסת ועל-פי הסיכום של יושב-ראש הכנסת איתנו מעמידים על סדר-היום הצעות חוק שחולקו כאן והתנוחו על השולחן, מלבד הצעת החוק האחרונה – שכפי שאני מכין היא נמזקה – הצעת חוק לפיזור הכנסת; היא נכללה כאן בטעות והורדה מהרשימה. מרובם בהצעות החוק הבאות של חברי הכנסת: הצעת חוק שס"ט – חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה מס'), התשמ"ג – 1983 – של חברי הכנסת פ' גולדשטיין, ר' מילוא ומ' פרוש; הצעת חוק ש"ע – חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה מס') התשמ"ג – 1983 – אף היא של חברי הכנסת פ' גולדשטיין, ר' מילוא ומ' פרוש; הצעת חוק ש"א – חוק הבחירות (דרכי תעמולה) (הוראת שעה), התשמ"ג – 1983 – של חברי הכנסת פ' גולדשטיין, ר' מילוא ומ' פרוש; הצעת חוק ש"ג – חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהנהגתם) (הוראת שעה), התשמ"ג – 1983 – של חברי הכנסת ר' מילוא וב' שליטא; הצעת חוק ש"ד – חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ג – 1983 – של חברי הכנסת פ' גולדשטיין ור' מילוא; והצעת חוק ש"ה – חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהנהגתם) (חקון מס'), התשמ"ג – 1983 – של חברי הכנסת פ' גולדשטיין ור' מילוא.

שבת וי"ס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר מ' שחל:

בבקשה.

שבת וייס (המערך):

אני מדבר לא בשם אלה שאינם כאן, אלא בשם הנוכחים. יש טעם מסוים בדרך שבה המליאה מתפקדת, והיא גובשה על רקע של ניסיון פרלמנטרי עשיר בעולם ובארץ. לחבר הכנסת

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר מ' שחל:

ועל כן הצעות החוק האלה תהיינה על סדר-היום, על-פי החלטת היושב-ראש והסגנים, מחר בבוקר.

שבח וייס (המערך):

אני מתנגד לכך שיתקיים דיון.

הי"ר מ' שחל:

אינן צריך להתנגד. כבר אמר זאת לפניך חבר הכנסת תופיק טובי, ואני כבר הודעתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני הערתי ושאלתי, האם הסעיפים האלה כלולים בסדר-היום. על-פי הסדר הם לא כלולים.

הי"ר מ' שחל:

חבר הכנסת טובי, אני מקבל זאת. הרי לא יעלה על דעתי לעשות דבר שאני התנגדתי לו.

אליעזר קולס (הליכוד):

אני מבקש רשות לומר כמה דברים.

הי"ר מ' שחל:

בבקשה.

אליעזר קולס (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש הרבה מן הטעם בדבריו של חבר הכנסת שבח וייס, שכאשר אנחנו מקבלים הצעת חוק צריך ללמוד אותה, לקרוא אותה, לעיין בה ורק אחר כך יכול כל אחד מאתנו לגבש את דעתו ולהחליט בה. אני חושב שזה, בדרך כלל, גם הנהוג המקובל. אנחנו, לצערנו, שלא באשמחנו, נקלענו למצב כזה: מחר מתפזרת הכנסת והבחירות לרשויות המקומיות ייערכו עם תום הפגרה. יש חוקים מסוימים שהכנסת צריכה להחליט עליהם עד מחר, ביום העבודה. חוקים המשנים נושאים אלה ואלה או המסדירים מקומות שיש בהם "לקונה" בחוקי הבחירות לרשויות המקומיות.

חבר הכנסת וייס הציע בתחילת הקדנציה בוועדת החוקה, חוק ומשפט להקים ועדה מיוחדת לענייני בחירות, כך שלא נזדקק לזה בדקה התשעים. לצערנו, ספר החוקים עדיין אינו מושלם ואנחנו עדיין נדרשים לכך. לשם כך מאפשר התקנון ליושב-ראש הישיבה או ליושב-ראש הכנסת להוסיף סעיפים בסדר-היום. היה לנו הבוקר ויכוח ארוך. אני חושב שהיכוח הזה היה נמנע לו היה יושב-ראש הכנסת נוכח אתמול במשכן הכנסת כעת שהיתה צריכה להתקבל — — —

מנחם הכהן (המערך):

האם אתה חוזר למה שהיה הבוקר?

תמר אשל (המערך):

אל תחזרו לזה.

מנחם הכהן (המערך):

האם נחזור על הכול?

אליעזר קולס (הליכוד):

איני רוצה לחזור לזה. אני חושב שאנחנו צריכים לקבל את העניין הזה היום בקריאה טרומית, מה גם שסביב החוקים האלה יש הסכמה של כל הסיעות וועדת הכנסת שחררה אותם מחובת ההנחה, לאחר שהושגה הסכמה בין כל הסיעות. עמדתי על כך שכל הסיעות — הקטנות ביותר והגדולות ביותר —

יסכימו. ומאחר שמחר בבוקר צריך להתחיל לדון בזה בוועדה בקריאה טרומית ואחר כך זה יעבור קריאה ראשונה וקריאה שנייה, ובקריאה הראשונה יהיה זמן לחברי הכנסת להביע את עמדתם לגבי החוקים — כך שאני לא חושב שנאחר משהו — הרי שאפשר לפעול לפי סדר-היום, שהוא בסמכות היושב-ראש, ואני מציע שנביא את זה היום להצבעה בקריאה טרומית.

מנחם הכהן (המערך):

יש סדר.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, לפני שאדוני החליף אותי הודעתי מראש, שבגלל השעה המאוחרת ומאחר שלא היה סיפק בידי חברי הכנסת — על אף הפורמליות של ההגשה — לפנות בבקשה לדחות את הדיון למחר, וביקשתי שהדיון יידחה למחר בקריאה טרומית. זאת אמרתי בדיוק לפני שאדוני נכנס לכאן, לאולם המליאה, והייתי מבקש שאדוני היושב-ראש ישאיר את ההחלטה הזאת, כפי שהובטחה לחברי הכנסת שביקשו זאת.

הי"ר מ' סבידור:

כמה זמן ררוש, להערכתך, לדיון בנושא הזה מחר?

משה שחל (המערך):

לדעתי, זה עניין של דקות מחר בבוקר.

אליעזר קולס (הליכוד):

אני מוותר על הנימוק כדי שאפשר יהיה להתחיל מחר בבוקר. יש הסכמה, אדוני היושב-ראש, של כל סיעות הבית מהמערך עד — — —

חיים רמון (המערך):

זה ייקח עוד חמש דקות.

הי"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת שחל, אני שואל פשוט מבחינה טכנית, זה לא עניין פורמלי. מחר אנחנו מתחילים כשעה תשע בבוקר בהצעת אי-אמון. נתנו להצעת האי-אמון שעה, אך הדיון בה יארך שלוש שעות. מתי הם ישובו כדי להכין את זה לקריאות האלה? אני הבנתי שזה על דעת הסיעות, כי אתמול, לפני שזה הונח דובר אתך — כתפקיד הכפול שלך — שבשעה מסוימת היום אתה תגיד אם כן או לא.

משה שחל (המערך):

אכן זה קרה.

אדוני היושב-ראש, אם אנחנו רוצים להישאר באותה מסגרת של מה שהיה הבוקר — צריך, לדעתי, לאפשר לחברי הכנסת לעשות את הדברים ולומר אותם. אני חושב שמחר בבוקר, אחרי הצגת הצעות האי-אמון ולפני הדיון עליהן, ניתן לעשות את ההליך הזה בכמה שניות. אני לא אגלה שום סוד אם אומר, ששום דבר אינו מונע מחבר הכנסת קולס שמחר בבוקר, באופן בלתי פורמלי — היות שיש הסכמה רחבה בין הסיעות לגבי התוכן — יגבשו את התוכן עצמו, כך ששום נזק לא ייגרם. מבחינת מה שהיה בבוקר, מתבקש בהמשך של הערב שאם מישהו מבקש לדחות את הדיון למחר בבוקר — יש להיענות לו.

אליעזר קולס (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, השעה היא רק תשע. זו אינה שעה מאוחרת לגמור ישיבה של הכנסת יום אחד לפני שיוצאים לפגרה. כבר ישבו אתמול עד שעה שתיים-עשרה ואפשר לשבת לפעמים גם עד שעה אחת. כל העניין הוא חמש דקות. אם יש

אליעזר קולס (הליכוד):

זה לא הובא כלל לוועדת החוקה, חוק ומשפט, זה בוועדת הפנים. אני מביא את זה, אדוני היושב־ראש, רק מפני שאני רצה לערוך אותך בעובדות. ישבנו בוועדת הכנסת ונדברנו, כל נציגי הסיעות, שזה על דעת כולם. יושבים פה חבר הכנסת חשאי, שהיה נציג המערך, וחבר הכנסת תופיק טובי. כולם הסכימו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
נכון, הסכמנו להסיר את חובת ההנחה.

אליעזר קולס (הליכוד):

להסיר את חובת ההנחה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבל זה לא פוטר אותנו מכך שההליך יהיה הליך תקנוני, חוקי; וזה צריך היה להיעשות באמצעות המזכירות.

משה שחל (המערך):

סלה לי, על מה אתה מתווכח? האם אתה מתווכח על חצי שעה?

הי"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת קולס, אני פונה אליך כדי שלא יהיה פה "רולינג": אני אשתף אתך פעולה כך שתוכל לעבוד יחד עם כל הגורמים. יש פה איזו התחייבות מוסרית מצד חבר הכנסת שחל להעביר מחר. אני מבקש שתהיה על זה הסכמה.

לב. הודעה אישית של חבר הכנסת מ' כהן־אבידב

מנחם הכהן (המערך):

כל הכבוד. אנחנו מעריכים את זה מאוד.

הי"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אני מבין שאנחנו מיצינו להיום את הנושא

— —

שבח וייס (המערך):

גם את האנרגיה.

הי"ר מ' סבירור:

— — אך בטרם אנעל את הישיבה אני מזכיר לכולכם ולעצמי, שמחר אנחנו מתחילים את הדיון בשעה תשע ונעשה סידורים בהתאם למה שהציע פה סגן יושב־ראש הכנסת חבר הכנסת שחל.

הישיבה נעולה. תודה.

חברים הרוצים ללמוד את העניין, אני מציע שנתפזר לרבע שעה, או לחצי שעה, או לשעה, ונחדש את הישיבה. חבל על כל שעות הבוקר הטובות, מה גם שמחר צריך להעביר את ההצעות בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית. אני חושב, שגם מחר אחרי הצהריים החברים ירצו לנסוע.

מנחם הכהן (המערך):

אפשר לכנס את הוועדה בפגרה.

הי"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת קולס, כשהובאו ההצעות האלה הבוקר, אמר חבר הכנסת שחל שעד שעה מסוימת הוא יודיע מטעם הסיעה — לא כתפקידו כסגן יושב־ראש הכנסת — האם הדבר הזה מתואם. כי בדרך כלל חוקים. מסוג זה באים בתיאום בין הסיעות. כפי הנראה, יש פה עדיין בעיה — — —

אליעזר קולס (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אין שום בעיה, אתה יכול לשאול את חבר הכנסת שחל.

הי"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת קולס, תן לי לומר משהו: תתחיל לדון בעניין מחר. אחרי הצגת הצעת האי־אמון ולפני הדיון, אני אאפשר לך לקיים ישיבת ועדה.

הי"ר מ' סבירור:

אני מזמין את חבר הכנסת מאיר כהן־אבידב, הרוצה למסור פה הודעה אישית.

מנחם הכהן (המערך):

אחרי שהוא ביקש שתתפטר? אין דבר, יכול כאן זרע אהרן הכהן, אוהב שלום, רודף שלום.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

טוב שיש פה רב.

מאיר כהן־אבידב (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, לאור בקשת רבים מחברי הכנסת שאחזור בי מהתפטרותי מתפקיד יושב־ראש הכנסת — שעליה הודעתי היום מעל במת הכנסת — ולאור חזרתו של היושב־ראש מהאשמותיו כלפי ביישיבת נשיאות הכנסת מהיום, אני תוחר בי מהתפטרותי, ואני מודה לכל אותם חברי הכנסת שפעלו בעניין זה. תודה.